เมนูคอร์รัปชัน

และการแสวงหาผลประโยชน์

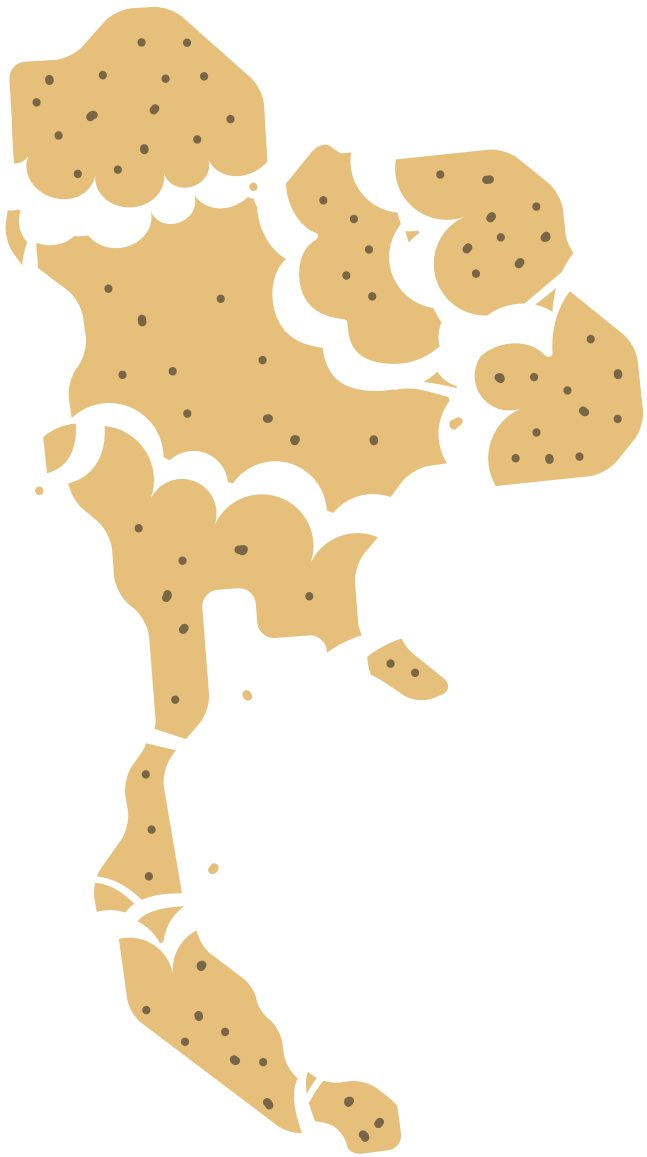

เมนูคอร์รัปชัน

และการแสวงหาผลประโยชน์

เลขมาตรฐานประจำหนังสือ : ISBN 978-616-329-034-2

เรียบเรียงจากโครงการ

'คู่มือประชาชนรู้ทันคอร์รัปชันและการแสวงหาผลประโยชน์'

โดย

สมเกียรติ ตั้งกิจวานิชย์ ปกป้อง จันวิทย์

อิสร์กุล อุณหเกตุ ศุภณัฏฐ์ ศศิวุฒิวัฒน์

กิตติพงศ์ สนธิสัมพันธ์ และสาโรช ศรีใส

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สนับสนุนการวิจัยโดย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)

อินโฟกราฟิก

เทวฤทธิ์ นาวารัตน์ บริษัท ไบรท์ไซด์ จำกัด

ที่ปรึกษาด้านอินโฟกราฟิก

ประชา สุวีรานนท์ ธนาพล อิ๋วสกุล

บรรณาธิการสำนักพิมพ์

อธิคม คุณาวุฒิ

บรรณาธิการเล่ม

อาทิตย์ เคนมี

บรรณาธิการศิลปกรรม

ณขวัญ ศรีอรุโณทัย

พิสูจน์อักษร

คีรีบูน วงษ์ชื่น

จัดพิมพ์และเผยแพร่โดย

มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย

องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย)

มูลนิธิองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย

ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อสารมวลชนแห่งประเทศไทย

สำนักข่าวออนไลน์ไทยพับลิก้า ThaiPublica.org

พิมพ์ครั้งแรก
มีนาคม 2557
พิมพ์ที่
บริษัท โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์ (1987) จำกัด
จัดจำหน่าย
บริษัท อมรินทร์ บุ๊ค เซ็นเตอร์ จำกัด
โทรศัพท์ 0 2423 9999
โทรสาร 0 2449 9222, 0 2449 9505-6

ดำเนินการผลิต
เปนไท พับลิชชิ่ง
โทรศัพท์ 0 2736 9918
โทรสาร 0 2736 8891
waymagazine.org
waymagazine@yahoo.com

ราคา 195 บาท

คำนำ

สมัยหนึ่งเราคงเคยได้ยินคำพูดทำนองว่า ‘รวยแล้วไม่โกง’ หรือกระทั่ง ‘โกงได้แต่ขอให้ชาวบ้านได้ประโยชน์’ จนกลายเป็นวลีอมตะที่คนจำนวนหนึ่งรู้สึกรับได้ ให้อภัยได้ ตามอุปนิสัยแบบไทยๆ ที่มักอะลุ้มอล่วย ถ้อยทีถ้อยอาศัย ลืมง่ายหยวนๆ กันไป

จนถึง พ.ศ. นี้ คงเป็นที่ประจักษ์แล้วว่า คำพูดที่ว่านั้นนอกจากจะทำให้เกิดความเชื่อแบบผิดๆ แล้ว ยังเป็นการบ่มเพาะเนื้อร้ายลงในจิตสำนึกของผู้คนให้ยอมจำนนต่อสิ่งชั่วร้าย เพราะเอาเข้าจริงแล้ว ผู้ที่มีพฤติกรรมทุจริตทั้งหลายก็ล้วนแต่ยิ่งโกงก็ยิ่งรวย โกงไม่รู้จักอิ่ม กินไม่รู้จักพอ นานวันเข้าจึงกลายเป็นเรื่องที่ทุกคนเคยชินและชินชา โดยไม่ทันได้ตระหนักว่า ความเลวร้ายจากการโกงบ้านกินเมืองนั้นจะส่งผลกระทบต่อประชาชนอย่างไร และรุนแรงเพียงใด

ปฏิเสธไม่ได้ว่า การพัฒนาของประเทศไทยที่ล่าช้าและย่ำเท้าอยู่กับที่ส่วนหนึ่งก็เนื่องมาจากปัญหา ‘ทุจริตคอร์รัปชัน’ ที่เป็นเสมือนมะเร็งร้ายคอยกัดกินบ้านเมืองมาเป็นเวลานาน ฉุดรั้งให้ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มประเทศด้อยพัฒนามาหลายทศวรรษ

การจัดทำ ‘ดัชนีภาพลักษณ์การคอร์รัปชัน’ หรือ Corruption Perception Index โดยองค์กรเพื่อความโปร่งใสนานาชาติ (Transparency International: TI) เมื่อปี 2556 ชี้ว่า ประเทศไทยได้คะแนนความโปร่งใสเพียง 35 จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน และติดอันดับที่ 102 จาก 177 ประเทศที่ทำการสำรวจ

ตัวเลขนี้เป็นเหมือนกระจกสะท้อนให้คนไทยทั้งหลายต้องหันมาชะโงกดูเงาตนเอง

ถึงที่สุดแล้ว ผู้ซึ่งเป็นบ่อนทำลายความมั่นคงของชาติ หาใช่ศัตรูจากภายนอกที่จ้องแสวงผลประโยชน์จากประเทศไทยเท่านั้น หากเกิดจากคนในชาติด้วยกันเองที่มีพฤติกรรมเยี่ยงเกลือเป็นหนอน คอยชอนไชสูบเลือดสูบเนื้อของเพื่อนร่วมชาติมาโดยตลอด คนประเภทนี้เองคือคนทรยศแผ่นดินตัวจริง

โดยทั่วไปแล้ว ภาพของการทุจริตคอร์รัปชันมักปรากฏอยู่ในแทบทุกพรรคการเมือง ไม่ว่าพรรคเล็กพรรคใหญ่ พรรคร่วมรัฐบาลหรือพรรคฝ่ายค้าน หากได้ขึ้นมาเสวยอำนาจเมื่อใดก็มักเผยพฤติกรรมด้านมืดออกมาให้เห็นเสมอ

ทว่ากระบวนการแสวงหาผลประโยชน์ไม่เพียงฝังรากอยู่ในพฤติกรรมของนักการเมืองระดับชาติเท่านั้น แต่ยังลุกลามแพร่ระบาดไปทั่วทุกหย่อมย่านทุกสาขาอาชีพ ไล่มาตั้งแต่ระดับชาติ ระดับองค์กร ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน

ไปจนถึงระดับปัจเจกบุคคล หรือกระทั่งโกงกันเป็นขบวนการตั้งแต่ต้นน้ำยันปลายน้ำ อีกทั้งกรรมวิธีการโกงนับวันก็ยิ่งมีความสลับซับซ้อน ซิกแซกแยบยล เต็มไปด้วยเล่ห์เหลี่ยมสารพัด ความรุนแรงของปัญหาจึงแผ่ขยายวงกว้างและฝังลึกลงไปเรื่อยๆ

ขณะเดียวกัน กลไกการตรวจสอบยังมีความบกพร่องพิกลพิการ ทั้งในแง่ความล่าช้าและบทลงโทษที่ไม่สาสม หรือกระทั่งไม่สามารถจับผู้กระทำความผิดมาลงทัณฑ์ได้ ที่ผ่านมาแม้ว่าจะมีความพยายามในการลดระดับความรุนแรงของปัญหา มีการตั้งองค์กรอิสระเพื่อการตรวจสอบขึ้นมามากมาย แต่ก็ยังไม่ปรากฏเป็นรูปธรรมว่าจะมีมาตรการใดที่มีประสิทธิผลในการแก้ไขปัญหาได้จริง

นั่นยิ่งทำให้ผู้กระทำผิดย่ามใจ ไม่ยำเกรงต่อกฎหมาย ไม่ละอายต่อการกระทำผิด

แม้ว่าคนไทยโดยทั่วไปจะรับรู้ว่าบ้านเมืองเรายังมีปัญหาการคอร์รัปชันเป็นสนิมเกาะกินประเทศอยู่ แต่กระบวนการตรวจสอบและสกัดกั้นในปัจจุบันก็ยังขึ้นอยู่กับกลไกการปราบปรามของภาครัฐ โดยเฉพาะสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) และสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ปปท.) เป็นหลัก ขณะที่ประชาชนไม่มีส่วนร่วมมากนัก ทำให้การแก้ไขปัญหาคอร์รัปชันไม่ได้รับการสะสางคลี่คลายโดยเร็ว

การเพิ่มบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและปราบปรามการคอร์รัปชันจึงเป็นอีกหนึ่งภาคีสำคัญที่จะช่วยให้การแก้ไขปัญหามีความเข้มข้นและจริงจังยิ่งขึ้น

ณ วันนี้ ภาคพลเมืองจำเป็นต้องลุกขึ้นมาติดอาวุธในจิตสำนึก ช่วยกันติดตามสอดส่องพฤติการณ์ที่ไม่ชอบมาพากลหรือส่อไปในทางทุจริตของบุคคลและองค์กร ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน อย่ายอมตกเป็นเหยื่อผู้ถูกกระทำแต่เพียงฝ่ายเดียว

อย่างไรก็ดี ด้วยความซับซ้อนซ่อนเงื่อนของกระบวนการทุจริตคอร์รัปชันในปัจจุบัน อาจเป็นเรื่องยากเกินกว่าที่ประชาชนทั่วไป รวมถึงผู้เกี่ยวข้องจะสามารถทำความเข้าใจและรู้เท่าทันได้ทั้งหมด จึงจำเป็นต้องมีการสำรวจ จำแนก วิเคราะห์ และเปิดโปงให้เห็นกรรมวิธีการโกงและการแสวงหาผลประโยชน์รูปแบบต่างๆ เพื่อให้ทุกคนได้รับรู้และเข้าใจร่วมกัน

หนังสือ ‘เมนูคอร์รัปชัน และการแสวงหาผลประโยชน์’ เล่มนี้ เป็นอีกหนึ่งความพยายามที่จะตีแผ่ให้เห็นถึงร่องรอยความเสียหายที่เกิดจากการทุจริตคอร์รัปชันและการแสวงหาผลประโยชน์ โดยรวบรวมกรณีศึกษาของคดีทุจริตสุดอื้อฉาวระดับชาติ 35 กรณี เพื่อขยายภาพให้เห็นถึงสารพัดรูปแบบและวิธีการของการคอร์รัปชันและการแสวงหาผลประโยชน์ ที่ผ่านมาในอดีต รวมถึงผลกระทบต่อประชาชนทั้งทางตรงและทางอ้อม

การนำเสนอกรณีศึกษาการคอร์รัปชันและการแสวงหาผลประโยชน์จำนวน 35 กรณีศึกษา มาจากการรวบรวมการนำเสนอข่าวโดยสื่อมวลชนและกระบวนการสืบสวนสอบสวนของเจ้าหน้าที่หรือหน่วยงานของรัฐ จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่างๆ นั้น มีพฤติการณ์ให้เข้าใจว่า การปฏิบัติหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องมีความไม่โปร่งใส หรือส่อไปในทางทุจริต ทำให้บุคคลในสังคมรวมทั้งกองบรรณาธิการเชื่อว่าเป็นความจริง การนำเสนอกรณีศึกษาทั้ง 35 กรณีศึกษาดังกล่าวของกองบรรณาธิการจึงเป็นไปโดยเจตนาสุจริต เป็นธรรม มิได้ต้องการจงใจใส่ร้ายผู้ใด เนื้อหาในหนังสือทั้งหมดเป็นไปเพื่อสร้างความรู้เท่าทันการคอร์รัปชันและการแสวงหาผลประโยชน์รูปแบบต่างๆ แก่ประชาชน

การทำสงครามต่อต้านคอร์รัปชันต้องเริ่มต้นตั้งแต่วันนี้ เพื่อสร้างบรรทัดฐานอันดีให้กับประเทศไทยต่อไป

สารบัญ

ออร์เดิร์ฟ : เรียกน้ำย่อย

01 สมาร์ทการ์ด บัตรไม่ฉลาด 9

02 ผู้ใหญ่รวมหัว ฮั้วนมโรงเรียน 16

03 ใบอนุญาต ‘ซานติก้า’ คร่า 66 ศพ 20

04 อมเงินช่วยเหลือเหยื่อน้ำท่วม 24

05 คนกรมศุลฯปั้น ‘สายสืบปลอม’ เบิกรางวัลนำจับ 30

06 มายาโกงเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพฯ 34

07 สปส. เล่นแร่แปรธาตุ โยกเงินประกันสังคมเช่าคอมพ์ 38

จานหลัก : อิ่มเต็มคำ

08 ‘จำนำข้าว’ ฉาวทุกเม็ด 45

09 หลอกชาวบ้าน อ้างพอเพียง 52

10 กั๊กโควตา ‘กากถั่วเหลือง’ 60

11 ผลประโยชน์ทับซ้อนของบอร์ด ปตท. 64

12 โรงไฟฟ้าบางคล้ากับ EIA ที่หายไป 68

13 แอร์พอร์ตลิงค์เจ๊ง รฟท. จุก 74

14 ‘คิง เพาเวอร์’ ใหญ่คับสุวรรณภูมิ 80

15 รื้อสัมปทานลานจอดรถสุวรรณภูมิ 86

16 บ้านเอื้ออาทร เอื้อพวกพ้องผู้รับเหมา 92

17 เรื่องน้ำเน่า โครงการบำบัดน้ำเสียคลองด่าน 98
18 เมื่อกระทรวงหมอเลือกข้างพ่อค้ายา 104
19 ส.ป.ก. 4-01 แจกที่ดินเศรษฐี 110
20 ประมูลกล้ายางบนความทุกข์เกษตรกร 118
21 'โฮปเวลล์' กับค่าโง่เสาตอม่อ 9,000 ล้าน 126

เปิบพิสดาร : สากกะเบือยันเรือขุด

22 'เรือขุดหัวสว่าน' ซื้อของ แต่ไม่ได้ของ 133
23 GT 200 ไม้ล้างป่าช้าราคาแพง 138
24 เงินบริจาคสึนามิล่องหน 144
25 ค่าโง่พันล้าน ที่ราชพัสดุหมอชิต 150
26 ฮุบที่ธรณีสงฆ์ เนรมิตสนามกอล์ฟอัลไพน์ 156
27 นำเข้ารถหรู เลี่ยงภาษีหมื่นล้าน 162
28 สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ เซ็นปุ๊บ อนุมัติปั๊บ 168

ของหวาน : ทานง่าย อร่อยทุกมื้อ

29 แป๊ะเจี๊ยะหลักแสน แย่งเก้าอี้นักเรียน 175
30 เปลี่ยนอุทยานให้เป็นรีสอร์ต 180
31 ผู้พิทักษ์เศรษฐกิจนอกกฎหมาย 186
32 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กินรวบครบวงจร 194
33 ทำผิดจ่ายถูก-ทำถูกจ่ายแพง วิบากกรรมแรงงานต่างด้าว 202
33 'องค์การค้าคุรุสภา' งาบจัดซื้ออุปกรณ์การเรียน 208
35 เรื่องลับ ๆ ของท่านผู้พิพากษา 214

เช็คบิล

หน้าที่พลเมืองดี: ติดตาม-ตรวจสอบ-ร้องเรียน-แจ้งเบาะแส 221

ออร์เดิร์ฟ : เรียกน้ำย่อย

ตามไปดูเส้นทางการทุจริตหลากหลายรูปแบบ ซึ่งเกิดจากคนเพียงไม่กี่กลุ่ม แต่ส่งผลกระทบลุกลามร้ายแรง หลายโครงการมีเจตนาดีแต่ประสงค์ร้าย และอีกหลายโครงการพบการทุจริตแบบผิดเต็มประตู

01

สมาร์ทการ์ด **บัตรไม่ฉลาด**

ปูมหลัง

บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ หรือบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ด (Smart Card) เป็นหนึ่งในโครงการขยายการจัดทำระบบให้บริการประชาชนทางด้านการทะเบียนและบัตรแบบใหม่ โครงการดังกล่าวเกิดขึ้นช่วงต้นปี 2545 ในสมัยรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยมุ่งหวังให้ประชาชนสามารถใช้บัตรประจำตัวเพียงใบเดียวในการแสดงตนและติดต่อราชการได้ทุกประเภท ต่อมาในเดือนมิถุนายน 2546 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบให้ดำเนินโครงการจัดทำบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ด โดยให้เริ่มต้นจากบัตรประจำตัวประชาชนของกระทรวงมหาดไทยเป็นบัตรหลัก ส่วนข้อมูลของส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่น ๆ สามารถนำมาเชื่อมโยงและเพิ่มเติมได้เมื่อมีความพร้อม[1]

ทั้งนี้ หน่วยงานที่เป็นเจ้าภาพในการดำเนินโครงการมิใช่กระทรวงมหาดไทย แต่เป็นกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อให้เป็นไปตามแผนแม่บทเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารของประเทศไทย พ.ศ. 2545-2549

เดือนมกราคม 2547 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้เริ่มดำเนินโครงการนำร่องบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดจำนวน 10,000 ใบ และดำเนินการให้ครบประมาณ 10 ล้านใบ ภายในปี 2547[2] ต่อมาในเดือนมีนาคม 2547 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบตามที่กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเสนอแผนการผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดจำนวน 64 ล้านใบ ในระยะเวลา 3

1 มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 มิถุนายน 2546 เรื่อง การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card)

2 มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 13 มกราคม 2547 เรื่อง การใช้ประโยชน์บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์

ปี งบประมาณทั้งสิ้น 7,910 ล้านบาท โดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจะเป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อบัตรเปล่า และส่งมอบให้สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ดำเนินการบรรจุข้อมูลและออกบัตรให้แก่ประชาชน[3]

เส้นทางผลประโยชน์

รัฐบาลดำเนินโครงการบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดโดยยังไม่มีการเตรียมความพร้อมเรื่องระบบข้อมูล ทำให้บัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดไม่สามารถใช้งานได้อย่างที่ควรจะเป็น นอกจากนี้ การประมูลราคาจ้างผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดโดยไม่มีการแข่งขัน ทำให้ราคาประมูลสูงและเกิดความไม่โปร่งใส ส่งผลให้การดำเนินการจัดจ้างผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดเป็นไปอย่างล่าช้า

แผนการผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร แบ่งการผลิตเป็น 3 รุ่น โดยรุ่นที่ 1 จะเป็นการผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดจำนวน 12 ล้านใบ ภายในปี 2547 ขณะที่รุ่นที่ 2 และรุ่นที่ 3 จะเป็นการผลิตรุ่นละ 26 ล้านใบ ภายในปี 2548 และ 2549 ตามลำดับ[4]

ประมูลอลเวง

สมาร์ทการ์ด รุ่นที่ 1

เดือนมีนาคม 2547 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารทำการประมูลราคาจ้างเหมาผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ด รุ่นที่ 1 จำนวน 12 ล้านใบ โดยกำหนดราคาเริ่มต้นที่ 1,440 ล้านบาท หรือเฉลี่ยใบละ 120 บาท การประมูลครั้งนี้มีผู้เข้าร่วมการประมูลเพียง 2 ราย จากที่ซื้อซองเอกสารการประมูลทั้งสิ้น 42 ราย ซึ่งบริษัทที่ไม่เข้าร่วมการประมูลให้เหตุผลว่า เงื่อนไขการประมูลทำให้ไม่คุ้มค่าการลงทุน เนื่องจากเงื่อนไขทางเทคนิคสูง ระยะเวลาการส่งมอบกระชั้นชิด และค่าปรับสูง

ผลการประมูลครั้งแรกปรากฏว่า กลุ่มกิจการร่วมค้าจันวาณิชย์เป็นผู้ชนะ โดยเสนอราคา 1,370 ล้านบาท หรือเฉลี่ยใบละ 114 บาท ก่อนจะมีการเจรจาให้ลดราคาเหลือ 108.9 บาทต่อใบ แต่ก็ยังสูงกว่าที่กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย จัดซื้อในโครงการนำร่อง 10,000 ใบที่ราคาใบละ 82 บาท

ผลการประมูลดังกล่าวทำให้นายแพทย์สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ตัดสินใจยกเลิกผลการประมูล ต่อมาในเดือนมิถุนายน 2547 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงจัดการประมูลใหม่ โดยใช้ราคาเริ่มต้นที่ใบละ 108.9 บาท ซึ่งกลุ่มกิจการร่วมค้า CST เป็นผู้ชนะการประมูล โดยเสนอราคา 888 ล้านบาท หรือเฉลี่ยใบละ 74 บาท

3 มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 23 มีนาคม 2547 เรื่อง ขออนุมัติงบประมาณสนับสนุนโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนอเนกประสงค์ (Smart Card)

4 มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 23 มีนาคม 2547 เรื่อง ขออนุมัติงบประมาณสนับสนุนโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนอเนกประสงค์ (Smart Card)

สมาร์ทการ์ด รุ่นที่ 2

การประมูลผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ด รุ่นที่ 2 จำนวน 26 ล้านใบ ได้แบ่งการประมูลออกเป็น 2 รอบ รอบละ 13 ล้านใบ อย่างไรก็ตาม ความไม่โปร่งใสของการประมูลทำให้การประมูลรอบแรกถูกยกเลิก และรวมการประมูลผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดทั้ง 2 รอบไว้ในการประมูลรอบที่ 2

ความไม่โปร่งใสดังกล่าวของการประมูลราคาจ้างเหมาผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ด รุ่นที่ 2 ครั้งที่ 1 จำนวน 13 ล้านใบ เริ่มขึ้นในเดือนสิงหาคม 2549 โดยกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนดราคาเริ่มต้นที่ 962 ล้านบาท หรือเฉลี่ยใบละ 74 บาท การประมูลครั้งนี้ กลุ่มกิจการร่วมค้า HST เป็นผู้ชนะการประมูล โดยเสนอราคา 486.85 ล้านบาท หรือเฉลี่ยใบละ 37.45 บาท แต่หลังจากการประมูลมีการร้องเรียนต่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) ว่าบัตรของกลุ่มกิจการร่วมค้า HST มีคุณสมบัติไม่ตรงตามเอกสารข้อกำหนดโครงการ ทำให้คณะกรรมการจัดซื้อมีความเห็นขัดแย้งกันว่าจะให้ความเห็นชอบผลการประมูลหรือไม่

ต่อมา หลังรัฐประหารในเดือนกันยายน 2549 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ได้ตรวจสอบกรณีดังกล่าว และพบว่าก่อนการประมูลคณะกรรมการประกวดราคามีมติเอกฉันท์ว่า บัตรของกลุ่มกิจการร่วมค้า HST ไม่ผ่านการรับรองผลการทดสอบคุณสมบัติเกี่ยวกับมาตรฐานความปลอดภัยตามที่ระบุในเอกสารประกวดราคา แต่ปลัดกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ในขณะนั้น กลับให้กลุ่มกิจการร่วมค้า HST มีสิทธิ์เข้าร่วมประมูล ดังนั้น สตง. จึงทำหนังสือถึงกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารให้ทบทวนการดำเนินการ กระทั่งต้องยกเลิกการประมูลในที่สุด

เดือนกรกฎาคม 2550 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงเปิดประมูลรอบใหม่ รวมทั้งหมด 26 ล้านใบ โดยกำหนดราคาเริ่มต้นที่ 1,612 ล้านบาท หรือเฉลี่ยใบละ 62 บาท การประมูลครั้งนี้ กิจการร่วมค้า VSK เป็นผู้ชนะการประมูล โดยเสนอราคา 921 ล้านบาท หรือเฉลี่ยใบละประมาณ 35.4 บาท

สมาร์ทการ์ด รุ่นที่ 3

กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารกำหนดให้มีการประมูลราคาจ้างเหมาผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ด รุ่นที่ 3 จำนวน 26 ล้านใบ ในเดือนกันยายน 2551 ก่อนจะมีการเลื่อนประมูลออกไปเป็นวันที่ 14 ตุลาคม 2551 และวันที่ 20 ตุลาคม 2551 เนื่องจากบริษัทเอกชนรายหนึ่งร้องเรียนว่ากระบวนการคัดเลือกผู้ผ่านเกณฑ์ประมูลไม่โปร่งใส ภายหลังคณะกรรมการจัดซื้อจัดจ้างของกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารตรวจสอบพบว่า ผู้ผ่านเกณฑ์ 2 รายมีคุณสมบัติไม่ครบถ้วนตามเอกสารการประกวดราคา กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารจึงออกประกาศยกเลิกการประมูล

ต่อมาในเดือนพฤษภาคม 2552 กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารประกาศการประมูลใหม่ โดยกำหนดราคาเริ่มต้นที่ 960 ล้านบาท หรือเฉลี่ยใบละประมาณ 37 บาท การประมูลครั้งนี้ กิจการร่วมค้า VK ซึ่งประกอบด้วยบริษัทหลักเดียวกันกับกิจการร่วมค้า VSK ที่ชนะการประมูลในปี 2550 เป็นผู้ชนะการประมูล โดยเสนอราคา 902 ล้านบาท หรือเฉลี่ยใบละประมาณ 34.7 บาท

ความคืบหน้า

ปัจจุบันหน่วยงานที่มีหน้าที่ในการดำเนินการจ้างเหมาผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดเปลี่ยนจากกระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กลับไปเป็นกระทรวงมหาดไทยดังเช่นในช่วงที่ยังใช้บัตรแบบแถบแม่เหล็ก เนื่องจากปัญหาการประสานงานระหว่าง 2 หน่วยงาน ซึ่งเกิดความขัดแย้งในการตรวจรับงานบ่อยครั้ง ทำให้เกิดการขาดแคลนบัตร และประชาชนไม่ได้รับความสะดวกในการใช้บัตรเหลืองแทนบัตรประชาชนชั่วคราว

ผลกระทบต่อประชาชน

- รัฐบาลดำเนินโครงการบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดโดยไม่มีการเตรียมความพร้อมเรื่องระบบข้อมูล จากเดิมที่มุ่งหวังจะใช้บัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดเพื่อเก็บข้อมูลต่าง ๆ ทั้งข้อมูลระบบทะเบียนราษฎร์ ข้อมูลระบบประกันสุขภาพ ข้อมูลระบบประกันสังคม ฯลฯ แต่จากความไม่พร้อมดังกล่าว ทำให้ข้อมูลอื่น ๆ นอกจากข้อมูลระบบทะเบียนราษฎร์ไม่ได้ถูกบรรจุลงในบัตร ส่งผลให้บัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดไม่สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพตามที่ควรจะเป็น ซึ่งแทบไม่ต่างจากบัตรประชาชนแถบแม่เหล็กแบบเดิมที่มีราคาเพียงใบละประมาณ 15 บาท
- การกำหนดเงื่อนไขการประมูลไว้สูง โดยมิใช่เงื่อนไขด้านเทคนิค ทำให้ผู้เข้าร่วมประมูลมีน้อยราย ขาดการแข่งขันอย่างทั่วถึง เป็นเหตุให้ราคาประมูลสูงกว่าที่ควรจะเป็น โดยเฉพาะในการประมูลราคาจ้างเหมาผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ด รุ่นที่ 1 ที่ตั้งราคาประมูลเริ่มต้นไว้สูงถึง 120 บาท ในขณะที่เคยมีรายงานว่ากระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสามารถจัดทำบัตรดังกล่าวได้ในราคาใบละประมาณ 40 บาทเท่านั้น[5]
- ความไม่โปร่งใสในการประมูลทำให้การดำเนินการจัดจ้างผลิตบัตรประชาชนล่าช้ากว่าที่กำหนดไว้ราว 2 ปีครึ่ง ในขณะที่มีความต้องการใช้บัตรประชาชนถึงปีละกว่า 10 ล้านใบ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก
- ปัญหาความล่าช้าในการจ้างผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ด ทำให้รัฐต้องสูญเสียงบประมาณในการจัดซื้อบัตรแถบแม่เหล็กเพื่อใช้แทนบัตรสมาร์ทการ์ด โดยในช่วงเวลาที่ดำเนินโครงการบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดทั้ง 3 รุ่น (มีนาคม 2547 ถึงพฤษภาคม 2552) กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ต้องจัดซื้อบัตรแถบแม่เหล็กเพื่อใช้ทำบัตรประชาชนอย่างน้อย 21 ล้านใบ คิดเป็นงบประมาณกว่า 320 ล้านบาท[6]

5 มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 23 กันยายน 2546 เรื่อง การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card)

6 ฐานข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐ, สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน <http://procurement-oag.in.th>

เอกสารอ้างอิง

- *IRCP ชนะประมูลสมาร์ทการ์ด คาดทั้งปีรายได้โตตามเป้าหมาย*, หนังสือพิมพ์ *กระแสหุ้น*, 18 สิงหาคม 2549.
- *เกาหลีคว้าประมูลสมาร์ทการ์ด 921 ล้าน*, หนังสือพิมพ์ *กรุงเทพธุรกิจ*, 7 กรกฎาคม 2550.
- *คณะกรรมการสมาร์ทการ์ดเฟส 2 เสียงแตก*, หนังสือพิมพ์ *กรุงเทพธุรกิจ*, 14 กันยายน 2549.
- *จันวาณิชย์คว้าสมาร์ทการ์ด*, หนังสือพิมพ์ *สยามรัฐ*, 23 มีนาคม 2547.
- *ซง คปค. เชือดปลัดไอซีที สตง. แฉฮั้วสมาร์ทการ์ด*, หนังสือพิมพ์ *แนวหน้า*, 25 กันยายน 2549.
- *ซีเอสทีคว้าชัยให้ใบละ 74 บ. สมาร์ทการ์ด*, หนังสือพิมพ์ *ผู้จัดการ*, 29 มิถุนายน 2547.
- *ล้มประมูลสมาร์ทการ์ด ไอซีทีรื้อทีโออาร์ นับหนึ่งใหม่*, หนังสือพิมพ์ *แนวหน้า*, 5 มกราคม 2552.
- *วี-สมาร์ทคว้าสมาร์ทการ์ด 902 ล. ไอซีทีเล็งของบฯ เพิ่มศูนย์ไอซีทีชุมชนถึงพันแห่ง*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*, 11 มิถุนายน 2552.
- *สมาร์ทการ์ดมหาดไทยใบละ 82*, หนังสือพิมพ์ *ไทยรัฐ*, 25 มีนาคม 2547.
- *เอกชนจับตาประมูลสมาร์ทการ์ดคล่ม*, หนังสือพิมพ์ *กรุงเทพธุรกิจ*, 15 มีนาคม 2547.
- *ไอซีทีล้มประมูลบัตรสมาร์ทการ์ด อ้างราคาแพงเกิน*, หนังสือพิมพ์ *กรุงเทพธุรกิจ*, 31 มีนาคม 2547.
- *ไออาร์ซีทีออกโรงแจงชนะประมูลสมาร์ทการ์ด*, หนังสือพิมพ์ *โพสต์ทูเดย์*, 6 กันยายน 2549.
- มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 3 มิถุนายน 2546 เรื่อง การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card).
- มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 23 กันยายน 2546 เรื่อง การจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card).
- มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 13 มกราคม 2547 เรื่อง การใช้ประโยชน์บัตรประจำตัวประชาชนแบบอเนกประสงค์ (Smart Card).
- มติคณะรัฐมนตรี วันที่ 23 มีนาคม 2547 เรื่อง ขออนุมัติงบประมาณสนับสนุนโครงการจัดทำบัตรประจำตัวประชาชนอเนกประสงค์ (Smart Card).

01

__ บัตรประชาชนสมาร์ทการ์ด:

บัตรไม่ฉลาด ได้ช้า ราคาแพง

เมื่อเดือนมีนาคม 2547 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบแผนการผลิตบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดจำนวน 64 ล้านใบในระยะเวลา 3 ปี ด้วยงบประมาณ 7,910 ล้านบาท แต่จนกระทั่งปัจจุบัน บัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดก็แทบไม่ต่างจากบัตรประชาชนแบบแถบแม่เหล็ก เนื่องจากมันไม่มีข้อมูลใดๆ มากไปกว่าข้อมูลทะเบียนราษฎร์ตามปกติ

ความไม่โปร่งใสในการจ้างผลิต ยังทำให้เกิดความล่าช้าราว 2 ปีครึ่ง และเสียงบประมาณกว่า 8,000 ล้านบาท

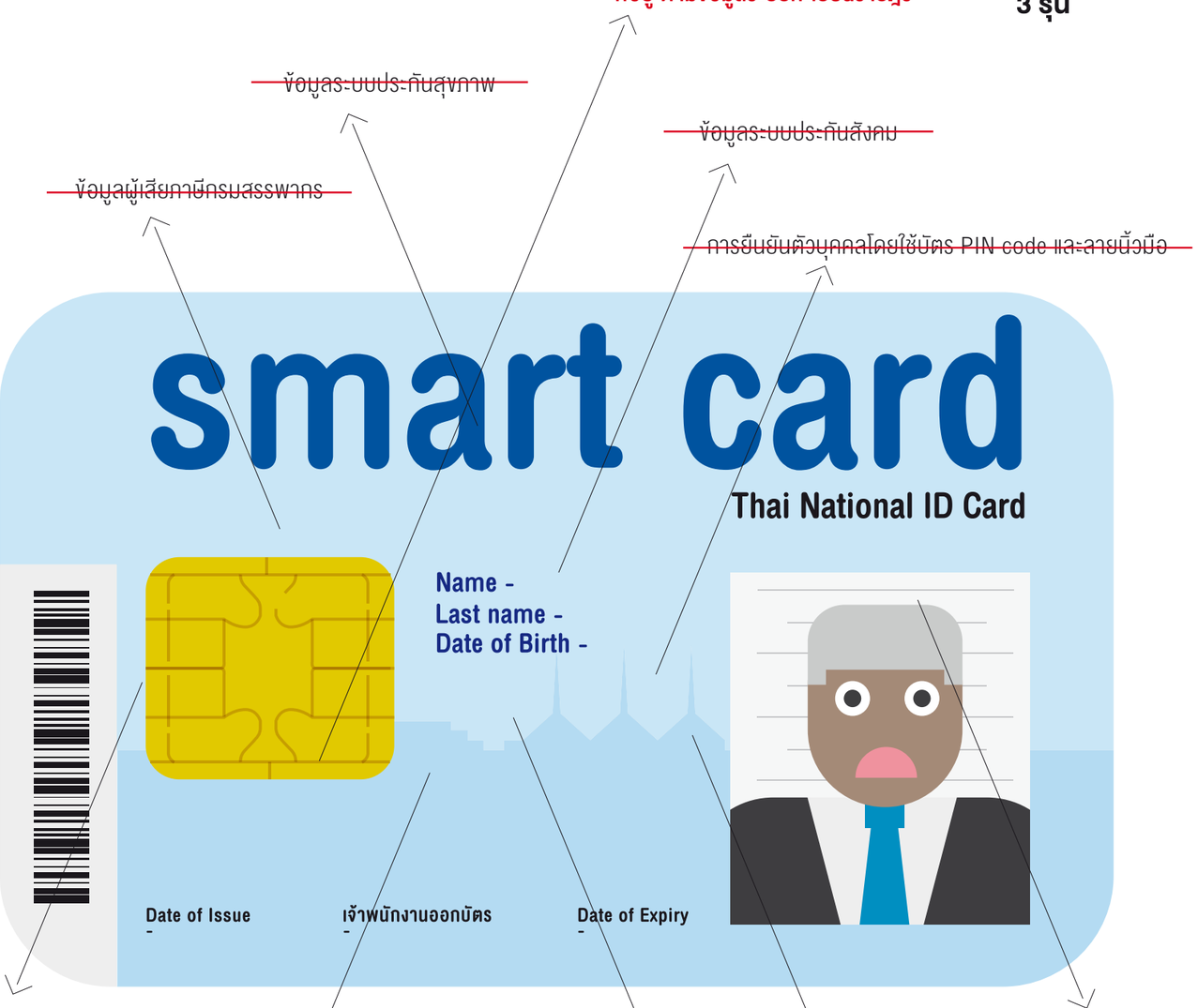

เส้นทางการจ้างผลิตสมาร์ทการ์ด 3 รุ่น

01

รุ่นที่ 1 จำนวน 12 ล้านใบ
ผู้ชนะการประมูลเสนอราคา 888 ล้านบาท
เฉลี่ยใบละ 74 บาท

02

รุ่นที่ 2 จำนวน 26 ล้านใบ
ผู้ชนะการประมูลเสนอราคา 921 ล้านบาท เฉลี่ยใบละ 35.40 บาท

03

รุ่นที่ 3 จำนวน 26 ล้านใบ
ผู้ชนะการประมูลเสนอราคา 902 ล้านบาท เฉลี่ยใบละ 34.70 บาท

04

ทั้ง 3 รุ่นใช้งานได้แทบไม่ต่างจากบัตรประชาชนแบบแถบแม่เหล็กที่ราคาเพียงใบละ 15 บาท

ความเสียหาย

มีนาคม 2547 ถึงพฤษภาคม 2552 กรมการปกครองต้องซื้อบัตรแถบแม่เหล็กเพื่อใช้เป็นบัตรประชาชนชั่วคราวจำนวน 21 ล้านใบ คิดเป็นเงิน

320 ล้านบาท

เพื่อใช้แทนสมาร์ทการ์ดที่ล่าช้า

ผลกระทบต่อประชาชน

- การไม่เตรียมความพร้อมเรื่องการเชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่างๆ ทำให้การใช้งานบัตรประชาชนสมาร์ทการ์ดแทบไม่ต่างจากบัตรประชาชนแบบแถบแม่เหล็ก ทั้งที่ราคาแพงกว่ามาก
- ความไม่โปร่งใสในการประมูลทำให้ผลิตบัตรประชาชนได้ช้ากว่ากำหนดราว 2 ปีครึ่ง ทำให้เกิดปัญหาขาดแคลนบัตรประชาชน รัฐต้องสูญเสียงบประมาณกว่า 320 ล้านบาทในการจัดซื้อบัตรแถบแม่เหล็ก 21 ล้านใบ เพื่อใช้แทนชั่วคราว

02

ผู้ใหญ่รวมหัว **ฮั้วนมโรงเรียน**

ปูมหลัง

ด้วยความหวังดีที่จะให้เด็กนักเรียนระดับอนุบาลได้ดื่มนมอย่างน้อย 120 วันต่อปี โครงการ ‘อาหารเสริม (นม) โรงเรียน’ จึงริเริ่มขึ้นเมื่อปี 2535 สมัยรัฐบาลชวน หลีกภัย ในระยะแรกมีการจัดสรรงบประมาณและกำหนดหลักเกณฑ์ โดยให้สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี เป็นผู้รับผิดชอบโครงการ

ต่อมาในปี 2537 คณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบให้องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย (อสค.) เป็นผู้รับผิดชอบ จากนั้นจึงถ่ายโอนงบประมาณให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นผู้จัดซื้อและจัดส่งนมให้สถานศึกษาตั้งแต่ปี 2544

เส้นทางผลประโยชน์

ในการคัดเลือกผู้ดำเนินการในโครงการนมโรงเรียนใช้วิธีแข่งขันเสนอราคา ซึ่ง อปท. ให้สิทธิ์จำหน่ายนมตามโซนพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเกณฑ์ในการกำหนดโซนเบื้องต้นคือ ความสะดวกและเหมาะสมในการขนส่ง (logistics) เพื่อขนส่งนมไปยังโรงเรียนต่าง ๆ อย่างทั่วถึง ตามกติกาการประกวดราคา ผู้ประกอบการจะได้รับสิทธิ์จำหน่ายนมรายละ 1 โซน ซึ่งสามารถจำหน่ายได้เฉพาะ

ในโซนที่ตนได้รับสิทธิ์ แต่ปรากฏว่าบางพื้นที่มีผู้ประกอบการ 3 ราย ได้รับสิทธิ์จำหน่ายนม 1 โซน ขณะที่มีผู้ประกอบการ 1 ราย ได้รับสิทธิ์จำหน่ายนม 2 โซน ซึ่งส่อถึงการจัดสรรสิทธิ์ที่ไม่เป็นธรรม

นอกจากการจัดสรรสิทธิ์ที่ไม่เป็นธรรม ยังปรากฏข้อเท็จจริงว่าเกิดการฮั้วกันในกระบวนการเสนอราคา โดยผู้ประกอบการที่ได้รับการรับรองสิทธิ์แต่ละโซน ซึ่งมีอย่างน้อยโซนละ 18 ราย มีเพียง 1-2 รายเท่านั้นที่เสนอราคา และไม่มีรายใดเลยที่เสนอราคาต่ำกว่าราคากลาง

มิหนำซ้ำ ผู้ประกอบการที่ยื่นราคาทั้ง 2 รายก็มิได้ดำเนินการด้วยตนเอง แต่มอบอำนาจให้บุคคลเดียวกันดำเนินการ บุคคลดังกล่าวถูกเรียกว่า ‘คนเดินนม’

สภาพการณ์เช่นนี้เกิดขึ้นในทุกภูมิภาค โดยการเสนอราคาแต่ละครั้ง หากผู้ประกอบการรายใดเป็นผู้ชนะในพื้นที่หนึ่ง การเสนอราคาในอีกพื้นที่ ผู้ประกอบการที่เคยแพ้การเสนอราคาจะเป็นฝ่ายชนะบ้าง และทั้ง 2 ครั้งมีคนเดินนมคนเดียวกันเป็นผู้ดำเนินการ

ยิ่งไปกว่านั้น ผู้ประกอบการรายใดที่ได้ทำสัญญากับ อปท. ในพื้นที่ใด ผู้ประกอบการรายนั้นจะเป็นผู้ประกอบการรายเดียวที่ทำสัญญากับ อปท. ในพื้นที่นั้นต่อไป

มีหลายพื้นที่ที่ อปท. ให้สิทธิ์จำหน่ายนมกับผู้ประกอบการที่ได้รับสิทธิ์นอกพื้นที่ และในหลายพื้นที่พบว่าผู้ประกอบการมอบอำนาจให้บุคคลอื่นทำสัญญา และบุคคลเดียวกันก็รับมอบอำนาจการทำสัญญาจากผู้ประกอบการอีกหลายรายในพื้นที่

หลังจากประกวดราคาและทำสัญญา จะมี ‘พ่อค้านม’ ทำหน้าที่หาซื้อนมจากผู้ประกอบการ ซึ่งพ่อค้านมจะได้ค่าดำเนินการถุงละ 50-60 สตางค์

นอกจากนี้ คุณภาพของนมก็เป็นปัญหาสำคัญ แม้ว่ารัฐบาลจะกำหนดให้ผู้ประกอบการต้องใช้นมโคสด แต่ในความเป็นจริงผู้ประกอบการบางรายใช้วิธีซื้อนมผงจากต่างประเทศมาคืนรูป และบางพื้นที่พบการใช้หางนมผสมน้ำ ทำให้นมมีกลิ่นและไม่มีคุณภาพ ประกอบกับขบวนการล็อคสเป็คบริษัทผลิตนม โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นมีหนังสือคำสั่ง ลงวันที่ 29 ตุลาคม 2551 ถึงผู้ว่าราชการจังหวัดทุกจังหวัด ให้ อปท. ซื้อนมของผู้ประกอบการที่กำหนดให้เท่านั้น (มี 68 รายทั่วประเทศ) แม้จะพบว่าบางพื้นที่มีผู้ประกอบการที่ผลิตนมคุณภาพดีกว่าและราคาใกล้เคียงกันก็ตาม

ผลกระทบต่อประชาชน

- นมที่ อปท. ได้รับมีคุณภาพต่ำ อาจส่งผลต่อสุขภาพของเด็กนักเรียน
- ผู้ประกอบการหลายรายไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจากถูกกีดกันจากผู้ประกอบการรายใหญ่และเจ้าหน้าที่

เอกสารอ้างอิง

- *แฉทุจริตจัดซื้อนมโรงเรียน ล็อคสเป็ค ฮั้วเป็นขบวนการ*, หนังสือพิมพ์ *ไทยรัฐ*, รวมเอกสารข่าวประกวด, สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2552.
- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, *รายงานความคืบหน้าการทบทวนระบบบริหารจัดการนมโรงเรียน ตามมติคณะรัฐมนตรี 9 เมษายน 2553*, 7 กันยายน 2553.
- หนังสือเวียนกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ที่ มท.0893.4/ว1186 เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติโครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียน

02

โครงการอาหารเสริม (นม) โรงเรียน:

ฮั้วประกวดราคา คุณภาพต่ำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) เป็นผู้ดำเนินการจัดซื้อและจัดส่งนม ให้กับสถานศึกษาตั้งแต่ปี 2544 โดย อปท. จะให้สิทธิ์ผู้ประกอบการจำหน่ายนม รายละ 1 โซนพื้นที่ แต่ปรากฏว่ามีผู้ประกอบการบางรายได้รับสิทธิ์จำหน่ายนมมากกว่า 1 โซน ขณะเดียวกัน การเสนอราคาในแต่ละโซน มีผู้ประกอบการเพียง 1-2 รายเท่านั้นที่เสนอราคา โดยผู้ที่เสนอราคากลางจะชนะการประกวดราคาทุกครั้ง ส่วนผู้ประกอบการที่เคยแพ้ก็จะเป็นฝ่ายชนะในการประกวดราคาครั้งถัดไป โครงการนมโรงเรียนจึงเป็นการฮั้วกันระหว่างผู้ประกอบการ โดยมีเด็กนักเรียนทั่วประเทศเป็นผู้เสียประโยชน์

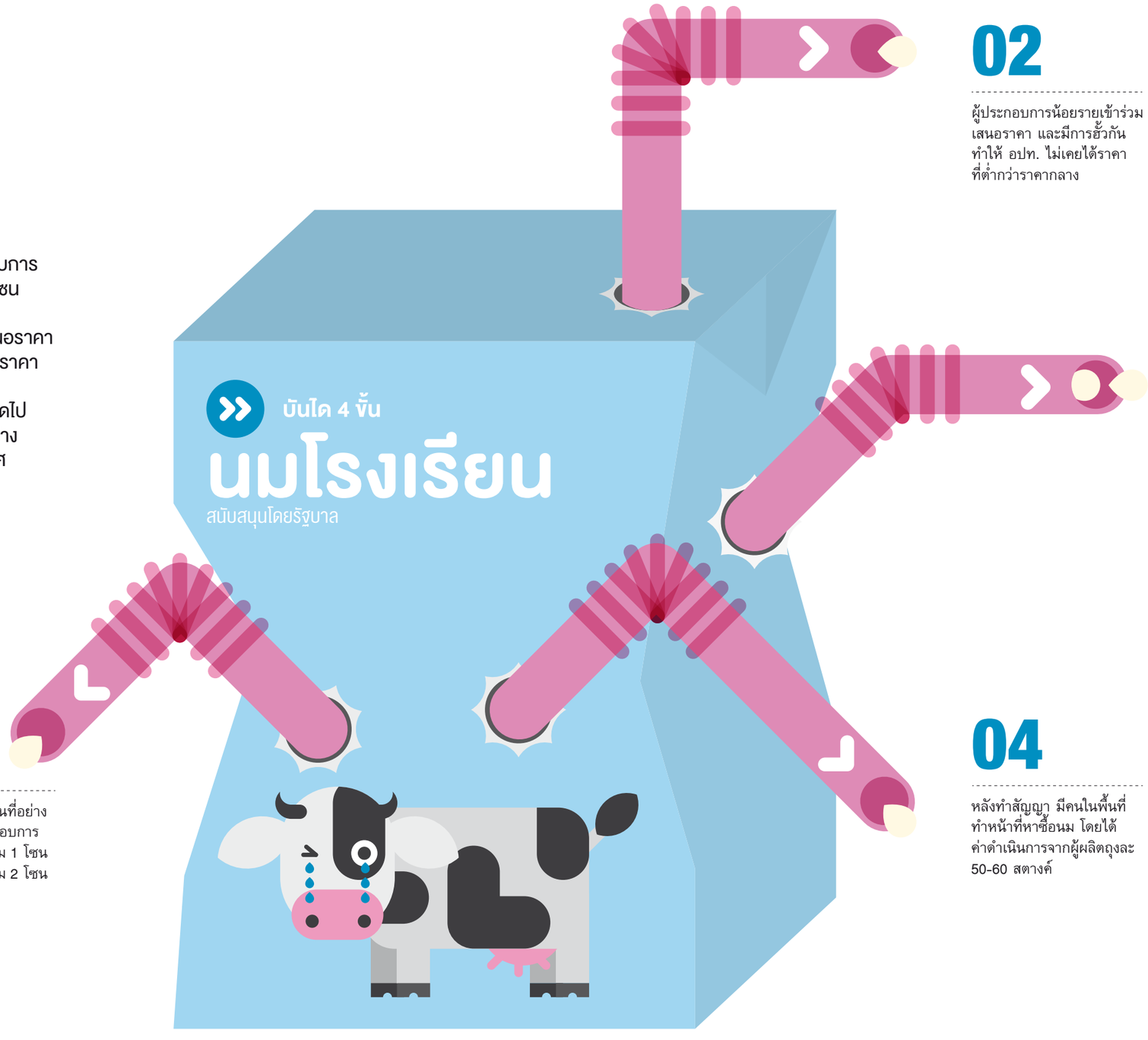

ผลกระทบต่อประชาชน

- นมที่ อปท. ได้รับมีคุณภาพต่ำ ซึ่งอาจส่งผลต่อสุขภาพของเด็กนักเรียน
- ผู้ประกอบการหลายรายไม่ได้รับความเป็นธรรม เนื่องจากถูกกีดกันจากผู้ประกอบการรายใหญ่และเจ้าหน้าที่

01

อปท. กำหนดโซนพื้นที่อย่างไม่เป็นธรรม ผู้ประกอบการบางรายมีสิทธิ์ขายนม 1 โซน บางรายมีสิทธิ์ขายนม 2 โซน

02

ผู้ประกอบการน้อยรายเข้าร่วมเสนอราคา และมีการฮั้วกัน ทำให้ อปท. ไม่เคยได้ราคาที่ต่ำกว่าราคากลาง

03

ผู้ประกอบการทุกรายมอบหมายให้คนเดินนมคนเดียวกันดำเนินการแทนทุกขั้นตอน

04

หลังทำสัญญา มีคนในพื้นที่ทำหน้าที่หาซื้อนม โดยได้ค่าดำเนินการจากผู้ผลิตถุงละ 50-60 สตางค์

03

ใบอนุญาต ‘ซานติก้า’ **คร่า 66 ศพ**

ปูมหลัง

คืนส่งท้ายปีเก่า วันที่ 31 ธันวาคม 2551 เกิดเหตุเพลิงไหม้สถานบันเทิง ‘ซานติก้า’ (Santika) ย่านถนนเอกมัย ส่งผลให้มีผู้เสียชีวิตในเหตุการณ์ 59 คน และมีผู้เสียชีวิตในภายหลังอีก 7 คน รวม 66 คน นอกจากนี้ยังมีผู้บาดเจ็บอีกจำนวนมาก

สาเหตุหลักของการสูญเสียในครั้งนี้มาจากการปล่อยปละละเลยของเจ้าหน้าที่ในการควบคุมดูแลสถานบันเทิงที่เปิดโดยไม่ได้รับอนุญาตและไม่ได้ผ่านการตรวจสอบความปลอดภัย อีกทั้งมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาคารโดยไม่ได้รับอนุญาต ทำให้มีความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ

จากการสอบสวน สาเหตุของไฟไหม้ครั้งนี้เกิดจากการจุดพลุไฟฉลองปีใหม่ภายในสถานบันเทิง ซึ่งเหตุการณ์ดังกล่าวจะไม่เกิดขึ้น หากเจ้าหน้าที่ของรัฐเข้มงวดในการบังคับใช้กฎหมาย

เส้นทางผลประโยชน์

ซานติก้าตั้งอยู่นอกเขตโซนนิ่งของสถานบันเทิง เคยถูกดำเนินคดีข้อหาเปิดสถานบริการโดยไม่ได้รับอนุญาตและจำหน่ายสุราในเวลาห้ามจำหน่ายทั้งหมด 47 ครั้ง ก่อนที่ พ.ต.อ. ‘ป.’ รองผู้บังคับการกองปราบปรามในขณะนั้น จะเข้ามาถือหุ้นบริษัท ไวท์ แอนด์ บราเธอร์ส (2003) จำกัด ซึ่งเป็นผู้ถือหุ้นหลักของซานติก้า เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2549 หลังจากนั้นซานติก้าผับก็ไม่เคยถูกจับอีกเลย

จากการตรวจสอบพบว่า กรรมการคนหนึ่งของบริษัท ไวท์ แอนด์ บราเธอร์ส (2003) จำกัด แท้จริงแล้วเป็นเพียงคนรับรถของซานติก้า ขณะที่เจ้าของตัวจริงกลับไม่มีชื่อเป็นกรรมการ ทำให้มีการตั้งข้อสังเกตว่าการกระทำดังกล่าวน่าจะมีจุดประสงค์เพื่อมิให้เจ้าของตัวจริงต้องรับผิดชอบการประกอบธุรกิจของซานติก้า

นอกจากนี้ยังพบการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างอาคารพาณิชย์เพื่อการพักอาศัยเป็นสถานบริการโดยไม่ได้รับอนุญาต และไม่มีการตรวจสอบโครงสร้างว่าเหมาะสมกับการดำเนินการเป็นสถานบริการหรือไม่ มิหนำซ้ำยังปรากฏหลักฐานการปลอมลายเซ็นของวิศวกรผู้ควบคุมงานก่อสร้าง ซึ่งชี้ว่าเจ้าหน้าที่สำนักงานเขตวัฒนาน่าจะมีส่วนรู้เห็น ขณะเดียวกัน ซานติก้าก็ไม่เคยถูกตรวจสอบว่ามีอุปกรณ์ป้องกันอุบัติภัยครบถ้วนหรือไม่

ยิ่งไปกว่านั้น ตลอดระยะเวลาที่เปิดบริการประมาณ 5 ปี ซานติก้าไม่เคยเสียภาษีสรรพสามิต ทั้งที่ตามกฎหมายแล้วจะต้องเสียในอัตราร้อยละ 10 ของรายได้ก่อนหักค่าใช้จ่าย นอกจากภาษีสรรพสามิต ซานติก้ายังไม่เสียภาษีป้ายและภาษีโรงเรือนให้กับสำนักงานเขตวัฒนา รวมถึงไม่เสียภาษีเงินได้ให้กับกรมสรรพากรอีกด้วย

โศกนาฏกรรมครั้งนี้สะท้อนให้เห็นถึงการปล่อยปละละเลยของเจ้าหน้าที่ในหลายหน่วยงาน และการมุ่งแสวงหาผลประโยชน์ของผู้ประกอบการ โดยไม่คำนึงถึงความปลอดภัยของผู้ใช้บริการ

สถานะของคดี

ในคดีที่มีผู้ฟ้อง 12 ราย ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาให้กรุงเทพมหานครรับผิดชอบจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายและญาติที่ได้รับผลกระทบจากเหตุเพลิงไหม้ ตามมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติความรับผิดทางละเมิดของเจ้าหน้าที่ พ.ศ. 2539 รวมเป็นเงินกว่า 3.5 ล้านบาท และตำรวจได้ดำเนินคดีกับเจ้าของซานติก้าผับในข้อหากระทำการโดยประมาท เป็นเหตุให้ผู้อื่นถึงแก่ความตาย และให้ออกค่าใช้จ่ายในส่วนของการทำศพและการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลกว่า 2 ล้านบาท

ผลกระทบต่อประชาชน

- มีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์ 66 คน บาดเจ็บ 222 คน
- การปล่อยปละละเลยของเจ้าหน้าที่ ทำให้ซานติก้าดำเนินกิจการมานานกว่า 5 ปี โดยไม่ต้องเสียภาษี และดัดแปลงอาคารเป็นสถานบริการโดยไม่ได้รับอนุญาต

เอกสารอ้างอิง

- *ไฟไหม้ซานติก้าผับ สรรพสามิตวอดวาย*, หนังสือพิมพ์ *โพสต์ทูเดย์*, รวมเอกสารข่าวประกวด, สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2550.

03

__ ไฟไหม้ซานติก้า:

ทุจริตอนุญาต เปิดสถานบริการ ทำคนตาย

หากไม่ถูกเพลิงไหม้ในคืนวันส่งท้ายปี 2551 ซึ่งทำให้คนตาย 66 คน ซานติก้า ก็อาจจะยังเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทาง ของนักท่องราตรีตราบจนทุกวันนี้ และเรื่องราวของความไม่ชอบมาพากลต่างๆ มากมายก็จะยังอยู่ในเงามืดต่อไป

แม้จากการสอบสวน สาเหตุของเพลิงไหม้ เกิดจากการจุดพลุไฟฉลองปีใหม่ แต่สาเหตุ ที่เป็นต้นตอจริงๆ คือการเปลี่ยนแปลงโครงสร้าง อาคารพาณิชย์เพื่อการพักอาศัยเป็นสถานบริการ โดยไม่ได้รับอนุญาต และไม่มีการตรวจสอบ โครงสร้างว่าเหมาะสมกับการเป็นสถานบริการ หรือไม่ นอกจากนี้ยังมีการปลอมลายเซ็น ของวิศวกรผู้ออกแบบและควบคุมงาน ซึ่งยากที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะไม่มีส่วนรู้เห็น

รู้หรือไม่ว่า...

- ผู้บริหารซานติก้าเคยถูกจับกุมในข้อหาเปิดสถานบริการโดยไม่ได้รับอนุญาต และจำหน่ายสุราในเวลาห้ามจำหน่าย ทั้งหมด 47 ครั้ง
- ซานติก้าไม่เสียภาษีสถานบริการให้กับกรมสรรพสามิตตลอด 5 ปีที่เปิดบริการ

ผลกระทบต่อประชาชน

- **มีผู้เสียชีวิตจากเหตุการณ์**
  66 คน
  บาดเจ็บ
  222 คน
- การปล่อยปละละเลยของเจ้าหน้าที่ ทำให้ซานติก้าดำเนินกิจการได้นานกว่า 5 ปี โดยทั้งหลบเลี่ยงภาษี และดัดแปลงอาคารเป็นสถานบริการโดยไม่ได้รับอนุญาต

สถานะ

ศาลปกครองกลางมีคำพิพากษาให้กรุงเทพมหานครรับผิดชอบจ่ายค่าสินไหมทดแทนให้กับผู้เสียหายและญาติที่ได้รับผลกระทบจากเหตุเพลิงไหม้กว่า 3.5 ล้านบาท และตำรวจได้ดำเนินคดีกับเจ้าของซานติก้า และให้ออกค่าใช้จ่ายในส่วนของการทำศพและการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลกว่า 2 ล้านบาท

04

อมเงินช่วยเหลือ **เหยื่อน้ำท่วม**

ปูมหลัง

ปี 2554 ในสมัยรัฐบาลชุด ยิ่งลักษณ์ ชินวัตร จัดทำโครงการ ‘ยกระดับฝีมือแรงงานลูกจ้างที่ได้รับผลกระทบจากอุทกภัย เพื่อป้องกันและชะลอการเลิกจ้างแรงงาน’ และได้รับจัดสรรงบประมาณ 61.5 ล้านบาท โดยกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน มีหน้าที่ประชาสัมพันธ์และดำเนินงาน

ในการดำเนินงาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงานจัดสรรงบประมาณผ่านสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) ไปยังสถานประกอบการแห่งละ 81,600 บาทต่อรุ่น เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมพนักงาน 10 วัน วันละ 6 ชั่วโมง

อย่างไรก็ตาม โครงการยกระดับฝีมือแรงงานฯ ส่อเค้าว่ามีการทุจริต โดยประธาน ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรี และรองเลขาธิการ ส.อ.ท. ถูกสงสัยว่ายักยอกเงินโครงการในจังหวัดลพบุรี ทำให้ผู้ประกอบการได้รับงบประมาณสนับสนุนต่อรุ่นน้อยกว่าเป้าหมายเป็นจำนวนมาก

เส้นทางผลประโยชน์

สำนักข่าวไทยพับลิก้ารายงานว่า กองบังคับการปราบปรามตรวจสอบเส้นทางการเบิกจ่ายงบประมาณ พบว่า กรมพัฒนาฝีมือแรงงานอนุมัติงบประมาณค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมแรงงานจังหวัดลพบุรี 150 รุ่น ประมาณ 12.24 ล้านบาท ต่อมา ผู้อำนวยการกองพัฒนาศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบกิจการ ซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบโครงการยกระดับฝีมือแรงงานฯ ทำเรื่องขอโอนเงินจำนวนดังกล่าวเข้าบัญชีของตน

หลังจากนั้น ผู้อำนวยการกองพัฒนาศักยภาพแรงงานฯ สั่งจ่ายเช็คเป็นจำนวนทั้งหมด 4 ครั้ง

ครั้งที่ 1 เช็คสั่งจ่ายเงินสด 430,000 บาท โดยอดีตอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงานนำเช็คไปขึ้นเงิน

ครั้งที่ 2 และ 3 เช็คสั่งจ่าย ส.อ.ท. รวมกัน 11.54 ล้านบาท โดยรองเลขาธิการ ส.อ.ท. ซึ่งได้รับมอบอำนาจเป็นผู้รับเงินจากประธาน ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรี นำเช็คไปขึ้นเงิน

และครั้งที่ 4 เช็คสั่งจ่ายเงินสด 260,000 บาท โดยบุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวกับ ส.อ.ท. นำเช็คไปขึ้นเงิน

จะเห็นได้ว่า ผู้อำนวยการกองพัฒนาศักยภาพแรงงานฯ สั่งจ่ายเช็ค 2 ครั้ง รวมมูลค่า 690,000 บาทให้กับบุคคลที่มิได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการฯ ในจังหวัดลพบุรี และไม่ได้รับมอบอำนาจให้รับเงินแทน ในขั้นตอนนี้งบประมาณของโครงการฯ ในจังหวัดลพบุรีจึงเหลือเพียง 11.54 ล้านบาท

หลังได้รับเงิน 11.54 ล้านบาทแล้ว รองเลขาธิการ ส.อ.ท. ได้มอบเงินให้ประธาน ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรี 7.62 ล้านบาท แต่ประธาน ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรีกลับนำเงินเข้าโครงการฯ ในจังหวัดลพบุรี เพียง 5 ล้านบาท

นั่นหมายความว่า จังหวัดลพบุรีได้รับงบประมาณจริงเพียงร้อยละ 40 ของงบประมาณที่ได้รับอนุมัติจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และผู้เข้าร่วมโครงการฯ ได้รับเงินอุดหนุนต่อรุ่นเพียง 35,000-40,000 บาท จากที่กำหนดไว้ 81,000 บาท

ผลกระทบต่อประชาชน

- โครงการฝึกอบรมแรงงานในจังหวัดลพบุรีได้รับงบประมาณเพียงร้อยละ 40 ของงบประมาณที่ควรได้รับ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของการฝึกอบรมแรงงาน และอาจทำให้แรงงานบางส่วนไม่ได้รับการฝึกอบรม

สถานะของคดี

- กรมแรงงานตั้งคณะกรรมการตรวจสอบวินัยผู้อำนวยการกองพัฒนาศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบกิจการ และข้าราชการที่เกี่ยวข้อง
- กองบังคับการปราบปรามสรุปว่า มีหลักฐานที่เชื่อได้ว่ามีการทุจริตในโครงการ โดยผู้ต้องสงสัยว่ากระทำการทุจริต ได้แก่ อดีตอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รองเลขาธิการ ส.อ.ท. และประธาน ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรี
- กองบังคับการปราบปรามอยู่ระหว่างสรุปสำนวนคดีเพื่อส่งให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เนื่องจากมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเกี่ยวข้องกับการทุจริต
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) อยู่ระหว่างตรวจสอบการใช้จ่ายเงินของโครงการฯ

เอกสารอ้างอิง

- *แกะเส้นทางเงิน 12 ล้านบาท ปมฉาวความขัดแย้งสภาอุตฯ*, ไทยพับลิก้า, 1 มีนาคม 2556.
- *โครงการฝึกอบรมซะลอการเลิกจ้างวงเงิน 60 ล้านบาทฉาว เร่งอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน-ป.ป.ช.-ส.อ.ท. ตรวจสอบ*, ไทยพับลิก้า, 23 พฤศจิกายน 2555.
- *เจาะงบเยียวยาน้ำท่วม 12 ล้านบาท กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (1): ผู้ขออนุมัติเงิน – ผู้สอบข้อเท็จจริงคนเดียวกัน*, ไทยพับลิก้า, 18 มีนาคม 2556.
- *เจาะงบเยียวยาน้ำท่วม 12 ล้านบาท กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (2): กองปราบ-สตง. ลุยสอบเส้นทางเดินเงิน*, ไทยพับลิก้า, 27 มีนาคม 2556.
- *เจาะงบเยียวยาน้ำท่วม 12 ล้านบาท กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (3): สอบวินัย 'รำพึงธรรมเจริญ' ตรวจใบเสร็จ 12 ล้าน*, ไทยพับลิก้า, 2 เมษายน 2556.
- *เจาะงบเยียวยาน้ำท่วม 12 ล้านบาท กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน (4): สภาอุตฯ แจ้งกองปราบ ดำเนินคดีอดีตอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน อมงบฯ น้ำท่วม*, ไทยพับลิก้า, 18 พฤษภาคม 2556.
- *ส.อ.ท. สอบทุจริตค่าฝึกอบรมยกระดับฝีมือแรงงาน จ.ลพบุรี เงินหาย 6 ล้านบาท*, สถานีโทรทัศน์ไทยพีบีเอส, 22 กุมภาพันธ์ 2556.

04

โครงการช่วยเหลือแรงงานผู้เสียหายจากน้ำท่วม:

ราชการ-เอกชน ร่วมใจยักยอกเงิน

หลังเหตุการณ์น้ำท่วมปี 2554 รัฐบาลตั้งโครงการเพื่อช่วยเหลือแรงงานที่ได้รับผลกระทบ โดยให้กรมพัฒนาฝีมือแรงงานจัดสรรงบประมาณ 61.5 ล้านบาท ผ่านสภาอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย (ส.อ.ท.) ไปยังสถานประกอบการเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการฝึกอบรมแรงงาน

โครงการฝึกอบรมแรงงานในจังหวัดลพบุรีได้รับอนุมัติงบประมาณ 12.24 ล้านบาท ซึ่งกรมพัฒนาฝีมือแรงงานสั่งจ่ายเช็คเข้าบัญชีของ ผอ. กองพัฒนาศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบกิจการ จากนั้น ผอ. จึงสั่งจ่ายเช็คอีก 4 ครั้ง

ครั้งที่ 1 สั่งจ่ายเงินสด 4.3 แสนบาท ซึ่งอดีตอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงานนำเช็คไปขึ้นเงิน

ครั้งที่ 2 และ 3 สั่งจ่ายเข้าบัญชีของ ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรี จำนวน 11.54 ล้านบาท ซึ่งรองเลขาธิการ ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรี นำเช็คไปขึ้นเงิน

ครั้งที่ 4 สั่งจ่ายเงินสด 2.6 แสนบาท ซึ่งบุคคลภายนอกที่ไม่เกี่ยวกับ ส.อ.ท. นำเช็คไปขึ้นเงิน

ต่อมา ประธาน ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรี ชี้แจงว่าได้รับเงินจากรองเลขาธิการ ส.อ.ท. เพียง 7.62 ล้านบาท แต่ก็ปรากฏหลักฐานว่าประธาน ส.อ.ท. นำเงินเข้าบัญชีของคณะทำงานโครงการเพียง 5 ล้านบาท

ดังนั้น งบประมาณจากกรมพัฒนาฝีมือแรงงานจึงหายไประหว่างทางประมาณ 7.24 ล้านบาท และมีเงินเข้าโครงการในจังหวัดลพบุรีเพียง 5 ล้านบาท หรือเพียง 40% ของงบประมาณที่ได้รับ ซึ่งทำให้โครงการมีเงินสำหรับจัดฝึกอบรมแรงงานเพียง 35,000-40,000 บาทต่อรุ่น จากที่กำหนดไว้รุ่นละ 81,600 บาท

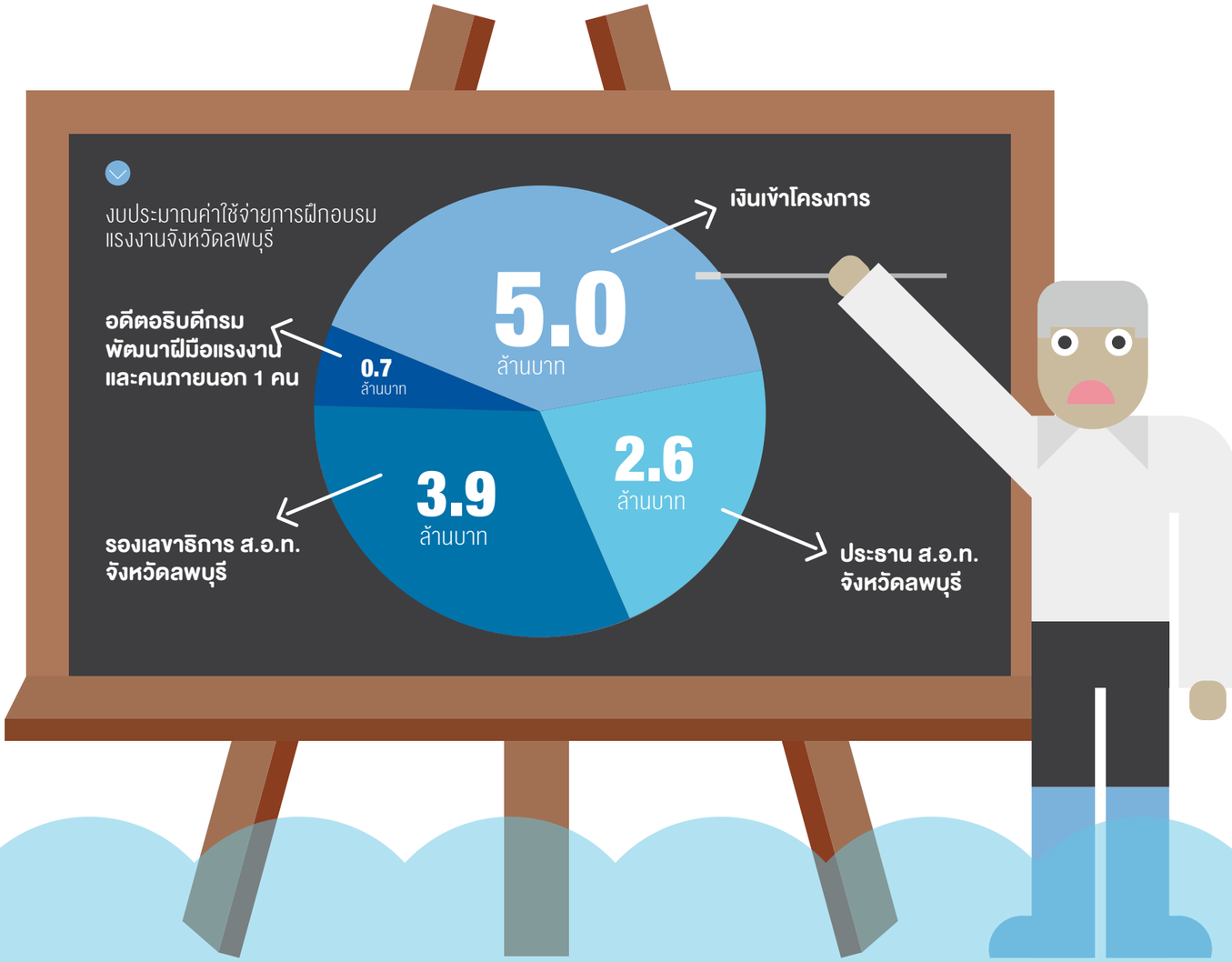

ผลกระทบต่อประชาชน

- โครงการฝึกอบรมแรงงานในจังหวัดลพบุรีได้รับงบประมาณเพียง 40% ของงบประมาณที่ควรได้รับ ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพของการฝึกอบรมแรงงาน และอาจทำให้แรงงานบางส่วนไม่ได้รับการฝึกอบรม

สถานะ

- กองบังคับการกองปราบปรามสรุปว่ามีหลักฐานที่เชื่อได้ว่ามีการทุจริต และมีผู้ต้องสงสัยว่าทุจริต 13 คน ซึ่งรวมถึงอดีตอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงาน รองเลขาธิการ ส.อ.ท. ลพบุรี และประธาน ส.อ.ท. ลพบุรี

บันได 4 ขั้น

01

กรมพัฒนาฝีมือแรงงานอนุมัติงบประมาณการฝึกอบรมแรงงานในจังหวัดลพบุรี 12.24 ล้านบาท

02

ผอ. กองพัฒนาศักยภาพแรงงานและผู้ประกอบกิจการสั่งจ่ายเช็ค 11.54 ล้านบาท ให้รองเลขาธิการ ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรี และสั่งจ่ายเช็คส่วนที่เหลืออีก 6.9 แสนบาท ให้อดีตอธิบดีกรมพัฒนาฝีมือแรงงานและบุคคลภายนอกอีก 1 คน ทั้งที่ทั้งสองคนไม่เกี่ยวข้องกับการบริหารโครงการ

03

รองเลขาธิการ ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรี มอบเงินให้ประธาน ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรี เพียง 7.62 ล้านบาท

04

ประธาน ส.อ.ท. จังหวัดลพบุรี นำเงินเข้าโครงการเพียง 5 ล้านบาท

05

คนกรมศุลฯปั้น **‘สายสืบปลอม’** เบิกรางวัลนำจับ

ปูมหลัง

การจ่ายเงินสินบนและรางวัลนำจับในหน่วยงานราชการบางแห่ง มีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ สร้างขวัญกำลังใจแก่เจ้าพนักงานที่ต้องเสี่ยงอันตราย และป้องกันการละเว้นการทำหน้าที่ รวมถึงการรับเงินสินบนจากผู้กระทำความผิด ซึ่งพระราชบัญญัติศุลกากรได้กำหนดให้มีการจ่าย ‘เงินสินบน’ และ ‘รางวัลนำจับ’ กรณีที่มีการจับกุมการลักลอบหนีศุลกากรหรือการสำแดงเท็จ โดยแบ่งเป็น 2 กรณี ดังนี้

1. กรณีไม่มีผู้แจ้งเบาะแส – เจ้าหน้าที่จะได้รับ ‘รางวัลนำจับ’ ร้อยละ 30 ของค่าปรับ

2. กรณีมีผู้แจ้งเบาะแส – เจ้าหน้าที่จะได้รับ ‘รางวัลนำจับ’ ร้อยละ 25 ของค่าปรับ และผู้แจ้งเบาะแสจะได้รับ ‘เงินสินบน’ ร้อยละ 30 ของค่าปรับ ดังนั้น ผลประโยชน์ที่เจ้าหน้าที่และผู้แจ้งเบาะแสจะได้รับจึงคิดเป็นร้อยละ 55 ของค่าปรับ

ระบบการจ่ายเงินสินบนในกรณีที่มีผู้แจ้งเบาะแสทำให้ผลประโยชน์เพิ่มขึ้นร้อยละ 25 เมื่อเทียบกับกรณีที่เจ้าหน้าที่จับกุมเอง กฎกติกาในการจ่ายเงินสินบนและรางวัลนำจับเช่นนี้จึงเปิดช่องและสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่กระทำการทุจริตมากขึ้นกว่าเดิม

เส้นทางผลประโยชน์

เจ้าหน้าที่ศุลกากรมีโอกาสที่จะสร้าง ‘สายสืบปลอม’ ขึ้นมาเพื่อรับผลประโยชน์เพิ่มอีกร้อยละ 25 ของค่าปรับ เนื่องจากหลักฐานในการแจ้งเบาะแสมีเพียง ‘ลายพิมพ์นิ้วมือ’ เท่านั้น ส่วนรายชื่อผู้แจ้งเบาะแสจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ

ตัวอย่างของการทุจริตโดยเจ้าหน้าที่ศุลกากร เช่น เจ้าหน้าที่ศุลกากรรายหนึ่งจับกุมชาวต่างชาติลักลอบขนทองคำผ่านด่านที่อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ภายหลังการจับกุม เจ้าหน้าที่รายดังกล่าวอ้างว่าได้รับแจ้งจาก ‘สาย’ ว่าจะมีการลักลอบนำทองคำแท่งผ่านด่านศุลกากร จึงทำเอกสารขอเบิกเงินสินบนให้แก่สายที่แจ้งข่าว

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากรถโดยสารในอำเภอหาดใหญ่ต้องรอให้ผู้โดยสารขึ้นจนเต็มครบทุกที่นั่งจึงจะออกเดินทาง ดังนั้น ข้อมูลในเอกสารเบิกเงินสินบนที่ระบุว่า ‘สายรายงานว่าจะมีชาวต่างชาติลักลอบขนทองคำ’ โดยระบุเวลาและหมายเลขทะเบียนของรถโดยสารอย่างชัดเจนแน่นอน จึงไม่สมเหตุสมผล การตรวจพบดังกล่าวจึงน่าจะเกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ ‘ตามปกติ’ ของเจ้าหน้าที่เอง โดยไม่มีการแจ้งเบาะแสจากภายนอก ดังนั้น การอ้างว่ามีสายให้เบาะแสและสร้างหลักฐานลายนิ้วมือปลอมจึงเกิดขึ้น เพราะเจ้าหน้าที่หวังจะได้รับเงินสินบนและรางวัลนำจับเพิ่ม

กรณีข้างต้นเป็นเพียงตัวอย่างหนึ่งของการทุจริตรับเงินสินบนและรางวัลนำจับ ซึ่งการที่ไม่สามารถตรวจสอบการแจ้งเบาะแสได้ จึงทำให้ไม่ทราบว่าการเบิกจ่ายเงินสินบนและรางวัลนำจับที่ผ่านมามีการทุจริตจากการสร้างสายสืบปลอมมากน้อยแค่ไหน

ผลกระทบต่อประชาชน

- การสร้างสายสืบปลอมทำให้รัฐได้รับส่วนแบ่งค่าปรับน้อยกว่าที่ควร จากที่ควรได้ร้อยละ 70 ของค่าปรับ เหลือเพียงร้อยละ 45 ของค่าปรับ เพราะร้อยละ 25 สูญไปในกระบวนการทุจริต
- ในบางกรณี เจ้าหน้าที่อาจกลั่นแกล้งให้นำเข้าสินค้าโดยไม่เสียภาษีหรือเสียภาษีไม่ครบถ้วน แล้วจึงดำเนินการเอาผิดย้อนหลัง ซึ่งสร้างปัญหาแก่ผู้ประกอบการที่มิได้มีเจตนากระทำความผิด ทำให้ประเทศไทยเสียชื่อเสียงในด้านการค้าระหว่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- *กรมศุลกากร (2): 12 ปี พ่อค้าจ่ายค่าปรับ 3.5 หมื่นล้าน – คนกรมศุลฯ รับรางวัลกว่าหมื่นล้าน* จาก thaipublica.org, 7 กันยายน 2555
- *กรมศุลกากร (5): ระบบการจ่ายเงินสินบน รางวัล หลุมดำการปฏิรูป และรัฐเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้น หรือใครได้* จาก thaipublica.org, 9 ตุลาคม 2555

05

เงินสินบนและรางวัลนำจับกรมศุลกากร:

สร้าง ‘สายสืบปลอม’ เพื่อรับเงินเพิ่ม

ในปัจจุบัน กฎหมายศุลกากรกำหนดให้มีการจ่ายเงินสินบนและรางวัลนำจับกรณีที่มีการจับกุมการลักลอบหนีศุลกากรหรือการสำแดงเท็จ 2 กรณี

- ถ้าไม่มีผู้แจ้งเบาะแส เจ้าหน้าที่จะได้รับรางวัลนำจับ 30% ของค่าปรับ
- ถ้ามีผู้แจ้งเบาะแส เจ้าหน้าที่จะได้รับรางวัลนำจับ 25% ของค่าปรับ และผู้แจ้งเบาะแสจะได้รับเงินสินบน 30% ของค่าปรับ

ในกรณีหลัง ผลที่เกิดขึ้นกลับกลายเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เจ้าหน้าที่ทุจริต โดยการสร้าง ‘สายสืบปลอม’ ซึ่งอาจทำให้เจ้าหน้าที่ได้รับผลประโยชน์สูงสุดถึง 25%+30% = 55%

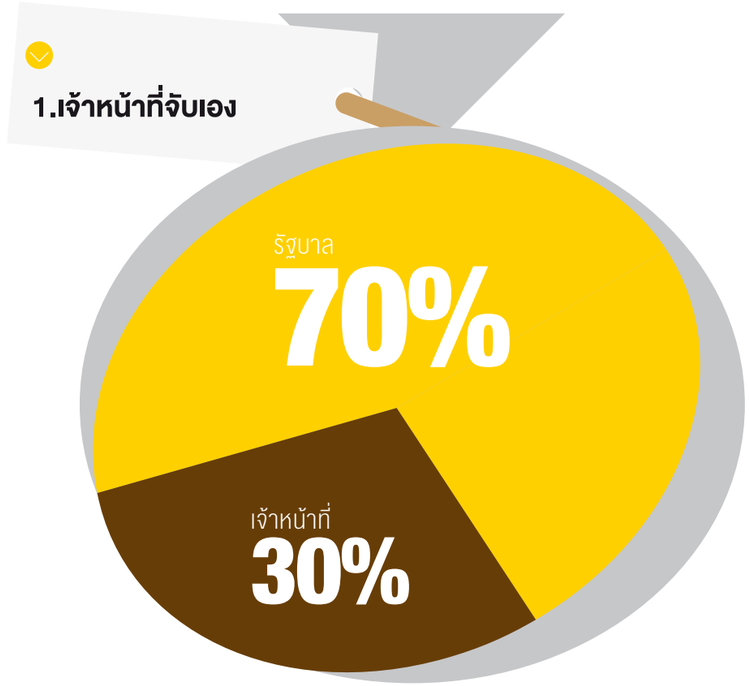

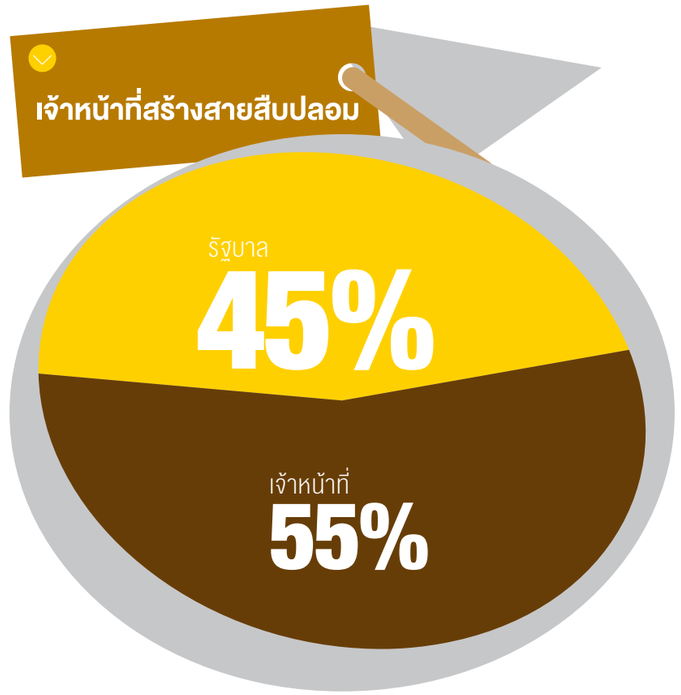

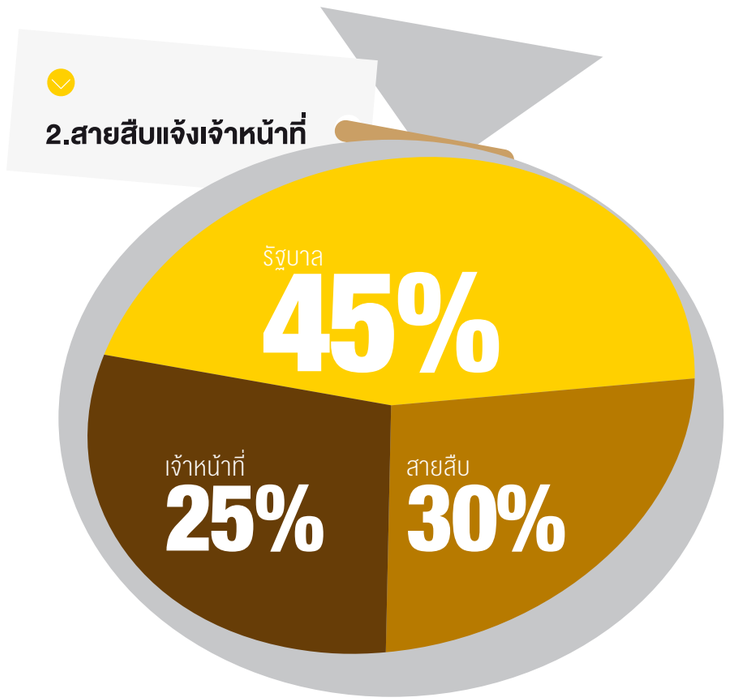

เงินสินบนและรางวัลนำจับ

หน่วย: บาท

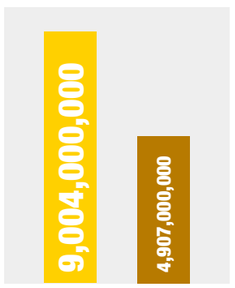

- ยอดเบิกจ่ายเงินสินบนและรางวัลนำจับของกรมศุลกากรในช่วงปี 2544-2553
- เงินสินบนสำหรับสายสืบ

ผลกระทบต่อประชาชน

- การสร้างสายสืบปลอมทำให้รัฐได้รับ 45% แทนที่จะเป็น 70% ของค่าปรับ
- ในบางกรณี เจ้าหน้าที่อาจกลั่นแกล้งให้นำเข้าสินค้าโดยไม่เสียภาษีหรือเสียภาษีไม่ครบถ้วน แล้วจึงดำเนินการเอาผิดย้อนหลัง ซึ่งสร้างปัญหาแก่ผู้ประกอบการที่มิได้มีเจตนากระทำความผิด
- เสียภาพลักษณ์และชื่อเสียงของประเทศในด้านการค้าระหว่างประเทศ

บันได 3 ขั้น

01

เจ้าหน้าที่ศุลกากรพบการกระทำความผิดระหว่างการปฏิบัติหน้าที่

02

สร้างหลักฐานปลอมโดยใช้ลายพิมพ์นิ้วมือปลอม

03

รับเงินสินบนและรางวัลนำจับ 55% ของค่าปรับ

06

มายาโกง **เทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพฯ**

ปูมหลัง

‘เทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพฯ’ เป็นงานเทศกาลภาพยนตร์ที่จัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยอยู่ภายใต้การบริหารจัดการของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) อย่างไรก็ตาม การคัดเลือก ‘ผู้จัดงาน’ เทศกาลภาพยนตร์ดังกล่าวใช้การจัดจ้างด้วยวิธีพิเศษ แทนที่จะเป็นการประกวดราคา ซึ่งเปิดช่องให้มีการใช้ดุลพินิจในการตัดสินใจโดยผู้มีอำนาจ อันนำไปสู่การแสวงหาผลประโยชน์จากงานเทศกาลดังกล่าวซึ่งมีมูลค่ามหาศาล

เส้นทางผลประโยชน์

คำตัดสินของศาลแคลิฟอร์เนีย ระบุว่า เจอรัลด์ กรีน (Gerald Green) และ แพทริเซีย กรีน (Patricia Green) ผู้บริหารบริษัทภาพยนตร์ชาวอเมริกัน ได้จ่ายสินบนให้แก่ จุฑามาศ ศิริวรรณ อดีตผู้ว่าการ ททท. เพื่อให้จ้างบริษัทของตนเป็นผู้จัดงานเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพฯ ผ่านการจัดจ้างด้วยวิธีพิเศษ

อย่างไรก็ตาม การจัดจ้างด้วยวิธีพิเศษตามกฎหมายไทยนั้น ผู้ว่าการ ททท. มีอำนาจอนุมัติการทำสัญญาโครงการในวงเงินไม่เกิน 25 ล้านบาทต่อสัญญา หากเกินกว่านั้นต้องใช้วิธี

ประกวดราคา สองสามีภรรยาครอบครัวกรีนจึงใช้วิธีตั้งบริษัทขึ้นหลายบริษัท และให้ ททท. แตกสัญญาจ้างเป็นหลายฉบับ โดยมูลค่าของสัญญาแต่ละฉบับอยู่ภายใต้วงเงินงบประมาณที่ผู้ว่าการ ททท. สามารถอนุมัติได้โดยไม่ต้องผ่านการประกวดราคา

ในช่วงที่จุฑามาศดำรงตำแหน่งผู้ว่าการ ททท. ก่อนการจัดงานเทศกาลภาพยนตร์แต่ละปี จะมีการเจรจากับ เจอรัลด์ กรีน เพื่อทำการตกลงจ้างให้เป็นผู้จัดงาน ซึ่งทางบริษัทครอบครัวกรีนต้องแบ่งเงินให้แก่จุฑามาศราวร้อยละ 10-20 ของมูลค่าสัญญา

เมื่อตกลงกันเรียบร้อย ททท. จะแตกสัญญาจ้างจัดงานเทศกาลภาพยนตร์เป็นหลายฉบับ ขณะที่ครอบครัวกรีนก็เริ่มตั้งบริษัทหลาย ๆ เจ้า เพื่อแยกทำสัญญากับ ททท. โดยพยายามปกปิดว่าบริษัทเหล่านี้ตั้งโดยคนกลุ่มเดียวกัน ซึ่งก็คือครอบครัวกรีน ด้วยการใช้ที่อยู่และหมายเลขโทรศัพท์ของสำนักงานคนละแห่ง

เมื่อได้รับเงินค่าจ้างจัดงานเรียบร้อย สองสามีภรรยาครอบครัวกรีนก็จะตกแต่งบัญชีค่าใช้จ่ายของบริษัทที่รับงานให้สูงกว่าความเป็นจริง เพื่อนำเงินส่วนที่เพิ่มขึ้นมาจ่ายสินบนให้แก่จุฑามาศ ด้วยการออกแคชเชียร์เช็คหรือไม่ก็โอนเงินเข้าบัญชีธนาคารของลูกสาวจุฑามาศและเพื่อนของจุฑามาศ โดยระบุว่าเป็นค่านายหน้าการขาย

วิธีการดังกล่าวถูกใช้ตลอดการจัดงานเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพฯ ระหว่างปี 2546-2549 ภายใต้ความรับผิดชอบของจุฑามาศ

สถานะของคดี

สำหรับการดำเนินคดีกับผู้ให้สินบนในสหรัฐอเมริกา ศาลแคลิฟอร์เนียมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2553 ว่านายและนางกรีนกระทำความผิด จากการจ่ายสินบนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในต่างประเทศ เพื่อให้ได้มาซึ่งสัญญาการจัดงานเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพฯ จึงตัดสินโทษจำคุก 6 เดือน และกักบริเวณในบ้านอีก 6 เดือน รวมถึงให้จ่ายค่าปรับอีก 250,000 ดอลลาร์ (ประมาณ 7.5 ล้านบาท)

ขณะที่การดำเนินคดีกับจุฑามาศและลูกสาวซึ่งเป็นผู้รับสินบนในไทย คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีมติชี้มูลความผิดทางอาญา จากการรับทรัพย์สินโดยมิชอบ และการเอื้อประโยชน์ให้มีการทำสัญญากับรัฐโดยไม่มีการแข่งขันด้านราคา โดย ป.ป.ช. ส่งเรื่องต่อให้อัยการตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2554 ปัจจุบัน (กุมภาพันธ์ 2557) คดียังคงค้างอยู่ในชั้นอัยการ

ผลกระทบต่อประชาชน

- งานเทศกาลภาพยนตร์มีคุณภาพต่ำ และใช้งบประมาณมากกว่าที่ควรจะเป็น
- การคัดเลือกผู้จัดงานเทศกาลภาพยนตร์เป็นไปอย่างไม่เป็นธรรม

เอกสารอ้างอิง

- United States v. Gerald Green, et al. Court Docket Number: 08-CR-059-GW, Central District of California

06

— เทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพฯ:

แตกสัญญา เลี่ยงประกวดราคา

นายเจอรัลด์และนางแพทริเซีย กรีน ผู้บริหารบริษัทภาพยนตร์ชาวอเมริกัน เจรจาจ่ายสินบนให้นางจุฑามาศ ศิริวรรณ ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในขณะนั้น ประมาณ 10-20% ของมูลค่าสัญญา เพื่อแลกกับการได้เป็นผู้จัดงานเทศกาลภาพยนตร์โดย ททท. แตกสัญญาออกเป็นหลายฉบับ แต่ละฉบับมีวงเงิน ไม่เกิน 25 ล้านบาท ซึ่งเป็นยอดเงินที่ผู้ว่าการมีอำนาจอนุมัติได้เลย โดยไม่ต้องผ่านการประกวดราคา

ภายหลังมีการตรวจสอบพบว่ามีหลักฐานการโอนเงินเข้าบัญชีธนาคารลูกสาวและเพื่อนของนางจุฑามาศทั้งหมด 41 ครั้ง จำนวนเงินประมาณ 60 ล้านบาท

บันได 4 ขั้น

01

ครอบครัวกรีนเจรจาจ่ายสินบนให้ผู้ว่าการ ททท. เพื่อให้ได้รับสิทธิ์เป็นผู้จัดงานเทศกาลภาพยนตร์

02

ครอบครัวกรีนตั้งบริษัทขึ้นหลายบริษัทเพื่อทำสัญญาจ้างกับ ททท.

03

ททท. แตกสัญญาเป็นหลายฉบับ แต่ละฉบับมีวงเงินไม่เกิน 25 ล้านบาท เพื่อหลีกเลี่ยงการประกวดราคา

04

ครอบครัวกรีนตกแต่งบัญชีให้สูงกว่าความเป็นจริง เพื่อนำเงินส่วนต่างมาจ่ายสินบน

2546
164,000,000 บาท
แตกสัญญา **7** สัญญา

2547
210,000,000 บาท
แตกสัญญา **9** สัญญา

2548
202,000,000 บาท
แตกสัญญา **9** สัญญา

2549
170,000,000 บาท
แตกสัญญา **7** สัญญา

746 ล้านบาท

สถานะปัจจุบัน

นอนบ้าน

วันที่ 23 สิงหาคม 2554
คณะกรรมการ ป.ป.ช. ลงมติชี้มูลความผิดทางอาญาแก่นางจุฑามาศและลูกสาว แต่จนถึงขณะนี้ เรื่องยังคงค้างอยู่ในชั้นอัยการ โดยไม่มีการสั่งฟ้องแต่อย่างใด

นอนคุก

วันที่ 12 สิงหาคม 2553
ศาลแคลิฟอร์เนียมีคำพิพากษาว่านายและนางกรีนกระทำความผิดจากการจ่ายสินบนให้เจ้าหน้าที่ของรัฐในต่างประเทศเพื่อให้ได้มา ซึ่งสัญญา โดยลงโทษจำคุก 6 เดือน และกักบริเวณในบ้านอีก 6 เดือน รวมถึงให้จ่ายค่าปรับอีก 250,000 ดอลลาร์สหรัฐ (ประมาณ 7.5 ล้านบาท)

เงินสินบน

มีเงินโอนเข้าบัญชีธนาคารของลูกสาวและเพื่อนของนางจุฑามาศประมาณ

60
ล้านบาท

ผลกระทบต่อประชาชน

- การคัดเลือกผู้จัดงานเทศกาลภาพยนตร์เป็นไปอย่างไม่เป็นธรรม
- งานเทศกาลภาพยนตร์มีคุณภาพต่ำ และใช้งบประมาณมากกว่าที่ควรจะเป็น

07

สปส. เล่นแร่แปรธาตุ โยกเงินประกันสังคม เช่าคอมพ์

ปูมหลัง

สำนักงานประกันสังคม (สปส.) เป็นหน่วยงานราชการในสังกัดกระทรวงแรงงาน จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 โดยมีภารกิจหลักคือการบริหารกองทุนประกันสังคม ซึ่งปัจจุบันมีผู้ที่ได้รับความคุ้มครองจากระบบประกันสังคมกว่า 10.5 ล้านคน

มาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 บัญญัติว่า คณะกรรมการประกันสังคมอาจจัดสรรเงินกองทุนไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินสมทบในแต่ละปีเพื่อจ่ายค่าเบี้ยประชุม เบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายในการบริหารของสำนักงาน อย่างไรก็ตาม เพดานค่าใช้จ่ายของ สปส. ตามกฎหมายอยู่ในอัตราที่สูงมาก โดยร้อยละ 10 ของเงินสมทบในปี 2554 นั้นมีมูลค่ากว่า 12,000 ล้านบาท ซึ่งมากกว่างบประมาณของกระทรวงขนาดเล็ก เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์

ในช่วงปี 2551-2554 สปส. ใช้เงินกองทุนในการบริหารสำนักงานตั้งแต่ 3,000-3,800 ล้านบาท โดยงบประมาณจำนวนมหาศาลมาจากเงินสมทบของผู้ประกันตน ขณะที่การอนุมัติโครงการของ สปส. ใช้เพียงมติของที่ประชุมคณะกรรมการประกันสังคม เปิดช่องให้มีการใช้จ่ายเงินกองทุนอย่างไม่มีประสิทธิภาพและอาจไม่โปร่งใสในหลายกรณี โดยเฉพาะโครงการที่เกี่ยวข้องกับระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งถูกตั้งคำถามถึงความโปร่งใสมากที่สุด

ปี 2547-2553 สปส. มีการจัดซื้อจัดจ้างระบบคอมพิวเตอร์กว่า 5,000 ล้านบาท รวมถึงโครงการจัดหาและดำเนินการระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศแรงงาน มูลค่า 2,890 ล้านบาท ในปี 2550 ซึ่งแท้จริงแล้วเป็นการนำเงินจากกองทุนประกันสังคมไปเช่าระบบคอมพิวเตอร์ เพื่อใช้ในการดำเนินงานของกระทรวงแรงงาน

เส้นทางผลประโยชน์

คณะกรรมการประกันสังคมมีมติเห็นชอบให้ใช้เงินจากกองทุนประกันสังคมเพื่อสนับสนุนโครงการเช่าระบบคอมพิวเตอร์ของกระทรวงแรงงาน โดยเลขาธิการ สปส. อ้างต่อที่ประชุมคณะกรรมการประกันสังคมว่า ใช้เพื่อการเชื่อมต่อข้อมูลเรื่องการว่างงานของผู้ประกันตน การดำเนินการดังกล่าวเป็นการโยกย้ายเงินกองทุนไปใช้เป็นงบประมาณของกระทรวงแรงงาน ซึ่งขัดต่อมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ที่บัญญัติให้ใช้เงินกองทุนสำหรับการบริหารของสำนักงานประกันสังคมเท่านั้น

คณะอนุกรรมการยุทธศาสตร์และกลั่นกรองงบลงทุนประกันสังคมตั้งข้อสังเกตว่า การใช้เงินกองทุนประกันสังคมในการดำเนินโครงการไปก่อน แล้วค่อยให้หน่วยงานของบประมาณมาชดเชยภายหลังไม่น่าจะทำได้ตามกฎหมาย และให้นำข้อสังเกตนี้เสนอต่อคณะกรรมการประกันสังคม แต่ ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ เลขาธิการ สปส. ซึ่งเป็นกรรมการและเลขานุการคณะกรรมการประกันสังคม มิได้นำเสนอข้อสังเกตดังกล่าวในที่ประชุม โดยชี้แจงเพียงว่าโครงการเช่าระบบคอมพิวเตอร์จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกันตนในระบบประกันสังคม ที่ประชุมคณะกรรมการประกันสังคมจึงมีมติเห็นชอบสนับสนุนโครงการเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2549

ต่อมา วันที่ 18 เมษายน 2549 คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบการดำเนินโครงการดังกล่าว ซึ่งมีค่าใช้จ่ายประกอบด้วย หนึ่ง-ค่าเช่าระบบเทคโนโลยี ซอฟต์แวร์ระบบ และอุปกรณ์ประกอบ สอง-ค่าพัฒนาและดูแลรักษาระบบงานสารสนเทศ และสาม-ค่าบริหารจัดการและการดูแลรักษาศูนย์คอมพิวเตอร์ รวมงบประมาณทั้งสิ้น 2,890 ล้านบาท

การประมูลโครงการดังกล่าวเกิดขึ้นในเวลาต่อมา โดยมีผู้ยื่นซองประกวดราคาเพียง 2 ราย ผลปรากฏว่าบริษัทเอกชนที่ชนะการประมูลคือ ธุรกิจค้าร่วม เอส โอ เอ คอนเซอร์เทียม (ประกอบด้วย บริษัท เอบีซี เทคโนโลยี และบริษัท โมทีฟ เทคโนโลยี) โดยเสนอราคา 2,894 ล้านบาท ซึ่งต่ำกว่าราคาตั้งต้นประมาณ 3 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม ในช่วงก่อนทำสัญญาระหว่าง สปส. กับบริษัทเอกชนที่ชนะการประมูล มีเหตุการณ์ที่ส่อถึงความรีบเร่งในการทำสัญญา ดังนี้

- วันที่ 26 กันยายน 2549 สำนักงานอัยการสูงสุดมีหนังสือถึงเลขาธิการ สปส. เพื่อให้พิจารณาความเหมาะสมของราคาที่ชนะการประกวด โดยเสนอว่าหากไม่สามารถแก้ไขสัญญาได้ ให้ต่อรองราคาหรือผลประโยชน์ให้เปล่าเพิ่มเติม
- วันที่ 27 กันยายน 2549 สปส. เชิญบริษัทเอกชนที่ชนะการประมูลมาเจรจาต่อรอง โดยบริษัทดังกล่าวยืนยันราคาเดิม แต่เสนอผลประโยชน์ให้เปล่าเป็นอุปกรณ์ 20 รายการ
- วันที่ 28 กันยายน 2549 สปส. ลงนามร่วมกับบริษัทเอกชน แม้ว่ารักษาการปลัดกระทรวงแรงงานได้ส่งหนังสือแจ้งให้รอการพิจารณาจากสำนักงานอัยการสูงสุดอีกครั้ง
- วันที่ 29 กันยายน 2549 สปส. ทำหนังสือรายงานปลัดกระทรวงแรงงาน เพื่อให้ทราบถึงการดำเนินการทำสัญญาเช่า

จากความรีบเร่งดังกล่าว ทำให้ปลัดกระทรวงแรงงานทำหนังสือขอให้ สปส. ชะลอโครงการเพื่อพิจารณาทบทวนอีกครั้ง บริษัทเอกชนผู้ให้เช่าระบบจึงยื่นฟ้องต่อศาลปกครอง โดยเรียกค่าเสียหายเป็นเงิน 556 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม วันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2550 บริษัทขอถอนฟ้อง เนื่องจากมีการตกลงให้บริษัทเข้าดำเนินการเช่นเดิม โดยจะปรับลดโครงการและวงเงินให้เป็นโครงการที่เกี่ยวข้องกับ สปส. เท่านั้น

ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการดังกล่าว ทำให้กระทรวงแรงงานทำหนังสือหารือกับสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าเป็นการดำเนินการโดยชอบด้วยกฎหมายหรือไม่

ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา มีหนังสือลงวันที่ 25 มิถุนายน 2550 แจ้งให้ทราบว่า ไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากโครงการดังกล่าวมิได้เป็นโครงการเฉพาะของ สปส. หากแต่เป็นการเชื่อมต่อระบบกับหน่วยงานอื่น ๆ ได้แก่ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน กรมการจัดหางาน กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน และกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน

อย่างไรก็ตาม เพื่อให้โครงการดำเนินต่อไปได้ สปส. จึงแก้ไขสัญญาเพิ่มเติม ลงวันที่ 18 สิงหาคม 2551 โดยปรับแก้ขอบเขตเนื้องาน และการแบ่งงวดงานและค่าเช่า ทำให้มูลค่าของโครงการลดลงเหลือ 2,350 ล้านบาท

สถานะของคดี

วันที่ 16 มิถุนายน 2552 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีมติชี้มูลว่า การกระทำของ ไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ เลขาธิการ สปส. เป็นความผิดมีมูลความผิดทั้งทางวินัยและอาญา โดยเจตนาปกปิดข้อมูลสำคัญ และหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามระเบียบราชการ เพื่อนำเงินกองทุนประกันสังคมไปใช้จ่ายในโครงการดังกล่าว ซึ่งขัดต่อมาตรา 24 แห่งพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ. 2533 ที่บัญญัติให้ใช้เงินกองทุนสำหรับการบริหารของสำนักงานประกันสังคมเท่านั้น

กระทรวงแรงงานมีคำสั่งปลดไพโรจน์ออกจากราชการตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2551 จึงไม่มีการดำเนินการทางวินัยเพิ่มเติม ขณะที่การดำเนินคดีทางอาญายังอยู่ในขั้นตอนการไต่สวนเพิ่มเติมของพนักงานอัยการ

ปัจจุบันไพโรจน์เป็นผู้ถูกกล่าวหาเพียงรายเดียวที่ถูกตัดสินลงโทษ แม้จะมีข้อสงสัยว่าการทุจริตในโครงการดังกล่าวน่าจะเกิดจากการสั่งการโดยฝ่ายการเมือง แต่คณะกรรมการ ป.ป.ช. ชี้แจงว่าไม่สามารถสืบสาวไปถึงนักการเมืองที่อยู่เบื้องหลังได้ เช่นเดียวกับคณะกรรมการประกันสังคมที่อาจมีส่วนรู้เห็น ก็มิได้ถูกลงโทษจากการมีมติเห็นชอบให้สนับสนุนโครงการดังกล่าว

ผลกระทบต่อประชาชน

- การนำเงินกองทุนประกันสังคมไปใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ ทำให้ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองจากระบบประกันสังคมกว่า 10.5 ล้านคน เสียประโยชน์
- โครงการดังกล่าวเป็นเพียงการเช่าระบบคอมพิวเตอร์ ทำให้ในเดือนตุลาคม 2555 สปส. ต้องจัดสรรงบประมาณอีกราว 1,200 ล้านบาท เพื่อซื้อระบบใหม่

เอกสารอ้างอิง

- *บิ๊ก สปส. ปิดปากปมล็อบบี้ รมต. ต่อสัญญาคอมฯ 3 เดือน-ทุ่ม 1.2 พันล.ซื้อใหม่*, สำนักข่าวอิศรา, 14 มกราคม 2556.
- วรวรรณ ชาญด้วยวิทย์, *วิพากษ์ประกันสังคม กรรมการที่ขาดความรับผิดชอบ*, ประชาไท, 23 มกราคม 2556.
- วีไลวรรณ แซ่เตีย และ บุษยรัตน์ กาญจนดิษฐ์ (2552), *ความไม่โปร่งใสของโครงการจัดหาและดำเนินการระบบงานเทคโนโลยีสารสนเทศแรงงานกระทรวงแรงงาน*, เอกสารคณะกรรมการสมานฉันท์แรงงานไทย.
- สำนักงานกองทุนประกันสังคม (2551-54), รายงานประจำปีสำนักงานกองทุนประกันสังคม.

07

การเช่าระบบคอมพิวเตอร์:

โยกเงินกองทุนประกันสังคมไปใช้อย่างผิดกฎหมาย

กฎหมายประกันสังคมอนุญาตให้คณะกรรมการประกันสังคมจัดสรรเงินกองทุนไม่เกิน 10% ของเงินสมทบในแต่ละปี เพื่อจ่ายค่าเบี้ยประชุม ค่าเบี้ยเลี้ยง ค่าที่พัก และค่าใช้จ่ายในการบริหารของสำนักงาน ซึ่งในปี 2554 คณะกรรมการประกันสังคมใช้เงินดังกล่าวประมาณ 3.14% คิดเป็นมูลค่า 3,896 ล้านบาท

ด้วยเงินจำนวนมหาศาล และการอนุมัติที่ใช้เพียงมติของที่ประชุมคณะกรรมการประกันสังคม โอกาสที่เงินดังกล่าวจะถูกใช้อย่างไม่โปร่งใสจึงมีความเป็นไปได้สูง การนำเงินจากกองทุนประกันสังคมจำนวน 2,890 ล้านบาทไปเช่าระบบคอมพิวเตอร์เพื่อใช้ในการดำเนินงานของกระทรวงแรงงานในปี 2550 เป็นตัวอย่างหนึ่งที่ชัดเจนของการใช้เงินอย่างไม่โปร่งใสและน่าจะขัดกฎหมาย

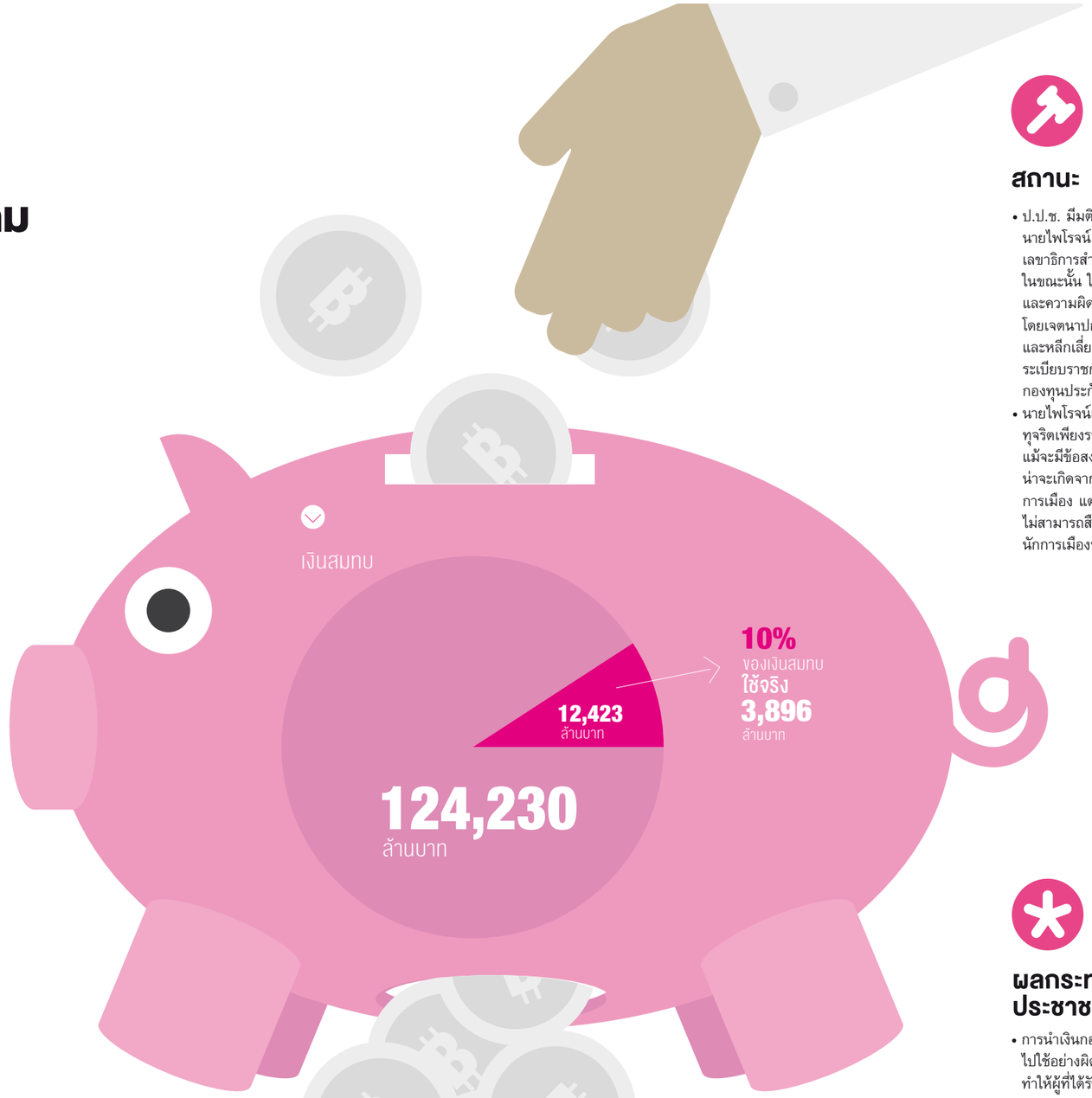

งบกระทรวง

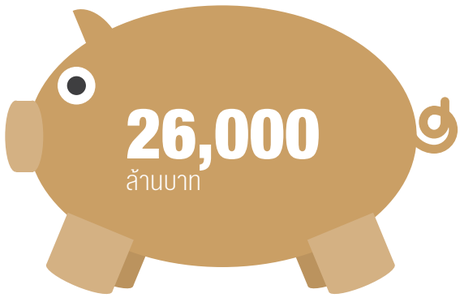

สถานะ

- ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิด นายไพโรจน์ สุขสัมฤทธิ์ เลขาธิการสำนักงานประกันสังคม ในขณะนั้น ในความผิดทางอาญา และความผิดทางวินัยร้ายแรง โดยเจตนาปกปิดข้อมูลสำคัญ และหลีกเลี่ยงไม่ปฏิบัติตามระเบียบราชการ เพื่อนำเงินกองทุนประกันสังคมไปใช้จ่าย
- นายไพโรจน์เป็นผู้กระทำการทุจริตเพียงรายเดียวที่ถูกลงโทษ แม้จะมีข้อสงสัยว่าการทุจริตน่าจะเกิดจากการสั่งการโดยฝ่ายการเมือง แต่ ป.ป.ช. ชี้แจงว่าไม่สามารถสืบสาวไปถึงนักการเมืองที่อยู่เบื้องหลังได้

ผลกระทบต่อประชาชน

- การนำเงินกองทุนประกันสังคมไปใช้อย่างผิดวัตถุประสงค์ ทำให้ผู้ที่ได้รับความคุ้มครองจากระบบประกันสังคมกว่า 10.5 ล้านคนเสียประโยชน์
- โครงการดังกล่าวเป็นเพียงการเช่าระบบ ทำให้ในเดือนตุลาคม 2555 สำนักงานประกันสังคมต้องจัดสรรงบประมาณอีกราว 1.2 พันล้านบาท เพื่อซื้อระบบใหม่

บันได 5 ขั้น

01

เลขาธิการสำนักงานประกันสังคมปิดบังข้อสังเกตของคณะอนุกรรมการกลั่นกรองงบลงทุน เรื่องการใช้เงินกองทุนในโครงการเช่าระบบคอมพิวเตอร์ของกระทรวงแรงงาน

02

คณะกรรมการประกันสังคมมีมติให้ใช้เงินกองทุนประกันสังคมเพื่อสนับสนุนโครงการดังกล่าว

03

เลขาธิการสำนักงานประกันสังคมรีบเร่งทำสัญญากับบริษัทเอกชน โดยไม่ผ่านการพิจารณาจากกระทรวงแรงงานและสำนักงานอัยการสูงสุด

04

สำนักงานประกันสังคมปรับลด วงเงินของโครงการ เพื่อให้เป็นไปตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกา

05

คู่สัญญาฝ่ายเอกชนได้ประโยชน์ เนื่องจากไม่มีการจัดประมูลโครงการใหม่ ทั้งที่โครงการเริ่มต้นอย่างไม่ถูกต้อง

จานหลัก : อิ่มเต็มคำ

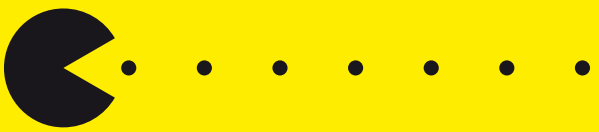

การทุจริตเชิงนโยบาย โดยเฉพาะโครงการยักษ์ระดับ ‘เมกะโปรเจ็คท์’ สร้างความเสียหาย
อย่างร้ายกาจ เป็นความอัปยศที่ลูกหลานต้องจดจำ

08

‘จำนำข้าว’ ฉาวทุกเม็ด

ปูมหลัง

รัฐบาลชุดยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ดำเนินโครงการ ‘รับจำนำข้าวเปลือก’ โดยมีเป้าหมายหลักคือการยกระดับรายได้ของชาวนา กระทรวงพาณิชย์อ้างว่าชาวนาที่เข้าร่วมโครงการรับจำนำข้าวจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากส่วนต่างระหว่างราคาจำนำและราคาตลาด และชาวนานอกโครงการจะมีรายได้เพิ่มขึ้นจากราคาข้าวในตลาดที่สูงขึ้น อันเนื่องมาจากปริมาณข้าวในตลาดลดลง

ในฤดูการผลิต 2554/2555 (ข้าวนาปี) และฤดูการผลิต 2555 (ข้าวนาปรัง) โครงการนี้กำหนดราคารับจำนำข้าวเปลือกเจ้าและข้าวเปลือกหอมมะลิความชื้น 15 เปอร์เซ็นต์ ที่ตันละ 15,000 บาท และ 20,000 บาท ตามลำดับ ซึ่งสูงกว่าราคาตลาดโดยเฉลี่ยในช่วงต้นปี 2554 ที่ประมาณตันละ 8,000-9,000 บาท และ 12,000-13,000 บาท ตามลำดับ

โครงการดังกล่าวรับจำนำข้าวเปลือกจำนวน 21.65 ล้านตัน ใช้งบประมาณมากกว่า 3 แสนล้านบาท ส่วนด้านรายรับกระทรวงพาณิชย์แจ้งว่าในช่วงเดือนมกราคมถึงตุลาคม 2555 สามารถระบายข้าวได้ประมาณ 7.7 ล้านตัน และได้รับเงินจากการระบายข้าวประมาณ 42,000 ล้านบาท

จากข้อมูลของคณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.) ในสองฤดูการผลิตข้างต้น พบว่า โครงการรับจำนำข้าวขาดทุนไปประมาณ 136,000 ล้านบาท และสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ) ชี้ว่าผลประโยชน์ส่วนใหญ่ตกอยู่กับชาวนารวยมากกว่าชาวนายากจน ยิ่งไปกว่านั้น การทุจริตและการหาผลประโยชน์จากโครงการยังทำให้งบประมาณรั่วไหลมากขึ้น โดยผลประโยชน์ตกอยู่กับโรงสี ข้าราชการ บริษัทตรวจสอบคุณภาพข้าว (เซอร์เวเยอร์) และบริษัทผู้ส่งออกข้าวที่มีเส้นสายทางการเมือง

เส้นทางผลประโยชน์

โครงการรับจำนำข้าวมี 2 ขั้นตอนหลัก คือ ขั้นตอนการรับจำนำและเก็บเข้าคลังสินค้า และขั้นตอนการระบายข้าว โดยผู้บัญชาการสำนักคดีความมั่นคง กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) ซึ่งรับผิดชอบตรวจสอบการทุจริตในโครงการรับจำนำข้าว ระบุว่าทั้งสองขั้นตอนมีการทุจริตโดยชาวนา โรงสี ข้าราชการ เจ้าของคลังสินค้า และอาจรวมไปถึงบริษัทตรวจสอบคุณภาพข้าวและผู้บริหารโครงการที่ดูแลเรื่องการระบายข้าว

1. ขั้นตอนรับจำนำข้าวและเก็บเข้าคลังสินค้า

แจ้งข้อมูลเกินจริงและสวมสิทธิ์จำนำ

ตามกฎระเบียบของโครงการฯ ชาวนาที่มีสิทธิ์จำนำข้าวต้องขอขึ้นทะเบียนผู้เพาะปลูกข้าว พร้อมทั้งแจ้งข้อมูลพื้นที่เพาะปลูกข้าว ข้อมูลนี้จะถูกนำมาคำนวณหาปริมาณ (หรือน้ำหนัก) ข้าวสูงสุดที่ชาวนามีสิทธิ์จำนำ แต่ชาวนาบางรายแจ้งพื้นที่เพาะปลูกข้าวเกินความเป็นจริง เพื่อซื้อข้าวจากชาวนานอกโครงการหรือจากต่างประเทศมาสวมสิทธิ์จำนำ หรือชาวนาบางรายอาจขายสิทธิ์จำนำให้กับโรงสี

โกงความชื้นและน้ำหนักข้าว

แม้โครงการจะกำหนดราคารับจำนำข้าวที่ตันละ 15,000 บาท แต่ข้าวที่มีความชื้นเกิน 15 เปอร์เซ็นต์ จะถูกหักลดน้ำหนักและราคารับจำนำ โรงสีบางแห่งจึงหาประโยชน์จากกฎระเบียบดังกล่าวโดยเพิ่มความชื้นและลดน้ำหนักของข้าวด้วยวิธีการต่าง ๆ อาทิ ใช้ตาชั่งและเครื่องวัดความชื้นที่ไม่ได้มาตรฐานหรือควบคุมตัวเลขได้ เมื่อข้าวมีน้ำหนักน้อยลง ชาวนาจะเหลือสิทธิ์จำนำ ทำให้โรงสีมีโอกาสนำข้าวมาสวมสิทธิ์ หรือเมื่อข้าวมีราคารับจำนำลดลงมาก โรงสีอาจต่อรองขอซื้อข้าวจากชาวนาเอง แล้วนำข้าวกลับมาสวมสิทธิ์จำนำในราคาที่สูงขึ้น

ปลอมใบชั่งและใบประทวน

หลังจากชั่งน้ำหนักและวัดความชื้น โรงสีจะออกใบชั่งให้ชาวนานำไปขึ้นใบประทวนกับเจ้าหน้าที่องค์การคลังสินค้า (อคส.) จากนั้นชาวนาจึงนำใบประทวนไปทำสัญญาเงินกู้กับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) แต่โรงสีบางแห่งและเจ้าหน้าที่ อคส. บางคนปลอมใบชั่งและใบประทวนโดยบันทึกน้ำหนักข้าวและมูลค่าการจำนำสูงกว่าที่วัดและชั่งได้ เพื่อให้ชาวนานำไปเบิกเงิน และนำเงินกลับมาแบ่งกับโรงสี

เวียนเทียนข้าวและล้อมกองข้าว

เมื่อรับจำนำข้าว โรงสีจะสีแปรสภาพข้าวเปลือกเป็นข้าวสาร และส่งมอบข้าวเข้าคลังสินค้ากลาง โดยมีเจ้าหน้าที่ อคส. หรือเจ้าหน้าที่องค์การตลาดเพื่อเกษตรกร (อ.ต.ก.) และบริษัทตรวจสอบคุณภาพข้าว ตรวจสอบคุณภาพข้าวก่อนนำเข้าคลังสินค้า

อย่างไรก็ตาม ในบางพื้นที่ โรงสีและเจ้าของคลังสินค้าอาจยักยอกข้าวไปขายในตลาด และนำข้าวคุณภาพต่ำกว่าเข้ามาแทน หรือที่เรียกกันว่า ‘เวียนเทียนข้าว’ โดยบริษัทตรวจสอบคุณภาพข้าวและเจ้าหน้าที่อาจร่วมมือกับโรงสีหรือเกิดความบกพร่องในการตรวจสอบ ดังที่มีรายงานข่าวว่ามีการฟ้องโรงสีในจังหวัดนครราชสีมาที่ยักยอกข้าวไปไว้ที่คลังสินค้าอื่น หรือมีการตรวจสอบพบว่าโรงสีในจังหวัดพิจิตรยักยอกข้าว 12,000 ตัน นอกจากนั้น เมื่อมีการตรวจสอบคุณภาพข้าว โรงสีและเจ้าของคลังสินค้าก็จะนำข้าวคุณภาพดีมาล้อมข้าวคุณภาพต่ำหรือที่เรียกกันว่า ‘ล้อมกอง’

2. ขั้นตอนการระบายข้าว

จีทูจีปลอม: เอื้อประโยชน์บริษัทส่งออก

หนังสือ *รู้ลึก รู้จริง จำนำข้าว* ในสมัยรัฐบาลยิ่งลักษณ์ ชินวัตร ระบุว่า ช่วงเดือนมกราคมถึงตุลาคม 2555 โครงการรับจำนำข้าวได้ระบายข้าวออกโดยการเปิดประมูลทั่วไปให้กับผู้ประกอบการในประเทศ เพื่อส่งออกหรือจำหน่ายในประเทศ 320,000 ตัน ขายให้องค์กรหรือหน่วยงานทั้งในประเทศและต่างประเทศเพื่อประโยชน์สาธารณะ 86,000 ตัน และเจรจาขายแบบรัฐต่อรัฐกับประเทศอินโดนีเซีย จีน และโกตดิวัวร์ อีกประมาณ 7.3 ล้านตัน โดยมีการส่งมอบแล้วประมาณ 1.46 ล้านตัน

อย่างไรก็ตาม ในปี 2555 ข้อมูลการส่งออกของกรมศุลกากรกลับระบุว่า การขายข้าวในรูปแบบรัฐต่อรัฐหรือรัฐต่อเอกชน มีประเทศจีนเป็นคู่ค้าเพียงประเทศเดียว โดยมีปริมาณการส่งออก 212.49 ตัน และมีมูลค่าเพียง 7.43 ล้านบาท

ตามรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ* คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริง กระทรวงพาณิชย์ อธิบายว่า ข้อมูลของกระทรวงพาณิชย์และกรมศุลกากรไม่สอดคล้องกัน เนื่องจากกระทรวงพาณิชย์ใช้วิธีการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ หรือที่เรียกว่า 'การขายข้าวและการชำระเงิน ณ หน้าคลัง' (X-Warehouse) กล่าวคือ เมื่อกระทรวงพาณิชย์ตกลงขายข้าวให้กับรัฐบาลต่างประเทศ รัฐบาลผู้ซื้อจะจ้างบริษัทผู้ส่งออกปรับปรุงคุณภาพและส่งมอบข้าว ดังนั้น ปริมาณและมูลค่าการส่งออกจึงไม่ถูกนับในการส่งออกข้าวแบบรัฐต่อรัฐ แต่นับเป็นการส่งออกข้าวของบริษัทผู้ส่งออกที่รับปรับปรุงคุณภาพข้าว

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากกระทรวงพาณิชย์ไม่ยอมเปิดเผยข้อมูลสัญญาซื้อขายข้าวระหว่างรัฐต่อรัฐ ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าอาจมีการเอื้อประโยชน์แก่บางบริษัท *ประชาชาติธุรกิจ* ตั้งข้อสังเกตว่า กระทรวงพาณิชย์อาจมิได้ทำสัญญาซื้อขายรัฐต่อรัฐแบบการขาย ณ หน้าคลัง แต่มีการจัดหาบริษัทผู้ส่งออกมารับซื้อข้าวและส่งออกแทนรัฐบาล โดยข้าวที่บริษัทมารับซื้อน่าจะมีราคาถูกกว่าการเปิดประมูลทั่วไปให้กับบริษัทผู้ส่งออกข้าว เพราะกระทรวงพาณิชย์อ้างว่าเป็นการขายแบบรัฐต่อรัฐ

นอกจากนี้ กระทรวงพาณิชย์ยังอนุญาตให้ชำระค่าข้าวด้วยเช็คเงินสดแทนการเปิดแอลซี (Letter Of Credit: L/C) จากต่างประเทศ ซึ่งการกระทำดังกล่าวสนับสนุนข้อสันนิษฐานข้างต้น ดังที่ ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ ได้อภิปรายถึงกรณีที่บริษัท GSSG Import & Export จากประเทศจีน มาซื้อข้าวกับกรมการค้าต่างประเทศ แต่แท้จริงแล้วบริษัท สยามอินดิก้า ซึ่งเป็นผู้ส่งออกไทยกลับเป็นผู้ซื้อข้าว โดย รัฐนิธ โสจิระกุล ที่อ้างว่าเป็นผู้มีอำนาจของบริษัท GSSG ในประเทศไทย ได้มอบอำนาจให้นิมล รักดี เป็นผู้มีอำนาจในการลงนามซื้อขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ แต่การจ่ายเงินกลับชำระด้วยเช็คเงินสดของธนาคารไทย และลงนามโดย สมคิด เรือนสุภา ตัวแทนของบริษัท สยามอินดิก้า

จากการตรวจสอบของ ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ พบหลักฐานที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแทนบริษัท GSSG ตัวแทนบริษัท สยามอินดิก้า และ ส.ส. พรรคเพื่อไทย โดยรัฐนิธเป็นผู้ช่วยของ ระพีพรรณ พงษ์เรืองรอง ส.ส. บัญชีรายชื่อพรรคเพื่อไทย ส่วนนิมลเคยทำงานในบริษัท เพรซิเดนท์ อะกริเทรดดิ้ง จำกัด ของ อภิชาติ จันทร์สกุลพร ซึ่งเป็นเจ้าของบริษัทสยามอินดิก้า ทั้งนี้ บริษัท เพรซิเดนท์ฯ เคยมีส่วนเกี่ยวข้องกับการทุจริตรับจำนำข้าวในช่วงปี 2546-2547

ประชาชาติธุรกิจ ตั้งข้อสังเกตว่า การเปลี่ยนแปลงอันดับบริษัทผู้ส่งออกข้าวไทยอาจมีสาเหตุมาจากการเอื้อประโยชน์ข้างต้น โดยในช่วงเดือนมกราคมถึงสิงหาคม 2555 บริษัทที่ส่งออกข้าวได้มากที่สุดคือบริษัท สยามอินดิก้า จำกัด จากเดิมที่ไม่อยู่ใน 5 อันดับแรกในปี 2553 อีกทั้งบริษัทอันดับ 1 ในการส่งออกข้าวไปประเทศจีน คือบริษัท อาร์ แอนด์ ที ไรซ์ จำกัด ซึ่งมิได้เป็นสมาชิกของสมาคมผู้ส่งออกข้าวไทย และไม่ค่อยเป็นที่รู้จักในวงการค้าข้าว

กระทรวงพาณิชย์ยังอ้างว่า รัฐบาลไทยในฐานะผู้ขาย ไม่มีหน้าที่ตรวจสอบใดๆ หลังการขาย ซึ่งแสดงถึงความไม่รัดกุมในการตรวจสอบว่าบริษัทผู้ส่งออกได้ส่งข้าวไปยังประเทศคู่ค้าจริงหรือไม่ และเปิดโอกาสให้บริษัทนำข้าวกลับมาขายในประเทศ ดังที่ ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์ กล่าวหาว่าบริษัท

สยามอินดิก้า นำข้าวกลับมาขายในประเทศ อีกทั้งบริษัทผู้ส่งออกข้าวรายหนึ่งให้สัมภาษณ์กับ *ประชาชาติธุรกิจ* ว่า กระทรวงพาณิชย์ไม่ได้กำหนดระยะเวลาที่บริษัทผู้รับปรับปรุงข้าวต้องส่งข้าวออก ไม่ได้ตั้งอัตราค่าปรับหากบริษัทไม่ได้ส่งออกตามระยะเวลา และไม่ได้ตรวจสอบเอกสารการส่งออกของบริษัทเพื่อยืนยันการส่งออกเลย

การนำข้าวกลับมาขายในประเทศจึงน่าจะเกิดขึ้นจริง บทวิเคราะห์ของ นิพนธ์ พัวพงศกร และ อัมมาร สยามวาลา นักวิชาการแห่งทีดีอาร์ไอ ชี้ว่าโครงการรับจำนำข้าวน่าจะทำให้ปริมาณข้าวสารในตลาดลดลง ซึ่งทำให้ราคาข้าวสารสูงขึ้น เพราะข้าวเปลือกส่วนใหญ่ถูกนำไปจำนำ และโครงการรับจำนำข้าวไม่ได้ระบายข้าวจำนวนมากภายในประเทศ แต่ข้อเท็จจริงกลับไม่เป็นเช่นนั้น เพราะปรากฏว่าราคาข้าวสารกลับค่อนข้างคงที่ระหว่างช่วงก่อนและหลังโครงการ ดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าน่าจะมีการระบายข้าวกลับเข้าประเทศ

นอกจากนี้ มีรายงานว่าในช่วงเดือนมกราคมถึงตุลาคม 2555 ประเทศไทยส่งออกข้าวนึ่งถึง 1.78 ล้านตัน ซึ่งไม่น่าเป็นไปได้ เพราะข้าวเปลือกส่วนใหญ่ถูกนำไปจำนำ และโครงการรับจำนำข้าวก็มิได้กำหนดให้โรงสีทำข้าวนึ่ง การส่งออกข้าวนึ่งจึงเป็นอีกร่องรอยหนึ่งที่ชี้ว่า น่าจะมีการนำข้าวกลับมาขายให้โรงสี และถูกนำไปผลิตเป็นข้าวนึ่งส่งออกดังที่เป็นข่าว

ผลกระทบต่อประชาชน

- การโกงความชื้นและน้ำหนักของข้าวทำให้ราคารับจำนำต่ำลง ส่งผลให้ชาวนาในโครงการเสียผลประโยชน์
- การลักลอบนำข้าวในคลังสินค้าออกมาขาย ทำให้ราคารับซื้อข้าวในประเทศสูงขึ้นน้อยกว่าที่ควรจะเป็น ส่งผลให้ชาวนานอกโครงการเสียประโยชน์
- โครงการมีต้นทุนสูงขึ้นและสร้างภาระการคลังมากขึ้น โดยผลประโยชน์ตกอยู่กับบุคคลอื่นมากกว่าชาวนา เนื่องจากมีการสวมสิทธิ์จำนำ การปลอมใบชั่งและใบประทวน การลักลอบนำข้าวออกจากคลังสินค้าไปขาย และการระบายขายข้าวออกในราคาถูกเกินควร
- ในปี 2555 กระทรวงพาณิชย์ คณะอนุกรรมการระดับจังหวัด และสำนักงานตำรวจแห่งชาติ ตรวจสอบพบการทุจริตในโครงการรับจำนำข้าว 115 คดี มูลค่าความเสียหาย 541 ล้านบาท และในช่วงเดือนมกราคมถึงมิถุนายน 2556 พบการทุจริตอีก 59 คดี มูลค่าความเสียหาย 79.8 ล้านบาท

สถานะของคดี

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ตั้งคณะอนุกรรมการไต่สวน บุญทรง เตริยาภิรมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ในขณะนั้น ในข้อหาทุจริตในโครงการรับจำนำข้าว โดยเฉพาะการขายข้าวแบบรัฐต่อรัฐ

ตั้งแต่เริ่มโครงการถึงเดือนมิถุนายน 2556 พบการทุจริตทั้งหมด 174 คดี ดังที่กล่าวข้างต้น โดยสำนักงานตำรวจแห่งชาติรายงานว่า ผู้ต้องหาเป็นทั้งชาวนา ผู้ประกอบการโรงสี และข้าราชการ ซึ่งสำนักงานตำรวจแห่งชาติได้ส่งบางคดีให้กับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) และคณะกรรมการ ป.ป.ช.

เอกสารอ้างอิง

- *1 ทศวรรษ ขายข้าวจีทูจี: (2) เปิดข้อมูลกรมศุลฯ 4 ปี รัฐส่งออกข้าวแค่ 4 หมื่นตัน ปี 2555 ขายจีน 212 ตัน*, เว็บไซต์ Thaipublica, 16 เมษายน 2556.
- *เก็บตกอภิปราย 'จำนำข้าว' ขุมทรัพย์ G to G 'เสี่ยเปี๋ยง' ซุกเงินในกองทุน KTAM – ฮ่องกง*, เว็บไซต์ Thaipublica, 2 ธันวาคม 2555.
- *ไขปริศนาขายข้าว G to G ข้าวไปที่ไหน-ปริมาณเท่าใด และใครส่งออก*, ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 25 ตุลาคม 2555.
- *ไขปริศนา 'สวมสิทธิ์' ขายข้าวจีทูจี จี้ 'บุญทรง' เปิดรายชื่อ บ. ผู้ส่งออก*, ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 20 ตุลาคม 2555.
- คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.), *รู้ลึก รู้จริง จำนำข้าว*, กรุงเทพฯ: กรมการค้าภายใน กระทรวงพาณิชย์, 2555.
- *จำนำข้าวปีแรกเจ๊ง 1.3 แสนล้าน แล้วปีที่ 2?*, ไทยรัฐออนไลน์, 2 กรกฎาคม 2556.
- *ฉาวใหญ่! ตร.แจ้งจับ 'โรงสี' โครงการโกงจำนำข้าวหมื่นตัน สูญ 200 ล้าน*, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 16 ตุลาคม 2555.
- นิพนธ์ พัวพงศกร และอัมมาร สยามวาลา, *คนไทยเอาข้าวที่ไหนมากิน*, เว็บไซต์ ประชาไท, 12 ธันวาคม 2555.
- นิพนธ์ พัวพงศกร และอัมมาร สยามวาลา, *เปลี่ยนประเทศไทยด้วยการรับจำนำข้าว: ข้อเท็จจริงสำหรับ อ.นิธิ และประชาชน*, สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2555.
- *ตร.บุรีรัมย์หอบคดีโกงจำนำข้าว 44 ล้าน พร้อม 31 ผู้ต้องหาส่งฟ้องอัยการ*, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 12 พฤศจิกายน 2555.
- *เต้นโชว์ยอดทุจริตจำนำข้าวลด พร้อมดีเดย์ตรวจสต๊อก 29 มิ.ย.นี้*, เว็บไซต์ เดลินิวส์, 24 มิถุนายน 2556.
- *บุญทรงแจงจีทูจีไม่ชัด จี้เปิด 'ไอ้ไม่ง่' ส่งออกข้าว*, ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 15 ตุลาคม 2555.
- *ป.ป.ช. มีมติตั้งอนุฯ ไต่สวน 'บุญทรง' ปมรับจำนำข้าว พ่วงกรณีถอดถอน 'ปู-สุกำพล' แต่งตั้ง 'นายพล'*, มติชนออนไลน์, 4 ธันวาคม 2555.
- *เปิด 25 คดี โกงจำนำข้าว 1 ปี รัฐบาลยิ่งลักษณ์*, เว็บไซต์ Thaipublica, 11 ตุลาคม 2555.
- *เปิดเครือข่าย 'เวียนเทียน' ข้าว งาบส่วนต่าง*, กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 3 ธันวาคม 2555.
- *ผงะ! โกงจำนำข้าวพุ่งแตะ 100 คดี*, หนังสือพิมพ์ ฐานเศรษฐกิจ, 30 ธันวาคม 2555 - 2 มกราคม 2556.
- *พงศ์อินทร์ อินทรขาว มือปราบดีเอสไอ เปิดกระบวนการทุจริตจำนำข้าว โกงได้ทุกขั้นตอน ระบุสาวไม่ถึงต้นตอ*, เว็บไซต์ Thaipublica, 18 เมษายน 2555.
- *สัมภาษณ์: วัชรี วิมุกตายน เปิดผลสอบสวน G to G ขายข้าวให้จีน?*, ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 27 มีนาคม 2556.
- *หมายจับ 4 รายโกงข้าวพิจิตร ชาวนาอัด 'ปู' กบฏลดราคาจำนำ*, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 26 มิถุนายน 2556.

08

โครงการรับจำนำข้าว:

โกงได้ทุกขั้นตอน

โครงการรับจำนำข้าวมีสองขั้นตอนหลัก
คือขั้นตอนการรับจำนำและการเก็บข้าว
เข้าคลังสินค้า และขั้นตอนการระบายข้าว
ซึ่งผลการสอบสวนโดยกรมสอบสวนคดีพิเศษ
ระบุว่าทั้งสองขั้นตอนมีการทุจริตโดยชาวนา
โรงสี ข้าราชการ เจ้าของคลังสินค้า และอาจรวมถึง
บริษัทตรวจสอบคุณภาพข้าวและผู้บริหารโครงการ
หรือกล่าวได้ว่ามีการโกงในทุกขั้นตอน

นอกจากนี้ คณะกรรมการนโยบายข้าวแห่งชาติ (กขช.)
ระบุว่า ฤดูการผลิต 2554/2555 (ข้าวนาปี)
และฤดูการผลิต 2555 (ข้าวนาปรัง)
ที่ผ่านมา โครงการฯ ขาดทุนไปแล้วประมาณ
1.3 แสนล้านบาท

บันได 5 ขั้น

01

ชาวนาบางรายแจ้งข้อมูล
พื้นที่เพาะปลูกเกินจริง
เพื่อซื้อข้าวมาสวมสิทธิ์จำนำ

ฤดูการผลิต 2554/2555
รัฐบาลรับจำนำข้าวเปลือกเจ้า
ตันละ 15,000 บาท
ซึ่งสูงกว่าราคาตลาด
ช่วงต้นปี 2554
(ตันละ 8,000-9,000 บาท)

งบประมาณ
300,000 ล้านบาท
ขายข้าวได้
200,000 ล้านบาท
ขาดทุน
130,000 ล้านบาท

02

โรงสีร่วมโครงการบางแห่งโกง
ความชื้นและน้ำหนักของข้าว
เพื่อให้ชาวนาเหลือสิทธิ์จำนำ
และโรงสีนำข้าวของตนมาสวม
สิทธิ์

03

โรงสีและเจ้าหน้าที่
องค์การคลังสินค้า (อคส.)
บางรายปลอมใบชั่งและ
ใบประทวน โดยบันทึก
ปริมาณข้าวและมูลค่า
การจำนำสูงกว่าที่วัดและชั่งได้

04

โรงสี บริษัทตรวจสอบ
คุณภาพข้าว และเจ้าหน้าที่
อคส. บางราย ร่วมมือกัน
ลักลอบนำข้าวในคลังออกขาย
และซื้อข้าวคุณภาพต่ำจากใน
และต่างประเทศมาทดแทน

05

ขายข้าวของรัฐให้นายหน้า
ในราคาถูก โดยนายหน้า
เอาข้าวไปขายต่อทำกำไร
มหาศาล

มูลค่าความเสียหาย

ความเสียหายจากการทุจริต
ในโครงการรับจำนำข้าว
เฉพาะ 115 คดีที่ตรวจสอบพบ
ในปี 2555 มีมูลค่าประมาณ
541 ล้านบาท

ความเสียหายจากการทุจริต
ในโครงการรับจำนำข้าว
เฉพาะ 59 คดีที่ตรวจสอบพบ
ในช่วงเดือนมกราคมถึงมิถุนายน
2556 มีมูลค่าประมาณ
79.8 ล้านบาท

ผลกระทบต่อประชาชน

- โครงการฯ มีต้นทุนสูงขึ้นและสร้างภาระการคลังมากขึ้น โดยผลประโยชน์ตกอยู่กับบุคคลอื่นมากกว่าชาวนา เนื่องจากมีการสวมสิทธิ์จำนำ การปลอมใบชั่งและใบประทวน การลักลอบนำข้าวออกจากคลังสินค้าไปขาย และการระบายขายข้าวออกในราคาถูกเกินควร

09

หลอกชาวบ้าน **อ้างพอเพียง**

ปูมหลัง

โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน (ศพช.) หรือที่เรียกว่า 'โครงการชุมชนพอเพียง' เป็นโครงการตามนโยบายของรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ โดยคณะรัฐมนตรีมีมติเมื่อวันที่ 20 มกราคม 2552 จัดตั้งโครงการและแต่งตั้งคณะกรรมการบริหารโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน (คพช.) ซึ่งมีรองนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการบริหารโครงการ พร้อมทั้งจัดตั้งสำนักงานเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน (สพช.) ซึ่งเป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เพื่อทำหน้าที่ธุรการ โดยมีน้องชายของรองนายกรัฐมนตรีคนดังกล่าวดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการ สพช.

เป้าหมายของโครงการนี้คือ ต้องการให้ชุมชนทั่วประเทศเข้าถึงทรัพยากรทางการเงิน โดยคนในชุมชนมีส่วนร่วมในการเลือกและบริหารจัดการโครงการพัฒนาศักยภาพของชุมชน ตามระเบียบของโครงการชุมชนพอเพียง ชุมชนต้องเลือกโครงการที่สอดคล้องกับ 4 เป้าหมาย ได้แก่ การพัฒนาอาชีพสำหรับผู้ด้อยโอกาส การลดต้นทุนและปัจจัยการผลิตด้านต่าง ๆ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และการอนุรักษ์พลังงาน นอกจากนี้ คู่มือการบริหารจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน (ฉบับเต็ม) ยังระบุตัวอย่างของโครงการที่จะไม่ให้การสนับสนุนไว้ด้วย เช่น การจัดซื้อเครื่องกรองน้ำ

โครงการชุมชนพอเพียงได้รับงบประมาณ 2 หมื่นล้านบาท โดยจัดสรรให้กับชุมชน 84,563

แห่ง อย่างไรก็ตาม หลังจากการอนุมัติจัดสรรงบประมาณ 5,369 ล้านบาท โครงการก็เกิดปัญหาการทุจริตอย่างกว้างขวางทั้งในระดับชุมชนและส่วนกลาง เกี่ยวพันทั้งข้าราชการ นักการเมือง และนักธุรกิจ

เส้นทางผลประโยชน์

ตามขั้นตอนของโครงการชุมชนพอเพียง สมาชิกในชุมชนต้องประชุมกันเพื่อเลือกโครงการที่ต้องการ และส่งรายงานการประชุมให้นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต/นายกเทศมนตรี ตรวจสอบและลงนามในเอกสารการประชุม หลังจากนั้น สพช. จะพิจารณาและอนุมัติโครงการ แต่ในทางปฏิบัติ ขั้นตอนการเลือกและการอนุมัติถูกบิดเบือนโดยนักการเมืองและข้าราชการบางกลุ่ม เพื่อเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มธุรกิจอย่างน้อย 2 กลุ่ม ได้แก่ บริษัทขายสินค้าประหยัดพลังงานและสินค้าพลังงานทดแทน และบริษัทขายปุ๋ยสำเร็จรูป อีกทั้งผู้บริหารระดับสูงของ สพช. ถูกตรวจสอบพบว่า มีความสัมพันธ์กับกลุ่มธุรกิจที่ได้ประโยชน์จากการทุจริตในโครงการ

1. การเลือกโครงการ

จากรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ *มติชน* และผลการตรวจสอบของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) และคณะอนุกรรมาธิการติดตามการบริหารงบประมาณโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน วุฒิสภา พบว่า มีกลุ่มคนที่อ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่ของ สพช. ข้าราชการท้องถิ่น นักการเมืองท้องถิ่น และตัวแทนบริษัทเอกชน เข้าไปแทรกแซงกระบวนการตัดสินใจของชุมชนทั้งในกรุงเทพฯ และภูมิภาค โดยชักจูงให้ชุมชนเลือกโครงการที่มีผลประโยชน์แอบแฝงแทนโครงการที่ตรงกับความต้องการของชุมชน เช่น

- นำเอกสารแบบฟอร์มของโครงการและตัวอย่างการกรอก พร้อมแนบแผ่นพับโฆษณาสินค้าประหยัดพลังงานและสินค้าพลังงานทดแทนเข้าไปในที่ประชุมของชุมชน เพื่อชักชวนให้ชุมชนเลือกโครงการจัดซื้อสินค้าดังกล่าว *มติชน* รายงานว่า ส.ข. พรรคประชาธิปัตย์ร่วมกับกลุ่มบุคคลที่อ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่ของ สพช. ข้าราชการท้องถิ่น และตัวแทนบริษัทเอกชน ร่วมกันกระทำการดังกล่าวกับชุมชนต่าง ๆ ในเขตบางกะปิและเขตบึงกุ่ม
- หลอกลวงให้ชุมชนเลือกโครงการจัดซื้อสินค้าประหยัดพลังงานและสินค้าพลังงานทดแทน โดยบอกว่าหากชุมชนเลือกโครงการอื่นจะไม่ได้รับการอนุมัติ
- หลอกลวงชุมชนว่าได้รับงบประมาณเพิ่มเติมเพื่อจัดซื้อสินค้าข้างต้น แต่เมื่อชุมชนเสนอโครงการเพิ่มเติม กลับกลายเป็นการเสนอขอเปลี่ยนแปลงโครงการที่ชุมชนเสนอไปแล้ว
- หลอกลวงให้ชุมชนเปลี่ยนโครงการเป็นการซื้อปุ๋ยสำเร็จรูป โดยอ้างว่าโครงการเดิมจะไม่ได้รับการอนุมัติ หรือหลอกลวงให้ชุมชนเลือกโครงการผลิตปุ๋ยหรือโครงการจัดซื้อเครื่องมือเกษตร แต่เมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้ว กลับให้ชุมชนนำไปซื้อปุ๋ยสำเร็จรูปแทน ทั้งนี้ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ตรวจสอบพบว่าชุมชนกว่า 100 แห่ง ใน 11 จังหวัดภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคเหนือ มีการยื่นขอโครงการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ โดยแบบฟอร์มที่ยื่นขอโครงการมีลักษณะของกระดาษ ตัวอักษร และลายมือเหมือนกัน

นอกจากนี้ สตง. ยังตรวจสอบพบว่า ชุมชนส่วนใหญ่เลือกโครงการจัดซื้อสินค้าที่คล้ายกันและจำกัดอยู่ไม่กี่ประเภท เช่น จากการสุ่มตรวจชุมชน 180 แห่งในกรุงเทพฯ มีถึง 147 แห่งที่เลือกโครงการซื้อตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญหรือเครื่องกรองน้ำพลังงานแสงอาทิตย์ ยิ่งไปกว่านั้น คณะอนุกรรมาธิการฯ วุฒิสภาตรวจสอบพบว่าสินค้าที่ขายให้กับชุมชนมีราคาแพงกว่าสินค้าในตลาดถึง 8-10 เท่า เช่น ตู้กรองน้ำดื่มพลังงานแสงอาทิตย์มี

ราคา 300,000 บาท ทั้งที่ราคาตลาดอยู่ที่ประมาณ 25,000-35,000 บาท

คณะอนุกรรมาธิการฯ วุฒิสภา ตั้งข้อสังเกตว่า สพช. อาจพยายามปกปิดข้อมูลเกี่ยวกับตัวอย่างโครงการที่ไม่ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในคู่มือฉบับเต็ม โดยคู่มือการบริหารจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน 'ฉบับย่อ' ที่แจกให้กับชุมชนและข้าราชการท้องถิ่นนั้นไม่มีรายละเอียดดังกล่าว ชุมชนจึงถูกชักชวนให้เสนอโครงการซื้อสินค้าที่ไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ และระเบียบของโครงการฯ ที่กำหนดให้การจัดซื้อจัดจ้างของชุมชนไม่จำเป็นต้องดำเนินการตามระเบียบของราชการ ก็เอื้อให้ชุมชนซื้อสินค้าที่มีราคาสูงผิดปกติ

นอกจากความผิดปกติดังกล่าว คณะอนุกรรมาธิการฯ วุฒิสภา ยังตรวจสอบพบว่า กระบวนการเลือกโครงการมิได้ดำเนินไปตามหลักเกณฑ์ เช่น มีผู้แทนของครัวเรือนเข้าร่วมประชุมไม่ถึงร้อยละ 70 ของครัวเรือนในชุมชน แต่มาลงชื่อภายหลังโดยนายอำเภอ ผู้อำนวยการเขต หรือนายกเทศมนตรีลงนามรับรองความถูกต้องของการประชุม โดยอ้างว่าเจ้าหน้าที่ของ สพช. อนุญาต หรือถูกกดดันจากนักการเมืองทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ เพื่อให้โครงการได้รับการอนุมัติโดยเร็ว

กลุ่มธุรกิจที่ได้ประโยชน์จากการทุจริตข้างต้นคือ กลุ่มบริษัทผู้จำหน่ายสินค้าประเภทประหยัดพลังงานและพลังงานทดแทน เช่น บริษัท เอ็นเนอร์ยี่ โปร เทคโนโลยี จำกัด ผู้จำหน่ายตู้น้ำดื่มหยอดเหรียญพลังงานแสงอาทิตย์ และบริษัท คาร์เทล เทคโนโลยี จำกัด ผู้จำหน่ายเครื่องผลิตปุ๋ยหมักและก๊าซชีวภาพ ซึ่งเป็นหุ้นส่วนทางธุรกิจกับบริษัท บีเอ็นบี อินเตอร์ กรุ๊ป จำกัด (มหาชน) ที่เป็นผู้ผลิตสินค้าประเภทดังกล่าว

ที่สำคัญคือ ผู้อำนวยการ สพช. เคยมีความเชื่อมโยงกับบริษัท บีเอ็นบีฯ มาก่อน โดยในปี 2549 ผู้อำนวยการ สพช. ดำรงตำแหน่งประธานบริษัท อินเตอร์แนชั่นเนิลเอนจีเนียริง จำกัด (มหาชน) หรือ ไออีซี ซึ่งซื้อหุ้นของบริษัท บีเอ็นบีฯ ถึงร้อยละ 23.8 ต่อมาผู้อำนวยการ สพช. ลาออกจากไออีซี และขายหุ้นของบริษัท บีเอ็นบีฯ ในปี 2550

ยิ่งไปกว่านั้น น้องสาวของผู้อำนวยการ สพช. ยังมีความสัมพันธ์ทางอ้อมกับบริษัท บีเอ็นบีฯ โดย เป็นผู้มีอำนาจทำธุรกรรมแทนบริษัท พรีเมียร์ คลับ (2005) จำกัด ซึ่งถือหุ้นของบริษัท แบ็งคอค อินเตอร์เนชั่นแนล เกอร์เม็ต จำกัด ในสัดส่วนที่มากที่สุด คือร้อยละ 41.5 และในช่วงเริ่มโครงการชุมชนพอเพียง บริษัท แบ็งคอคฯ ก็ถือหุ้นของบริษัท บีเอ็นบีฯ จำนวน 2.4 ล้านหุ้น หรือคิดเป็นร้อยละ 1.7 ของหุ้นทั้งหมด 140 ล้านหุ้น

นอกจากนี้ ในช่วงเดือนมกราคมถึงเมษายน 2552 บริษัท คาร์เทล เทคโนโลยี จำกัด ซึ่งเป็นหนึ่งในบริษัทที่จำหน่ายสินค้าของบริษัท บีเอ็นบีฯ ได้บริจาคเงินให้กับพรรคประชาธิปัตย์ 500,000 บาท ในช่วงก่อนเริ่มโครงการ

สำหรับกรณีการเอื้อประโยชน์แก่บริษัทขายปุ๋ย จากการตรวจสอบของหน่วยงานต่างๆ ยังไม่พบหลักฐานเกี่ยวกับกลุ่มบริษัทที่ได้รับผลประโยชน์ และความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารโครงการและกลุ่มธุรกิจที่ได้รับผลประโยชน์ แม้ ส.ส. พรรคประชาธิปัตย์กล่าวหาว่าปุ๋ยส่วนใหญ่เป็นปุ๋ยจาก หจก. ฟุกเทียนสุราษฎร์การเกษตร ซึ่งมีญาติของอดีตนายกรัฐมนตรีและหัวหน้าพรรคไทยรักไทยเป็นกรรมการ แต่ หจก. ฟุกเทียนฯ ชี้แจงว่า หจก. เน้นส่งออกสินค้า ส่วนการขายปุ๋ยในประเทศเป็นการดำเนินงานของตัวแทน และ หจก. ฟุกเทียนฯ ก็ไม่มีความสัมพันธ์กับบุคคลผู้มีอำนาจในโครงการ อีกทั้งปุ๋ยที่ขายให้กับชุมชนก็มาจากหลายบริษัท

2. การพิจารณาและการอนุมัติโครงการ

ความผิดปกติในขั้นตอนนี้มี 3 ประการ กล่าวคือ

ประการแรก คณะอนุกรรมการอำนวยการโครงการซึ่งมีอำนาจในการพิจารณาและอนุมัติการจัดสรรงบประมาณอนุมัติโครงการที่ไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ของโครงการ เช่น การซื้อเครื่องกรองน้ำหรือการซื้อปุ๋ย ทั้งนี้ ตามรายงานข่าวของ *มติชน* ประธานกรรมการบริหารโครงการ มีตำแหน่งเป็นประธานคณะอนุกรรมการอำนวยการโครงการด้วย ส่วนน้องชายของประธานฯ ไม่เพียงดำรงตำแหน่งรองผู้อำนวยการ สพช. แต่ยังดำรงตำแหน่งหัวหน้ากลุ่มงาน

ซึ่งมีอำนาจกลั่นกรองโครงการก่อนส่งให้กับคณะอนุกรรมการอำนวยการโครงการ

ประการที่สอง ชุมชนเสนอโครงการแบบหนึ่ง แต่กลับได้รับอนุมัติโครงการที่เกี่ยวกับการจัดซื้อสินค้าประเภทประหยัดพลังงาน ประเภทพลังงานทดแทน หรือการจัดซื้อปุ๋ย จากรายงานข่าวของ *มติชน* คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงเรื่องร้องเรียนโครงการชุมชนพอเพียง ตรวจสอบพบว่า โครงการร้านค้าชุมชนที่ชุมชนต่าง ๆ เสนอมาซึ่งมีวงเงินรวมกัน 130 ล้านบาท ถูกเปลี่ยนเป็นโครงการซื้อปุ๋ยร้อยละ 50 หรือประมาณ 65 ล้านบาท และโครงการซื้ออุปกรณ์การเกษตรวงเงิน 2,100 ล้านบาท ถูกเปลี่ยนเป็นโครงการซื้อปุ๋ยถึงร้อยละ 70

ประการที่สาม คณะอนุกรรมาธิการฯ วุฒิสภา พบหลักฐานที่ทำให้สงสัยว่า เจ้าหน้าที่ของ สพช. ผู้มีหน้าที่กลั่นกรองและเสนอโครงการให้คณะอนุกรรมการอำนวยการโครงการพิจารณาอนุมัติสมรู้ร่วมคิดกับกลุ่มคนที่หลอกลวงชุมชนเพื่อหาผลประโยชน์จากโครงการ เช่น ชุมชน 8 แห่งในเขตเทศบาลตำบลนายม จังหวัดอำนาจเจริญ เสนอโครงการมายัง สพช. แต่ยังไม่ได้รับการพิจารณา ต่อมาถูกชักชวนให้เสนอโครงการซื้อสินค้าเพิ่มเติมทำให้ได้รับอนุมัติแทนโครงการเดิม

ผลกระทบต่อประชาชน

- ชุมชนเสียโอกาสในการพัฒนา ไม่ได้ซื้อสินค้าตามที่ต้องการ และสินค้าที่ซื้อก็ไม่มีประสิทธิภาพ เช่น แผงโซลาร์เซลล์ที่ติดตั้งกับตู้กรองน้ำมีขนาดเล็กเกินไป ไม่สามารถจ่ายไฟได้เพียงพอต่อการทำงานของเครื่องกรองน้ำ การใช้งานจึงยังต้องพึ่งพากระแสไฟฟ้าเหมือนตู้กรองน้ำปกติ หรือโคมไฟส่องสว่างพลังงานแสงอาทิตย์ก็ให้แสงสว่างได้ไม่เพียงพอ
- งบประมาณของรัฐบางส่วนสูญเปล่า เนื่องจากสินค้าที่ซื้อไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนและไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งมีราคาสูงเกินจริง

สถานะของคดี

- รองนายกรัฐมนตรี ผู้อำนวยการ สพช. และน้องชายของรองนายกรัฐมนตรี ลาออกจากตำแหน่งผู้บริหารโครงการ
- พรรคประชาธิปัตย์มีมติให้สมาชิกพรรค 4 คน (2 คน เป็น ส.ข. เขตบางกะปิและเขตบางพลัด) หมดสภาพความเป็นสมาชิกของพรรค เนื่องจากมีความประพฤติไม่เหมาะสม ในกรณีถูกกล่าวหาว่าร่วมกับตัวแทนของบริษัทเอกชนชักจูงชุมชนให้เลือกโครงการจัดซื้อสินค้าที่เป็นประโยชน์ต่อบริษัทเอกชน
- สพช. ยกเลิกการจ้างงานเจ้าหน้าที่ 5 คน ซึ่งถูกตรวจสอบพบว่าส่อเค้ากระทำการทุจริต และแจ้งความกับกองบังคับการปราบปรามเพื่อให้สืบสวนเจ้าหน้าที่ 3 ใน 5 คนที่มีพฤติการณ์ส่อไปในทางใช้อำนาจโดยมิชอบ จากนั้นกองบังคับการปราบปรามจึงส่งสำนวนคดีให้กับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) อย่างไรก็ตาม ผู้ถูกกล่าวหาทั้ง 3 คน มีเพียงคนเดียวที่เป็นข้าราชการ ซึ่ง ป.ป.ช. มีอำนาจไต่สวน ส่วนอีก 2 คน มีสถานะเป็นลูกจ้างชั่วคราว ซึ่ง ป.ป.ช. ไม่มีอำนาจไต่สวน
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) สรุปผลการตรวจสอบว่าประชาชนไม่ได้ประชุมเพื่อเลือกโครงการตามระเบียบ แต่มีการแทรกแซงจากบุคคลภายนอกที่อ้างตัวเป็นเจ้าหน้าที่ของ สพช.
- คณะอนุกรรมาธิการฯ วุฒิสภา สรุปผลการตรวจสอบว่า ผู้บริหารโครงการและ สพช. รวมทั้งข้าราชการท้องถิ่น มีพฤติการณ์อันเชื่อได้ว่ากระทำการทุจริตเพื่อให้เกิดการจัดซื้อสินค้าที่ไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนและไม่เป็นไปตามหลักเกณฑ์

เอกสารอ้างอิง

- *คู่มือการบริหารจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน (ฉบับเต็ม)*, สำนักงานเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2552.
- *คู่มือการบริหารจัดการโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน (ฉบับย่อ)*, สำนักงานเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี, 2552.
- *ป.ป.ช. ตั้ง 2 อนุฯ สอบชุมชนพอเพียง ขอสำนวน 'บรรลุ' ขยายผลทุจริต สธ.*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 7 มกราคม 2553.
- *เปิดโปงทุจริต 'ชุมชนพอเพียง' ยับยั้งแผนรุมทึ้ง 'ไทยเข้มแข็ง'*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, รวมเอกสารข่าวประกวด, สมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย. 2552.
- *ผลสอบ กมธ. วุฒิฯ ตีแผ่กลโกง 'ชุมชนพอเพียง' หมกเม็ด-มั่ว-ปกป้องคนผิด*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 8 กุมภาพันธ์ 2553.
- *สอบเส้นทางทุจริต 'ชุมชนพอเพียง' จากปากคำประธานชุมชน 'เทพเทวี'*, *กรุงเทพธุรกิจ*, 9 สิงหาคม 2552.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, รายงานการตรวจสอบการดำเนินงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน (ศพช.).

09

โครงการชุมชนพอเพียง:

หลอกลวงชาวบ้าน อนุมัติโครงการไม่ชอบ

เป้าหมายของโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน คือการให้ชุมชนทั่วประเทศมีส่วนร่วมในการเลือกและบริหารจัดการโครงการ โดยรัฐจะสนับสนุนทางการเงิน แต่กลับปรากฏว่าบางชุมชนถูกหลอกให้เลือกโครงการที่เอื้อประโยชน์แก่บางบริษัท หรือบางชุมชนได้รับอนุมัติโครงการที่ไม่ได้เลือก จากการสมคบกันของกลุ่มคนที่อ้างว่าเป็นข้าราชการ นักการเมือง และนักธุรกิจ

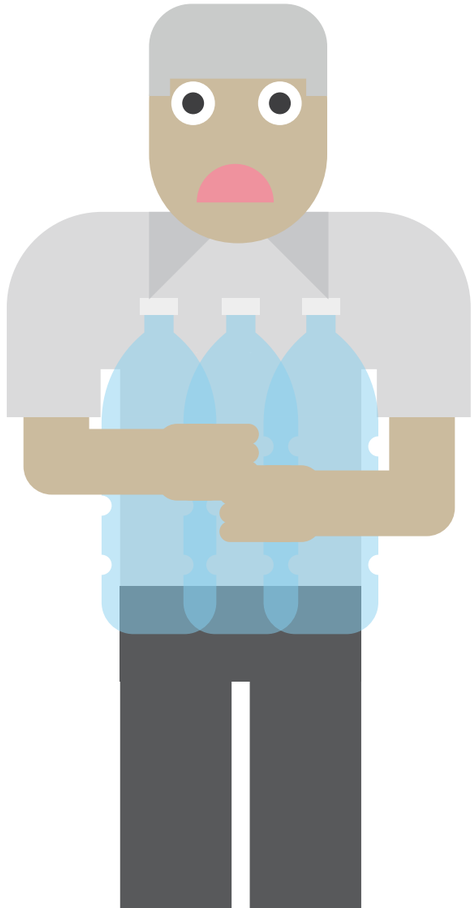

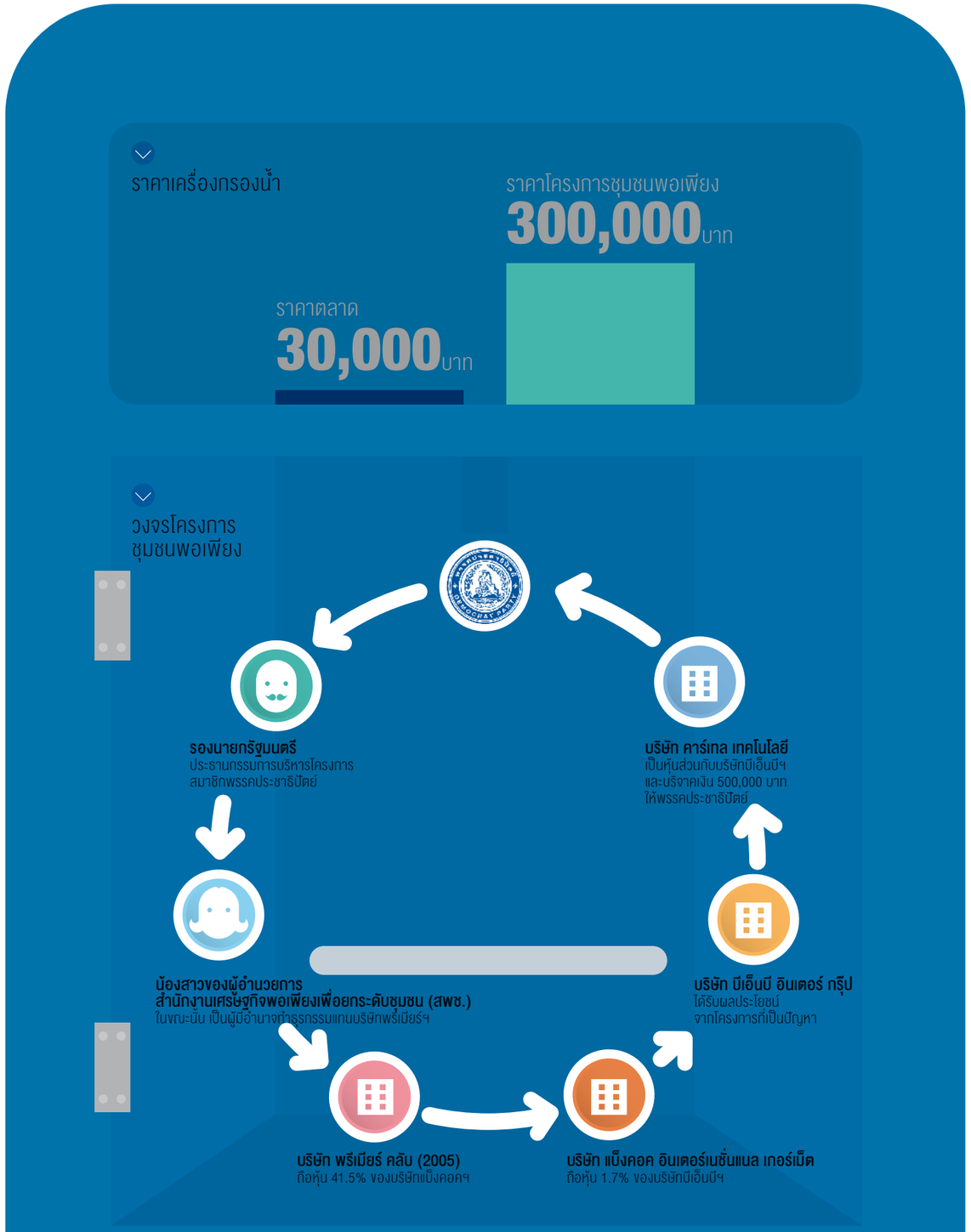

บันได 4 ขั้น

01

กลุ่มคนที่อ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของ สพช. นักการเมือง และข้าราชการหลอกลวงชุมชนให้เลือกโครงการที่เอื้อประโยชน์แก่บริษัทเอกชน

02

นายอำเภอ/ผู้อำนวยการเขต/นายกเทศมนตรี ลงนามรับรองความถูกต้องของกระบวนการการประชุม ทั้งที่มีบุคคลภายนอกมาแทรกแซงการประชุม และมีจำนวนครัวเรือนไม่ครบตามหลักเกณฑ์ของโครงการ

03

คณะทำงานกลั่นกรองไม่ส่งคำขออนุมัติโครงการของชุมชน เปิดโอกาสให้กลุ่มคนที่อ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของ สพช. นักการเมือง และข้าราชการหลอกลวงชุมชนให้เปลี่ยนโครงการ

04

คณะอนุกรรมการอำนวยการโครงการ อนุมัติโครงการที่ไม่ตรงกับหลักเกณฑ์ของโครงการ/ปรับเปลี่ยนโครงการที่ชุมชนต้องการ เป็นโครงการที่เอื้อประโยชน์แก่บริษัทเอกชน

สถานะ

1. รองนายกรัฐมนตรี ผู้อำนวยการ สพช. และน้องชายของรองนายกรัฐมนตรี ลาออกจากตำแหน่งผู้บริหารโครงการ
2. พรรคประชาธิปัตย์ให้สมาชิกพรรค 4 คน (2 คนเป็น ส.ข. เขตบางกะปิและเขตบางพลัด) หมดสภาพความเป็นสมาชิกของพรรค เนื่องจากมีความประพฤติไม่เหมาะสม
3. สพช. ยกเลิกการจ้างงานเจ้าหน้าที่ 5 คนซึ่งถูกตรวจสอบพบว่าส่อเค้ากระทำการทุจริต
4. สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินสรุปผลการตรวจสอบว่าประชาชนไม่ได้ประชุมเพื่อเลือกโครงการตามระเบียบของโครงการฯ แต่มีการแทรกแซงจากบุคคลภายนอก
5. คณะอนุกรรมาธิการติดตามการบริหารงบประมาณโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อยกระดับชุมชน วุฒิสภา สรุปผลการตรวจสอบว่าผู้บริหารโครงการ และ สพช. รวมทั้งข้าราชการท้องถิ่น มีพฤติการณ์อันเชื่อได้ว่ากระทำการทุจริต

ความเสียหาย

- ชุมชนเสียโอกาสในการพัฒนา เพราะไม่ได้ซื้อสินค้าตามที่ต้องการ และสินค้าที่ซื้อก็ไม่มีประสิทธิภาพ
- งบประมาณของรัฐบางส่วนสูญเปล่า เนื่องจากสินค้าที่ซื้อไม่ตรงกับความต้องการของชุมชนและไม่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งมีราคาสูงเกินจริง

10

กั๊กโควตา ‘กากถั่วเหลือง’

ปูมหลัง

‘กากถั่วเหลือง’ เป็นหนึ่งในวัตถุดิบอาหารสัตว์ที่สำคัญ การผลิตกากถั่วเหลืองในประเทศไทย ทั้งจากเมล็ดถั่วเหลืองในประเทศและการนำเข้า มีปริมาณเพียงร้อยละ 30 ของความต้องการ ไทยจึงต้องนำเข้ากากถั่วเหลืองมากกว่า 2 ล้านตันต่อปี ซึ่งมากเป็นอันดับ 4 ของโลก โดยในช่วงปี 2551-2554 แหล่งนำเข้าที่สำคัญของไทย ได้แก่ บราซิล ประมาณร้อยละ 50 อาร์เจนตินา ร้อยละ 34 อินเดีย ร้อยละ 9 และสหรัฐอเมริกา ร้อยละ 7

ภายใต้ความตกลงขององค์การการค้าโลก (World Trade Organization: WTO) ไทยจะต้องเปิดเสรีตลาดกากถั่วเหลือง โดยกำหนดอัตราภาษีนำเข้าไว้ที่ระดับไม่เกินร้อยละ 20 สำหรับการนำเข้ากากถั่วเหลืองในโควตา 230,000 ตัน ขณะที่การนำเข้าส่วนที่เกินจากโควตาจะต้องเสียภาษีมากกว่า โดยกำหนดอัตราภาษีนำเข้าไว้ไม่เกินร้อยละ 133 ทั้งนี้ ในปี 2556 อัตราภาษีที่เรียกเก็บจริง (applied rate) สำหรับการนำเข้ากากถั่วเหลืองอยู่ที่ร้อยละ 2 ขณะที่การนำเข้าที่เกินจากโควตาอยู่ที่ร้อยละ 6 และต้องเสียค่าธรรมเนียมพิเศษตันละ 2,519 บาท

เส้นทางผลประโยชน์

การกำหนดโควตาการนำเข้ากากถั่วเหลืองทำให้มีการเสียภาษีแตกต่างกันระหว่างการนำเข้ากากถั่วเหลืองในโควตากับนอกโควตา ซึ่งผู้ประกอบการย่อมต้องการสิทธิ์ในการนำเข้ากากถั่วเหลืองในโควตา

อย่างไรก็ตาม ก่อนที่ผู้ประกอบการจะสามารถขอหนังสือรับรองสิทธิ์การใช้โควตา หน่วยงานภาครัฐจะต้องออกระเบียบเกี่ยวกับการนำเข้าให้ชัดเจนเสียก่อน ทั้งนี้ เนื่องจากกฎหมายกำหนดให้ออกระเบียบดังกล่าวปีต่อปี จึงทำให้ผู้มีอำนาจสามารถชะลอการออกระเบียบ เพื่อสร้างช่องทางในการเรียกรับผลประโยชน์จากผู้นำเข้ากากถั่วเหลือง

ขั้นตอนการกำหนดมาตรการนำเข้ากากถั่วเหลืองมีดังนี้

1. คณะกรรมการนโยบายอาหาร ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธาน จะกำหนดมาตรการการนำเข้าสินค้าอาหารปีต่อปี และนำเสนอมาตรการต่อคณะรัฐมนตรีเพื่อให้ความเห็นชอบ

2. กระทรวงการคลังออกประกาศลด/ยกเว้นอากรสำหรับการนำเข้าในโควตา

3. กรมการค้าต่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ออกระเบียบการออกหนังสือรับรองสิทธิ์ โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคมของปีถัดไป

จากขั้นตอนดังกล่าว จะเห็นได้ว่ากระทรวงพาณิชย์มีอำนาจทั้งต้นทางและปลายทางในการออกระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้ากากถั่วเหลือง กล่าวคือ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เป็นประธานคณะกรรมการนโยบายอาหาร ซึ่งกำหนดมาตรการการนำเข้า และเป็นผู้ลงนามในระเบียบการออกหนังสือรับรองสิทธิ์

ตัวอย่างของปัญหาที่เกิดขึ้น เช่น ในเดือนพฤศจิกายน 2552 ผู้ประกอบการจากสมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยเปิดเผยว่า สมาคมฯ ได้ยื่นหนังสือต่อกระทรวงพาณิชย์เพื่อให้คณะกรรมการนโยบายอาหารเร่งกำหนดมาตรการการนำเข้ากากถั่วเหลือง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ และปลาป่น ซึ่งเป็นวัตถุดิบสำคัญของอาหารสัตว์ ให้ชัดเจนถึง 3 ครั้ง แต่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์เพิกเฉย จนกระทั่งต้องนำเรื่องเข้าสู่ที่ประชุมคณะกรรมการร่วมภาครัฐและเอกชนเพื่อแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจ (กรอ.) ที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน เรื่องดังกล่าวจึงมีความคืบหน้า

ผู้นำเข้ากากถั่วเหลืองชี้แจงว่า ปกติแล้วจะมีการนำเข้ากากถั่วเหลืองเดือนละประมาณ 200,000 ตัน หากยังไม่มีประกาศออกมา สินค้าทั้งหมดจะต้องจัดเก็บไว้บนเรือ ซึ่งมีค่าใช้จ่ายโดยรวมวันละประมาณ 3 ล้านบาท นอกจากนี้ หากระเบียบออกมาล่าช้า ผู้ประกอบการก็จะต้องเสียภาษีในอัตราที่สูงขึ้น แม้จะสามารถขอคืนภาษีได้ภายหลัง แต่ก็ต้องใช้เวลา 6-10 เดือน ซึ่งเป็นการเพิ่มต้นทุนอย่างมาก โดยผู้ประกอบการชี้แจงว่า ความล่าช้าในการออกระเบียบดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากมีผู้ต้องการเรียกรับผลประโยชน์

ผลกระทบต่อประชาชน

- การกำหนดโควตาการนำเข้ากากถั่วเหลือง ทั้งที่ประเทศไทยผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการ ทำให้ประชาชนและผู้ประกอบการต้องซื้อกากถั่วเหลืองในราคาแพงกว่าที่ควรจะเป็น และสร้างช่องทางในการเรียกรับผลประโยชน์จากผู้นำเข้ากากถั่วเหลือง
- ผู้เลี้ยงสัตว์ได้รับความเดือดร้อนจากความล่าช้า และมีภาระต้นทุนด้านค่าขนส่งทางเรือที่เตรียมนำเข้ากากถั่วเหลือง

เอกสารอ้างอิง

- *ทวงสัญญานำเข้ากากถั่วเหลือง 8 สมาคมปศุสัตว์โวย ก.พาณิชย์อนุมัติช้าเสียหายยับ*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*, 3 ธันวาคม 2552.
- *นายกฯ จี้ออกนโยบายกากถั่วเหลือง*, หนังสือพิมพ์ *กรุงเทพธุรกิจ*, 19 พฤศจิกายน 2552.
- *เอกชนจี้ 'พรทิวา' คลอดนโยบายกากถั่ว*, ผู้จัดการออนไลน์, 1 ธันวาคม 2552.
- สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทย (2554), *นโยบายและมาตรการการนำเข้ากากถั่วเหลือง ปี 2554*, วารสารธุรกิจอาหารสัตว์, เล่มที่ 139, กรกฎาคม-สิงหาคม 2554.

10

การนำเข้ากากถั่วเหลือง:

โควตาสร้างช่องทุจริต

ประเทศไทยผลิตกากถั่วเหลืองได้เพียง 30% ของความต้องการ ดังนั้นจึงต้องนำเข้ามากกว่าปีละ 2 ล้านตัน ซึ่งมากเป็นอันดับ 4 ของโลก แต่การกำหนดอัตราภาษีที่แตกต่างกันมากระหว่างการนำเข้ากากถั่วเหลืองในและนอกโควตา และการที่กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจในการออกระเบียบในการนำเข้ากากถั่วเหลือง ทำให้เกิดช่องทางในการเรียกรับผลประโยชน์จากผู้นำเข้า

บันได 3 ขั้น

01 อัตราภาษีที่แตกต่างกันมากระหว่างการนำเข้ากากถั่วเหลืองในและนอกโควตา ทำให้ผู้ประกอบการต้องแย่งโควตาการนำเข้า

02 กระทรวงพาณิชย์มีอำนาจออกระเบียบในการนำเข้ากากถั่วเหลือง รวมถึงระเบียบการออกหนังสือรับรองสิทธิ์การใช้โควตา

03 ผู้มีอำนาจชะลอการออกระเบียบดังกล่าว เพื่อสร้างช่องทางในการเรียกรับผลประโยชน์จากผู้นำเข้ากากถั่วเหลือง

ผลผลิตและความต้องการ
ใช้กากถั่วเหลือง 2549-2551

หน่วย: ล้านตัน

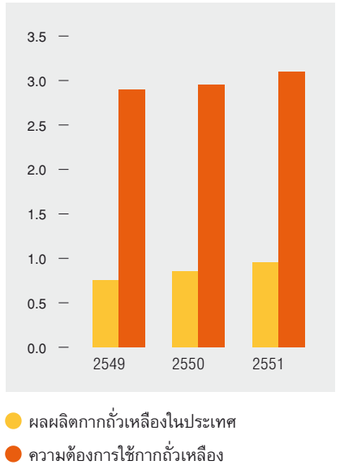

นำเข้านอกโควตา
เสียภาษีมากกว่าในโควตาตันละ
3,000 บาท

โควตาการนำเข้ากากถั่วเหลืองมีเพียง
230,000 ตัน
หรือ 1 ใน 10 ของปริมาณ
ที่นำเข้าทั้งหมด

เปิดช่องให้แสวงหาผลประโยชน์
ได้มากที่สุด
690 ล้านบาท

ผลกระทบต่อประชาชน

- การกำหนดโควตาการนำเข้ากากถั่วเหลือง ทั้งที่ประเทศไทยผลิตได้ไม่เพียงพอกับความต้องการ ทำให้ประชาชนและผู้ประกอบการต้องซื้อกากถั่วเหลืองในราคาแพงกว่าที่ควรจะเป็น และสร้างช่องทางในการเรียกรับผลประโยชน์จากผู้นำเข้ากากถั่วเหลือง
- สมาคมผู้ผลิตอาหารสัตว์ไทยประมาณการว่าผู้นำเข้าต้องแบกภาระค่าขนส่งทางเรือที่เตรียมนำเข้ากากถั่วเหลืองปริมาณ 2 แสนตัน (ระหว่างรอรัฐมนตรีลงนามในระเบียบการออกหนังสือรับรองสิทธิ์การใช้โควตา) ประมาณวันละ 3,000 ดอลลาร์ และผู้เลี้ยงสัตว์ได้รับความเดือดร้อนจากความล่าช้า เพราะไม่ทราบต้นทุนกากถั่วเหลืองที่แน่ชัด

12

โรงไฟฟ้าบางคล้า กับ **EIA ที่หายไป**

ปูมหลัง

รัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมให้เอกชนมีบทบาทในการผลิตไฟฟ้าตั้งแต่ปี 2532 เพื่อเพิ่มการแข่งขันในกิจการพลังงาน และผู้บริโภคมีพลังงานใช้อย่างเพียงพอในราคาที่เหมาะสม รวมถึงเป็นการลดภาระการลงทุนและภาระหนี้สินของรัฐ ต่อมาในปี 2535 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบตามข้อเสนอของคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.)[1] ให้มีการลงทุนผลิตไฟฟ้าโดยเอกชน ในรูปของผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระ (Independent Power Producer: IPP)

การลงทุนผลิตไฟฟ้าในรูปของผู้ผลิตไฟฟ้าอิสระนั้นมีการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) เป็นผู้ทำสัญญาการรับซื้อไฟฟ้า (Power Purchase Agreement: PPA) จากเอกชน โดย กฟผ. จะออกประกาศรับซื้อไฟฟ้า (Request for Proposal: RFP) เพื่อให้ผู้ผลิตเอกชนยื่นข้อเสนอในการผลิตไฟฟ้า ซึ่งในข้อเสนอนั้นจะประกอบด้วยชนิดพลังงานที่ใช้ในการผลิตไฟฟ้าและสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้า นอกจากนี้ การรับซื้อไฟฟ้าจะมีการกำหนดเงื่อนไขให้เอกชนต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Assessment: EIA) เพื่อขอความเห็นชอบจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (สผ.) กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก่อนเริ่มต้นการซื้อ-ขายไฟฟ้าตามสัญญา

1 คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ พ.ศ. 2535 โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ คณะกรรมการฯ มีอำนาจหน้าที่หลักในการเสนอนโยบายและแผนการบริหารและพัฒนาพลังงานของประเทศต่อคณะรัฐมนตรี รวมถึงกำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการกำหนดราคาพลังงานให้สอดคล้องกับนโยบายและแผนการบริหารและพัฒนาพลังงานของประเทศ

เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2550 กพช. มีมติเห็นชอบแนวทางการออกประกาศเชิญชวนเพื่อรับซื้อไฟฟ้าช่วงปี 2555-2557 ต่อมา สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (สนพ.) กระทรวงพลังงาน จึงออกประกาศรับซื้อไฟฟ้าจากเอกชนเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน 2550 ภายหลังการประเมินและคัดเลือกข้อเสนอจากผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชน คณะอนุกรรมการประเมินและคัดเลือกข้อเสนอการรับซื้อไฟฟ้า[2] มีมติคัดเลือกผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนจำนวน 4 ราย รวมถึงบริษัท สยามเอ็นเนอร์จี จำกัด[3] ซึ่งวางแผนจะก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

เส้นทางผลประโยชน์

การทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับบริษัท สยามเอ็นเนอร์จี จำกัด มีความไม่โปร่งใสในหลายขั้นตอน ได้แก่ หนึ่ง-ทำสัญญาทั้งที่ยังไม่มีการเสนอรายงาน EIA ตามข้อกำหนดในการคัดเลือกเอกชนเมื่อเริ่มแรก สอง-มีการแก้ไขสัญญาซึ่งเสมือนเป็นการขยายระยะเวลาการจัดทำ EIA และสาม-มีการย้ายสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้า และขอปรับขึ้นค่าไฟฟ้าเนื่องจากต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ความไม่โปร่งใสเหล่านี้ก่อให้เกิดความกังวลว่าอาจมีการเอื้อประโยชน์แก่เอกชน

เมื่อวันที่ 7 ธันวาคม 2550 กพช. มีมติรับทราบผลการคัดเลือกโครงการของคณะอนุกรรมการประเมินและคัดเลือกข้อเสนอการรับซื้อไฟฟ้า ซึ่งกำหนดให้เอกชนเจ้าของโครงการต้องยื่นรายงาน EIA ต่อ สผ. ก่อนหน้านี้แล้ว คือภายในวันที่ 18 พฤศจิกายน 2550 และจะต้องได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ภายในวันที่ 30 กันยายน 2551 จึงจะสามารถทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับ กฟผ. ได้ อย่างไรก็ตาม ณ เวลาที่ กพช. มีมติรับทราบผลการคัดเลือกดังกล่าว บริษัท สยามเอ็นเนอร์จี จำกัด ยังมิได้เสนอรายงาน EIA ให้ สผ. พิจารณาตามที่กำหนดแต่อย่างใด

ต้นปี 2551 เกิดการชุมนุมคัดค้านจากชุมชนในพื้นที่ทำให้บริษัท สยาม เอ็นเนอร์จี จำกัด ไม่สามารถเข้าไปสำรวจพื้นที่เพื่อจัดทำรายงาน EIA ได้ แต่กลับมีการลงนามในสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่าง กฟผ. กับบริษัท เมื่อวันที่ 10 ตุลาคม 2551 ต่อมากลุ่มผู้คัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้าบางคล้าได้ชุมนุมปิดถนนเมื่อวันที่ 8-13 มิถุนายน 2552 จนนำไปสู่การจัดทำบันทึกข้อตกลงระหว่างตัวแทนกลุ่มผู้คัดค้านกับส่วนราชการซึ่งประกอบด้วยสำนักนายกรัฐมนตรี กระทรวงพลังงาน และจังหวัดฉะเชิงเทรา เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2552 โดยมีข้อตกลงให้จังหวัดทำหนังสือถึงภาครัฐเพื่อให้บริษัทพิจารณาหาสถานที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าแห่งใหม่นอกพื้นที่อำเภอบางคล้า

หลังเหตุการณ์ดังกล่าว กฟผ. กับบริษัทจึงลงนามในสัญญาฉบับแก้ไขเมื่อวันที่ 17 มิถุนายน 2552 โดยเลื่อนกำหนดจ่ายไฟฟ้าเข้าระบบหน่วยที่ 1 และหน่วยที่ 2 ออกไปเป็นเดือนมีนาคม 2556 และกันยายน 2556 ตามลำดับ รวมทั้งเลื่อนกำหนดวันที่จะต้องได้รับอนุมัติ EIA เป็นวันที่ 31 ธันวาคม 2553

26 พฤศจิกายน 2552 กพช. มีมติให้ตั้งคณะอนุกรรมการเพื่อพิจารณาหาแนวทางดำเนินการต่อ โดยคณะอนุกรรมการได้ทำหนังสือหารือไปยังอัยการสูงสุด จากนั้นสำนักงานอัยการสูงสุดให้ความเห็นว่า การคัดค้านจากผู้ชุมนุมจนทำให้บริษัทไม่สามารถเข้าสำรวจพื้นที่ได้นั้น หากรัฐไม่สามารถสนับสนุนและอำนวยความสะดวกแก่คู่สัญญาในการดำเนินการจัดทำ EIA ได้โดยปกติ อาจถือได้ว่าเป็นเหตุสุดวิสัย (Force Majeure) ความเห็นดังกล่าวทำให้ กพช. มีมติเมื่อวันที่ 28 มิถุนายน 2553 เห็นชอบการย้ายสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้าของบริษัท สยามเอ็นเนอร์จี จำกัด จากอำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา ไปอยู่ที่สวนอุตสาหกรรมโรจนะ อำเภออุทัย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และเลื่อนกำหนดจ่ายไฟฟ้าเข้าระบบอีกครั้ง โดยกำหนดการจ่ายไฟฟ้าหน่วยที่ 1 และหน่วยที่ 2 เป็นเดือนมิถุนายน 2558 และธันวาคม 2558 ตามลำดับ

นอกจากนี้ กพช. ยังเห็นชอบการขอปรับขึ้นค่าไฟฟ้าที่เสนอขายให้กับ กฟผ. เพิ่มอีกประมาณ 9.8 สตางค์ต่อหน่วย

2 คณะอนุกรรมการ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการสำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน เป็นประธาน ผู้แทนจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสำนักงานบริหารหนี้สาธารณะ เป็นอนุกรรมการ

3 ปัจจุบันใช้ชื่อว่า บริษัท กัลฟ์ เจพี ยูที จำกัด

เนื่องจากต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากการเลื่อนกำหนดจ่ายไฟฟ้าเข้าสู่ระบบ และต้นทุนจากการย้ายพื้นที่ก่อสร้างใหม่ โดยอ้างว่าการขอปรับขึ้นค่าไฟฟ้าดังกล่าวไม่ใช่การชดเชยค่าเสียหายจากการดำเนินการในที่ตั้งเดิม และไม่ได้เป็นการเอื้อประโยชน์แก่คู่สัญญา เนื่องจากผลตอบแทนของโครงการที่ตั้งใหม่ไม่สูงกว่าที่ตั้งเดิม และค่าไฟฟ้ารวมไม่สูงกว่าโรงไฟฟ้าประเภทเดียวกันของผู้ประมูลในลำดับถัดไปในการประมูลรอบเดียวกัน

ผลกระทบต่อประชาชน

- ความไม่โปร่งใสในการทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับบริษัท สยามเอ็นเนอร์จี จำกัด ส่งผลให้การจ่ายไฟฟ้าเข้าระบบล่าช้ากว่ากำหนดถึง 3 ปี 3 เดือน ในขณะที่ความต้องการใช้ไฟฟ้าสูงขึ้นเรื่อย ๆ
- การขอปรับขึ้นค่าไฟฟ้าที่เสนอขายให้กับ กฟผ. เพิ่มอีกประมาณ 9.8 สตางค์ต่อหน่วย เป็นภาระที่ประชาชนไม่ควรต้องแบกรับ เนื่องจากบริษัท สยามเอ็นเนอร์จี เป็นผู้เลือกพื้นที่ก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่อำเภอบางคล้าเอง
- ในอนาคต กรณีนี้อาจเป็นกรณีตัวอย่างที่ทำให้บริษัทเอกชนที่ยื่นข้อเสนอไม่ทำการศึกษาพื้นที่สร้างโรงไฟฟ้าอย่างละเอียดรอบคอบก่อนยื่นประมูล เนื่องจากหากเกิดปัญหาสุดวิสัยก็สามารถขอย้ายพื้นที่สร้างโรงไฟฟ้าได้ โดยบริษัทยังได้ผลตอบแทนเท่าเดิม และประชาชนต้องเป็นผู้แบกรับต้นทุนที่เพิ่มขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- มติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ครั้งที่ 9/2550 (ครั้งที่ 118)
- มติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ครั้งที่ 6/2552 (ครั้งที่ 128)
- มติคณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ ครั้งที่ 2/2553 (ครั้งที่ 131)

12

__ โรงไฟฟ้าบางคล้า:

ไร้ EIA ย้ายที่สร้าง ประชาชนจ่ายค่าไฟเพิ่ม

บริษัท สยามเอ็นเนอร์จี จำกัด เป็นหนึ่งในผู้ผลิตไฟฟ้าเอกชนที่ได้รับคัดเลือกให้ผลิตไฟฟ้าขายให้กับการไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย (กฟผ.) โดยบริษัทฯ วางแผนก่อสร้างโรงไฟฟ้าที่อำเภอบางคล้า จังหวัดฉะเชิงเทรา

แต่การทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่าง กฟผ. กับบริษัทฯ ทำให้เกิดปัญหาตามมามากมาย โดย กฟผ. ทำสัญญาทั้งๆ ที่บริษัทฯ ยังไม่ได้ทำ EIA และเมื่อบริษัทฯ เข้าไปสำรวจพื้นที่เพื่อทำ EIA ไม่ได้ เพราะถูกต่อต้านจากกลุ่มผู้คัดค้านการก่อสร้างโรงไฟฟ้า ก็มีการแก้ไขสัญญาโดยเลื่อนกำหนดจ่ายไฟฟ้าและกำหนดวันที่ต้องได้รับอนุมัติ EIA

จากนั้น คณะกรรมการนโยบายพลังงานแห่งชาติ (กพช.) มีมติเห็นชอบการย้ายที่ตั้งโรงไฟฟ้าไปอยู่ที่สวนอุตสาหกรรมโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และยังเห็นชอบการขอปรับขึ้นค่าไฟฟ้าที่ขายให้กับ กฟผ.

แม้ในประกาศรับซื้อไฟฟ้าของ กฟผ. ระบุว่าผู้ผลิตไฟฟ้าต้องทำ EIA ก่อนเริ่มต้นทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้า แต่ กฟผ. กลับทำสัญญา ทั้งๆ ที่บริษัทฯ ยังไม่ได้ทำ EIA

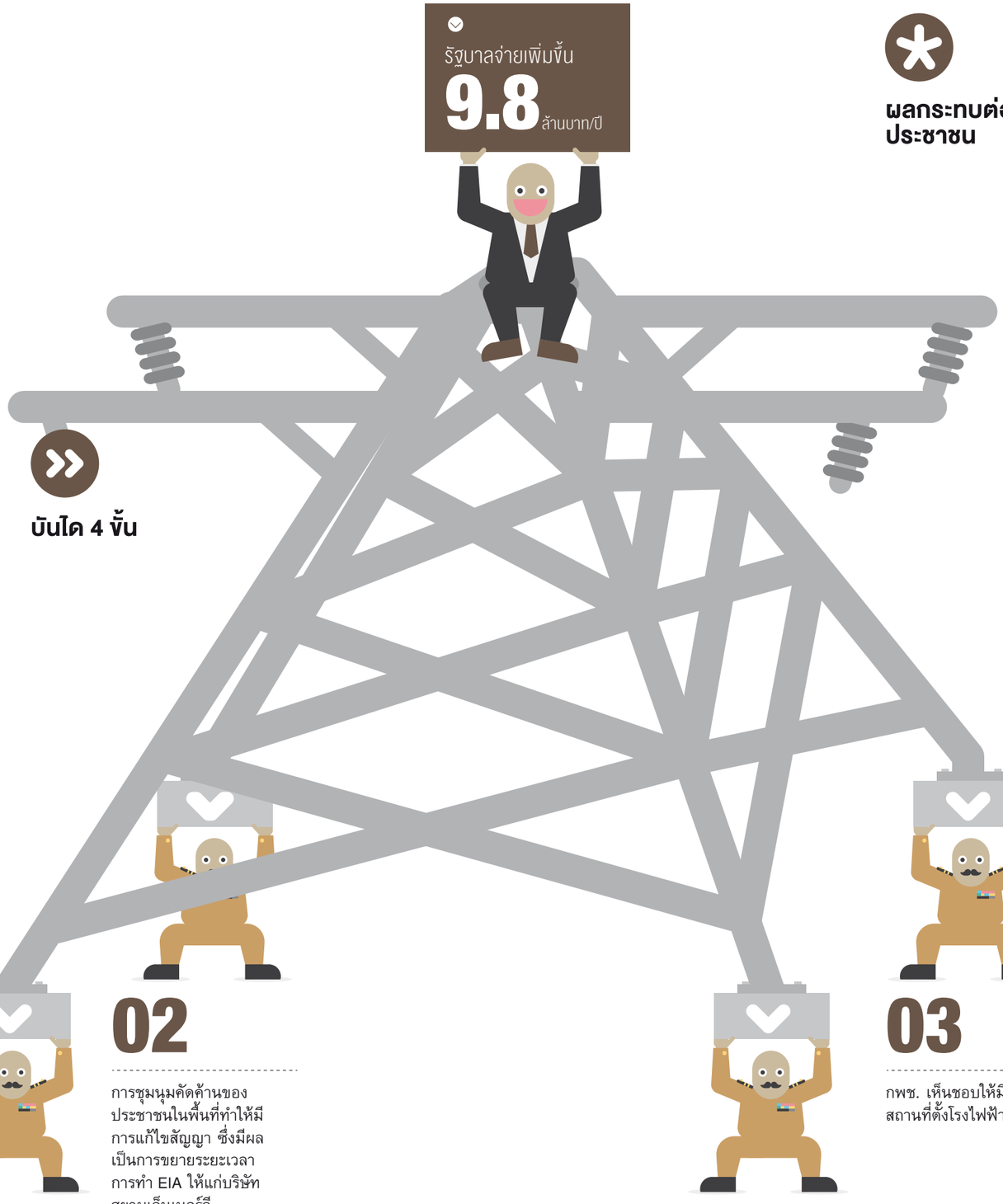

บันได 4 ขั้น

ผลกระทบต่อประชาชน

- ความไม่โปร่งใสในการทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับบริษัทสยามเอ็นเนอร์จี ทำให้การจ่ายไฟฟ้าเข้าสู่ระบบล่าช้ากว่ากำหนดถึง 3 ปี 3 เดือน
- การขอปรับขึ้นค่าไฟฟ้าเพิ่มอีกประมาณ 9.8 สตางค์ต่อหน่วย กลายเป็นภาระที่ประชาชนต้องแบกรับ ทั้งที่เป็นปัญหาของบริษัทและ กฟผ.
- ในอนาคต กรณีนี้อาจเป็นกรณีตัวอย่างที่ทำให้บริษัทเอกชนไม่ทำการศึกษา EIA สร้างโรงไฟฟ้าก่อนยื่นประมูล เนื่องจากหากเกิดปัญหาสุดวิสัย ก็สามารถขอย้ายพื้นที่สร้างโรงไฟฟ้าได้ โดยบริษัทยังได้ผลตอบแทนเท่าเดิม และประชาชนเป็นผู้แบกรับต้นทุนที่เพิ่มขึ้น

01

กฟผ. ทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้ากับบริษัทสยามเอ็นเนอร์จี ทั้งที่ยังไม่มีการเสนอรายงาน EIA

02

การชุมนุมคัดค้านของประชาชนในพื้นที่ทำให้มีการแก้ไขสัญญา ซึ่งมีผลเป็นการขยายระยะเวลาการทำ EIA ให้แก่บริษัทสยามเอ็นเนอร์จี

03

กพช. เห็นชอบให้มีการย้ายสถานที่ตั้งโรงไฟฟ้า

04

บริษัทสยามเอ็นเนอร์จี ผลักภาระต้นทุนที่เพิ่มขึ้นให้แก่ประชาชน โดยขอปรับเพิ่มค่าไฟฟ้าที่จะขายให้แก่ กฟผ.

13

แอร์พอร์ตลิงค์ **เจ๊ง** รฟท. **จุก**

ปูมหลัง

โครงการระบบขนส่งมวลชนทางรถไฟเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และสถานีรับ-ส่งผู้โดยสารอากาศยานกรุงเทพมหานคร หรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปในชื่อ 'แอร์พอร์ตลิงค์' (Airport Link) เป็นส่วนหนึ่งของโครงการระบบขนส่งมวลชนทางราง โดยเปิดให้บริการในเส้นทางพญาไท-มักกะสัน-สนามบินสุวรรณภูมิ

คณะรัฐมนตรีมีมติอนุมัติการก่อสร้างโครงการดังกล่าวเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2547 โดยเห็นชอบให้ว่าจ้างเอกชนเป็นผู้รับผิดชอบการก่อสร้างโครงการ และให้การรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.) เป็นผู้จ่ายค่าก่อสร้างและค่าใช้จ่ายทางการเงินคืนแก่เอกชนภายหลังการก่อสร้างแล้วเสร็จ[1]

เส้นทางผลประโยชน์

การประมาณการจำนวนผู้โดยสารโครงการแอร์พอร์ตลิงค์ที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง โดยประมาณการผู้โดยสารในปี 2550 ซึ่งเป็นปีแรกที่เปิดให้บริการไว้ที่ 87,000 คนต่อวัน และคาดว่า

1 มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง ขออนุมัติดำเนินการก่อสร้างโครงการระบบขนส่งทางรถไฟเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและสถานีรับส่งผู้โดยสารอากาศยานในเมือง, 1 มิถุนายน 2547.

จะเพิ่มขึ้นเป็นประมาณ 218,000 คนต่อวันในปี 2560 แต่จากสถิติพบว่า ในปี 2553 หลังเปิดให้บริการจริงกลับมีผู้โดยสารเพียงประมาณ 40,000 คนต่อวันเท่านั้น

การประมาณการที่สูงเกินกว่าความเป็นจริงทำให้ผู้ว่าการ รฟท. ในขณะนั้น เสนอต่อกระทรวงคมนาคมให้ รฟท. ลงทุนเองด้วยการจ้างเหมาเอกชนดำเนินการก่อสร้าง โดย รฟท. จะชำระค่าการก่อสร้างคืนแก่เอกชนเมื่อโครงการแล้วเสร็จ ซึ่งแตกต่างจากมติของคณะกรรมการ รฟท. ที่ให้ดำเนินโครงการโดยใช้งบประมาณแผ่นดินในการก่อสร้าง นอกจากนี้ ผู้ว่าการ รฟท. ยังแก้ไขสัญญาจ้างโดยร่นระยะเวลาการชำระเงินคืนให้เร็วขึ้น ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์แก่เอกชน และตั้งวงเงินค่าธรรมเนียมการกู้เงินไว้สูงเกินกว่าที่เป็นจริง ส่งผลให้ รฟท. เสียประโยชน์

ความผิดปกติของการดำเนินโครงการดังกล่าวเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ 2547 เมื่อ รฟท. ตกลงว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาเพื่อสำรวจและออกแบบรายละเอียดโครงการ (detail design) รวมถึงรูปแบบการลงทุนที่เหมาะสม ระหว่างรัฐเป็นผู้ลงทุนเองหรือให้สัมปทานเอกชนเข้ามาลงทุนทั้งหมด หรือแบ่งสัดส่วนการลงทุนระหว่างรัฐกับเอกชน ทั้งนี้ ตามสัญญาแล้ว บริษัท เอเชี่ยน เอ็นจิเนียริ่ง คอนซัลแต้นส์ จำกัด ในฐานะที่ปรึกษา จะใช้เวลาการศึกษา 8 เดือน

อย่างไรก็ตาม อีกเพียงไม่ถึง 4 เดือนต่อมา คณะรัฐมนตรีกลับมีมติอนุมัติการก่อสร้างโครงการดังกล่าวเมื่อวันที่ 1 มิถุนายน 2547 โดยให้ว่าจ้างเอกชนเป็นผู้รับผิดชอบการก่อสร้างโครงการ และให้ รฟท. จ่ายค่าก่อสร้างและค่าใช้จ่ายทางการเงินคืนแก่เอกชนภายหลังการก่อสร้างแล้วเสร็จ มติคณะรัฐมนตรีดังกล่าวระบุว่า การว่าจ้างให้ก่อสร้างในลักษณะนี้ไม่เข้าข่ายที่จะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 และเนื่องจากเอกชนที่จะเข้ามาดำเนินการมิได้เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการออกแบบโครงการดังกล่าวจึงไม่เข้าข่ายการจ้างเหมาประมูลแบบเหมารวม[2]

เดือนธันวาคม 2547 รฟท. ในฐานะหน่วยงานผู้รับผิดชอบได้เปิดการประกวดราคาโครงการ โดยได้ผู้ชนะการประกวดราคาคือกลุ่มกิจการร่วมค้า บี. กริมม์ อินเตอร์เนชั่นแนล ซึ่งเสนอราคา 25,907 ล้านบาท ต่ำกว่าราคากลางเพียง 10 ล้านบาท และบริษัทหนึ่งในกลุ่มกิจการร่วมค้าดังกล่าวคือบริษัท ซิโน-ไทย เอ็นจีเนียริ่ง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด (มหาชน) ซึ่งมีความสัมพันธ์กับนักการเมืองในรัฐบาลขณะนั้น

ความผิดปกติของการดำเนินโครงการดังกล่าวในช่วงต่อมาเกิดขึ้นประมาณเดือนมิถุนายน 2548 เมื่อมีการดำเนินการก่อสร้างโครงการแอร์พอร์ตลิงค์แล้ว โดยเริ่มมีรายงานข่าวถึงความผิดปกติของวงเงินค่าใช้จ่ายของโครงการ เช่น ค่าธรรมเนียมการกู้เงินที่ตั้งไว้ 1,666 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม จิตต์สันติ ธนะโสภณ ผู้ว่าการ รฟท. ในขณะนั้น ชี้แจงว่า การตั้งวงเงินค่าธรรมเนียมการเงินดังกล่าวมีไว้สำหรับชดเชยส่วนต่างของอัตราแลกเปลี่ยนที่มีความผันผวนสูง ขณะที่ ปริญญา จินดาประเสริฐ ประธานกรรมการ รฟท. ในขณะนั้น ให้ข้อมูลว่า เคยมีการสั่งการให้ผู้ว่าการ รฟท. และกรรมการอีกคนหนึ่งตรวจสอบเรื่องนี้แล้ว แต่ไม่เคยมีคำสั่งแต่งตั้งกรรมการสอบสวนแต่อย่างใด

ในเดือนเมษายน 2549 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ทำหนังสือถึง จิตต์สันติ ธนะโสภณ ผู้ว่าการ รฟท. เพื่อขอข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความผิดปกติของสัญญาก่อสร้างโครงการแอร์พอร์ตลิงค์หลายประการ รวมถึงการที่ รฟท. ออกหนังสือรับรองการชำระคืนค่าธรรมเนียมการกู้เงิน 1,666 ล้านบาทให้แก่ผู้รับเหมาก่อนโครงการก่อสร้างแล้วเสร็จ ทั้งที่คณะรัฐมนตรีมิได้มีมติกำหนดให้ รฟท. ต้องจ่ายเงินดังกล่าว

ภายหลังการรัฐประหารในเดือนกันยายน 2549 คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) ได้เข้ามาสอบสวนการทุจริตในโครงการดังกล่าว และส่งเรื่องต่อให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) จากการสอบสวนพบว่า โครงการแอร์พอร์ตลิงค์ไม่มีการตรวจสอบวงเงินค่าธรรมเนียมตั้งแต่แรก ทำให้ผู้รับเหมาเบิกจ่ายค่าธรรมเนียมการกู้เงินทั้งหมดตามที่ตั้งวงเงินไว้รวม 1,666 ล้านบาท ทั้งที่ความเป็นจริงแล้วค่าธรรมเนียมดังกล่าวมีเพียง 471 ล้านบาทเท่านั้น

---

2 มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง ขออนุมัติดำเนินการก่อสร้างโครงการระบบขนส่งทางรถไฟเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและสถานีรับส่งผู้โดยสารอากาศยานในเมือง, 1 มิถุนายน 2547.

สถานะของคดี

เมื่อวันที่ 22 เมษายน 2553 คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติชี้มูลความผิด จิตต์สันติ ธนะโสภณ อดีตผู้ว่าการ รฟท. และพวกกว่า 10 คน รวมถึง ยุทธนา ทัพเจริญ ขณะดำรงตำแหน่งรองผู้ว่าการ รฟท. และเป็นประธานคณะกรรมการพิจารณาประกวดราคา และ สุรางค์ ศรีมีทรัพย์ หัวหน้ากองกฎหมายในขณะนั้น ว่ามีความผิดวินัยร้ายแรง และความผิดอาญา ฐานร่วมกันปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ปัจจุบันคดีดังกล่าวอยู่ในชั้นอัยการ

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการ ป.ป.ช. มีมติให้ยกคำร้อง สุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เนื่องจากหลักฐานไม่เพียงพอ

ผลกระทบต่อประชาชน

- การรวบรัดเห็นชอบให้ว่าจ้างเอกชนในการก่อสร้าง และให้รัฐจ่ายเงินคืนภายหลัง แทนที่จะศึกษารูปแบบการลงทุนแบบต่างๆ อย่างรอบคอบ ทำให้โครงการแอร์พอร์ตลิงค์ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ทั้งที่รัฐต้องลงทุนรวมกว่า 28,000 ล้าน (ทั้งค่าก่อสร้าง ดอกเบี้ย และอื่นๆ)
- การคาดการณ์จำนวนผู้โดยสารที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง ทำให้การลงทุนผิดพลาด บริษัท รถไฟฟ้า รฟท. จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทลูกของ รฟท. จึงประสบปัญหาสภาพคล่องมาโดยตลอด
- การแก้ไขสัญญาในเอกสารประกวดราคา ทำให้ผู้รับเหมาเอกชนเบิกจ่ายเงินค่าธรรมเนียมการกู้เงินจาก รฟท. 1,666 ล้านบาท ทั้งที่ค่าธรรมเนียมดังกล่าวมีเพียง 471 ล้านบาทเท่านั้น รฟท. จึงต้องสูญเสียเงินกว่า 1,200 ล้านบาท
- การออกแบบและบริหารจัดการที่ไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ผู้ใช้บริการไม่ได้รับความสะดวก เช่น รถไฟฟ้าชำรุดบ่อยครั้ง ไม่มีทางลงบันไดเลื่อน ลิฟท์มีขนาดเล็ก พื้นชานชาลาและรถไฟฟ้าอยู่ห่างกันมาก และสถานีที่ใหญ่ที่สุด (มักกะสัน) ไม่เชื่อมต่อกับระบบขนส่งสาธารณะอื่น

เอกสารอ้างอิง

- *กลุ่มเออีซีคว้าที่ปรึกษารถไฟ ต่อรางเชื่อมสนามบินสุวรรณภูมิ*, หนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*, 9 กุมภาพันธ์ 2547.
- *บอร์ด ร.ฟ.ท. ไฟเขียว 'กลุ่ม บี.กริมม์' คว้างานสร้างรถไฟเชื่อมสุวรรณภูมิ*, หนังสือพิมพ์ *กรุงเทพธุรกิจ*, 20 ธันวาคม 2547.
- *เปิดสำนวนทุจริต 'แอร์พอร์ตลิงค์' ไขปม 'สุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ' รอด อดีตผู้ว่า รฟท. ตายเดี่ยว*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 6 พฤษภาคม 2553.
- *ผู้รับเหมาขอเลื่อนแอร์พอร์ตลิงค์ 1 ปี*, หนังสือพิมพ์ *ทรานสปอร์ต เจอร์นัล*, 24 เมษายน 2549.
- *ผู้ว่าการ ร.ฟ.ท. ยัน 'แอร์พอร์ตลิงค์' ไม่มีทุจริต*, หนังสือพิมพ์ *กรุงเทพธุรกิจ*, 29 มิถุนายน 2548.
- *สุริยะดีเดย์ ก.ค. ประมูลรถไฟฟ้าสายหนองงูเห่า ตั้งงบ 2.6 หมื่น ล.*, หนังสือพิมพ์ *แนวหน้า*, 25 มิถุนายน 2547.
- *แอร์พอร์ต เรล ลิงค์ เผย ยอดผู้โดยสารแตะ 4 หมื่นคนแล้ว*, เว็บไซต์แอร์พอร์ต เรล ลิงค์, 8 ตุลาคม 2553.
- *ชัยพันธุ์ ประภาสะวัต 'แอร์พอร์ต เรล ลิงค์'*, หนังสือพิมพ์ *ผู้จัดการ*, 5 กุมภาพันธ์ 2555.
- มติคณะรัฐมนตรี เรื่อง ขออนุมัติดำเนินการก่อสร้างโครงการระบบขนส่งทางรถไฟเชื่อมท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและสถานีรับส่งผู้โดยสารอากาศยานในเมือง, 1 มิถุนายน 2547.

13

แอร์พอร์ตลิงค์:

ประมาณการผู้โดยสารเกินจริง การรถไฟก็เจ๊ง ประชาชนก็เดือดร้อน

การประมาณการจำนวนผู้โดยสารโครงการแอร์พอร์ตลิงค์ที่สูงเกินกว่าความเป็นจริง ทำให้ผู้ว่าการรถไฟแห่งประเทศไทยในขณะนั้นเสนอต่อกระทรวงคมนาคมให้การรถไฟฯ ลงทุนเอง โดยจ้างเหมาเอกชนดำเนินการก่อสร้างและการรถไฟฯ จะชำระคืนค่าก่อสร้างแก่เอกชนเมื่อโครงการแล้วเสร็จ ซึ่งแตกต่างจากมติของคณะกรรมการรถไฟฯ ที่ให้ดำเนินโครงการโดยใช้งบประมาณแผ่นดินในการก่อสร้าง

ผู้ว่าการรถไฟฯ ยังแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้างโดยเปลี่ยนระยะเวลาการชำระเงินคืนให้เร็วขึ้น ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์แก่เอกชน และตั้งวงเงินค่าธรรมเนียมการกู้เงินไว้สูงเกินกว่าที่เป็นจริง ทำให้การรถไฟฯ เสียประโยชน์

บันได 4 ขั้น

01

การประมาณการผู้โดยสารที่สูงเกินจริง ทำให้การรถไฟฯ ลงทุนเอง โดยจ้างเหมาเอกชนเป็นผู้ดำเนินก่อสร้างโครงการ โดยการรถไฟฯ จะชำระคืนค่าก่อสร้างและค่าใช้จ่ายทางการเงินพร้อมดอกเบี้ยหลังการก่อสร้างแล้วเสร็จ

02

หลังการประกวดราคา ผู้ว่าการรถไฟฯ แก้ไขสัญญาโดยลดระยะเวลาชำระเงินคืนเอกชน จากเดิมที่จะชำระเงินคืนเมื่อการก่อสร้างแล้วเสร็จ เป็นชำระเงินคืนเมื่อครบ 990 วัน เอกชนคู่สัญญาจึงได้ประโยชน์จากต้นทุนทางการเงินที่ลดลง

03

การรถไฟฯ ตั้งวงเงินเพื่อชำระค่าธรรมเนียมการทำธุรกรรมทางการเงิน 1,666 ล้านบาท ซึ่งสูงถึง 7% ของมูลค่าโครงการ ขณะที่โครงการอื่นมีค่าใช้จ่ายส่วนนี้เพียง 2-3% ของมูลค่าโครงการ นอกจากนี้ กลุ่มธนาคารที่ให้กู้คิดค่าธรรมเนียมจริงเพียงประมาณ 471 ล้านบาท การรถไฟฯ จึงเสียเงินกว่า 1,200 ล้านบาท

04

โครงการแอร์พอร์ตลิงค์ไม่ประสบความสำเร็จ ทั้งที่ลงทุนไปกว่า 2.8 หมื่นล้านบาท ทำให้การรถไฟฯ และบริษัทลูกขาดทุน และประสบปัญหาสภาพคล่อง

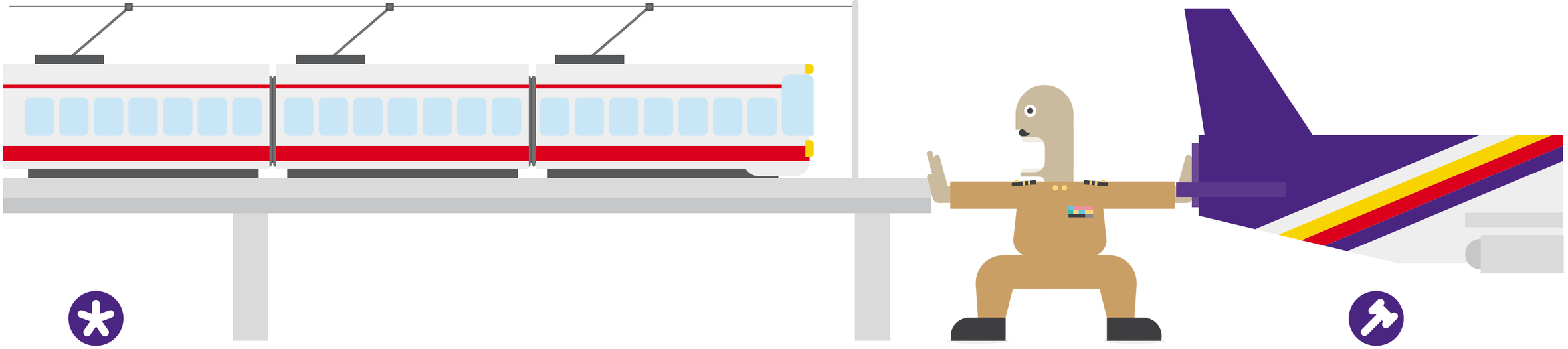

ผลกระทบต่อประชาชน

- การรถไฟฯ ประสบปัญหาขาดทุนเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากประมาณการผู้โดยสารสูงเกินจริง ทำให้การลงทุนผิดพลาด
- การแก้ไขสัญญาจ้างก่อสร้าง ทำให้การรถไฟฯ ต้องชำระเงินคืนเอกชนก่อนโครงการแล้วเสร็จ และเสียค่าธรรมเนียมการเงินสูงกว่าที่ควรจะเป็น
- การออกแบบและบริหารจัดการที่ไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ผู้ใช้บริการไม่ได้รับความสะดวก เช่น รถไฟฟ้าชำรุดบ่อยครั้ง ไม่มีทางลงบันไดเลื่อน ลิฟต์มีขนาดเล็ก พื้นชานชาลาและรถไฟฟ้าอยู่ห่างกันมาก และสถานีที่ใหญ่ที่สุด (มักกะสัน) ไม่เชื่อมต่อกับระบบขนส่งสาธารณะอื่น

สถานะ

- ป.ป.ช. มีมติว่านายจิตต์สันติ ธนะโสภณ อดีตผู้ว่าการรถไฟฯ และนายไกรวิชญ์หรือสุรางค์ ศรีมีทรัพย์ ซึ่งขณะนั้นมีหน้าที่สืบสวนในกรณีที่เกิดความเสียหายต่อการรถไฟฯ มีความผิดทางอาญาและทางวินัยอย่างร้ายแรง ปัจจุบันคดีอยู่ในชั้นอัยการ

14

‘คิง เพาเวอร์’ ใหญ่คับสุวรรณภูมิ

ปูมหลัง

บริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) หรือ ทอท. เป็นรัฐวิสาหกิจที่ประกอบธุรกิจท่าอากาศยานของประเทศไทย โดยมีท่าอากาศยานที่อยู่ในความรับผิดชอบ 6 แห่ง

ในช่วงที่จะมีการเปิดสนามบินสุวรรณภูมิ ทอท. ได้คัดเลือกบริษัท คิง เพาเวอร์ ดิวตี้ ฟรี จำกัด เป็นผู้ประกอบกิจการจำหน่ายสินค้าปลอดอากร (duty free) ในสนามบินสุวรรณภูมิ และสนามบินในภูมิภาคอีก 3 แห่ง เป็นเวลา 10 ปี 3 เดือน ระหว่างเดือนกันยายน 2548 ถึงเดือนธันวาคม 2558 สัญญาดังกล่าวลงนามเมื่อวันที่ 20 เมษายน 2547 ในช่วงที่ สุริยะ จึงรุ่งเรืองกิจ เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม

เส้นทางผลประโยชน์

การทำสัญญาระหว่าง ทอท. กับ คิง เพาเวอร์ มีความผิดปกติหลายประการ โดยเริ่มตั้งแต่การคำนวณมูลค่าการลงทุนของโครงการให้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น ซึ่งน่าจะเป็นความพยายามหลีกเลี่ยง

การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 หรือ พ.ร.บ.ร่วมทุนฯ ซึ่งกำหนดไว้ว่า หากเอกชนจะเข้าร่วมงานหรือกิจการโครงการของรัฐที่มีมูลค่าการลงทุนตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป จะต้องผ่านขั้นตอนตาม พ.ร.บ.ร่วมทุนฯ

ปัจจัยสำคัญที่จะกำหนดมูลค่าโครงการดังกล่าวคือ มูลค่าของสินค้าคงคลัง แต่ความผิดปกติที่เกิดขึ้นก็คือ ทอท. พยายามไม่นำสินค้าคงคลังมาเป็นส่วนหนึ่งในการคำนวณมูลค่าโครงการ โดยขอให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความการรวมมูลค่าสินค้าคงคลังถึง 3 ครั้ง ในปี 2546[1] อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการกฤษฎีกาได้มีหนังสือยืนยันถึง ทอท. ว่า มูลค่าการซื้อสินค้าคงคลังจะต้องถูกรวมไว้ในการคิดมูลค่าโครงการ

เมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาให้ความเห็นดังกล่าวแล้ว สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในฐานะที่ปรึกษา ทอท. ได้เสนอรายงานการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการต่อ ทอท. โดยคำนวณมูลค่าสินค้าคงคลังจากฐานของยอดขายเพียงเดือนเดียว แทนที่จะคิดจากฐานของยอดขาย 3.5-4 เดือน ตามสถิติการจำหน่ายสินค้าแต่ละรอบ ทำให้คำนวณมูลค่าสินค้าคงคลังออกมาได้เพียง 283.64 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม จากการตรวจสอบภายหลังพบว่า สัญญาประกันทัณฑ์บนคลังเก็บของที่คิง เพาเวอร์ ทำกับ ทอท. มีมูลค่ากรมธรรม์ประกันภัยถึง 997.85 ล้านบาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามูลค่าสินค้าคงคลังจริงย่อมสูงกว่ามูลค่าที่คำนวณโดยสถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

นอกจากนี้ การคิดมูลค่าโครงการยังบิดเบือนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการใช้พื้นที่และระยะเวลาของสัญญา โดยสถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยกำหนดสมมุติฐานการใช้พื้นที่ในท่าอากาศยานสุวรรณภูมิไว้เพียง 5,000 ตารางเมตร ซึ่งต่ำกว่าความเป็นจริงกว่าเท่าตัว อีกทั้งยังไม่นำพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในท่าอากาศยานในภูมิภาคทั้ง 3 แห่ง มารวมไว้ในการกำหนดมูลค่าการลงทุน ทั้งที่อยู่ในสัญญาเดียวกัน ขณะเดียวกัน ประเด็นเกี่ยวกับระยะเวลาของสัญญา สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยยังคำนวณจากฐานระยะเวลาของสัญญาเพียง 5 ปี แต่สัญญาที่ทำขึ้นภายหลังกลับมีอายุถึง 10 ปี

จากการบิดเบือนการคำนวณมูลค่าโครงการ ทั้งมูลค่าสินค้าคงคลัง การใช้พื้นที่ประกอบกิจการ และระยะเวลาของสัญญา ทำให้มูลค่าโครงการที่สถาบันทรัพย์สินทางปัญญาแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยประเมินไว้ที่ประมาณ 813.84 ล้านบาท น่าจะต่ำกว่าความเป็นจริงมาก เมื่อเปรียบเทียบกับรายงานตรวจสอบของสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.)[2] และ ทอท. (ในภายหลัง)[3] ซึ่งประเมินมูลค่าโครงการดังกล่าวไว้ที่ 2,644.7 และ 2,432.2 ล้านบาทตามลำดับ และเมื่อมีการคำนวณมูลค่าโครงการต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท จึงไม่ต้องอยู่ภายใต้กรอบของ พ.ร.บ.ร่วมทุนฯ

การหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ร่วมทุนฯ ทำให้การให้สัมปทานดังกล่าวไม่ต้องมีการประมูลแข่งขัน และเป็นไปอย่างรวบรัดเพียง 2 เดือน นับตั้งแต่มีการแต่งตั้งคณะทำงานของ ทอท. ทั้งนี้ ทอท. ได้คัดเลือกให้คิง เพาเวอร์ เป็นผู้ได้รับสิทธิ์ในการจำหน่ายสินค้าปลอดอากร โดยยึดตามความเห็นของที่ปรึกษาที่ให้เหตุผลว่าควรมีผู้ประกอบการรายเดียว เนื่องจากหากมีผู้ประกอบการหลายรายจะทำให้เกิดการแข่งขันด้านราคาและอาจกระทบต่อคุณภาพของสินค้าและภาพลักษณ์ของ ทอท. และสมควรให้ผู้ประกอบการเป็นคนไทย เนื่องจากผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจจะตกอยู่กับคนไทย

ภายใต้สัญญาดังกล่าว คิง เพาเวอร์ ต้องแบ่งผลประโยชน์ให้แก่ ทอท. ร้อยละ 15 ของรายได้ในปีที่ 1-5 และเพิ่มเป็นร้อยละ 16-20 ในปีที่ 6-10 โดยมีอัตราการเพิ่มร้อยละ 1 ต่อปี ทั้งนี้ค่าสัมปทานจะต้องไม่น้อยกว่ามูลค่าขั้นต่ำที่กำหนดไว้ในสัญญา

1 หนังสือลงวันที่ 10 มกราคม 2546 วันที่ 24 กรกฎาคม 2546 และวันที่ 13 พฤศจิกายน 2546

2 รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญศึกษาและติดตามการแก้ไขปัญหาสนามบินสุวรรณภูมิ สภานิติบัญญัติแห่งชาติ ซึ่งมี พล.ร.อ.บรรณวิทย์ เก่งเรียน เป็นประธานกรรมการ

3 รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง เรื่อง การได้มาซึ่งสัญญาบริษัท คิง เพาเวอร์ ดิวตี้ ฟรี จำกัด ในการประกอบกิจการร้านค้าปลอดอากร ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ และท่าอากาศยานภูมิภาค โดยคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงในการดำเนินงานของโครงการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งมี พล.ต.อ.ประทิน สันติประภพ เป็นประธาน โดยการแต่งตั้งของคณะกรรมการ ทอท. ชุดใหม่

อย่างไรก็ตาม ส่วนแบ่งค่าตอบแทนผลประโยชน์ที่คิง เพาเวอร์ จ่ายให้แก่ ทอท. น่าจะน้อยกว่าที่ควรจะเป็น เมื่อพิจารณาจากผลกำไรของคิง เพาเวอร์ ซึ่งสูงกว่านั้นประมาณ 2 เท่า

รายรับและกำไรของคิง เพาเวอร์ และค่าตอบแทนผลประโยชน์ที่ให้แก่ ทอท.

	2548	2549	2550	2551
รายรับของคิง เพาเวอร์	9,825.22	11,220.44	13,106.21	13,429.41
ค่าตอบแทนผลประโยชน์ที่ให้แก่ ทอท.	1,473.78	1,683.07	1,965.93	2,014.41
กำไร	2,912.47	3,660.53	4,434.69	4,470.05
สัดส่วนกำไรต่อค่าตอบแทนผลประโยชน์	1.97 เท่า	2.17 เท่า	2.26 เท่า	2.22 เท่า

(หน่วย: ล้านบาท)

ที่มา: บริษัท บิซิเนส ออนไลน์ จำกัด (มหาชน)

ผลกระทบต่อประชาชน

- การบิดเบือนการคำนวณมูลค่าโครงการสัมปทานต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท ทำให้ไม่ต้องปฏิบัติตามกรอบของ พ.ร.บ.ร่วมทุนฯ ส่งผลให้ไม่มีการประมูลแข่งขัน
- การให้สัมปทานร้านค้าปลอดภาษีในสนามบินสุวรรณภูมิแก่ คิง เพาเวอร์ โดยวิธีการคัดเลือก ทำให้ผลประโยชน์ที่ ทอท. ได้รับน้อยกว่าที่ควรจะเป็น และทำให้คิง เพาเวอร์ ได้ผลกำไรคืนทุนอย่างรวดเร็ว
- ความไม่รัดกุมของสัญญา โดยกำหนดพื้นที่ขั้นต่ำในการประกอบกิจการแทนที่จะเป็นขั้นสูง ทำให้คิง เพาเวอร์ ได้พื้นที่ประกอบกิจการถึง 11,820 ตารางเมตร หรือมากกว่าพื้นที่ที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าโครงการกว่าเท่าตัว ซึ่งอาจส่งผลต่อความปลอดภัยและความสะดวกของผู้โดยสาร

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริงในการดำเนินงานของโครงการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ, *รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง เรื่อง การได้มาซึ่งสัญญาบริษัท คิง เพาเวอร์ ดิวตี้ ฟรี จำกัด ในการประกอบกิจการร้านค้าปลอดอากร ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิและท่าอากาศยานภูมิภาค*, 2550.
- สภานิติบัญญัติแห่งชาติ, *รายงานของคณะกรรมาธิการวิสามัญศึกษาและติดตามการแก้ไขปัญหาสนามบินสุวรรณภูมิ*, 2550.

14

สัมปทานร้านค้าปลอดภาษีสนามบินสุวรรณภูมิ:

คำนวณมูลค่าโครงการต่ำ เลี่ยงประมูล

การทำสัญญาระหว่างบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) หรือ ทอท. กับคิง เพาเวอร์ มีการบิดเบือนการคำนวณมูลค่าโครงการ เริ่มตั้งแต่การคำนวณมูลค่าสินค้าคงคลัง การใช้พื้นที่ และระยะเวลาของสัญญา ทำให้มูลค่าของโครงการต่ำกว่าความเป็นจริง เพื่อหลีกเลี่ยงการปฏิบัติตามกฎหมายร่วมทุน การหลีกเลี่ยงกฎหมายดังกล่าวทำให้คิง เพาเวอร์ ได้รับสัมปทานโดยไม่ต้องแข่งขัน โดยกระบวนการคัดเลือกผู้รับสัมปทานเป็นไปอย่างรวบรัด

บันได 2 ขั้น

01

ที่ปรึกษาที่ ทอท. ว่าจ้างบิดเบือนการคำนวณมูลค่าของสินค้าคงคลัง การใช้พื้นที่และระยะเวลาของสัญญา ทำให้ประเมินมูลค่าโครงการต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท เพื่อไม่ต้องปฏิบัติตามขั้นตอนของกฎหมายร่วมทุน

02

ทอท. คัดเลือกคิง เพาเวอร์เข้าประกอบการโดยไม่ต้องแข่งขัน

ผลกระทบต่อประชาชน

- การให้สัมปทานร้านค้าปลอดภาษีในสนามบินสุวรรณภูมิแก่คิง เพาเวอร์โดยวิธีการคัดเลือกทำให้ผลประโยชน์ที่ ทอท. ได้รับน้อยกว่าที่ควรจะเป็น และการที่คิง เพาเวอร์ได้ผลกำไรคืนทุนภายในปีเดียว แสดงให้เห็นว่าการคำนวณมูลค่าการลงทุนน่าจะต่ำกว่าความเป็นจริง
- ความไม่รัดกุมของสัญญาโดยกำหนดพื้นที่ขั้นต่ำในการประกอบกิจการแทนที่จะเป็นขั้นสูง ทำให้คิง เพาเวอร์ใช้พื้นที่ประกอบกิจการถึง 11,820 ตารางเมตร หรือมากกว่าพื้นที่ที่ใช้ในการคำนวณมูลค่าโครงการกว่าเท่าตัว ซึ่งอาจส่งผลต่อความปลอดภัยและความสะดวกของผู้โดยสาร

15

รื้อสัมปทาน **ลานจอดรถ** สุวรรณภูมิ

ปูมหลัง

ถือเป็นเมกะโปรเจ็คท์ที่ใช้เวลาดำเนินการจนแล้วเสร็จกว่า 50 ปี ด้วยเงินลงทุนกว่า 1 แสนล้านบาท สนามบินสุวรรณภูมิเปิดให้บริการอย่างเป็นทางการเมื่อวันที่ 28 กันยายน 2549 โดยมีบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) หรือ ทอท. เป็นผู้ดูแลและดำเนินการ

ด้วยระยะเวลาดำเนินการอันยาวนานและมีเงินมหาศาลเข้ามาเกี่ยวข้อง ทำให้เกิดช่องทางในการรั่วไหลของผลประโยชน์ และหนึ่งในนั้นคือโครงการ ‘ลานจอดรถสุวรรณภูมิ’

เส้นทางผลประโยชน์

พื้นที่ลานจอดรถสนามบินสุวรรณภูมิทั้ง 2 ส่วนที่มีปัญหา ได้แก่

1. พื้นที่บริเวณลานจอดรถระยะยาว (long term parking) ขนาด 62,380 ตารางเมตร บริษัท แป้งร่ำ รีเทล จำกัด ได้รับสัมปทาน 15 ปี ระหว่างวันที่ 1 ธันวาคม 2553 ถึง 30 พฤศจิกายน 2568 โดยรับผิดชอบโครงการสุวรรณภูมิสแควร์ มูลค่า 450 ล้านบาท พ่วงกับสัมปทานรับจ้างบริหารลานจอดรถ

2. พื้นที่หน้าอาคารผู้โดยสาร A และ B ขนาด 160,000 ตารางเมตร บริษัท ปาร์คกิ้ง แมเนจเมนท์

จำกัด ได้รับสัมปทาน 5 ปี ระหว่างวันที่ 30 เมษายน 2553 ถึง 31 มีนาคม 2558

กรณีของพื้นที่ที่ 1 ฝ่ายบริหาร ทอท. รวบรัดพิจารณาและอนุมัติสัมปทานให้กับบริษัท แป้งร่ำ รีเทล จำกัด โดยใช้เวลา 10 วัน ทั้งที่เป็นสัญญาระยะยาว และพ่วงกับโครงการสุวรรณภูมิสแควร์ มูลค่า 450 ล้านบาท แต่บริษัทกลับเสนอผลตอบแทนให้ ทอท. เพียงปีละ 2 ล้านบาทเศษ ซึ่งกรณีนี้ตามระเบียบของรัฐวิสาหกิจ การให้สัมปทานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป จะต้องได้รับความเห็นชอบจากบอร์ด ทอท. แต่ฝ่ายบริหาร ทอท. ทำการอนุมัติโดยไม่ได้ผ่านความเห็นชอบจากบอร์ด ทอท.

นอกจากนี้ ข้อมูลการจดทะเบียนของบริษัท แป้งร่ำ รีเทล จำกัด ก็ทำให้เกิดข้อกังขา โดยก่อนเสนอชื่อเข้าร่วมประมูล บริษัทมีทุนจดทะเบียน 1 ล้านบาท และระบุว่ามีรายได้และกำไรปีละหลักพันบาทเท่านั้น โดยในปี 2551 มีรายได้ 9,826 บาท กำไรสุทธิ 1,200 บาท จึงชวนให้คิดว่าบริษัทที่มีรายได้และกำไรเพียงเท่านี้ชนะการประมูลโครงการสุวรรณภูมิสแควร์ที่มีมูลค่า 450 ล้านบาทได้อย่างไร ยิ่งไปกว่านั้น บริษัทยังได้สิทธิ์ในการบริหารลานจอดรถนานถึง 15 ปี

ขณะที่พื้นที่ที่ 2 แต่เดิม ทอท. เป็นผู้เก็บเงินค่าบริการลานจอดรถตั้งแต่เปิดสนามบิน โดยมีรายได้เป็นเงินสดจาก 2 ส่วน ได้แก่

1. ค่าบริการรายวัน เก็บได้วันละ 800,000-1 ล้านบาท เฉลี่ยเดือนละ 28-30 ล้านบาท

2. ค่าสมาชิกจากพนักงานสายการบินและสำนักงานต่าง ๆ ในสนามบินสุวรรณภูมิ เดือนละประมาณ 4-5 ล้านบาท

รายได้จากทั้งสองส่วน จึงมีมูลค่าไม่ต่ำกว่าปีละ 360-380 ล้านบาท

อย่างไรก็ตาม ปลายปี 2552 คณะกรรมการพิจารณารายได้ของ ทอท. เสนอให้เปลี่ยนระบบเป็นการให้สัมปทานโดยการเปิดประมูล ซึ่งบริษัท ปาร์คกิ้ง แมเนจเมนท์ จำกัด ได้รับสัมปทานบริหารจัดการเก็บรายได้จากพื้นที่เป็นเวลา 5 ปี เสนอผลตอบแทนให้ ทอท. เพียงเดือนละ 16.5 ล้านบาท

เมื่อสื่อมวลชนตรวจสอบเอกสารและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการประมูล รวมถึงพนักงานระดับปฏิบัติการและหัวหน้าคุมงาน พบว่า การประมูลครั้งนี้ผู้เข้าร่วมการประมูลมาจากกลุ่มนักการเมือง เจ้าหน้าที่ และนายทุน ซึ่งร่วมถือหุ้นและแบ่งผลประโยชน์ แต่เมื่อเริ่มบริหารจัดการลานจอดรถ กรรมการของบริษัท ปาร์คกิ้ง แมเนจเมนท์ จำกัด ก็ขัดแย้งกันอย่างรุนแรง

จากความขัดแย้งภายใน ทำให้บริษัท ปาร์คกิ้ง แมเนจเมนท์ ไม่ส่งรายได้ให้กับ ทอท. ตามที่ระบุในสัญญา ซึ่งบริษัทจะต้องแจ้งรายได้และจัดส่งในสัดส่วนที่ตกลงไว้กับ ทอท. วันต่อวัน โดยขณะเกิดเหตุ บริษัทไม่ได้ส่งรายได้ให้กับ ทอท. 4 เดือนติดต่อกัน

ผลกระทบต่อประชาชน

- ผู้ใช้บริการสนามบินสุวรรณภูมิไม่ได้รับความสะดวกในการจอดรถ
- การให้สัมปทานบริษัทเอกชน ทำให้ ทอท. มีรายได้จากค่าที่จอดรถน้อยกว่าบริหารจัดการเอง

สถานะของคดี

พื้นที่จอดรถที่ 1:

ปิยะพันธ์ จัมปาสุต ประธานกรรมการ ทอท. เรียกประชุมบอร์ดเร่งด่วนวาระพิเศษ เมื่อวันที่ 6 กันยายน 2553 ก่อนจะลงมติยกเลิกสัมปทานโครงการสุวรรณภูมิสแควร์ที่ ทอท. ให้สิทธิ์บริษัท แป้งร่ำ รีเทล จำกัด เป็นผู้ดำเนินการ

วันเดียวกัน ที่ประชุมบอร์ด ทอท. มีมติปลด เสรีรัตน์ ประสุตานนท์ จากตำแหน่งประธานคณะกรรมการพิจารณารายได้ ทอท. ให้เป็นแค่กรรมการในฐานะกรรมการผู้อำนวยการใหญ่ ทอท. ขณะที่ ย้าย นิรันดร์ ธีรนาทสิน จากผู้อำนวยการสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ เป็นผู้อำนวยการสนามบินนานาชาติดอนเมือง และย้าย ดวงใจ คอนดี จากรองผู้อำนวยการสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ เป็นผู้เชี่ยวชาญ

พื้นที่จอดรถที่ 2:

จากการร้องเรียนของกรรมการบริษัท ปาร์คกิ้ง แมเนจเมนท์ จำกัด ทำให้ โสภณ ซารัมย์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้น มีคำสั่งแต่งตั้ง สุพจน์ ทรัพย์ล้อม ปลัดกระทรวงคมนาคมในขณะนั้น เป็นประธานคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง

จากนั้น ปิยะพันธ์ จัมปาสุต ประธานบอร์ด ทอท. เรียกประชุมบอร์ดวาระพิเศษอีกครั้ง ซึ่งที่ประชุมมีมติเอกฉันท์ให้ยกเลิกสัมปทานลานจอดรถหน้าอาคารผู้โดยสาร A และ B ของสนามบินสุวรรณภูมิกับบริษัท ปาร์คกิ้ง แมเนจเมนท์ จำกัด ตั้งแต่วันที่ 11 ตุลาคม 2553 และให้ ทอท. จัดเก็บรายได้จากลานจอดรถบริเวณดังกล่าวตามเดิม

หลังบอร์ด ทอท. มีมติยกเลิกสัมปทานพื้นที่จอดรถที่ 2 ส่งผลให้ช่วงเดือนตุลาคม 2553 ถึงมกราคม 2554 ทอท. สามารถเก็บเงินจากผู้ใช้ลานจอดรถแห่งนี้ได้เฉลี่ยวันละ 800,000-1.2 ล้านบาท หรือเฉลี่ยเดือนละ 28-30 ล้านบาท

เอกสารอ้างอิง

- *เปิดโปงสัมปทานฉาว ลานจอดรถสุวรรณภูมิ รื้อขบวนการเขมือบ บมจ.ท่าอากาศยานไทย*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*, รวมเอกสารข่าวประกวด, สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2553.

15

__ ลานจอดรถสุวรรณภูมิ:

ให้สัมปทานไม่โปร่งใส ยกรายได้ให้เอกชน

ลานจอดรถในสนามบินสุวรรณภูมิเป็นพื้นที่หนึ่งที่สามารถสร้างรายได้ให้กับบริษัท ท่าอากาศยานไทย จำกัด (มหาชน) หรือ ทอท. แต่ผู้บริหารของ ทอท. กลับให้สัมปทานกับบริษัทเอกชนในการจัดเก็บรายได้จากพื้นที่ ซึ่งทำให้ ทอท. มีรายได้น้อยกว่าการจัดเก็บด้วยตัวเอง

นอกจากนี้ การอนุมัติสัมปทานยังเป็นไปอย่างรวบรัด และไม่ได้รับความเห็นชอบจากบอร์ด ทอท. และเมื่อเกิดความขัดแย้งระหว่างกรรมการบริษัท บริษัทก็ไม่ส่งรายได้ให้กับ ทอท. เป็นเวลา 4 เดือน

ทอท.
เก็บได้เดือนละ
30 ล้านบาท

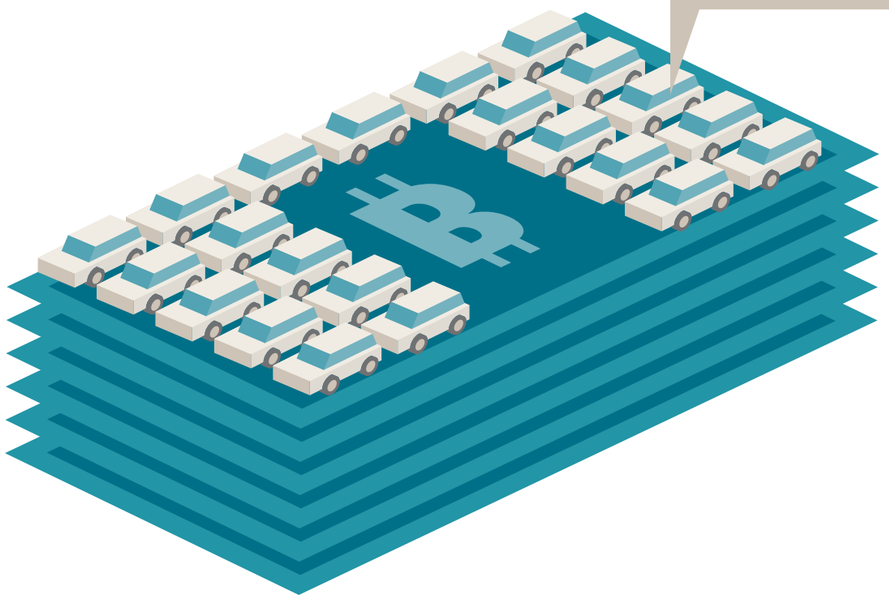

สถานะ

พื้นที่จอดรถที่ **1**

- วันที่ 6 กันยายน 2553 นายปิยะพันธ์ จัมปาสุต ประธานบอร์ด ทอท. เรียกประชุมบอร์ดวาระพิเศษ และมีมติยกเลิกสัมปทานกับบริษัท แป้งร่ำ รีเทล จำกัด
- ในวันเดียวกัน ที่ประชุมบอร์ด ทอท. มีมติปลดนายเสรีรัตน์ ประสุตานนท์ จากตำแหน่งประธานคณะกรรมการพิจารณารายได้ ทอท. ย้ายนายนิรันดร์ ธีรนาทสิน ออกจากผู้อำนวยการสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ และย้ายนางดวงใจ คอนดี ออกจากรองผู้อำนวยการ

พื้นที่จอดรถที่ **2**

- วันที่ 4 ตุลาคม 2553 นายปิยะพันธ์ จัมปาสุต ประธานบอร์ด ทอท. เรียกประชุมบอร์ดวาระพิเศษ และมีมติยกเลิกสัมปทานกับบริษัท ปาร์คกิ้ง แมเนจเมนท์ จำกัด โดยให้ ทอท. จัดเก็บรายได้จากลานจอดรถตามเดิม

ผลกระทบต่อประชาชน

- ผู้ใช้บริการสนามบินสุวรรณภูมิไม่ได้รับความสะดวกในการจอดรถจากปัญหาที่เกิดขึ้น
- การให้สัมปทานกับบริษัทเอกชนทำให้ ทอท. มีรายได้จากลานจอดรถน้อยกว่าการบริหารจัดการเอง

บันได 2 ขั้น

01

ผู้บริหารของ ทอท. รวบรัดพิจารณาและอนุมัติให้สัมปทานพื้นที่จอดรถที่ 1 แก่บริษัท แป้งร่ำ รีเทล จำกัด โดยใช้เวลาพิจารณาเพียง 10 วัน และไม่ได้รับความเห็นชอบจากบอร์ด ทอท. ตลอดจนไม่มีการตรวจสอบว่าบริษัทมีทุนจดทะเบียนเพียง 1 ล้านบาท แต่ต้องรับผิดชอบโครงการมูลค่า 450 ล้านบาท

02

ให้สัมปทานพื้นที่จอดรถที่ 2 แก่บริษัท ปาร์คกิ้ง แมเนจเมนท์ จำกัด ซึ่งเสนอค่าตอบแทนเพียงเดือนละ 16.5 ล้านบาท ทั้งที่ ทอท. เคยเก็บได้เดือนละ 28-30 ล้านบาท

เอกชน
เก็บได้เดือนละ
15 ล้านบาท

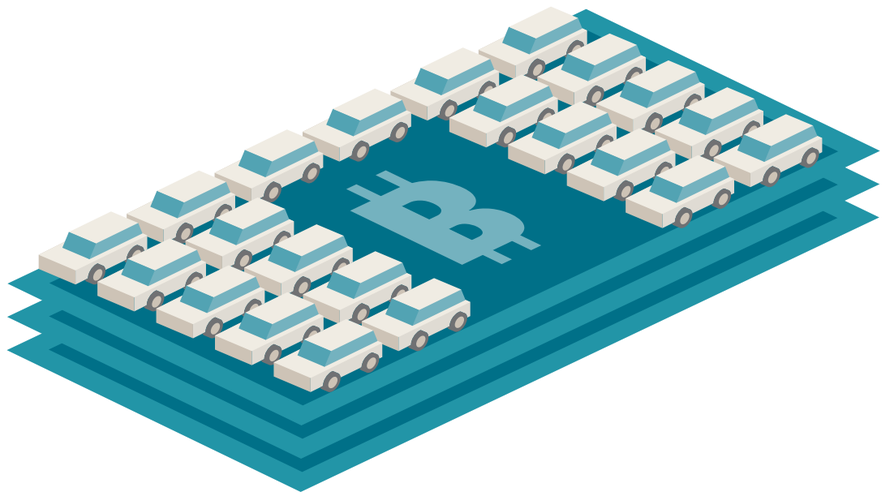

16

บ้านเอื้ออาทร
เอื้อพวกพ้องผู้รับเหมา

ปูมหลัง

โครงการ 'บ้านเอื้ออาทร' เป็นหนึ่งในโครงการของรัฐบาล พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร โดยมีการเคหะแห่งชาติ (กคช.) ในสังกัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการ เป้าหมายของโครงการนี้คือ การจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อยจำนวน 600,172 หน่วย วงเงินประมาณ 2.7 แสนล้านบาท ในช่วงเวลา 5 ปี (2546-2550)

เส้นทางผลประโยชน์

การตรวจสอบความไม่ชอบมาพากลในโครงการบ้านเอื้ออาทรเกิดขึ้นในเดือนสิงหาคม 2549 หลังจากมีเรื่องร้องเรียนผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และโทรทัศน์ โดยข้อมูลแรกที่สื่อมวลชนค้นพบคือ มีผู้รับเหมารายหนึ่ง ได้แก่ บริษัท กลอรี่คอนสตรั๊คชั่น จำกัด ทำสัญญารับเหมากับ กคช. จำนวน 20,000 หน่วย ซึ่งบริษัทผู้รับเหมารายนี้มีคนในตระกูลรักตพงศ์ไพศาลและตระกูลชินวัตร เป็นผู้ถือหุ้น (พงษ์ศักดิ์ รักตพงศ์ไพศาล รัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคมในขณะนั้น เคยเป็นประธานกรรมการและผู้ถือหุ้น จากนั้นได้โอนหุ้นให้น้องสาวก่อนการเลือกตั้งปี 2544 ขณะที่ ทรงพล ชินวัตร เป็นกรรมการและผู้ถือหุ้น)

จากข้อมูลดังกล่าว ทำให้สื่อมวลชนตรวจสอบข้อมูลโครงการบ้านเอื้ออาทรทั้งหมด เพื่อวิเคราะห์ว่าอาจมีปัญหา

ผลประโยชน์ทับซ้อน (conflict of interests) ในลักษณะเดียวกันหรือไม่

ผลจากการตรวจสอบทำให้พบว่า กคช. ได้ทำสัญญากับผู้รับเหมาที่เป็นเครือญาติหรือผู้ใกล้ชิดของนักการเมืองพรรคไทยรักไทยอีกหลายโครงการ เช่น

ต้นปี 2549 กคช. ทำสัญญาร่วมดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรตำบลศิลา อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น วงเงิน 4,700 ล้านบาท กับห้างหุ้นส่วนจำกัด ตรีพรวิศวกรรม ซึ่งมี ดวงแข อรรณนพพร (ภรรยาของ พงศกร อรรณนพพร อดีต ส.ส. ขอนแก่น พรรคไทยรักไทย และรองหัวหน้าพรรคเพื่อไทยในปัจจุบัน) เป็นเจ้าของ

ต้นปี 2549 กคช. ทำสัญญาร่วมดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรอำเภอชนบท จังหวัดขอนแก่น วงเงิน 105 ล้านบาท กับห้างหุ้นส่วนจำกัด ขอนแก่นธีรพงศ์ ซึ่งมี ธีรพงศ์ สุพรรณฝ่าย (ญาติของ เรืองเดช สุพรรณฝ่าย อดีต ส.ส. ขอนแก่น พรรคไทยรักไทย) เป็นเจ้าของ

ต้นปี 2549 กคช. ทำสัญญาร่วมดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรหนองคาย 2 (ถนนมิตรภาพ) วงเงิน 351 ล้านบาท กับบริษัท นวพันธ์ ดีเวลล็อปเม้นท์ จำกัด ซึ่งมี ดวงใจ สุนทรชัย (ภรรยาของว่าที่ร้อยตรี พงศ์พันธ์ สุนทรชัย อดีต ส.ส. หนองคาย พรรคไทยรักไทย) เป็นกรรมการ

ปลายปี 2549 กคช. ทำสัญญาร่วมดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรปราจีนบุรี (นาดี) วงเงิน 145 ล้านบาท กับบริษัท จินนาภา จำกัด ซึ่งมี ภัสสรา อันตทรัพย์ (ทำธุรกิจร่วมกับ ภาพร ภุมมะกาญจนะ ญาติของ ชยุต ภุมมะกาญจนะ อดีต ส.ส. ปราจีนบุรี พรรคไทยรักไทย) เป็นผู้ถือหุ้น

นอกจากนี้ สื่อมวลชนยังพบปัญหาการก่อสร้างไม่คืบหน้า ทั้งที่ผู้รับเหมาทำสัญญาก่อสร้างและเบิกเงินล่วงหน้าจาก กคช. ไปแล้ว เช่น โครงการบ้านเอื้ออาทรบ่อวิน จังหวัดชลบุรี และโครงการบ้านเอื้ออาทรโรจนะ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา และปัญหาการคาดการณ์ยอดจองที่สูงกว่าความต้องการจริง เพื่อต้องการเงินอุดหนุนจากรัฐ

อีกปัญหาหนึ่งก็คือ การซื้อที่ดินเพื่อดำเนินโครงการในราคาสูงเกินจริง เช่น ปี 2548 กคช. ซื้อที่ดินจากบริษัท กลอรี่คอนสตรัคชั่น จำกัด เพื่อดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรดงพระราม จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 73 ไร่ ในราคาไร่ละ 850,000 บาท ทั้งที่ราคาประเมินของกรมที่ดินมีราคาเพียงไร่ละ 61,000 บาท

เดือนกรกฎาคม 2549 กคช. ซื้อที่ดินจากบริษัท ไชน่า สเตท คอนสตรัคชั่น เอนยิเนียริง (ประเทศไทย) จำกัด เพื่อดำเนินโครงการบ้านเอื้ออาทรรังสิต คลอง 2 จำนวน 42 ไร่ ในราคา 97.75 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าราคาประเมินถึง 42.75 ล้านบาท

กรณีโครงการบ้านเอื้ออาทรรังสิต คลอง 9 กคช. ซื้อที่ดินจากบริษัท พีเจดีซี จำกัด จำนวน 100 ไร่ ราคาไร่ละ 1 ล้านบาท ทั้งที่นายหน้าซื้อมาจากเจ้าของที่ดินเพียงไร่ละ 550,000 บาท

นอกจากนี้ยังพบว่า ในปี 2547 มีที่ดิน 1 แปลงในตำบลแสนภูดาษ อำเภอบ้านโพธิ์ จังหวัดฉะเชิงเทรา ที่ กคช. ทำสัญญาซื้อขายกับผู้บริหารของ กคช. เอง ในวงเงิน 82 ล้านบาท

ข้อมูลสำคัญอีกชิ้นหนึ่งคือ ข้อมูลจากนายหน้าซื้อขายที่ดินและผู้รับเหมา ซึ่งให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ* ว่ามีการจ่ายเงิน 'ค่าหัวคิว' ในโครงการบ้านเอื้ออาทร โดยเริ่มจากนายหน้าไปติดต่อเจ้าของที่ดิน เมื่อตกลงราคากับเจ้าของที่ดินได้ก็นำไปเสนอให้ กคช. พิจารณาอนุมัติและติดต่อหาผู้รับเหมา ซึ่งผู้รับเหมาจะต้องจ่ายค่าหัวคิวเป็นเงินสด 8,000-12,000 บาท ต่อที่พัก 1 หน่วย ให้กับนักการเมืองและข้าราชการ

การทุจริตในโครงการบ้านเอื้ออาทรถูกตรวจสอบอย่างจริงจังในช่วงหลังรัฐประหารปี 2549 โดยในวันที่ 19 มีนาคม 2550 คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) มีมติให้ตั้งอนุกรรมการไต่สวนดำเนินคดีกับ วัฒนา เมืองสุข ซึ่งดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ช่วงเดือนสิงหาคม 2548 ถึงเดือนกันยายน 2549 ในข้อหาร่วมกันทุจริตและเรียกรับสินบน ซึ่ง คตส. ระบุว่า รูปแบบการดำเนินโครงการเอื้อให้เกิดการทุจริตอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการจ่ายเงินล่วงหน้าไม่เกินร้อยละ 15 ของมูลค่าของงานที่ได้รับ ทำให้ให้เอกชนมีเงินสำหรับจ่ายค่าหัวคิว

ต่อมา วันที่ 8 พฤษภาคม 2550 คตส. มีมติชี้มูลความผิด ชวนพิศ ฉายเหมือนวงศ์ อดีตผู้ว่าการ กคช. ผู้บริหาร และ

เจ้าหน้าที่ของ กคช. 10 คน ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ และในวันที่ 7 มกราคม 2551 คตส. ได้แจ้งข้อหาวัฒนาและพวกรวม 7 คน ในข้อหาเรียกรับสินบนจากผู้รับเหมา 8 ราย จำนวน 1,200 ล้านบาท นอกจากนี้ยังตั้งข้อหาชวนพิศเพิ่มอีก 1 คดี ในข้อหาทุจริตต่อหน้าที่

สถานะของคดี

หลังจาก คตส. หมดวาระ คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ได้รับเรื่องการทุจริตในโครงการบ้านเอื้ออาทรมาดำเนินการต่อ และในเดือนมิถุนายน 2552 คณะทำงานอัยการได้พิจารณาสำนวนคดีที่ ป.ป.ช. มีความเห็นสั่งฟ้องวัฒนา เมืองสุข และพวกรวม 7 คน ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหน้าที่หรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ กรณีเรียกรับเงินจากผู้ประกอบการ และส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดพิจารณายื่นฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ขณะนี้สำนวนคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของอัยการสูงสุด

สำหรับ ชวนพิศ ฉายเหมือนวงศ์ ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ หรือกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่เกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างเอกชนในโครงการบ้านเอื้ออาทร (โครงการอรัญประเทศ โครงการเมืองใหม่บางพลี และโครงการร่มเกล้า 2) รวม 2 คดี ขณะนี้คดีอยู่ในระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงโดย ป.ป.ช.

ผลกระทบต่อประชาชน

- ประชาชนจำนวนหนึ่งได้ที่พักอาศัยช้ากว่ากำหนด ขณะที่อีกจำนวนหนึ่งไม่ได้ที่พักอาศัย เนื่องจากบางโครงการหยุดดำเนินการ
- การก่อสร้างในบางโครงการไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ผู้พักอาศัยได้รับความเดือดร้อน หรือต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม
- ณ เดือนตุลาคม 2550 กคช. มีหนี้เงินกู้รวม 76,112 ล้านบาท ซึ่งเป็นหนี้เงินกู้ของโครงการบ้านเอื้ออาทร 61,050 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 80 ของหนี้เงินกู้ทั้งหมด

เอกสารอ้างอิง

- *ขอนแก่น-หนองคาย เมีย ส.ส. ไทยรักไทย กวาด 5.2 พัน ล.*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*. 18 กันยายน 2549.
- *ปิดตำนาน 'บ้านเอื้ออาทร' บาดแผลประชานิยม-ทุจริต 3 หมื่นล้าน*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*. 24 ธันวาคม 2550.
- *พิลึก บิ๊กการเคหะฯ ขายที่ให้ กคช. 82 ล. สร้างบ้านเอื้ออาทร*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*. 4 กันยายน 2549.
- *รังสิต คลอง 2 ที่ดินจากแบงก์ 55 ล้าน ปั่นราคา 2 รอบ ขายการเคหะฯ 97 ล้าน*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*. 19 ตุลาคม 2549.
- *รังสิต คลอง 9 ไร่ละ 5.5 แสน การเคหะฯ ซื้อฉลุยไร่ละ 1 ล้าน*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*. 23 ตุลาคม 2549.
- *วิกฤตความคิดประชานิยม สัญญาโควต้า 'โกงกินล่วงหน้า'*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*. 24 ธันวาคม 2550.
- *สตง. ชงสอบบ้านเอื้ออาทร โยง รมต. ซื้อที่ดิน 'ญาติ' แพง 10 เท่า*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*. 28 กันยายน 2549.
- *สตง. ล้างบาง 'บ้านเอื้ออาทร' ปั่นยอดจองอุ้มผู้รับเหมา-เคหะเต้น*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*. 24 สิงหาคม 2549.
- *สตง. อึ้ง เคหะซื้อบ้านบริษัทญาติ 'เพ้ง' 2.3 หมื่นยูนิต-พงษ์ศักดิ์แจงแค่เพื่อน*, หนังสือพิมพ์ *ประชาชาติธุรกิจ*. 28 สิงหาคม 2549.

16

บ้านเอื้ออาทร:

ผลประโยชน์ทับซ้อน ปั่นราคาที่ดิน เก็บค่าหัวคิว

เป้าหมายของโครงการบ้านเอื้ออาทรคือการจัดหาที่อยู่อาศัยให้แก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย แต่ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของการเคหะฯ บางคนกลับร่วมมือกับนักการเมืองเพื่อหาผลประโยชน์จากโครงการ โดยบางโครงการทำสัญญากับผู้รับเหมาที่เป็นเครือญาติหรือผู้ใกล้ชิดของนักการเมือง บางโครงการซื้อที่ดินเพื่อดำเนินโครงการในราคาสูงเกินจริง ขณะที่นักการเมืองและข้าราชการบางคนร่วมกันเรียกเก็บ “ค่าหัวคิว” จากผู้รับเหมาที่ได้รับงาน

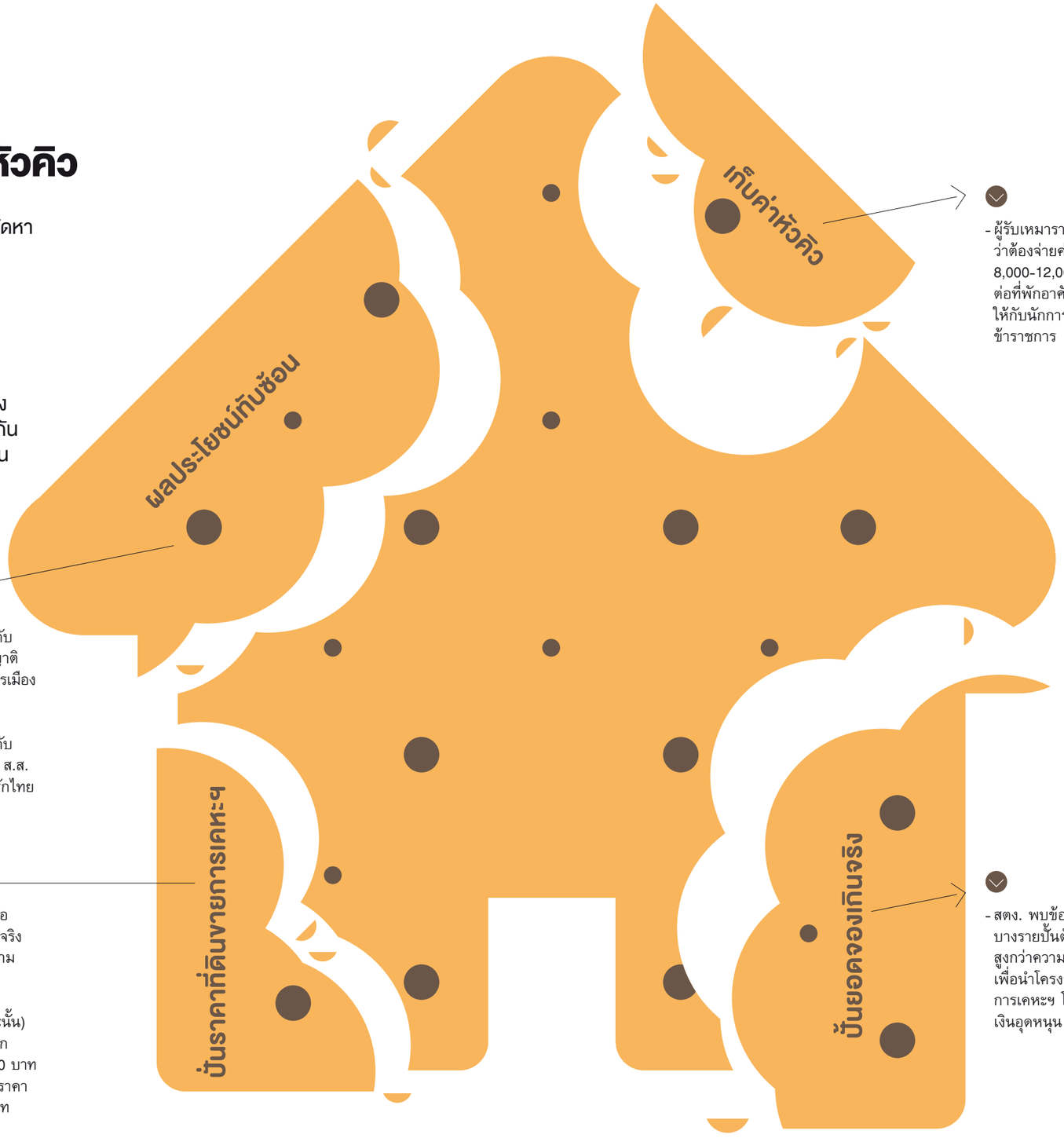

- การเคหะฯ ทำสัญญากับผู้รับเหมาที่เป็นเครือญาติหรือผู้ใกล้ชิดของนักการเมืองหลายโครงการ เช่น โครงการหนองคาย 2 การเคหะฯ ทำสัญญากับบริษัทของภรรยาอดีต ส.ส. หนองคาย พรรคไทยรักไทย

- ผู้รับเหมารายหนึ่งให้ข้อมูลว่าต้องจ่ายค่าหัวคิวประมาณ 8,000-12,000 บาท ต่อที่พักอาศัย 1 หน่วย ให้กับนักการเมืองและข้าราชการ

- การเคหะฯ ซื้อที่ดินเพื่อดำเนินโครงการสูงเกินจริง เช่น โครงการดงพระราม จังหวัดปราจีนบุรี (เขตพื้นที่ของ รมว. พัฒนาสังคมฯ ในขณะนั้น) การเคหะฯ ซื้อที่ดินจากผู้รับเหมาไร่ละ 850,000 บาท ทั้งที่กรมที่ดินประเมินราคาเพียงไร่ละ 61,000 บาท

- สตง. พบข้อมูลว่าผู้รับเหมาบางรายปั้นตัวเลขผู้จองบ้านสูงกว่าความต้องการจริง เพื่อนำโครงการมาขายให้การเคหะฯ โดยหวังได้รับเงินอุดหนุน

ความเสียหาย

คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) ประเมินว่าการทุจริตทำให้เกิดความเสียหายประมาณ

30,000
ล้านบาท

ผลกระทบต่อประชาชน

- ประชาชนจำนวนหนึ่งได้ที่พักอาศัยช้ากว่ากำหนด ขณะที่อีกจำนวนหนึ่งไม่ได้ที่พักอาศัย เนื่องจากบางโครงการหยุดดำเนินการ
- การก่อสร้างของบางโครงการไม่ได้มาตรฐาน ทำให้ผู้พักอาศัยได้รับความเดือดร้อน หรือต้องเสียค่าใช้จ่ายในการซ่อมแซม
- ณ เดือนตุลาคม 2550 การเคหะฯ มีหนี้เงินกู้รวม 76,112 ล้านบาท ซึ่งเป็นหนี้เงินกู้ของโครงการบ้านเอื้ออาทร 61,050 ล้านบาท หรือคิดเป็น 80% ของหนี้เงินกู้ทั้งหมด

สถานะ

- คณะทำงานอัยการส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดพิจารณายื่นฟ้องนายวัฒนา เมืองสุข อดีต รมว.พัฒนาสังคมฯ และพวก รวม 7 คน ขณะนี้สำนวนคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาของอัยการสูงสุด
- ผู้ว่าการการเคหะฯ ในขณะนั้นถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด 2 คดี ขณะนี้ทั้งสองคดีอยู่ระหว่างการไต่สวนข้อเท็จจริงโดย ป.ป.ช.

17

เรื่องน้ำเน่า โครงการบำบัดน้ำเสียคลองด่าน

ปูมหลัง

โครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ เป็นโครงการที่ได้รับความช่วยเหลือด้านการเงินจากธนาคารเพื่อการพัฒนาแห่งเอเชีย (Asian Development Bank: ADB) เพื่อแก้ไขปัญหามลพิษของจังหวัดสมุทรปราการ โดย ABD ว่าจ้างบริษัท มอนต์โกเมอรี วัตสัน เอเชีย จำกัด (Montgomery Watson Asia: MWH) และคณะ ทำการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ

เดือนเมษายน 2538 MWH และคณะ เสนอให้แบ่งโครงการบำบัดน้ำเสียเป็น 2 ระบบ คือ ฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตก โดยฝั่งตะวันออกจะระบายน้ำเสียลงทะเล ส่วนฝั่งตะวันตกจะระบายน้ำเสียลงคลอง ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่สุดในระยะยาว รวมถึงมีค่าใช้จ่ายและความเสี่ยงน้อยที่สุด

ทั้งนี้ บริษัทเสนอให้มีโรงบำบัดน้ำเสีย 2 แห่งในแต่ละฝั่งของจังหวัดสมุทรปราการ โดยฝั่งตะวันออกเสนอให้มีโรงบำบัดน้ำเสียที่ตำบลบางปูใหม่ ขนาดที่ดิน 1,550 ไร่ และฝั่งตะวันตกเสนอที่ตำบลคลองบางปลากด ขนาดที่ดิน 350 ไร่

หลังจากนั้นในเดือนมิถุนายน 2538 คณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติเห็นชอบให้ดำเนินโครงการตามรูปแบบที่ MWH และคณะ ได้ทำการศึกษา ต่อมาในเดือนตุลาคม 2538 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบในหลักการการดำเนินโครงการ และเดือนธันวาคม 2538 กรมควบคุมมลพิษจึงประกาศประกวดราคาโครงการ ภายใต้เงื่อนไขการดำเนินโครงการ ‘แบบ 2 ฝั่ง’

เส้นทางผลประโยชน์

การดำเนินโครงการจัดการน้ำเสียเขตควบคุมมลพิษ จังหวัดสมุทรปราการ มีจุดสังเกตที่แสดงให้เห็นถึงความไม่ถูกต้องหลายประการ สรุปได้ดังนี้

1. ในขั้นตอนการคัดเลือกผู้มีคุณสมบัติเบื้องต้นเพื่อเข้าประกวดราคา ได้คัดเลือกให้กลุ่มกิจการร่วมค้า NVPSKG (N คือ บริษัท นอร์ธเวส วอเตอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล จำกัด, V คือ บริษัท วิจิตรภัณฑ์ก่อสร้าง จำกัด, P คือ บริษัท ประยูรวิศว์การช่าง จำกัด, S คือ บริษัท สี่แสงการโยธา (1979) จำกัด, K คือ บริษัท กรุงธนเอนยิเนียร์ จำกัด, G คือ บริษัท เกตเวย์ ดิเวลลอปเมนต์ จำกัด) ผ่านคุณสมบัติ ทั้งที่ไม่มีคุณสมบัติตามที่กำหนดในเอกสารการประกวดราคา

2. ประกาศให้พื้นที่ในตำบลคลองด่าน ซึ่งอยู่ฝั่งตะวันออกอำเภอบางบ่อ จังหวัดสมุทรปราการ มีคุณสมบัติเข้าร่วมโครงการ และมีการเพิ่มพื้นที่ของโครงการฝั่งตะวันออก จาก 1,550 ไร่ เป็น 1,900 ไร่ ทำให้ที่ดินของบริษัท คลองด่านมารีน แอนด์ ฟิชเชอรี่ จำกัด มีคุณสมบัติเพียงรายเดียว (บริษัท คลองด่านมารีนฯ มีสำนักงานอยู่ที่เดียวกันกับบริษัท ปาล์ม บีช ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ซึ่งน้องของ วัฒนา อัศวเหม รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น ถือหุ้นอยู่ร้อยละ 22 อีกทั้ง ป.ป.ช. ระบุว่าผู้ถือหุ้นของบริษัท คลองด่านมารีนฯ และบริษัท ปาล์ม บีชฯ เป็นบุคคลกลุ่มเดียวกัน)

3. ยิ่งพันธ์ มนะสิการ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ในขณะนั้น ร่วมกับข้าราชการระดับสูงในกรมควบคุมมลพิษ 4 ราย เสนอต่อคณะรัฐมนตรีเป็นวาระ ‘เพื่อทราบ’ ให้เพิ่มงบประมาณจาก 12,800 ล้านบาท เป็น 22,900 ล้านบาท โดยไม่มีที่มาว่างบประมาณที่เพิ่มขึ้นมาจากการศึกษาของผู้ใด

4. ขั้นตอนการเจรจาต่อรองไม่ได้ดำเนินการในรูปแบบของคณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคา แต่ดำเนินการโดย ปกิต กิระวานิช อธิบดีกรมควบคุมมลพิษในขณะนั้น และพวก ซึ่งไม่มีหน้าที่ต่อรองราคา ทำให้ภาครัฐเสียเปรียบ และเป็นการเอื้อประโยชน์แก่กิจการร่วมค้า NVPSKG เช่น ต่อรองลดขอบเขตของโครงการ ต่อรองลดหลักประกันต่าง ๆ ต่อรองให้มีการจ่ายเงินล่วงหน้าเกินกว่าที่กำหนดไว้ในเอกสารการประกวดราคา เป็นต้น

5. ขั้นตอนการส่งเรื่องให้สำนักงบประมาณพิจารณาความเหมาะสมของงบประมาณ โดยปกิตส่งรายละเอียดการเปรียบเทียบราคาที่ได้รับอนุมัติครั้งแรกกับราคาที่เพิ่มขึ้น ทั้งที่ไม่เคยส่งรายละเอียดของราคาให้สำนักงบประมาณพิจารณา อีกทั้งรายละเอียดของราคาที่เพิ่มขึ้นก็ไม่ตรงกับที่ต่อรอง โดยระบุราคาของบางรายการสูงกว่าที่ต่อรอง หรือไม่แสดงราคาของบางรายการ

6. ปกิตไม่ได้เสนอเรื่องการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการก่อสร้างเป็นแบบ ‘รวมฝั่ง’ และการขอเพิ่มงบประมาณให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาเห็นชอบ โดยเสนอเพียงเรื่องการขอขยายเวลาก่อหนี้ผูกพันข้ามปีงบประมาณ จากปีงบประมาณ 2540-2544 เป็น 2540-2545 คณะรัฐมนตรีจึงมีมติเห็นชอบเรื่องการขยายเวลาก่อหนี้ผูกพันเพียงเรื่องเดียว

7. คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคาและคณะกรรมการตรวจการจ้างไม่เคยตรวจสอบที่ดินที่จัดซื้อ และไม่ได้นำราคาที่ดินและ/หรือสิ่งก่อสร้างใกล้เคียง และราคาประเมินจากธนาคารพาณิชย์มาเปรียบเทียบ เพื่อให้ได้ราคาที่ดินที่เหมาะสม แต่ซื้อที่ดินจากบริษัท คลองด่านมารีนฯ ในวงเงินสูงถึง 1,960 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าราคาประเมินถึง 1,040 ล้านบาท รวมถึงยังมีการเปิดเผยในภายหลังอีกว่า ที่ดินดังกล่าวออกโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากเป็นคลองสาธารณประโยชน์ ทางสาธารณประโยชน์ และเป็นที่หวงห้ามของราชการ

สถานะของคดี

วัฒนา อัศวเหม

รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย (15 พฤศจิกายน 2540 - 9 กุมภาพันธุ์ 2544)

วันที่ 18 สิงหาคม 2551 ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองพิพากษาจำคุกวัฒนาเป็นเวลา 10 ปี เนื่องจากใช้อำนาจข่มขู่หรือจูงใจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองและเจ้าหน้าที่ของสำนักงานที่ดินจังหวัดสมุทรปราการ สาขาบางพลี ให้ออกโฉนดที่ดิน 1,900 ไร่ ทับที่คลองสาธารณประโยชน์และที่เทขยะมูลฝอยซึ่งเป็นที่หวงห้าม เพื่อนำไปขายให้กรมควบคุมมลพิษ

วันที่ 12 พฤศจิกายน 2552 ศาลแขวงดุสิตพิพากษาจำคุกวัฒนากับพวกรวม 10 คน คนละ 3 ปี ในคดีที่กรมควบคุมมลพิษยื่นฟ้องในความผิดฐานฉ้อโกง กรณีร่วมกันทุจริตจัดซื้อที่ดินจำนวน 1,900 ไร่ มูลค่าประมาณ 18,000 ล้านบาท

ยิ่งพันธ์ มนะสิการ

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม (18 กรกฎาคม 2538 - 4 ตุลาคม 2541) และ ส.ส. พรรคประชากรไทย

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) พบว่า ยิ่งพันธ์ร่วมมือกับข้าราชการกรมควบคุมมลพิษเปลี่ยนแปลงรูปแบบโครงการ และเพิ่มพื้นที่ที่ใช้ก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสีย รวมทั้งดำเนินการขอเพิ่มงบประมาณการก่อสร้างเพื่อเอื้อประโยชน์แก่กิจการร่วมค้า NVPSKG

ป.ป.ช. มีมติว่า ยิ่งพันธ์มีความผิดหลายข้อหา แต่เนื่องจากเสียชีวิตเมื่อวันที่ 23 ธันวาคม 2546 จึงมีมติให้จำหน่ายเรื่องออกจากสารบบเรื่องกล่าวหา

ข้าราชการระดับสูงที่เกี่ยวข้อง

ป.ป.ช. มีมติว่า ปกิต กิระวานิช (เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ) ศิริธัญญ์ ไพโรจน์บริบูรณ์ (เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรองอธิบดีกรมควบคุมมลพิษและอธิบดีกรมควบคุมมลพิษ) นิศากร โฆษิตรัตน์ (เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการกองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ) และ ยุวรี อินนา (เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งนักวิชาการสิ่งแวดล้อม 7 และผู้อำนวยการกองจัดการคุณภาพน้ำ กรมควบคุมมลพิษ) กระทำความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง และมีความผิดทางอาญาฐานเป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ซื้อ ทำ จัดการ หรือรักษาทรัพย์ใดๆ ได้กระทำการทุจริตต่อหน้าที่อันเป็นการเสียหายแก่รัฐ และฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต จึงส่งรายงานเอกสาร และความเห็นไปยังอัยการสูงสุด เพื่อดำเนินคดีอาญา

ผลกระทบต่อประชาชน

- ระบบบำบัดน้ำเสียไม่เกิดขึ้น ทั้งที่รัฐบาลสูญเสียงบประมาณไปแล้วเกือบ 23,000 ล้านบาท
- ปัญหาน้ำเสียในจังหวัดสมุทรปราการไม่ได้รับการแก้ไข

เอกสารอ้างอิง

- *เปิดสำนวน 'ป.ป.ช.' คดีคลองด่าน เหตุไฉน 'สุวัจน์' หลุดบ่วง ฉบับสมบูรณ์*, มติชนออนไลน์, 8 ธันวาคม 2554.
- *ศาลฎีกาสั่งจำคุก 10 ปี 'วัฒนา อัศวเหม' ทุจริตคลองด่าน*, หนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*, 19 สิงหาคม 2551.
- *ศาลพิพากษาจำคุก 'วัฒนา อัศวเหม' อดีต รมช.มท. กับพวก 10 คน คนละ 3 ปี ทุจริตที่ดินคลองด่าน*, มติชนออนไลน์, 12 พฤศจิกายน 2552.

17

โครงการบำบัดน้ำเสียคลองด่าน:

ล็อกสเปก/เปลี่ยนเงื่อนไขเอื้อพวกพ้อง

จากการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ รูปแบบที่ดีและถูกที่สุดของโครงการบำบัดน้ำเสียคลองด่าน คือการก่อสร้างโรงบำบัดน้ำเสียทั้งฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกของจังหวัดสมุทรปราการ แต่กรมควบคุมมลพิษกลับเปลี่ยนรูปแบบเป็นการก่อสร้างที่ฝั่งตะวันออกเพียงฝั่งเดียว ซึ่งเป็นการเอื้อประโยชน์แก่บริษัทคลองด่านมารีน แอนด์ ฟิชเชอรี่ จำกัด เนื่องจากบริษัทดังกล่าวมีที่ดินที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขเพียงรายเดียว ทั้งนี้ บริษัทดังกล่าวซื้อที่ดินมาจากบริษัท ปาล์ม บีช ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด ซึ่งมีบริษัทและน้องชายของนายวัฒนา อัศวเหม รมช.มหาดไทยในขณะนั้นเป็นหนึ่งในผู้ถือหุ้น

บันได 4 ขั้น

01

กรมควบคุมมลพิษประกาศให้พื้นที่ในตำบลคลองด่านใช้ก่อสร้างโครงการฝั่งตะวันออกได้ และเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการประกวดราคา จากเดิมที่แยกเป็นฝั่งตะวันออกและฝั่งตะวันตกเป็นแบบรวมไว้ที่ฝั่งตะวันออกเพียงฝั่งเดียว

02

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่โครงการและรูปแบบระบบบำบัดน้ำเสียทำให้มีบริษัทเพียงแห่งเดียวที่มีที่ดินที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไข

03

กรมควบคุมมลพิษขอเพิ่มงบประมาณจาก 1.28 หมื่นล้านบาท เป็น 2.29 หมื่นล้านบาท โดยไม่ผ่านการพิจารณาจากสำนักงบประมาณ

04

มีการต่อรองให้ลดขอบเขตและปริมาณงาน รวมถึงการจ่ายเงินล่วงหน้ามากขึ้น ซึ่งเป็นการดำเนินการที่ทำให้รัฐสูญเสียผลประโยชน์

สถานะปัจจุบัน

วัฒนา อัศวเหม
รมช.มหาดไทย
ถูกตัดสินจำคุก 10 ปี
หลบหนี

ยิ่งพันธ์ มนะสิการ
รมต.วิทยาศาสตร์ฯ
ถูกตัดสินว่ามีความผิด
แต่เนื่องจากเสียชีวิตไปแล้ว
จำหน่ายคดีเนื่องจากเสียชีวิต

สุวัจน์ ลิปตพัลลภ
รมต.วิทยาศาสตร์ฯ
ไม่อยู่ในที่ประชุมคณะรัฐมนตรี
รอด

มูลค่าความเสียหาย

ค่าที่ดิน
1,960,000,000
บาท

ค่าก่อสร้างระบบบำบัดน้ำเสียและค่าจ้างบริษัทศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ
21,000,000,000
บาท

ผลกระทบต่อประชาชน

- ระบบบำบัดน้ำเสียไม่เกิดขึ้นทั้งที่รัฐบาลสูญเสียงบประมาณไปแล้ว
- ปัญหาน้ำเสียในจังหวัดสมุทรปราการไม่ได้รับการแก้ไข

18

เมื่อกระทรวงหมอ เลือกข้าง**พ่อค้ายา**

ปูมหลัง

กระทรวงสาธารณสุขออกประกาศกำหนดราคากลางของยาตามบัญชียาหลักแห่งชาติเป็นครั้งแรกเมื่อปี 2529 เพื่อเป็นกลไกควบคุมการจัดซื้อยาด้วยวิธีตกลงราคาหรือวิธีพิเศษให้อยู่ในระดับที่เหมาะสม ทำให้โรงพยาบาลไม่ต้องซื้อยาและเวชภัณฑ์ในราคาแพงกว่าปกติ

เส้นทางผลประโยชน์

เดือนธันวาคม 2540 รักเกียรติ สุขธนะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในขณะนั้นออกประกาศยกเลิกราคากลางของยาตามบัญชียาหลักแห่งชาติ ซึ่งเป็นการเปิดช่องให้บริษัทผู้จำหน่ายยาสามารถจำหน่ายยาและเวชภัณฑ์ให้แก่โรงพยาบาลและสำนักงานสาธารณสุขในราคาแพงกว่าปกติ โดยรักเกียรติให้เหตุผลว่า การประกาศลอยตัวค่าเงินบาทและการปรับอัตราภาษีมูลค่าเพิ่มจากเดิมร้อยละ 7 เป็นร้อยละ 10 ในช่วงกลางปี 2540 ส่งผลกระทบต่อโครงสร้างต้นทุนและราคาสินค้า รวมถึงยาและเวชภัณฑ์ บริษัทผู้ผลิตและจำหน่ายยาจึงไม่สามารถจำหน่ายยาในราคาเดิมได้

ต่อมา รักเกียรติตั้งคณะกรรมการพิจารณากำหนดราคายาขึ้นใหม่เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2541 ซึ่งทำให้มีราคากลางของยาฉบับใหม่ เมื่อวันที่ 4 มกราคม 2542 หลังจากที่รักเกียรติลาออกจากตำแหน่งแล้ว อย่างไรก็ตาม ช่วงเวลา 1 ปีเศษที่ไม่มีการกำหนดราคากลางของยา กระทรวงสาธารณสุขต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์เพิ่มขึ้นมาก รวมทั้งต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมไปใช้หนี้ค่ายาและจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ 1,400 ล้านบาท ในเดือนมิถุนายน 2541

หลังมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมดังกล่าว ปรากฏข่าวอื้อฉาวเกี่ยวกับการทุจริตยาและเวชภัณฑ์ภายในกระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานต่าง ๆ จึงตั้งคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริง ซึ่งรวมถึงคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงกรณีมีข่าวทุจริตการซื้อยาของกระทรวงสาธารณสุข คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับองค์การเภสัชกรรม และคณะอนุกรรมาธิการในคณะกรรมาธิการสาธารณสุข สภาผู้แทนราษฎร เพื่อศึกษาเรื่องการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์แพงกว่าความเป็นจริง โดยคณะกรรมการชุดต่าง ๆ สรุปผลการสอบสวนข้อเท็จจริง ดังนี้

1. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดและโรงพยาบาลบางแห่งมีพฤติกรรมทุจริตการจัดซื้อยา เวชภัณฑ์ เครื่องมือ และวัสดุทางการแพทย์ โดยนักการเมืองและข้าราชการในกระทรวงสาธารณสุขบางคนใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อให้สาธารณสุขจังหวัดหลายจังหวัดร่วมมือในการจัดซื้อยา เวชภัณฑ์ เครื่องมือ และวัสดุทางการแพทย์ จากเอกชนในราคาแพงกว่าปกติ

2. การจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์จากผู้ผลิตอื่นผ่านองค์การเภสัชกรรม มีราคาแพงกว่าที่ควรจะเป็น ตั้งแต่ร้อยละ 50-300 ใน 34 จังหวัด คิดเป็นมูลค่าความเสียหายประมาณ 181.7 ล้านบาท

3. การจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์แพงกว่าความเป็นจริงดังกล่าวเกิดจากการกระทำเป็นขบวนการ ด้วยการวางแผน สั่งการ ประสานงาน และสมยอมกัน

นอกจากนี้ หน่วยงานอื่น ๆ ก็มีการสืบสวนข้อเท็จจริงในกรณีดังกล่าว โดยสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ตรวจสอบพบว่า ในปี 2541 การจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์บางรายการมีราคาแตกต่างกันมาก เช่น จัดซื้อจากผู้ขายรายเดียวกัน ใช้เงินงบประมาณประเภทเดียวกัน เดือนเดียวกัน แต่ราคากลับต่างกัน

ต่อมา คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ได้สอบสวนเพิ่มเติมและมีความเห็นว่า เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องมีความบกพร่อง โดยไม่กำหนดราคากลางของยา ทำให้มีการฉวยโอกาสทุจริต ป.ป.ป. จึงชี้มูลความผิดเจ้าหน้าที่และลงโทษทางวินัย โดยไล่ออกจากราชการ 2 คน และปลดออกจากราชการ 5 คน ขณะที่การดำเนินการกับข้าราชการการเมืองถูกส่งต่อไปยังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ภายหลังการประกาศใช้พระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริต พ.ศ. 2542

ทั้งนี้ บริษัท ที เอ็น พี เฮลท์แคร์ จำกัด เป็นบริษัทผู้จำหน่ายยาแห่งหนึ่งซึ่งได้ประโยชน์จากการยกเลิกการกำหนดราคากลางของยา โดยในเดือนสิงหาคมและกันยายน 2541 บริษัทดังกล่าวได้รับใบสั่งซื้อยาผ่านองค์การเภสัชกรรมมูลค่า 11.3 ล้านบาท และ 8.3 ล้านบาท ตามลำดับ ซึ่งเพิ่มขึ้นจากช่วงก่อนหน้านั้น

ป.ป.ช. สอบสวนข้อเท็จจริงพบว่า เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2541 จิรายุ จรัสเสถียร ที่ปรึกษารัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ได้รับแคชเชียร์เช็คจำนวน 5 ล้านบาท จากสุภชัย วีระภุชงค์ รองกรรมการผู้จัดการบริษัท ไทยนครพัฒนา จำกัด และกรรมการบริษัท ที เอ็น พี เฮลท์แคร์ จำกัด และนำแคชเชียร์เช็คดังกล่าวไปเข้าบัญชีเงินฝากออมทรัพย์ในชื่อของตนเอง จึงส่งเรื่องต่อให้อัยการสูงสุดดำเนินคดีกับจิรายุ ต่อมา ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ตัดสินว่า คำให้การของจิรายุที่ว่าแคชเชียร์เช็คดังกล่าวเป็นเงินที่ตนกู้ยืมจากสุภชัยนั้นเป็นการซ่อนเร้นอำพรางข้อเท็จจริง จึงมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกจิรายุ 6 ปี[1] จากการใช้อำนาจในตำแหน่งโดยมิชอบ แสวงหาผลประโยชน์

หลังจากถูกพิพากษาจำคุก จิรายุให้การต่อ ป.ป.ช. ว่าแคชเชียร์เช็คดังกล่าวเป็นเงินที่สุภชัยมอบให้รักเกียรติ เพื่อตอบแทนที่รักเกียรติช่วยให้กระทรวงสาธารณสุขจัดซื้อยาจากบริษัท ไทยนครพัฒนา จำกัด รักเกียรติจึงให้จิรายุนำแคชเชียร์เช็คเข้าบัญชีเงินฝาก โดยเปิดบัญชีในชื่อจิรายุ แต่เงินส่วนใหญ่ในบัญชีเป็นของรักเกียรติ

1 คดีหมายเลขแดงที่ อม. 1/2545

นอกจากนี้ จิรายุยังแสดงหลักฐานบันทึกช่วยจำระหว่างตนกับรักเกียรติ ซึ่งระบุว่ารักเกียรติฝากเงินไว้เมื่อใด จำนวนเท่าใด และเบิกไปเมื่อใด จำนวนเท่าใด โดยรักเกียรติจะตรวจสอบบันทึกช่วยจำดังกล่าว และลงลายมือชื่อหรือเขียนกำกับว่า 'OK' เป็นครั้งคราวหลังการตรวจสอบ

สถานะของคดี

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2546[2] ว่า รักเกียรติ สุขธนะ อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ และให้ยึดทรัพย์สินมูลค่า 233.88 ล้านบาท เป็นของแผ่นดิน เนื่องจากรักเกียรติไม่สามารถชี้แจงที่มาหรือพิสูจน์ได้ว่า ได้ทรัพย์สินดังกล่าวมาโดยชอบ

คำพิพากษายึดทรัพย์นี้ สืบเนื่องมาจากกรณีการทุจริตการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2546[3] ให้ลงโทษจำคุกนายรักเกียรติ 15 ปี

ผลกระทบต่อประชาชน

- การยกเลิกราคากลางของยาโดยไม่มีการกำหนดราคากลางใหม่ ทำให้กระทรวงสาธารณสุขต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์เพิ่มขึ้นมาก จนต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม 1,400 ล้านบาท ในเดือนมิถุนายน 2541
- คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับองค์การเภสัชกรรม ประมาณการว่า การซื้อยาและเวชภัณฑ์มีราคาแพงกว่าที่ควรจะเป็นตั้งแต่ร้อยละ 50-300 ใน 34 จังหวัด คิดเป็นมูลค่าความเสียหายเฉพาะที่ตรวจสอบพบประมาณ 181.7 ล้านบาท

2 คดีหมายเลขแดงที่ อม. 2/2546

3 คดีหมายเลขแดงที่ อม. 1/2546

เช็คราคายา ก่อนและหลังยกเลิกราคากลาง

ชื่อยา	สรรพคุณ	ราคากลาง (บาท)	ราคาหลังยกเลิกราคากลาง (บาท)
Allopurinol 100 mg	รักษาโรคเกาต์	568	1,200-1,500
Ampicillin (ยาฉีด)	รักษาโรคติดเชื้อที่เกิดจากแบคทีเรีย	1,100	2,100-3,000
Dimenhydrinate 50 mg	แก้เมารถ เมาเรือ	180	1,650
Ketoconazole 200 mg	ติดเชื้อรา กลาก เกลื้อน	2,500	5,000
Mebendazole (ยาน้ำ)	รักษาพยาธิ	684	1,300-2,300
Furosemide (ยาฉีด)	ขับปัสสาวะ รักษาโรคความดันโลหิตสูง	227	825-773
Griseofulvin 125 mg	รักษาโรคเชื้อราที่ผิวหนัง หนังศีรษะ เล็บมือ เล็บเท้า	534	1,000-1,182
Ibuprofen 200 mg	แก้ปวดศีรษะไมเกรน ปวดข้อ	220	700-1,000
Metformin 500 mg	รักษาโรคเบาหวาน	396	1,040-1,683
Mefenamic acid 250 mg	แก้ปวดประจำเดือน	550	1,500
Naproxen 250 mg	แก้ปวดไขข้ออักเสบ	2,352	5,000
Flunarizine 5 mg	แก้ปวดศีรษะไมเกรน	275	2,717
Cloxaciilin (ยาฉีด)	รักษาโรคติดเชื้อที่เกิดจากแบคทีเรีย	1,400	2,500-3,000
Ibuprofen 400 mg	แก้ปวดศีรษะไมเกรน ปวดข้อ	2,150	5,750-8,210
Isosorbide 10 mg	รักษาโรคหัวใจ	300	700-1,375
Terbutaline 2.5 mg	บรรเทาอาการหายใจขัดจากโรคหอบหืด	195	450-1,800

ที่มา: รายงานคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับองค์การเภสัชกรรม (2542)

เอกสารอ้างอิง

- คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีหมายเลขแดงที่ อม. 1/2545
- คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีหมายเลขแดงที่ อม. 1/2546
- คำพิพากษาศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง คดีหมายเลขแดงที่ อม. 2/2546
- องค์การเภสัชกรรม, *รายงานคณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับองค์การเภสัชกรรม*, 2542.

18

คดีทุจริตยากระทรวงสาธารณสุข:

ยกเลิกราคากลาง เอื้อเอกชน

เดือนธันวาคม 2540 นายรักเกียรติ สุขธนะ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุขในขณะนั้น ออกประกาศยกเลิกราคากลางของยา ตามบัญชียาหลักแห่งชาติ ซึ่งเป็นการเปิดช่องให้ บริษัทผู้จำหน่ายยาสามารถจำหน่ายยา และเวชภัณฑ์ให้แก่โรงพยาบาลและสำนักงาน สาธารณสุขในราคาแพงกว่าปกติ

ในเวลาต่อมา นายรักเกียรติมีคำสั่งแต่งตั้ง คณะกรรมการพิจารณากำหนดราคายาขึ้นใหม่ แต่ช่วงเวลาหนึ่งปีเศษที่ไม่มีราคากลางของยา กระทรวงสาธารณสุขต้องใช้งบประมาณ ในการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์เพิ่มขึ้นมาก โดยคณะ กรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงประมาณการว่า การซื้อยาและเวชภัณฑ์มีราคาแพงกว่า ที่ควรจะเป็นตั้งแต่ 50-300%

มูลค่าความเสียหาย

Dimenhydrinate 50 mg
แก้เมารถ เมาเรือ
ราคากลาง 180
หลังยกเลิก 1650

Ibuprofen 200 mg
แก้ปวดศีรษะไมเกรน ปวดข้อ
ราคากลาง 220
หลังยกเลิก 850

Naproxen 250 mg
แก้ปวดไขข้ออักเสบ
ราคากลาง 2,352
หลังยกเลิก 5,000

Terbutaline 2.5 mg
บรรเทาอาการหายใจขัด จากโรคหอบหืด
ราคากลาง 195
หลังยกเลิก 1125

Flunarizine 5 mg
แก้ปวดศีรษะไมเกรน
ราคากลาง 275
หลังยกเลิก 2,717

บันได 3 ขั้น

01

รัฐมนตรีออกประกาศยกเลิก ราคากลางของยา

02

นักการเมืองและข้าราชการใช้ วิธีการต่างๆ เพื่อให้หน่วยงาน ด้านสาธารณสุขของรัฐจัดซื้อ ยาและเวชภัณฑ์จากบริษัท ที่ตนแนะนำ

03

บริษัทยามอบเงินให้รัฐมนตรี เพื่อตอบแทนที่ช่วยให้ กระทรวงสาธารณสุขจัดซื้อยา ของบริษัทในราคาแพงกว่า ปกติ

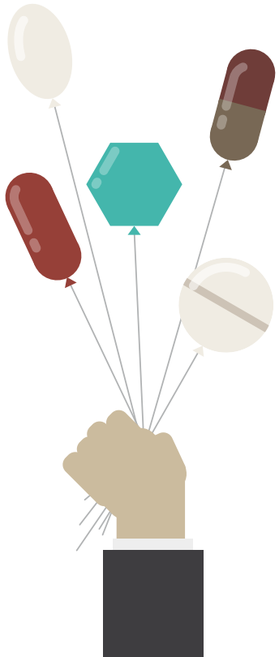

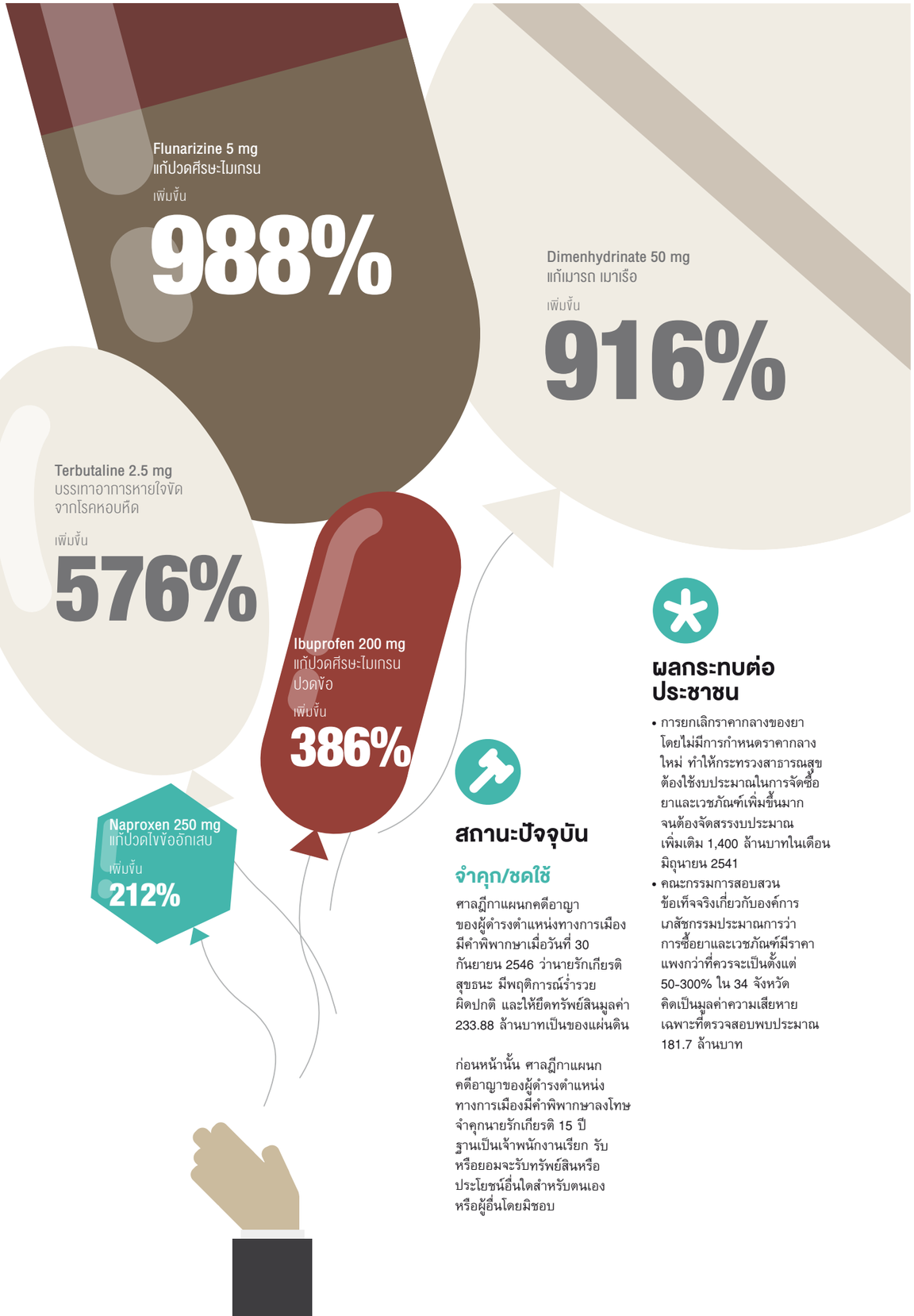

สถานะปัจจุบัน

จำคุก/ชดใช้

ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง มีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 30 กันยายน 2546 ว่านายรักเกียรติ สุขธนะ มีพฤติการณ์ร่ำรวยผิดปกติ และให้ยึดทรัพย์สินมูลค่า 233.88 ล้านบาทเป็นของแผ่นดิน

ก่อนหน้านั้น ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองมีคำพิพากษาลงโทษจำคุกนายรักเกียรติ 15 ปี ฐานเป็นเจ้าพนักงานเรียก รับหรือยอมจะรับทรัพย์สินหรือประโยชน์อื่นใดสำหรับตนเองหรือผู้อื่นโดยมิชอบ

ผลกระทบต่อประชาชน

- การยกเลิกราคากลางของยาโดยไม่มีการกำหนดราคากลางใหม่ ทำให้กระทรวงสาธารณสุขต้องใช้งบประมาณในการจัดซื้อยาและเวชภัณฑ์เพิ่มขึ้นมาก จนต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติม 1,400 ล้านบาทในเดือนมิถุนายน 2541
- คณะกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงเกี่ยวกับองค์การเภสัชกรรมประมาณการว่าการซื้อยาและเวชภัณฑ์มีราคาแพงกว่าที่ควรจะเป็นตั้งแต่ 50-300% ใน 34 จังหวัด คิดเป็นมูลค่าความเสียหายเฉพาะที่ตรวจสอบพบประมาณ 181.7 ล้านบาท

19

ส.ป.ก. 4-01 แจกที่ดินเศรษฐี

ปูมหลัง

21 ตุลาคม 2535 ชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรีในขณะนั้น ได้แถลงนโยบายของรัฐบาลต่อรัฐสภา โดยนโยบายข้อ 4.2.4 ระบุว่า รัฐบาลจะ “เร่งรัดการปฏิรูปที่ดินและการออกเอกสารสิทธิ์เพื่อกระจายสิทธิ์การถือครองที่ดินให้แก่เกษตรกรผู้ยากไร้ และเกษตรกรที่ครอบครองทำกินอยู่ในที่ดินของรัฐประเภทต่าง ๆ โดยจะปรับปรุงกลไกการบริหารและการจัดการของรัฐ ตลอดจนจัดสรรงบประมาณให้สามารถครอบคลุมพื้นที่ได้โดยเฉลี่ยปีละประมาณ 4 ล้านไร่”

นโยบายดังกล่าวเป็นที่มาของการแจกเอกสารสิทธิ์ ‘ส.ป.ก. 4-01’ ให้กับผู้มีสิทธิ์ทั่วประเทศ โดย ณ เดือนพฤศจิกายน 2537 สุเทพ เทือกสุบรรณ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ผู้กำกับดูแลสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ระบุว่า ในรอบ 2 ปี (2535-2537) มีการแจกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ไปแล้ว 592,809 ราย ครอบคลุมพื้นที่ประมาณ 11 ล้านไร่ ซึ่งไม่เคยมีรัฐบาลชุดใดออกเอกสารสิทธิ์ได้มากเท่านี้

เส้นทางผลประโยชน์

ความไม่ชอบมาพากลของการแจกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ปรากฏเป็นข่าวทางหนังสือพิมพ์วันที่ 20 พฤศจิกายน 2537 เมื่อผู้สื่อข่าวหนังสือพิมพ์ *มติชน* พบว่า ผู้ที่เข้าแถวรอรับเอกสารสิทธิ์ในพิธีมอบเอกสารสิทธิ์ให้กับราษฎรในจังหวัดภูเก็ต เมื่อวันที่ 19 พฤศจิกายน 2537 จำนวนหนึ่งเป็นนักธุรกิจและคนใกล้ชิดนักการเมือง เช่น ทศพร เทพบุตร ส.จ. ภูเก็ต และสามีของ อัญชลี วานิช เทพบุตร ส.ส. ภูเก็ต พรรคประชาธิปัตย์ และผู้ช่วยเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ ในขณะนั้น บันลือ ตันติวิท เจ้าของโรงแรมป่าตองรีสอร์ต บุ่นเก้ง ศรีแสน สุชาติ เจ้าของบริษัท ศรีสุชาติขนส่ง จำกัด และ สุรศักดิ์ หงษ์หยก ผู้จัดการบริษัท อนุภาษธุรกิจและการค้าภูเก็ต จำกัด ตัวแทนจำหน่ายรถยนต์ยี่ห้อมาสด้า เป็นต้น

การที่กลุ่มบุคคลดังกล่าวได้รับเอกสารสิทธิ์ ทำให้เกิดคำถามว่า เหตุใดนโยบายที่มุ่งช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากไร้กลับเป็นการเอื้อประโยชน์ให้แก่ผู้ที่มีฐานะดี และเป็นไปได้หรือไม่ที่คนเหล่านั้นอาศัยความใกล้ชิดกับนักการเมือง ทำให้ได้รับเอกสารสิทธิ์ ซึ่งชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี บัญญัติ บรรทัดฐาน รองนายกรัฐมนตรี และ สุเทพ เทือกสุบรรณ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรฯ ต่างยืนยันถึงความถูกต้องของกระบวนการ

สุเทพอ้างว่า การที่ผู้มีฐานะดีได้รับการจัดสรรที่ดิน เพราะกลุ่มบุคคลดังกล่าวถือครองและทำประโยชน์ในที่ดินมานาน ซึ่ง ส.ป.ก. ได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532 มาตรา 30 วรรค 5 ที่เปิดโอกาสให้ผู้ที่ครอบครองที่ดินก่อนการประกาศเป็นเขตปฏิรูปที่ดินมีสิทธิ์ได้รับเอกสารสิทธิ์ อย่างไรก็ตาม สุเทพยอมรับว่า “การที่คนรวยมีชื่อเข้ามามาก เพราะกฎหมายมีช่องให้”

แม้รัฐบาลจะอ้างว่าปฏิบัติตามกฎหมาย แต่เมื่อมีการตรวจสอบกลับพบว่า การออกเอกสารสิทธิ์ของกระทรวงเกษตรฯ นั้นขัดกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งมุ่งช่วยเหลือ ‘เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเอง หรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อย ไม่เพียงพอแก่การครองชีพ’ นอกจากนี้หากพิจารณาพระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเป็นเกษตรกร พ.ศ. 2535 ก็ยิ่งชัดเจนว่า ผู้ได้รับเอกสารสิทธิ์จำนวนหนึ่งไม่ได้มีสถานะเป็นเกษตรกร

ดังนั้น แม้รัฐบาลจะมีนโยบายกระจายการถือครองที่ดิน แต่ก็เอื้อให้ผู้มีอันจะกินได้ครอบครองที่ดินบางส่วน โดยละเลยเจตนารมณ์ของกฎหมายและหลักการของการปฏิรูปที่ดิน ซึ่งมุ่งแก้ปัญหาความยากจนและการกระจายสินทรัพย์ โดยรัฐบาลไม่ได้จัดสรรที่ดินให้กับเกษตรกรอย่างแท้จริง

นอกจากจะพบปัญหาการออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ในจังหวัดภูเก็ต ให้กับคนในตระกูลร่ำรวย กระทั่งคนในตระกูลของนักการเมืองฝ่ายค้านแล้ว ยังปรากฏปัญหาในอีกหลายจังหวัด เช่น ชลบุรี (ตระกูลหนุนภักดีและคราประยูร) ลพบุรี (ตระกูลโชติเทวัญ เจ้าของกลุ่มสหฟาร์ม) กระบี่ (ตระกูลเอ่งฉ้วน) ฉะเชิงเทรา (ตระกูลตันเจริญ) สุรินทร์ (ตระกูลเรืองกาญจนเศรษฐ) และนครราชสีมา (ตระกูลครุฑขุนทดและชาญนุกูล)

หลังจากเรื่องนี้ถูกตีแผ่เมื่อวันที่ 20 พฤศจิกายน 2537 รายงานข่าวการตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ก็ปรากฏบนหน้าหนังสือพิมพ์อย่างต่อเนื่อง เกิดแรงกดดันให้รัฐมนตรีที่เกี่ยวข้องลาออกจากตำแหน่ง จนกระทั่งวันที่ 7 ธันวาคม 2537 สุเทพจึงยอมประกาศลาออกจากตำแหน่ง โดยอ้างว่าลาออกเพราะเคารพความรู้สึกของประชาชน แต่ยืนยันว่าตนเองดำเนินการเรื่องการออกเอกสารสิทธิ์อย่างถูกต้อง

ในเวลาต่อมา มีการตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ในจังหวัดภูเก็ต โดยมี ปรีชา อบอาย รองปลัดกระทรวงเกษตรฯ เป็นประธาน จากนั้นจึงส่งรายงานให้

กับคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม ซึ่งประเด็นสำคัญที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ ต้องพิจารณาก็คือ หลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิ์ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

การพิจารณาประเด็นดังกล่าว คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ แบ่งเป็น 2 ฝ่าย ฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นเสียงส่วนใหญ่เห็นว่า ไม่จำเป็นต้องพิจารณาระเบียบคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกเกษตรกรซึ่งจะมีสิทธิ์ได้รับที่ดินจากการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2535 ข้อ 6 (6) ซึ่งระบุคุณสมบัติของเกษตรกรที่มีสิทธิ์ยื่นคำร้องขอเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูปที่ดินว่า “ไม่มีที่ดินเพื่อประกอบเกษตรกรรมเป็นของตนเองหรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกัน หรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อย แต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพ” โดยคณะกรรมการเสียงใหญ่ให้พิจารณาเพียงข้อ 8 (1) ที่ระบุหลักเกณฑ์ของเกษตรกรผู้จะได้รับการพิจารณาคัดเลือกเข้าทำประโยชน์ในที่ดินในเขตปฏิรูป โดยมีคุณสมบัติว่าต้องเป็น “เกษตรกรผู้ถือครองที่ดินของรัฐหรือเกษตรกรผู้เช่าที่ดินที่นำมาดำเนินการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และเป็นผู้ทำกินในที่ดินนั้น”

ขณะที่คณะกรรมการอีกฝ่ายเห็นว่า ต้องพิจารณาข้อ 6 (6) ด้วย เนื่องจากพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมระบุชัดเจนว่า รัฐต้องทำการปฏิรูปที่ดินเพื่อจัดสรรให้กับเกษตรกรที่ยากจน

รายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ *มติชนรายวัน* ฉบับวันที่ 10 ธันวาคม 2537 อ้างข้อมูลจากแหล่งข่าวว่า เหตุที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ ส่วนใหญ่เลือกใช้เกณฑ์การพิจารณาเฉพาะข้อ 8 (1) เนื่องจากเขตปฏิรูปที่ดินในจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่ใช้เกณฑ์ข้อนี้ และเลขาธิการ ส.ป.ก. ก็เลือกข้อนี้ มิเช่นนั้นการปฏิรูปที่ดินในจังหวัดภูเก็ตอาจขัดต่อกฎหมาย ซึ่งเจ้าหน้าที่จะมีความผิดด้วย

จากนั้นคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ จึงส่งมติให้ นิพนธ์ พร้อมพันธุ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ เป็นผู้พิจารณาชี้ขาด ซึ่งนิพนธ์ได้ส่งเรื่องต่อให้คณะกรรมการกฤษฎีกาตีความว่าสอดคล้องกับกฎหมายหรือไม่ แต่ท้ายที่สุดคณะกรรมการกฤษฎีกาชุดใหญ่มีมติไม่รับตีความข้อหารือของนิพนธ์ โดยรายงานข่าวระบุว่า คณะกรรมการกฤษฎีกามีการถกเถียงกันว่าจะรับเรื่องไว้ตีความหรือไม่ บางส่วนเห็นว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องสำคัญน่าจะรับไว้ตีความ แต่คณะกรรมการส่วนใหญ่เห็นว่า หากตีความจะส่งผลกระทบต่อเสถียรภาพของรัฐบาล

ทั้งนี้ สื่อมวลชนระบุข้อมูลจากแหล่งข่าวว่า หากผลการตีความออกมาว่ามติของคณะกรรมการปฏิรูปที่ดินฯ ไม่สอดคล้องกับกฎหมาย ก็เท่ากับว่าการดำเนินการปฏิรูปที่ดินของรัฐบาลขัดต่อพระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม และต้องทบทวนการให้เอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 ใหม่ทั้งประเทศ

อย่างไรก็ดี นิพนธ์ พร้อมพันธุ์ ได้ลาออกจากตำแหน่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรฯ เมื่อวันที่ 13 ธันวาคม 2537 โดยระบุว่าคณะกรรมการตรวจสอบการออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 เชื่อว่ามีพื้นที่ป่าสมบูรณ์อยู่ในเขตปฏิรูปที่ดินของจังหวัดภูเก็ต และมีหลักฐานเชื่อได้ว่ามีบุคคลหลายรายได้รับเอกสารสิทธิ์โดยที่คุณสมบัติไม่ตรงตามกฎหมาย

สถานะของคดี

สำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ส.ป.ก.) ดำเนินการฟ้องขับไล่ผู้ครอบครองที่ดิน ส.ป.ก. 4-01 ตั้งแต่ปี 2541 โดยคดีที่ศาลฎีกามีคำพิพากษาแล้ว มีดังนี้

วันที่ 7 มิถุนายน 2550 ศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ในคดีที่ ส.ป.ก. เป็นโจทก์ยื่นฟ้องขับไล่ ทศพร เทพบุตร ออกจากที่ดิน ส.ป.ก. 4-01 ในตำบลกะรน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต เนื้อที่ 99 ไร่ เนื่องจากจำเลยขาดคุณสมบัติการเป็นเกษตรกร

วันที่ 21 มิถุนายน 2550 ศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ในคดีที่ ส.ป.ก. เป็นโจทก์ยื่นฟ้องขับไล่ เจริญ ถาวรว่องวงศ์ ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมรายใหญ่ ออกจากที่ดิน ส.ป.ก. 4-01 ก. จำนวน 4 แปลง ได้แก่ บนเทือกเขากมลา อำเภอกะทู้ 2 แปลง และบนเทือกเขานาคเกิด อำเภอเมืองภูเก็ต 2 แปลง รวมเนื้อที่ประมาณ 16 ไร่ เนื่องจากจำเลยขาดคุณสมบัติการเป็นเกษตรกร และมีที่ดินทำกินเป็นของตัวเองอยู่แล้วจำนวน 36 แปลง เนื้อที่ประมาณ 60 ไร่ รวมทั้งเป็นผู้บริหารนิติบุคคลถึง 6 แห่ง

วันที่ 12 ธันวาคม 2550 ศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ในคดีที่ ส.ป.ก. เป็นโจทก์ยื่นฟ้องขับไล่ บันลือ ตันติวิท อดีตนายก อบจ. ภูเก็ต ออกจากที่ดิน ส.ป.ก. 4-01 ในตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต เนื้อที่ประมาณ 69 ไร่ เนื่องจากจำเลยขาดคุณสมบัติการเป็นเกษตรกร นอกจากนี้ยังมีที่ดินทำกินเป็นของตัวเองอยู่แล้วจำนวน 108 แปลง และประกอบอาชีพค้าขายเป็นหลัก

วันที่ 22 เมษายน 2551 ศาลฎีกาพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ ในคดีที่ ส.ป.ก. เป็นโจทก์ยื่นฟ้องขับไล่ วิภาพรรณ ชูทรัพย์ ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน ออกจากที่ดิน ส.ป.ก. 4-01 จำนวน 4 แปลง ในพื้นที่หมู่ 4 ตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้ ในเขตป่าเทือกเขานาคเกิด เนื้อที่รวม 57 ไร่

ขณะที่ สุเทพและนิพนธ์ไม่เคยถูกฟ้องร้องดำเนินคดีเกี่ยวกับการออกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01 แต่อย่างใด

ผลกระทบต่อประชาชน

- จากการตรวจสอบพบว่า มีพื้นที่ป่าสมบูรณ์ปะปนอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน การดำเนินนโยบายปฏิรูปที่ดินของรัฐบาลขณะนั้นจึงส่งผลเสียต่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าของประเทศ
- การเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิ์ ทำให้นายทุนและผู้มีอิทธิพลบุกรุกพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชนเพื่อผลักดันให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ทำให้ชาวบ้านในชุมชนสูญเสียแหล่งอาหารและแหล่งรายได้

เอกสารอ้างอิง

- *กฤษฎีกาไม่ตีความ ส.ป.ก. หวั่นเป็นชนวน 'ชวน' พัง*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*. 13 ธันวาคม 2537.
- *แฉแจกที่ดินเศรษฐีภูเก็ต คนจนน้ำลายสอ ไร่ละล้าน*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*. 21 พฤศจิกายน 2537.
- *แฉ 'ส.ส.อัญชลี' ล็อบบี้ปฏิรูปที่ดินภูเก็ต*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*. 22 พฤศจิกายน 2537.
- *ส่งมติแจกที่ดินเศรษฐีตีความ ทน ส.ป.ก. อัปยศไม่ไหว 'บิ๊ก' สภาพัฒน์ออก*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*. 10 ธันวาคม 2537.

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2532

มาตรา 30 วรรค 5

บรรดาที่ดินที่ ส.ป.ก. ได้มา ถ้าเป็นที่ดินของรัฐและมีเกษตรกรถือครองอยู่แล้วเกินจำนวนที่กำหนดในวรรคหนึ่งก่อนเวลาที่คณะกรรมการกำหนด เมื่อเกษตรกรดังกล่าวยื่นคำร้องและยินยอมชำระค่าเช่าหรือค่าชดเชยที่ดินในอัตราหรือจำนวนที่เพิ่มขึ้นตามที่คณะกรรมการกำหนด สำหรับที่ดินส่วนที่เกินตามวรรคหนึ่ง ให้คณะกรรมการจัดที่ดินให้เกษตรกรเช่าหรือจัดให้ แล้วแต่กรณี ตามจำนวนที่เกษตรกรถือครองได้ แต่เมื่อรวมกันแล้วต้องไม่เกินหนึ่งร้อยไร่ ในการกำหนดอัตราค่าเช่าหรือค่าชดเชยที่ดินดังกล่าว ต้องคำนึงถึงระยะเวลาและวิธีการที่เกษตรกรได้ที่ดินนั้นมา ความสามารถในการทำประโยชน์ ประเภทของเกษตรกรรม และการทำประโยชน์ที่ได้ทำไว้แล้วในที่ดินนั้น

พระราชบัญญัติการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม พ.ศ. 2518

มาตรา 4

'การปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม' หมายความว่า การปรับปรุงเกี่ยวกับสิทธิและการถือครองในที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รวมตลอดถึงการจัดที่อยู่อาศัยในที่ดินเพื่อเกษตรกรรมนั้น โดยรัฐนำที่ดินของรัฐ หรือที่ดินที่รัฐจัดซื้อหรือเวนคืนจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งมิได้ทำประโยชน์ในที่ดินนั้นด้วยตนเอง หรือมีที่ดินเกินสิทธิตามพระราชบัญญัตินี้ เพื่อจัดให้แก่เกษตรกรผู้ไม่มีที่ดินของตนเองหรือเกษตรกรที่มีที่ดินเล็กน้อย ไม่เพียงพอแก่การครองชีพ และสถาบันเกษตรกรได้เช่าซื้อ เช่า หรือเข้าทำประโยชน์ โดยรัฐให้ความช่วยเหลือในการพัฒนาอาชีพ เกษตรกรรม การปรับปรุงทรัพยากร และปัจจัยการผลิต ตลอดจนการผลิตและการจำหน่ายให้เกิดผลดียิ่งขึ้น

พระราชกฤษฎีกากำหนดหลักเกณฑ์และเงื่อนไขในการเป็นเกษตรกร พ.ศ. 2535

มาตรา 3 บุคคลซึ่งอยู่ในหลักเกณฑ์และเงื่อนไขข้อใดข้อหนึ่งดังต่อไปนี้ให้ถือว่าเป็นเกษตรกร

(1) ผู้ยากจน ซึ่งหมายถึงผู้มีรายได้ไม่สูงกว่าอัตรารายได้ที่คณะกรรมการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกำหนด

รายได้ตาม (1) ให้หมายความรวมถึงสิทธิหรือประโยชน์อื่นที่สามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ด้วย

(2) ผู้จบการศึกษาทางเกษตรกรรม ซึ่งหมายถึงผู้ที่จบการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพหรือเทียบเท่าในประเภทวิชาเกษตรกรรม

(3) บุตรของเกษตรกร ซึ่งหมายถึงบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายของผู้ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

ทั้งนี้ บุคคลดังกล่าวต้องไม่มีอาชีพอันมีรายได้ประจำเพียงพอแก่การยังชีพอยู่แล้ว ไม่มีที่ดินเพื่อเกษตรกรรมเป็นของตนเอง และประสงค์จะประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก

19

ส.ป.ก. 4-01:

อ้างกฎหมาย แจกที่ดินให้เศรษฐี

เจตนารมณ์ของกฎหมายปฏิรูปที่ดินฯ
คือการช่วยเหลือเกษตรกรที่ไม่มีที่ดิน
หรือมีที่ดินไม่เพียงพอแก่การดำรงชีพ
แต่การแจกเอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01
ในสมัยรัฐบาลนายชวน หลีกภัย
กลับกลายเป็นว่ามีเศรษฐีจำนวนหนึ่ง
ได้รับเอกสารสิทธิ์ แม้ผู้เกี่ยวข้องอ้างว่า
มีคนรวยได้รับเอกสารสิทธิ์เพียงไม่กี่คน
“เพราะกฎหมายมีช่องให้” แต่ข้ออ้างดังกล่าว
ก็ฟังไม่ขึ้น จนกระทั่งรัฐมนตรีต้องลาออก
จากตำแหน่ง เพราะไม่สามารถตอบได้ว่าเหตุใด
เศรษฐีและคนที่ไม่ได้เป็นเกษตรกรจริง
จึงได้รับเอกสารสิทธิ์

สถานะ

ตัวอย่างคดีที่ศาลฎีกา
มีคำพิพากษาแล้ว

วันที่ 7 มิถุนายน 2550
ศาลฎีกาพิพากษาขับไล่นายทศพร
เทพบุตร สามีของนางอัญชลี
วานิช เทพบุตร ส.ส. พรรค
ประชาธิปัตย์ ออกจากที่ดิน
ในตำบลกะรน อำเภอเมือง
จังหวัดภูเก็ต (เนื้อที่ 99 ไร่)

วันที่ 21 มิถุนายน 2550
ศาลฎีกาพิพากษาขับไล่
นายเจริญ ถาวรว่องวงศ์
ผู้ประกอบธุรกิจโรงแรมรายใหญ่
ออกจากที่ดินในอำเภอกะทู้
และอำเภอเมืองภูเก็ต 2 แปลง
(เนื้อที่ประมาณ 16 ไร่)

วันที่ 12 ธันวาคม 2550
ศาลฎีกาพิพากษาขับไล่
นายบันลือ ตันติวิท อดีตนายก
อบจ. ภูเก็ต ออกจากที่ดิน
ในตำบลป่าตอง อำเภอกะทู้
จังหวัดภูเก็ต (เนื้อที่ประมาณ
69 ไร่)

วันที่ 22 เมษายน 2551
ศาลฎีกาพิพากษาขับไล่
นางวิภาพรรณ ชูทรัพย์
ผู้บริหารสถานศึกษาเอกชน
ออกจากที่ดินในตำบลป่าตอง
อำเภอกะทู้ จังหวัดภูเก็ต
(เนื้อที่ 57 ไร่)

ส่วนนายนิพนธ์ พร้อมพันธุ์
และนายสุเทพ เทือกสุบรรณ
รมว. และ รมช. เกษตรฯ
ในขณะนั้น ไม่เคยถูกฟ้องร้อง
ดำเนินคดีเกี่ยวกับการออก
เอกสารสิทธิ์ ส.ป.ก. 4-01

ผลกระทบต่อประชาชน

- จากการตรวจสอบ พบว่ามีพื้นที่ป่าสมบูรณ์ปะปนอยู่ในเขตปฏิรูปที่ดิน นโยบายการปฏิรูปที่ดินที่ดำเนินการไปจึงส่งผลเสียต่อการอนุรักษ์พื้นที่ป่าของประเทศ
- การเร่งรัดการออกเอกสารสิทธิ์ทำให้นายทุนและผู้มีอิทธิพลบุกรุกพื้นที่สาธารณประโยชน์ของชุมชนเพื่อผลักดันให้เป็นเขตปฏิรูปที่ดิน ทำให้ชาวบ้านในชุมชนสูญเสียแหล่งอาหารและแหล่งรายได้

21

‘โฮปเวลล์’ กับค่าโง่ **เสาตอม่อ 9,000 ล้าน**

ปูมหลัง

โครงการ ‘ระบบการขนส่งทางรถไฟและถนนยกระดับในกรุงเทพมหานคร’ (Bangkok Elevated Road and Train System: BERTS) เป็นโครงการที่เกิดขึ้นสมัย มนตรี พงษ์พานิช เป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม ซึ่งให้สัมปทานแก่เอกชนในการก่อสร้างทางรถไฟและถนนยกระดับ โดยแลกเปลี่ยนกับการใช้ประโยชน์จากที่ดินของการรถไฟแห่งประเทศไทย (รฟท.)

เดือนตุลาคม 2532 กระทรวงคมนาคมออกประกาศเชิญชวนและพิจารณาคัดเลือกเอกชน โดยมีเอกชนเพียงรายเดียวที่ยื่นเอกสารข้อเสนอ คือ บริษัท โฮปเวลล์ โฮลดิ้ง ฮ่องกง จำกัด จึงเป็นที่มาของชื่อ ‘โครงการโฮปเวลล์’ ที่รู้จักกันดี

เดือนมีนาคม 2533 คณะรัฐมนตรีในสมัยรัฐบาล พล.อ.ชาติชาย ชุณหะวัณ มีมติรับทราบผลการคัดเลือกเอกชนเข้าดำเนินโครงการ ก่อนจะมีการทำสัญญาในเดือนพฤศจิกายน 2533 โดยบริษัท โฮปเวลล์ (ประเทศไทย) จำกัด ในฐานะคู่สัญญาฝ่ายเอกชน ได้รับสัมปทานในการประกอบกิจการเดินรถไฟบนรางยกระดับ ระบบขนส่งทางถนนยกระดับ และเก็บค่าผ่านทาง ระยะทางรวมประมาณ 60 กิโลเมตร และสิทธิ์ในการใช้ประโยชน์จากที่ดินของ รฟท. ประมาณ 630 ไร่ มูลค่ารวมของโครงการประมาณ 80,000 ล้านบาท ภายใต้อายุสัมปทาน 30 ปี

เส้นทางผลประโยชน์

โครงการโฮปเวลล์เกิดขึ้นก่อนการบังคับใช้พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 การอนุมัติโครงการจึงเป็นไปอย่างรวดเร็วและรวบรัดทั้งๆ ที่แผนงานยังไม่มีความชัดเจน

นอกจากนี้ สัญญาสัมปทานระหว่างรัฐและเอกชนยังหละหลวม โดยเฉพาะการบังคับให้เป็นไปตามสัญญาและการบอกเลิกสัญญา ซึ่งท้ายที่สุดบริษัท โฮปเวลล์ ไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ตามแผนงาน ยิ่งไปกว่านั้น การบอกเลิกสัญญายังทำให้รัฐต้องจ่ายชดเชยค่าเสียหายให้แก่บริษัทโฮปเวลล์ ด้วย

แผนงานก่อสร้างโครงการโฮปเวลล์แบ่งเป็น 5 ระยะ ระยะทางรวมทั้งหมด 60.1 กิโลเมตร ประกอบด้วย

ช่วงที่ 1 ยมราช-ดอนเมือง ระยะทาง 18.8 กิโลเมตร ระยะเวลาก่อสร้าง 4 ปี กำหนดเสร็จ 5 ธันวาคม 2538

ช่วงที่ 2 ยมราช-หัวลำโพง-หัวหมาก และมักกะสัน-แม่น้ำเจ้าพระยา ระยะทาง 18.5 กิโลเมตร ระยะเวลาก่อสร้าง 5 ปี กำหนดเสร็จ 5 ธันวาคม 2539

ช่วงที่ 3 ดอนเมือง-รังสิต ระยะทาง 7 กิโลเมตร ระยะเวลาก่อสร้าง 6 ปี กำหนดเสร็จ 5 ธันวาคม 2540

ช่วงที่ 4 หัวลำโพง-วงเวียนใหญ่ และยมราช-บางกอกน้อย ระยะทาง 6.7 กิโลเมตร ระยะเวลาก่อสร้าง 7 ปี กำหนดเสร็จ 5 ธันวาคม 2541

ช่วงที่ 5 วงเวียนใหญ่-โพธินิมิตร และ ตลิ่งชัน-บางกอกน้อย ระยะทาง 9.1 กิโลเมตร ระยะเวลาก่อสร้าง 8 ปี กำหนดเสร็จ 5 ธันวาคม 2542

อย่างไรก็ตาม การก่อสร้างโครงการโฮปเวลล์เป็นไปอย่างล่าช้า เพราะปัญหาสำคัญ 2 ประการคือ 1. ปัญหาเรื่องเงินทุน แหล่งเงินกู้ หลักทรัพย์ค้ำประกันสัญญา และ 2. ปัญหาเรื่องแบบก่อสร้าง เช่น ระยะห่างระหว่างรางรถไฟกับไหล่ทางมีน้อยเกินไป เพราะข้อจำกัดของพื้นที่ และไม่ได้มาตรฐานความปลอดภัยสากล

ทั้ง 2 ปัญหาสะท้อนให้เห็นถึงความไม่รอบคอบในการอนุมัติโครงการและการดำเนินโครงการ รวมถึงการทุจริต โดยมีรายงานข่าวว่าผู้บริหารบริษัท โฮปเวลล์ ต้องจ่ายเงินสินบนให้แก่ผู้มีอำนาจทุกครั้งที่มีการเปลี่ยนรัฐบาลหรือรัฐมนตรีว่าการกระทรวงคมนาคม เพื่อให้สามารถดำเนินโครงการต่อไปได้ แต่ที่สุดแล้วโครงการก็หยุดชะงัก ทิ้งโครงสร้างบางส่วนที่ดำเนินการค้างไว้

ในปี 2540 หลังดำเนินการก่อสร้าง 6 ปีเศษ โครงการโฮปเวลล์มีความคืบหน้าเพียงร้อยละ 13.77 จากแผนงานที่กำหนดไว้ร้อยละ 89.75 วันที่ 30 กันยายน 2540 คณะรัฐมนตรีในสมัย

รัฐบาลชวน หลีกภัย จึงมีมติให้บอกเลิกสัญญาสัมปทานดังกล่าว และวันที่ 20 มกราคม 2541 กระทรวงคมนาคมจึงบอกเลิกสัญญาสัมปทานอย่างเป็นทางการ

หลังบอกเลิกสัญญา รฟท. ถือว่าโครงสร้างทุกอย่างเป็นกรรมสิทธิ์ของ รฟท. และพยายามนำโครงสร้างที่สร้างเสร็จแล้วมาพัฒนาต่อ โดยจะนำโครงสร้างบางส่วนมาใช้ประโยชน์ในการก่อสร้างรถไฟฟ้าชานเมืองสายสีแดงเข้ม ช่วงบางซื่อ-รังสิต

เมื่อบริษัท โฮปเวลล์ เห็นว่าการที่ รฟท. เข้ามาใช้ประโยชน์จากโครงการก่อสร้างเดิมนั้น ถือเป็นการยึดหรือเวนคืนระบบหรือพื้นที่สัมปทาน จึงเสนอข้อพิพาทต่อคณะอนุญาโตตุลาการ เรียกค่าเสียหายจากการยกเลิกสัญญาจากกระทรวงคมนาคมและ รฟท. เป็นเงิน 59,000 ล้านบาท ก่อนจะมีการแก้ไขข้อพิพาทโดยเรียกร้องค่าชดเชย 28,000 ล้านบาท เพื่อให้กลับคืนสู่สถานะเดิมก่อนทำสัญญาสัมปทาน[1]

สถานะของคดี

คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยชี้ขาดเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2551 ว่ากระทรวงคมนาคมและ รฟท. ดำเนินการบอกเลิกสัญญาโดยไม่เป็นไปตามขั้นตอนตามที่ระบุในสัญญาสัมปทาน ทำให้ต้องกลับคืนสู่สถานะเดิม โดยให้จ่ายเงินชดเชยแก่บริษัท โฮปเวลล์ เนื่องจากการบอกเลิกสัญญาไม่เป็นธรรม เป็นเงิน 11,900 ล้านบาท ประกอบด้วย 1. เงินค่าก่อสร้าง 9,000 ล้านบาท 2. เงินค่าตอบแทนจากการใช้ประโยชน์ที่ดินที่บริษัทชำระไปแล้ว 2,850 ล้านบาท และ 3. เงินค่าออกหนังสือค้ำประกัน 38.75 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 ต่อปี รวมถึงคืนหนังสือค้ำประกันมูลค่า 500 ล้านบาทให้แก่บริษัท

ผลกระทบต่อประชาชน

- ประชาชนเสียโอกาสจากการขาดระบบคมนาคมขนส่งที่จะช่วยลดปัญหาการจราจร ซึ่งนับจากเวลาที่โครงการควรจะแล้วเสร็จ (ปลายปี 2542) จนถึงปัจจุบัน กินเวลากว่า 15 ปี
- พื้นที่ก่อสร้างโครงการที่ไม่เสร็จสมบูรณ์และขาดการดูแลอาจก่อให้เกิดอันตราย เช่น เมื่อเดือนมีนาคม 2555 เกิดเหตุการณ์ชานชาลาบริเวณวัดเสมียนนารีถล่มลงมาทับรางรถไฟที่อยู่ด้านล่าง
- รฟท. ต้องจ่ายค่าก่อสร้างให้บริษัทโฮปเวลล์ราว 9,000 ล้านบาท และดอกเบี้ยอีกร้อยละ 7.5 ต่อปี โดยแทบไม่ได้ใช้ประโยชน์จากโครงการก่อสร้าง
- กระทรวงคมนาคมต้องเสียงบประมาณอีกประมาณ 200 ล้านบาท เพื่อรื้อถอนเสาตอม่อโครงการโฮปเวลล์ เนื่องจากพื้นที่โครงการซ้ำซ้อนกับโครงการก่อสร้างรถไฟฟ้าสายสีแดง ช่วงบางซื่อ-รังสิต

1 คำสั่งศาลปกครองสูงสุดที่ ค. 2/2551

เอกสารอ้างอิง

- *ช็อก! ชี้ขาดรถไฟฟ่าย 'โฮปเวลล์'*, หนังสือพิมพ์ *ไทยรัฐ*, 11 พฤศจิกายน 2551.
- *ระทึก!! คานโครงการโฮปเวลล์ถล่ม*, หนังสือพิมพ์ *คมชัดลึก*, 1 มีนาคม 2555.
- *เริ่มรื้อถอน 'โฮปเวลล์' สร้างรถไฟฟ้าสายสีแดง*, ไทยพีบีเอส, 8 พฤษภาคม 2556.
- *ประสงค์ วิสุทธิ์, 'ค่าโง่' โฮปเวลล์-รถดับเพลิง 'ชั่ว' ซ้ำซากของนักการเมืองขี้ฉ้อ*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 14 พฤศจิกายน 2551.

21

— โครงการโฮปเวลล์:

ค่าโง่เสาตอม่อ 9,000 ล้าน

โครงการโฮปเวลล์เป็นอีกหนึ่งตัวอย่างของการรวบรัดทำสัญญา ซึ่งนอกจากทำให้โครงการต้องยุติกลางคัน รัฐยังต้องจ่ายเงินชดเชยค่าเสียหายให้กับเอกชน

ปัญหาของโครงการโฮปเวลล์คือเรื่องเงินทุนและแบบก่อสร้าง ซึ่งเป็นผลมาจากการอนุมัติโครงการอย่างไม่รอบคอบ โดยโครงการมีความคืบหน้าเพียง 13.77% จากแผนงานที่กำหนดไว้ 89.75% ในวันที่รัฐบาลบอกเลิกสัญญาสัมปทาน

หลังจากนั้น คณะอนุญาโตตุลาการวินิจฉัยว่ากระทรวงคมนาคมและการรถไฟฯ บอกเลิกสัญญาโดยไม่เป็นไปตามขั้นตอน ทำให้ต้องจ่ายเงินชดเชยแก่บริษัทโฮปเวลล์เป็นเงิน 1.19 หมื่นล้านบาท โดยได้กลับมาเพียงอนุสาวรีย์เสาตอม่อเหนือรางรถไฟ ซึ่งต้องมีต้นทุนในการรื้อถอนอีก

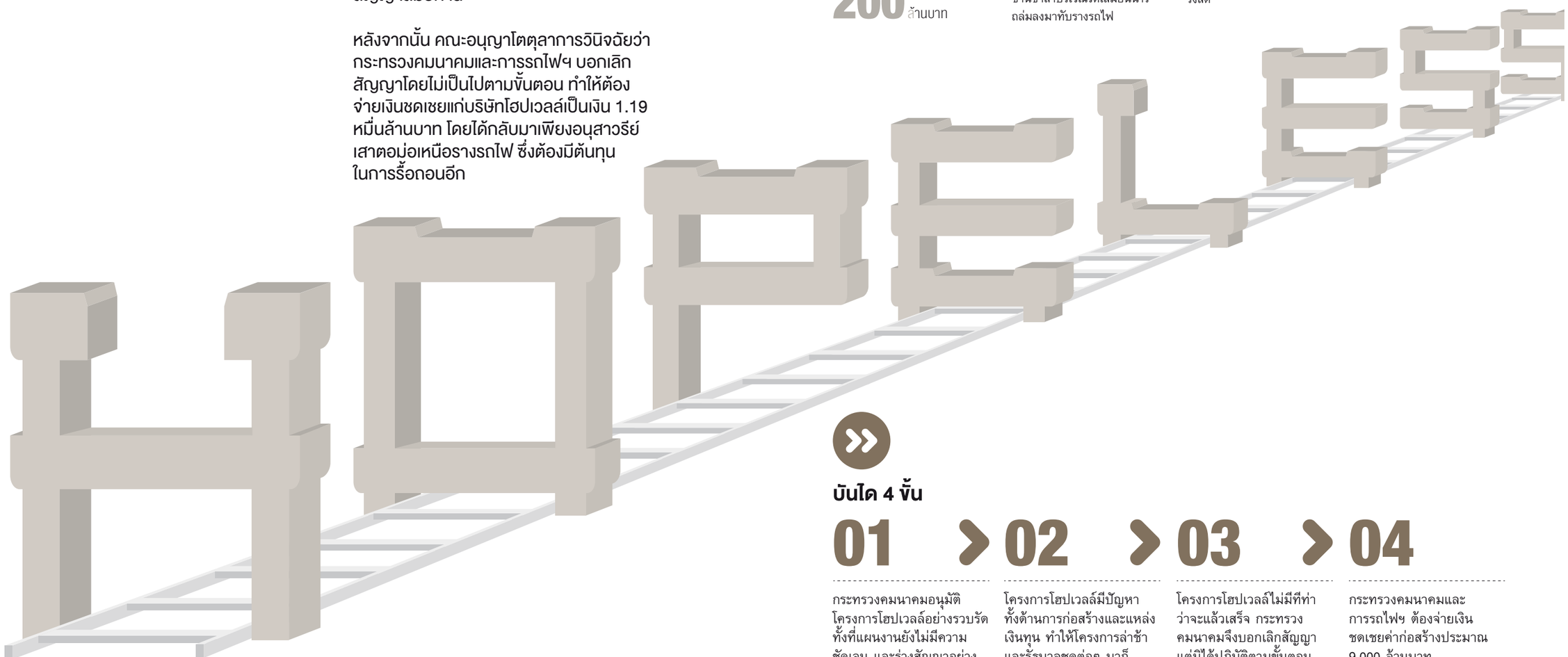

มูลค่าความเสียหาย

ค่าชดเชยค่าก่อสร้าง

9,000 ล้านบาท

และดอกเบี้ยอีก

7.5% ต่อปี

ค่ารื้อถอนเสาตอม่อ

200 ล้านบาท

ผลกระทบต่อประชาชน

- ประชาชนเสียโอกาสจากการขาดระบบคมนาคมขนส่งที่จะช่วยลดปัญหาการจราจร ซึ่งนับจากเวลาที่โครงการควรจะแล้วเสร็จ (ปลายปี 2542) จนถึงปัจจุบัน ก็เป็นเวลากว่า 15 ปี
- พื้นที่ก่อสร้างโครงการที่ไม่เสร็จสมบูรณ์และขาดการดูแลอาจก่อให้เกิดอันตราย ดังเช่นเมื่อเดือนมีนาคม 2555 ที่เกิดเหตุการณ์ชานชาลาบริเวณวัดเสมียนนารีถล่มลงมาทับรางรถไฟ
- กระทรวงคมนาคมและการรถไฟฯ ต้องจ่ายคืนค่าก่อสร้างให้บริษัทโฮปเวลล์ราว 9,000 ล้านบาท และดอกเบี้ยอีก 7.5% ต่อปี
- กระทรวงคมนาคมต้องเสียงบประมาณอีกประมาณ 200 ล้านบาท เพื่อรื้อถอนเสาตอม่อโครงการ เนื่องจากพื้นที่โครงการซ้ำซ้อนกับโครงการก่อสร้างรถไฟฟ้าสายสีแดงช่วงบางซื่อ-รังสิต

บันได 4 ขั้น

01 กระทรวงคมนาคมอนุมัติโครงการโฮปเวลล์อย่างรวบรัด ทั้งที่แผนงานยังไม่มีความชัดเจน และร่างสัญญาอย่างหละหลวม

02 โครงการโฮปเวลล์มีปัญหาทั้งด้านการก่อสร้างและแหล่งเงินทุน ทำให้โครงการล่าช้า และรัฐบาลชุดต่อๆ มาก็ปล่อยปละละเลย โดยไม่บังคับให้เอกชนปฏิบัติตามสัญญา

03 โครงการโฮปเวลล์ไม่มีทีท่าว่าจะแล้วเสร็จ กระทรวงคมนาคมจึงบอกเลิกสัญญา แต่มิได้ปฏิบัติตามขั้นตอน จึงถูกเอกชนฟ้องร้องเรียกค่าเสียหาย

04 กระทรวงคมนาคมและการรถไฟฯ ต้องจ่ายเงินชดเชยค่าก่อสร้างประมาณ 9,000 ล้านบาท

20

ประมูลกล้ายาง **บนความทุกข์ เกษตรกร**

ปูมหลัง

รัฐบาลภายใต้การนำของ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร มีนโยบายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินโครงการส่งเสริมปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้เกษตรกร ระยะที่ 1 พ.ศ. 2547-2549 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับรายได้และสร้างความมั่นคงให้แก่เกษตรกร

เนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรฯ ในขณะนั้น ซึ่งเป็นผู้ริเริ่มโครงการ ระบุว่า เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการจะมีรายได้เพิ่มขึ้นครอบครัวละประมาณ 20,000-34,000 บาท ประเทศไทยจะมีผลผลิตยางเพิ่มขึ้น 220,000 ตันต่อปี ภาครัฐจะมีรายได้จากค่าธรรมเนียมการส่งออกยางเพิ่มขึ้นประมาณ 198-308 ล้านบาท

โครงการนี้ใช้เงินประมาณ 1,440 ล้านบาท เพื่อผลิตพันธุ์ยางแจกจ่ายพันธุ์ยางให้แก่เกษตรกร 90 ล้านต้น โดยมีเป้าหมายขยายพื้นที่ปลูกยางจำนวน 1 ล้านไร่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ กระทรวงเกษตรฯ ได้ให้กรมวิชาการเกษตรดำเนินการประมูลราคาจัดหาผู้รับจ้างผลิตกล้ายาง 90 ล้านต้น ภายใน 3 ปี โดยกำหนดราคากลางไว้ที่ 1,440 ล้านบาท และให้ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) จัดสรรเงินกู้ 5,360 บาทต่อไร่แก่เกษตรกร เพื่อเป็นเงินทุนสำหรับการเตรียมพื้นที่เพาะปลูกและดูแลรักษาสวนยาง

อย่างไรก็ตาม โครงการนี้ส่อเค้าว่าน่าจะมีการหาประโยชน์ร่วมกันระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และบริษัทเอกชน โดย

มีความผิดปกติหลายประการ ทั้งการกำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมประมูล การจัดประมูล และการทำสัญญา รวมทั้งพฤติกรรมของข้าราชการระดับสูงในกรมวิชาการเกษตร ซึ่งถูกกล่าวหาว่าปกป้องผลประโยชน์ของบริษัทยักษ์ใหญ่ด้านอุตสาหกรรมอาหารและการเกษตร ที่เป็นผู้ชนะการประมูลผู้รับจ้างผลิตกล้ายาง โดยท้ายที่สุด บริษัทยักษ์ใหญ่ดังกล่าว ถูกครหาว่าไม่สามารถส่งมอบกล้ายางที่มีคุณภาพได้ตามกำหนด ทำให้เกษตรกรได้รับความเสียหาย

เส้นทางผลประโยชน์

โครงการนี้ถูกตั้งข้อสงสัยว่ามีความผิดปกติตั้งแต่ขั้นตอนการกำหนดหลักเกณฑ์คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมประมูล ซึ่งเอื้อประโยชน์แก่บริษัทเอกชนรายใหญ่ที่ไม่มีประสบการณ์ในการผลิตกล้ายาง เนื่องจากหลักเกณฑ์คุณสมบัติของผู้เข้าร่วมประมูลที่กรมวิชาการเกษตรกำหนดนั้นกีดกันเกษตรกรรายย่อยและสหกรณ์การเกษตรซึ่งมีความเชี่ยวชาญในการเพาะปลูกกล้ายาง แต่มีเงินทุนจำกัด โดยกำหนดว่าผู้เข้าร่วมประมูลต้องเป็นนิติบุคคลและมีทุนจดทะเบียนขั้นต่ำ 5 ล้านบาท และต้องวางเงินมัดจำสัญญาสูงถึง 72 ล้านบาท รวมทั้งกำหนดว่าการประมูลจะต้องมีผู้ชนะเพียงรายเดียว และต้องนำส่งกล้ายางถึง 90 ล้านต้น

หลักเกณฑ์คุณสมบัติดังกล่าวจึงเอื้อประโยชน์แก่บริษัทใหญ่ที่มีเงินทุนมาก แต่ไม่มีประสบการณ์ในการผลิตกล้ายาง โดยกำหนดเพียงว่าผู้เข้าร่วมประมูลต้องมีอาชีพจำหน่ายพันธุ์พืชอย่างต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 5 ปี แต่ไม่กำหนดว่าต้องมีประสบการณ์ในการผลิตและจำหน่ายพันธุ์ยางที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร

ที่ปรึกษาสมาคมสหพันธ์ชาวสวนยางแห่งประเทศไทยตั้งข้อสังเกตว่า บริษัทผู้เข้าร่วมประมูล โดยเฉพาะบริษัทเอกชนรายใหญ่นั้น มีลักษณะเป็นนายหน้าซื้อขายกล้ายางมากกว่าเป็นผู้รับจ้างผลิตกล้าต้นยางชำถุงตามที่กำหนดไว้ในเงื่อนไขการประมูล เพราะหลักเกณฑ์คุณสมบัติกำหนดว่า ผู้เสนอราคาต้องมีพื้นที่แปลงกล้ายางที่ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตรไม่ต่ำกว่า 1,000 ไร่ แปลงกิ่งตายางไม่น้อยกว่า 200 ไร่ และมีต้นกิ่งตายางพันธุ์ดีตามที่กรมวิชาการเกษตรแนะนำไม่น้อยกว่า 120,000 ต้น แต่กรมวิชาการเกษตรยินยอมให้ผู้เข้าประมูลเช่าแปลงกล้ายางหรือซื้อกิ่งพันธุ์ที่ขึ้นทะเบียนจากเกษตรกรได้

ที่สำคัญการประมูลยังถูกตั้งข้อสงสัยว่าผิดกฎหมายฮั้วประมูล เพราะบริษัทเอกชนยักษ์ใหญ่รายหนึ่งมีผลประโยชน์ร่วมกับบริษัทอีก 2 แห่ง ที่ผ่านการพิจารณาคุณสมบัติเข้าร่วมประมูล โดยหนังสือพิมพ์ *มติชน* ตรวจสอบข้อมูลการจดทะเบียนพบว่า กรรมการบางคนในบริษัททั้ง 3 แห่ง เป็นกรรมการร่วมกันในบริษัทอื่นหรือถือหุ้นไขว้กันในบริษัทอื่น ด้วยเหตุดังกล่าว สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) จึงขอให้สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาว่าการประมูลผิดจริงหรือไม่ โดยสำนักงานอัยการสูงสุดเห็นว่า การประมูลโครงการนี้ถือเป็นโมฆียะ ซึ่งหมายความว่าการประมูลดังกล่าวน่าจะเข้าข่ายผิดกฎหมาย แต่ไม่ร้ายแรง กระทรวงเกษตรฯ สามารถเลือกดำเนินการหรือเลิกการทำสัญญาได้

ยิ่งไปกว่านั้น ดูเหมือนว่าการประมูลยังไม่มีการแข่งขันเสนอราคาอย่างที่ควรจะเป็น โดยบริษัทเอกชนยักษ์ใหญ่เสนอราคาประมูลที่ 1,435 ล้านบาท และเป็นเพียงบริษัทเดียวที่เสนอราคาต่ำกว่าราคากลางที่ 1,440 ล้านบาท

สตง. ตั้งข้อสังเกตว่า การประมูลนี้อาจตั้งราคากลางสูงเกินไป จนเป็นการเอื้อประโยชน์แก่ผู้ชนะการประมูล แม้ว่ากระทรวงเกษตรฯ จะเจรจาต่อรองกับบริษัทเอกชนดังกล่าวและตกลงราคาเหลือ 1,397 ล้านบาท หรือคิดเป็น 15.53 บาทต่อต้น แต่ในช่วงเวลาดังกล่าว ราคาตลาดของต้นกล้ายาง (เมื่อรวมต้นทุนค่าขนส่งแล้ว) อยู่ที่ประมาณ 11-12 บาทเท่านั้น ทั้งนี้ มีรายงานข่าวจากหนังสือพิมพ์ *ผู้จัดการ* ว่า บริษัทเอกชนยักษ์ใหญ่ด้านการเกษตรทำสัญญาซื้อต้นยางชำถุงจากสหกรณ์ผลิตยางพันธุ์ดีภาคใต้ จำกัด เพียงต้นละ 11.50 บาท นั่นเท่ากับว่า บริษัทเอกชนรายนั้นจะได้ประโยชน์จากการเป็นนายหน้าซื้อขายกล้ายางประมาณต้นละ 4 บาท

ในขั้นตอนการทำสัญญา กรมวิชาการเกษตรกำหนดการส่งมอบต้นยางชำถุงบางส่วน ภายหลังเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกรกฎาคม ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมสำหรับการปลูกยางพาราในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยในปี 2547 ให้ส่งมอบกล้ายางทั้งหมด 18 ล้านต้น แบ่งเป็น 1.8 ล้านต้นในเดือนพฤษภาคม 7.2 ล้านต้นในเดือนมิถุนายน 7.2 ล้านต้นในเดือนกรกฎาคม และอีก 1.8 ล้านต้นในเดือนสิงหาคม

ที่สำคัญคือ เมื่อบริษัทที่เป็นผู้ชนะการประมูลส่งมอบกล้ายางช้ากว่ากำหนด โดยส่งมอบได้เพียง 920,000 ต้นใน 2 เดือนแรก และส่งมอบอีก 9.8 ล้านต้นใน 2 เดือนหลัง แต่กรมวิชาการเกษตรกลับส่งหนังสือยินยอมให้บริษัทส่งมอบกล้ายางในช่วงครึ่งแรกของเดือนกันยายน ทั้งที่ตามเงื่อนไขในสัญญา บริษัทควรส่งหนังสือขอขยายเวลาการส่งมอบและเหตุผลของการส่งมอบล่าช้าให้กรมวิชาการเกษตรพิจารณา อีกทั้งกรมวิชาการเกษตรอ้างว่าการขยายเวลาดังกล่าวเป็นไปตามความต้องการของเกษตรกร และตั้งเงื่อนไขว่าหากกล้ายางล้มตาย บริษัทจะต้องส่งมอบกล้ายางใหม่เป็นการชดเชย ทั้งที่กรมวิชาการเกษตรควรแนะนำเกษตรกรว่าไม่ควรปลูกกล้ายางนอกฤดูฝน

นอกจากนี้ แม้ว่าการส่งมอบล่าช้าเป็นการเพิ่มความเสี่ยงที่กล้ายางจะตาย และเป็นผลเสียต่อเกษตรกร แต่กระทรวงเกษตรฯ กลับกำหนดอัตราค่าปรับสำหรับการส่งมอบล่าช้าเพียงร้อยละ 0.01 ของมูลค่ากล้ายางค้างส่งต่อวัน ขณะที่บริษัททำสัญญาจ้างผู้รับเหมาผลิตกล้าต้นยางชำถุง โดยคิดค่าปรับถึงร้อยละ 0.75 ต่อวัน

บริษัทยักษ์ใหญ่ดังกล่าวไม่เพียงส่งมอบล่าช้า แต่ยังส่งต้นกล้ายางคุณภาพต่ำกว่าที่กำหนดในสัญญา ดังที่เกษตรกรและหน่วยงานผู้เกี่ยวข้องกับการปลูกยาง[1] ให้สัมภาษณ์กับหนังสือพิมพ์ *ผู้จัดการ* ว่า ต้นกล้ายางที่บริษัทส่งมอบมีขนาดเล็ก ลำต้นไม่แข็งแรง และไม่มีรากแก้ว ทั้งที่สัญญาระบุว่าต้นกล้าต้องมีรากแก้วไม่ต่ำกว่า 20 เซนติเมตร และบริษัทยังส่งมอบ ‘กล้ายางตาสอย’ ซึ่งใช้เวลาเพาะปลูก 3 เดือน ไม่ตรงตามหลักวิชาการของกรมวิชาการเกษตร อีกทั้งให้น้ำยางค่อนข้างน้อย โดยปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ลงพื้นที่ในจังหวัดตรังซึ่งเป็นแหล่งผลิตและขายกล้ายางให้บริษัท พบว่า เกษตรกรปลูกยางตาสอยเป็นจำนวนมาก และมีคนอ้างตัวว่าเป็นนายหน้าของบริษัทมาซื้อกล้ายางตาสอยจากแปลงเพาะชำทั้งที่ขึ้นและไม่ได้ขึ้นทะเบียนกับกรมวิชาการเกษตร เพื่อส่งกล้ายางให้ทันตามกำหนด

นอกจากนี้ การรับมอบยังมีปัญหาการตรวจสอบคุณภาพกล้ายาง เช่น เจ้าหน้าที่สำนักงานกองทุนสงเคราะห์สวนยาง (สกย.) จังหวัดอุดรธานี ยอมรับว่า กล้ายางที่บริษัทส่งมอบให้นั้นไม่มีคุณภาพ แต่ สกย. ต้องลงนามรับ เพราะโครงการนี้เป็นนโยบายของรัฐบาล และเจ้าหน้าที่ของกรมวิชาการเกษตรลงนามรับมอบแล้ว

แม้เกษตรกรและหน่วยงานต่าง ๆ ยืนยันว่า กล้ายางจำนวนมากล้มตาย เพราะการส่งมอบล่าช้าและกล้ายางไม่มีคุณภาพ แต่เจ้าหน้าที่ของรัฐเองกลับปกป้องผลประโยชน์ของบริษัทเอกชนมากกว่าภาครัฐและเกษตรกร เช่น ข้าราชการระดับสูงของกรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรฯ อ้างว่า หนึ่ง-ต้นกล้ายางชำถุงที่มีคุณภาพไม่จำเป็นต้องมีรากแก้ว ทั้งที่สัญญากำหนดว่าต้นกล้ายางต้องมีรากแก้วไม่ต่ำกว่า 20 เซนติเมตร สอง-โครงการนี้ไม่มีกล้ายางตาสอย แต่สุดท้ายกรมวิชาการเกษตรก็ได้ตรวจสอบแปลงเพาะปลูกและอายัดกล้ายางตาสอย และยังมีการอ้างว่าเหตุที่กล้ายางล้มตาย ไม่ใช่เพราะบริษัทส่งกล้ายางล่าช้า แต่เนื่องจากภัยแล้งและความไม่เชี่ยวชาญในการเพาะปลูกของเกษตรกร

---

1 เช่น สำนักงานกองทุนสงเคราะห์การทำสวนยาง ศูนย์ปฏิบัติการสงเคราะห์สวนยางในจังหวัดต่าง ๆ สมาคมสมาพันธ์ชาวสวนยางแห่งประเทศไทย ชุมนุมสหกรณ์ชาวสวนยางแห่งประเทศไทย

พร้อมทั้งของบประมาณจากกระทรวงเกษตรฯ เพื่อชดเชยความเสียหายให้แก่เกษตรกร แทนที่กรมวิชาการเกษตรจะเรียกร้องให้บริษัทจ่ายค่าชดเชยความเสียหายอันเกิดจากการดำเนินงานล่าช้า

สถานะของคดี

- เดิมทีสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) เป็นผู้ตรวจสอบการทุจริตโครงการส่งเสริมปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้เกษตรกร แต่ภายหลังรัฐประหารปี 2549 ได้โอนภารกิจดังกล่าวให้คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) ซึ่ง คตส. ชี้มูลความผิดและยื่นฟ้องต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง และเมื่อ คตส. หมดวาระ คดีนี้จึงถูกโอนมายังคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)
- คตส. ชี้มูลว่ามีการทำผิดหลายประการเพื่อเอื้อประโยชน์แก่บริษัทเอกชน และการอนุมัติให้เงินของคณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร (คชก.) ขัดต่อมติของ คชก. ชุดก่อนที่มิให้ช่วยเหลือกิจการยางพาราที่มีมาตรการทางกฎหมายช่วยเหลืออยู่แล้ว โดยการกระทำเหล่านี้ผิดตามกฎหมายฮั้วประมูล พ.ร.บ.พนักงานในองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2502 และตามประมวลกฎหมายอาญา
- คตส. ฟ้องจำเลยทั้งหมด 44 คน และให้จำเลยทั้งหมดร่วมกันจ่ายเงินชดเชยค่าเสียหายแก่รัฐเป็นเงิน 1,349 ล้านบาท โดยจำเลยแบ่งเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้
    1. ผู้ริเริ่มและผู้รับผิดชอบโครงการ ได้แก่ เนวิน ชิดชอบ รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรฯ และฉกรรจ์ รักษาวงษ์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ซึ่งเสนอให้ใช้เงินกองทุน คชก. ดำเนินโครงการ อันขัดต่อระเบียบ โดยปกปิดข้อมูลที่ควรแจ้งให้รัฐบาลทราบ
    2. คณะกรรมการบริหารโครงการและคณะกรรมการพิจารณาผลประกวดราคา ซึ่งกำหนดเงื่อนไขและคุณสมบัติของผู้เสนอราคาเอื้อประโยชน์แก่บริษัทบางราย และละเลยการตรวจสอบเอกสารและความเกี่ยวข้องระหว่างผู้ร่วมประมูล
    3. บริษัทเอกชนที่เข้าร่วมประมูลทั้ง 3 ราย มีความสัมพันธ์กันทางธุรกิจ โดยมีการแจ้งหลักฐานเท็จในการเข้าร่วมประมูล
    4. คณะกรรมการนโยบายและมาตรการช่วยเหลือเกษตรกร ซึ่งเป็นผู้อนุมัติงบประมาณสำหรับการซื้อกล้ายาง 1,440 ล้านบาท
- อย่างไรก็ตาม สำนักงานอัยการสูงสุดไม่ฟ้องคดีนี้ เพราะเห็นว่าสำนวนคดีของ คตส. ยังไม่สมบูรณ์ และสุดท้ายหลังจาก คตส. ฟ้องคดีนี้เอง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองได้พิพากษายกฟ้องทุกข้อกล่าวหา

ผลกระทบต่อประชาชน

ความผิดปกติต่าง ๆ ในโครงการส่งเสริมปลูกยางพาราเพื่อยกระดับรายได้เกษตรกร ก่อความเสียหายให้แก่เกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ตามรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ ผู้จัดการ ระบุว่า เกษตรกรต้องเลิกเพาะปลูกพืชชนิดเดิม และต้องกู้เงินจาก ธ.ก.ส. ประมาณ 20,000-30,000 บาท เพื่อเตรียมพื้นที่และดูแลการเพาะปลูก แต่เกษตรกรบางคนได้รายได้ไม่คุ้มค่าการลงทุน เนื่องจาก

- เกษตรกรบางคนได้รับกล้ายางคุณภาพต่ำ เช่น กล้ายางตาสอย ซึ่งแม้ว่าเพาะปลูกแล้วกล้ายางไม่ตาย แต่ให้น้ำยางน้อยกว่าที่ควรจะเป็น
- เกษตรกรบางคนได้รับกล้ายางคุณภาพต่ำหรือได้รับกล้ายางล่าช้า และเพาะปลูกแล้วกล้ายางตาย โดยในปี 2547 บริษัทผู้ชนะการประมูลส่งมอบกล้ายางเพียง 920,000 ต้น ใน 2 เดือนแรก จากที่กำหนดในสัญญา 9 ล้านต้น และส่งมอบได้เพียง 10.72 ล้านต้น จากที่กำหนดไว้ว่าต้องส่งมอบให้ได้ 18 ล้านต้น ในช่วงเวลา 4 เดือน

ทั้งนี้ ข้อมูลของกรมวิชาการเกษตรระบุว่า ต้นกล้ายางตายไปถึงร้อยละ 25.92 ของปริมาณการส่งมอบในช่วง 4 เดือน และในบางพื้นที่มีกล้ายางตายมากกว่าร้อยละ 30 โดยหนังสือพิมพ์ *ผู้จัดการ* รายงานว่า ศูนย์ปฏิบัติการสงเคราะห์สวนยาง จังหวัดหนองคาย มีกล้ายางตายไปถึง 400,000 ต้น หรือประมาณร้อยละ 40 ของกล้ายางที่ได้รับ

สำหรับการส่งมอบกล้ายางนอกช่วงเวลาที่กำหนดในสัญญา บริษัทได้ส่งมอบกล้ายางอีก 4.7 ล้านต้น แต่กล้ายางตายถึงร้อยละ 31.1

- เกษตรกรบางคนไม่ได้รับกล้ายาง โดยในปี 2547 บริษัทขาดส่งกล้ายางประมาณ 2.58 ล้านต้น และเมื่อโครงการสิ้นสุดในปี 2549 บริษัทยังขาดส่งกล้ายางทั้งหมด 16 ล้านต้น ซึ่งมีเกษตรกรประมาณ 30,000 คน ไม่ได้รับกล้ายาง

เอกสารอ้างอิง

- *คำตัดสินศาลฎีกาฯ ยกฟ้อง 44 จำเลยคดีทุจริตกล้ายางฯ มติองค์คณะฯ 8 ต่อ 1 ชี้ 'เนวิน' ไม่ผิด*, มติชนออนไลน์, 21 กันยายน 2552.
- *ทุจริตกล้ายางล้านไร่ ไร้คนรับผิด?*, หนังสือพิมพ์ *ผู้จัดการ*, 14 มิถุนายน 2548.
- *นัดชี้ชะตา 'เนวิน' คดีทุจริตกล้ายาง (1)*, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 14 สิงหาคม 2552.
- *นัดชี้ชะตา 'เนวิน' คดีทุจริตกล้ายาง (2)*, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 14 สิงหาคม 2552.
- *นัดชี้ชะตา 'เนวิน' คดีทุจริตกล้ายาง (3)*, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 14 สิงหาคม 2552.
- *ประมูล 'กล้ายาง' ฉาว 1,440 ล้าน อัยการสูงสุดฟันธง 'โมฆียะ' วัดใจ 'เนวิน' กระเตงต่อ...?*, มติชนออนไลน์, 13 ตุลาคม 2546.
- *เปิดโปงทุจริตกล้ายาง: คอร์รัปชันบนความทุกข์ยากของเกษตรกร*, หนังสือพิมพ์ *ผู้จัดการ*, รวมเอกสารข่าวประกวด, สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2549. ข่าวทุจริตเชิงสืบสวนยอดเยี่ยม ประจำปี 2548.
- *ย้อนรอย 'กล้ายาง' ฉาว คตส. เล็งเป้าเช็คบิล*, มติชนออนไลน์, 15 มกราคม 2550.
- *สตง. สรุปผลประมูลกล้ายางฉาว*, มติชนออนไลน์, 21 มีนาคม 2549.

20

__กล้ายางอื้อฉาว:

เอื้อประโยชน์บริษัทเอกชน บนความทุกข์ของเกษตรกร?

โครงการกล้ายางมีวัตถุประสงค์เพื่อยกระดับรายได้และความมั่นคงให้แก่เกษตรกร แต่วิถีทางของโครงการนี้ก็ถูกมองว่าแทบไม่แตกต่างจากโครงการอื่นๆ นั่นก็คือผู้ได้รับผลประโยชน์แบบเต็มเม็ดเต็มหน่วยกลับกลายเป็นพ่อค้านักการเมือง และเจ้าหน้าที่ของรัฐ

โครงการกล้ายางถูกวิจารณ์ว่ามีความผิดปกติตั้งแต่การกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าร่วมประมูล ซึ่งกีดกันผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการปลูกยางพารา ที่สำคัญคือการประมูลถูกตั้งข้อสงสัยว่าผิดกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ พ.ศ. 2542 (กฎหมายฮั้วประมูล) นอกจากนี้ กรมวิชาการเกษตรยังทำสัญญาที่น่าจะทำให้ภาครัฐและเกษตรกรเสียเปรียบ

ท้ายที่สุด เมื่อผู้ชนะการประมูลส่งมอบกล้ายางล่าช้าและไม่มีคุณภาพ ผู้ที่เสียหายก็คือเกษตรกร ผู้หวังจะได้กำไรจากการทำสวนยางตามนโยบายอันสวยหรูของรัฐบาล

บันได 4 ขั้น

01

กรมวิชาการเกษตรกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้าประมูลเอื้อต่อบริษัทขนาดใหญ่บางราย

02

กรมวิชาการเกษตรกำหนดราคากลางการประมูลค่อนข้างสูง และดำเนินการประมูลที่น่าจะผิดกฎหมายฮั้วประมูล

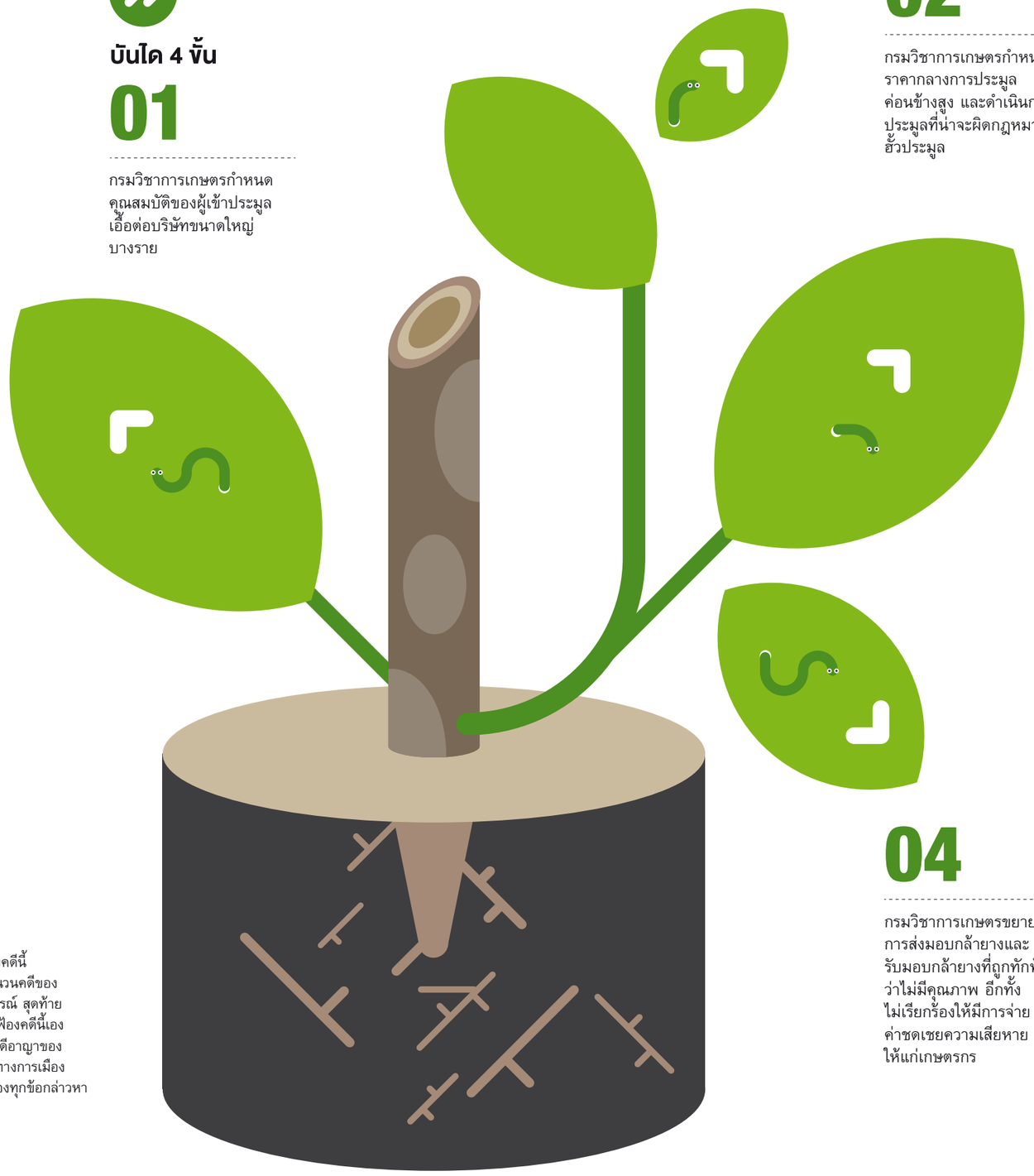

03

กรมวิชาการเกษตรทำสัญญาที่น่าจะทำให้ภาครัฐและเกษตรกรเสียเปรียบ โดยกำหนดเวลาส่งมอบกล้ายางในช่วงปลายฤดูฝน ซึ่งไม่เหมาะกับการปลูกยาง และกำหนดค่าปรับการส่งมอบล่าช้าต่ำ

04

กรมวิชาการเกษตรขยายเวลาการส่งมอบกล้ายางและรับมอบกล้ายางที่ถูกทักท้วงว่าไม่มีคุณภาพ อีกทั้งไม่เรียกร้องให้มีการจ่ายค่าชดเชยความเสียหายให้แก่เกษตรกร

สถานะ

- นายฉกรรจ์ รักษาวงษ์ อธิบดีกรมวิชาการเกษตร ถูกย้ายเป็นรองปลัดกระทรวงเกษตรฯ
- คณะกรรมการตรวจสอบการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่รัฐ (คตส.) ชี้มูลว่ามีการทำผิดหลายประการเพื่อเอื้อประโยชน์แก่บริษัทเอกชน โดย คตส. ฟ้องจำเลยทั้งหมด 44 คน และให้จำเลยทั้งหมดร่วมกันจ่ายเงินชดเชยค่าเสียหายแก่รัฐเป็นเงิน 1,349 ล้านบาท
- อัยการสั่งไม่ฟ้องคดีนี้ เพราะเห็นว่าสำนวนคดีของ คตส. ยังไม่สมบูรณ์ สุดท้ายหลังจาก คตส. ฟ้องคดีนี้เอง ศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองก็พิพากษายกฟ้องทุกข้อกล่าวหา

เปิบพิสดาร : สากกะเบือยันเรือขุด

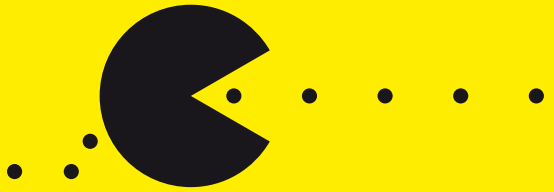

โครงการทุจริตที่เต็มไปด้วยเทคนิคแพรวพราว ซับซ้อนซ่อนเงื่อน เรื่องบางเรื่องที่ไม่คาดคิดก็ยังทุจริตกันจนได้

22

‘เรือขุดหัวสว่าน’ ซื้อของ แต่ไม่ได้ของ

ปูมหลัง

กรมเจ้าท่า เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงคมนาคม มีหน้าที่พัฒนาและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐาน เพื่อสนับสนุนการขนส่งทางน้ำ ซึ่งรวมถึงทางน้ำตามธรรมชาติ กรมเจ้าท่าจึงต้องใช้ ‘เรือขุด’ สำหรับขุดลอกดิน ตะกอน สันดอน หรือขุดคลองใหม่

เมื่อเดือนกันยายน 2540 คณะรัฐมนตรีสมัยรัฐบาล พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ เห็นชอบให้กรมเจ้าท่าดำเนินการจัดหาเรือขุดหัวสว่าน ขนาดท่อส่งดิน 28 นิ้ว จำนวน 3 ลำ โดยการจัดจ้างต่อเรือขุดหัวสว่านเกิดขึ้นในสมัยที่ จงอาชว์ โพธิสุนทร ดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมเจ้าท่า ซึ่งบริษัทที่ชนะการประกวดราคาคือ บริษัท เอลลิคอตต์ แมชชีน (Ellicott Machine Corp. International) จากสหรัฐอเมริกา

โครงการจัดจ้างต่อเรือขุดใช้เงินกู้จำนวน 49.4 ล้านดอลลาร์ หรือประมาณ 2,000 ล้านบาท โดยกรมเจ้าท่าจะแบ่งชำระค่างวดเป็น 6 งวด ตามความก้าวหน้าของงาน ทั้งนี้ เอลลิคอตต์ฯ ต้องส่งมอบเรือขุดหัวสว่าน 3 ลำ ท่อทุ่น และเรือพี่เลี้ยง โดยมีกำหนดส่งมอบภายในวันที่ 24 มีนาคม 2542

เส้นทางผลประโยชน์

การทุจริตในการจัดจ้างต่อเรือขุดหัวสว่าน ประกอบด้วย

1. การตรวจรับงานที่ไม่ตรงตามสัญญา 2 ครั้ง

2. การแก้ไขสัญญาการเบิกจ่ายเงินที่เอื้อประโยชน์แก่บริษัท เอลลิคอตต์ฯ ทำให้รัฐเสียผลประโยชน์

ในส่วนของการตรวจรับงาน มีการทุจริตครั้งแรกเมื่อคณะกรรมการตรวจรับงานของกรมเจ้าท่าตรวจรับเครื่องยนต์ขับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าจากเอลลิคอตต์ฯ ทั้งที่ไม่ใช่เครื่องจักรหลักตามสัญญา และครั้งที่ 2 เมื่อคณะกรรมการฯ ตรวจรับอุปกรณ์ปั๊มขุดและชุดเกียร์จำนวน 3 ชุด ทั้งที่ต้องมีการส่งมอบ 6 ชุดตามสัญญา โดยการตรวจรับทั้ง 2 ครั้ง ทำให้กรมเจ้าท่าต้องจ่ายค่างวด ทั้งที่ไม่ได้งานครบตามสัญญา

นอกจากการทุจริตในกระบวนการตรวจรับงาน ยังมีการแก้ไขสัญญาการจัดจ้าง โดยยืดเวลาการส่งมอบเรือขุด จากเดิมกำหนดไว้ในเดือนมีนาคม 2542 เป็นเดือนกุมภาพันธ์ 2544 และเปลี่ยนแปลงเงื่อนไขการเบิกจ่ายเงินที่เอื้อประโยชน์แก่เอลลิคอตต์ฯ กล่าวคือ สัญญาเดิมกำหนดให้เอลลิคอตต์ฯ ต้องส่งมอบเรือขุดมายังไทย แล้วกรมเจ้าท่าจึงจะจ่ายค่างวด 8.9 ล้านดอลลาร์ แต่จงอาชว์ ในฐานะอธิบดีกรมเจ้าท่า ได้แก้ไขสัญญาให้มีการแบ่งจ่ายเงินเป็น 3 งวดย่อย โดยจ่ายค่างวดประมาณ 4 ล้านดอลลาร์เมื่อมีการส่งมอบท่อทุ่น จากนั้นจ่ายประมาณ 2.67 ล้านดอลลาร์เมื่อมีการส่งมอบเรือพี่เลี้ยง และจ่ายส่วนที่เหลือเมื่อส่งเรือขุดมายังไทย

การตรวจรับงานที่ไม่ตรงตามสัญญา การยืดเวลาส่งมอบเรือขุด และการแก้ไขสัญญาการเบิกจ่ายเงิน ทำให้เอลลิคอตต์ฯ ได้รับเงินค่างวดรวมทั้งสิ้นกว่า 40 ล้านดอลลาร์ หรือคิดเป็นร้อยละ 78 ของมูลค่าสัญญา ทั้งที่ทางกรมเจ้าท่าได้รับเพียงท่อทุ่นและเรือพี่เลี้ยง โดยที่ยังไม่ได้รับเรือขุดเลย หลังจากนั้น ทางเอลลิคอตต์ฯ ก็ทิ้งงาน ไม่ดำเนินการต่อเรือให้แล้วเสร็จ กรมเจ้าท่าจึงบอกเลิกสัญญา และเรียกร้องให้เอลลิคอตต์ฯ ชดใช้ค่าเสียหายเมื่อเดือนมีนาคม 2546

หลังจากถูกบอกเลิกสัญญา เอลลิคอตต์ฯ กลับดำเนินการต่อเรือจนแล้วเสร็จ และนำไปขายให้ผู้ซื้อในประเทศจีน 2 ลำ และในประเทศสหรัฐอเมริกา 1 ลำ

สถานะของคดี

เดือนกันยายน 2552 คณะอนุญาโตตุลาการชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างกรมเจ้าท่ากับเอลลิคอตต์ฯ กรณีที่บริษัทผิดสัญญาการส่งมอบเรือขุดหัวสว่าน โดยให้เอลลิคอตต์ฯ ชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงินประมาณ 88 ล้านดอลลาร์ และเสียค่าปรับอีกราว 41 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ 7.5 ต่อปี

ส่วนการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ เมื่อเดือนกรกฎาคม 2554 ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาจำคุก จงอาชว์ โพธิสุนทร อดีตอธิบดีกรมเจ้าท่า และพวก รวม 5 คน เป็นเวลา 10 ปี ปัจจุบันคดีอยู่ในชั้นศาลฎีกา

ผลกระทบต่อประชาชน

- กรมเจ้าท่าจ่ายค่างวดจ้างต่อเรือขุด 1,555 ล้านบาท แต่ไม่ได้รับมอบเรือขุดแม้แต่ลำเดียว ขณะที่เรือพี่เลี้ยงที่เอลลิคอตต์ฯ ส่งมอบก็ไม่ได้ถูกใช้งาน เพราะเรือขุดที่ใช้อยู่มีเรือพี่เลี้ยงประจำอยู่แล้ว สำหรับท่อทุ่นและอุปกรณ์อื่น ๆ ก็ไม่สามารถใช้งานได้ เพราะมีขนาดต่างจากอุปกรณ์ที่กรมเจ้าท่าใช้ตามปกติ
- หากคำนวณเฉพาะเวลาส่งมอบที่ถูกยืดออกไป จากที่กำหนดไว้ในเดือนมีนาคม 2542 เป็นเดือนกุมภาพันธ์ 2544 แผนการขุดลอกคูคลองต่ำกว่าเป้าหมายราว 1.35 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นความเสียหายมูลค่ากว่า 25 ล้านบาท

เอกสารอ้างอิง

- *ฉาวรอบใหม่คดีเรือขุดฉาว คณะอนุญาฯ ชี้ขาด บ.เอลลิคอตต์ ต้องใช้ค่าเสียหายอ่วมกว่า 3 พันล้าน*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 6 กันยายน 2552.
- *เปิดผลสอบชาก 'เอลลิคอตต์' พิสูจน์รัฐเสียหายยับ 'พันล้าน'*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 15 มกราคม 2550.
- *พลิกแฟ้ม '14 ปี' คดีเรือขุด 'เอลลิคอตต์'*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 20 กรกฎาคม 2554.
- *ล่าข้ามโลก 'เรือขุด' อัปยศ จาก 'นิวออร์ลีนส์-โบไห่'*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 29 มกราคม 2550.
- *อุทธรณ์จำคุก 10 ปี อดีตอธิบดีกรมเจ้าท่า ทุจริตซื้อเรือขุด*, หนังสือพิมพ์ *ผู้จัดการ*, 19 กรกฎาคม 2554.

22

— การจัดจ้างต่อเรือขุดหัวสว่าน:

ทุจริตตรวจรับงาน แก้สัญญาเอื้อเอกชน

รัฐบาล พล.อ. ชวลิต ยงใจยุทธ เห็นชอบให้กรมเจ้าท่าดำเนินการจัดหาเรือขุดหัวสว่าน ขนาดท่อส่งดิน 28 นิ้ว จำนวน 3 ลำ โดยบริษัทที่ชนะการประกวดราคาคือบริษัทเอลลิคอตต์ฯ จากประเทศสหรัฐอเมริกา โครงการจัดจ้างต่อเรือขุดใช้เงินกู้ประมาณ 2,000 ล้านบาท โดยบริษัทเอลลิคอตต์ฯ ต้องส่งมอบเรือขุดหัวสว่าน 3 ลำ ท่อทุ่น และเรือพี่เลี้ยง แต่ท้ายที่สุดไม่มีการส่งมอบเรือขุดแม้แต่ลำเดียว ขณะที่กรมเจ้าท่าจ่ายเงินไปแล้ว 1,555 ล้านบาท

ราคาของ
2,000
ล้านบาท

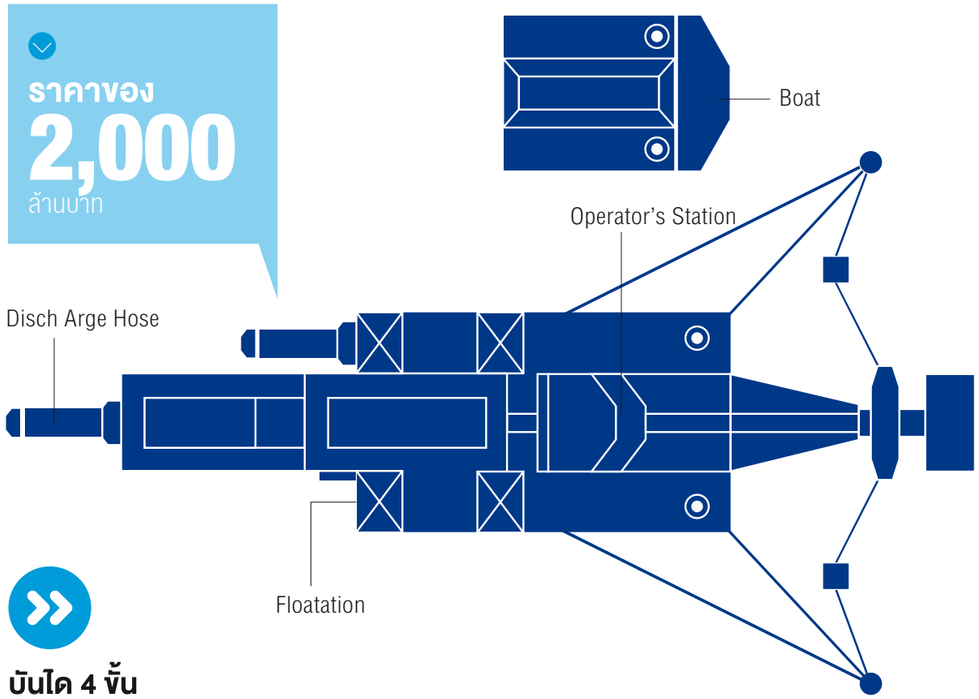

บันได 4 ขั้น

01 ตรวจรับงานจากบริษัทเอลลิคอตต์ฯ ทั้งที่ส่งงานไม่ครบตามสัญญา

02 แก้ไขสัญญา โดยยืดเวลาการส่งมอบเรือขุด และเปลี่ยนเงื่อนไขการเบิกจ่ายเงิน โดยแบ่งจ่ายค่างวดเป็น 3 งวดย่อย

03 บริษัทเอลลิคอตต์ฯ ได้รับเงินค่างวดรวม 78% ของมูลค่าสัญญา จากนั้นก็ทิ้งงาน โดยส่งมอบเพียงท่อทุ่นและเรือพี่เลี้ยง แต่ไม่ได้ส่งมอบเรือขุด

04 กรมเจ้าท่าบอกเลิกสัญญาและเรียกร้องค่าเสียหาย หลังจากนั้น บริษัทเอลลิคอตต์ฯ กลับต่อเรือจนเสร็จ และนำไปขายให้ผู้ซื้อรายอื่น

ผลกระทบต่อประชาชน

- กรมเจ้าท่าจ่ายค่างวดจ้างต่อเรือขุด 1,555 ล้านบาท แต่ไม่ได้รับมอบเรือขุดแม้แต่ลำเดียว
- หากคำนวณเฉพาะเวลาส่งมอบที่ถูกยืดออกไป จากที่กำหนดไว้ในเดือนมีนาคม 2542 เป็นเดือนกุมภาพันธ์ 2544 แผนการขุดลอกคูคลองต่ำกว่าเป้าหมายราว 1.35 ล้านลูกบาศก์เมตร หรือคิดเป็นมูลค่ากว่า 25 ล้านบาท

จ่ายไป
1,555
ล้านบาท

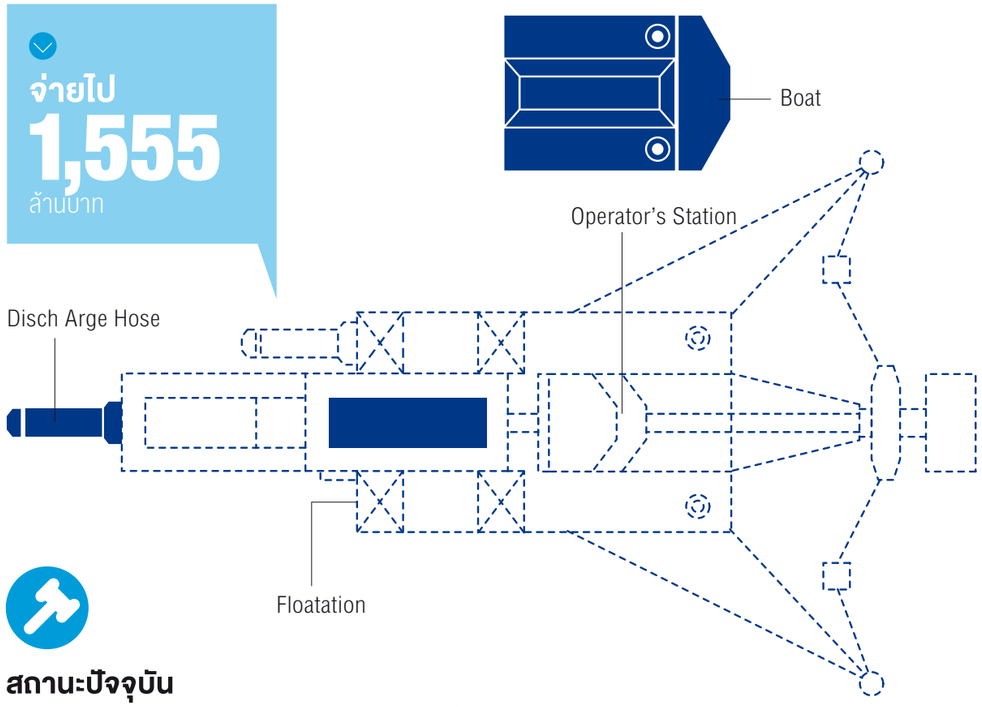

สถานะปัจจุบัน

เดือนกันยายน 2552 คณะอนุญาโตตุลาการให้บริษัทเอลลิคอตต์ฯ ชดใช้ค่าเสียหายเป็นเงินประมาณ 88 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และค่าปรับอีกราว 41 ล้านบาท พร้อมดอกเบี้ยในอัตรา 7.5% ต่อปี

ส่วนการดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่รัฐเมื่อเดือนกรกฎาคม 2554 ศาลอุทธรณ์มีคำพิพากษาจำคุกนายจงอาชว์ โพธิสุนทร อดีตอธิบดีกรมเจ้าท่า กับพวกรวม 5 คน เป็นเวลา 10 ปี ปัจจุบันคดีอยู่ในชั้นศาลฎีกา

23

GT 200
ไม้ล้างป่าช้าราคาแพง

ปูมหลัง

สถานการณ์ความไม่สงบในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของราชการและประชาชน ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม การประกอบอาชีพ และวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่ รัฐบาลจึงต้องจัดซื้ออุปกรณ์และเครื่องมือการทำงานให้กับเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ เพื่อใช้จัดการปัญหาความไม่สงบ ซึ่งรวมถึงการจัดซื้อเครื่องตรวจจับวัตถุระเบิด 'GT 200'

GT 200 เป็นเครื่องตรวจจับสสารระยะไกลที่ผลิตโดยบริษัท โกลบอล เทคนิคอล จำกัด ในสหราชอาณาจักร โดยบริษัทดังกล่าวอ้างว่า GT 200 สามารถตรวจสอบวัตถุต้องสงสัยต่าง ๆ ได้ทั้งระเบิดและยาเสพติด ด้วยเหตุนี้กองทัพบกจึงจัดซื้อเครื่อง GT 200 เพื่อใช้ในการปฏิบัติภารกิจค้นหาระเบิดของเจ้าหน้าที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยเฉพาะในช่วงปี 2550-2552 ซึ่งเกิดเหตุวางระเบิดบ่อยครั้ง

เส้นทางผลประโยชน์

เหตุระเบิดในจังหวัดชายแดนภาคใต้ช่วงเดือนตุลาคม 2552 นำมาซึ่งความเคลือบแคลงสงสัยถึงประสิทธิภาพในการค้นหาระเบิดของเครื่อง GT 200 โดยในช่วงแรกเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ให้ความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของเครื่อง GT 200 ว่าเกิดจากการที่เครื่องดังกล่าวมีความสัมพันธ์อย่างมากกับสภาพร่างกายของผู้ใช้ เนื่องจากเครื่อง GT 200 ใช้ไฟฟ้าสถิตจากผู้ใช้เป็นกลไกหลักในการทำงาน หากผู้ใช้อ่อนเพลียย่อมส่งผลกระทบต่อความแม่นยำของเครื่องในการค้นหาวัตถุต้องสงสัย การให้เหตุผลเช่นนี้นำไปสู่การตั้งคำถามเกี่ยวกับการทำงานของเครื่อง ทั้งจากนักข่าวและประชาชนผู้สนใจ

อย่างไรก็ตาม เจ้าหน้าที่ภาครัฐ ทั้งคณะรัฐมนตรี กองทัพบก รวมถึงสถาบันนิติวิทยาศาสตร์ ยังคงเชื่อมั่นว่าเครื่อง GT 200 สามารถใช้งานได้ จนกระทั่งในเดือนมกราคม 2553 ผู้เชี่ยวชาญจากมหาวิทยาลัยเคมบริดจ์ได้ทำการตรวจพิสูจน์เครื่อง ADE-651 ซึ่งเป็นเครื่องตรวจหาสสารลักษณะเดียวกันกับเครื่อง GT 200 และพบว่าไม่มีวงจรหรือโปรแกรมใด ๆ ภายในอุปกรณ์จึงเป็นไปไม่ได้ที่เครื่องจะทำงานได้ ผลการทดสอบดังกล่าวทำให้รัฐบาลอังกฤษแจ้งเตือนประเทศต่าง ๆ ที่ซื้อเครื่องตรวจหาสสารลักษณะนี้

เจษฎา เด่นดวงบริพันธ์ อาจารย์จากคณะวิทยาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ให้ความเห็นว่า เครื่อง GT 200 ไม่น่าจะใช้ค้นหาวัตถุระเบิดได้ และเสนอให้มีการทดสอบประสิทธิภาพการทำงานของเครื่อง GT 200

ท้ายที่สุดจึงมีการทดสอบโดยศูนย์เทคโนโลยีอิเล็กทรอนิกส์และคอมพิวเตอร์แห่งชาติ (เนคเทค) ในช่วงกลางเดือนกุมภาพันธ์ 2553 พบว่า เครื่อง GT 200 ตรวจพบวัตถุระเบิดเพียง 4 ครั้งจากการทดสอบ 20 ครั้ง ซึ่งไม่มากไปกว่าการตรวจหาโดยการสุ่ม ผลการทดสอบนี้ทำให้ อภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นสั่งยกเลิกการจัดซื้อเครื่อง GT 200 เพิ่มเติม และให้หน่วยงานที่ใช้อยู่ทบทวนเรื่องการใช้งาน

ผลการทดสอบข้างต้นแสดงให้เห็นถึงปัญหาในการจัดซื้อเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์โดยมิได้ตรวจสอบการทำงานว่ามีประสิทธิภาพจริงหรือไม่ ส่งผลให้เกิดการใช้งบประมาณอย่างไม่คุ้มค่า ทั้งนี้ ในช่วงที่เนคเทคทำการทดสอบ หน่วยงานภาครัฐได้มีการใช้เครื่อง GT 200 รวมถึงเครื่องตรวจหาสสารลักษณะเดียวกันอย่าง Alpha 6 รวมกันเกินกว่า 1,000 เครื่อง ซึ่งมีมูลค่ารวมกันหลายร้อยล้านบาท

นอกจากปัญหาการจัดซื้อเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์โดยมิได้ตรวจสอบการทำงาน วิธีการจัดซื้อก็อาจก่อปัญหาเช่นกัน โดยปกติการจัดซื้อวัสดุ ครุภัณฑ์ หรืออาวุธยุทโธปกรณ์ต่าง ๆ ของกองทัพ มักใช้การซื้อโดยวิธีพิเศษ[1] ซึ่งในบางกรณีอาจมีความจำเป็น เนื่องจากเกี่ยวข้องกับความมั่นคงของประเทศ แต่ในอีกด้านหนึ่ง การจัดซื้อด้วยวิธีดังกล่าวอาจทำให้หน่วยงานภาครัฐได้ของที่ราคาแพงเกินจริง เมื่อเทียบกับการจัดซื้อโดยวิธีประกวดราคา หรืออาจได้ของที่ไม่ได้คุณภาพตามที่ต้องการ นอกจากนี้ ความไม่โปร่งใสของการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ยังเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริต

แม้ว่ารัฐบาลจะจัดซื้อเครื่อง GT 200 มาตั้งแต่ปี 2547 แต่การจัดซื้อจำนวนมากเกิดขึ้นในช่วงปี 2550-2552 รัฐบาลได้จัดซื้ออย่างน้อย 14 ครั้ง รวม 627 เครื่อง คิดเป็นมูลค่ากว่า 570 ล้านบาท ซึ่งเป็นการจัดซื้อโดยกรมสรรพาวุธทหารบก 8 ครั้ง รวม 408 เครื่อง คิดเป็นมูลค่ารวมกว่า 370 ล้านบาท หรือเครื่องละประมาณ 900,000 บาท โดยใช้ทั้งงบประมาณของกองทัพบกและกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในราชอาณาจักร (กอ.รมน.)

แม้ว่าการจัดซื้อเครื่องตรวจจับระเบิดทั้งหมดเป็นการจัดซื้อจากบริษัท เอวิเอ แซทคอม จำกัด แต่หน่วยงานต่าง ๆ กลับจัดซื้อด้วยราคาที่ต่างกันมาก โดยกรมศุลกากรจัดซื้อจำนวน 6 เครื่อง ราคาเครื่องละประมาณ 430,000 บาท ขณะที่กรมราชองครักษ์ กระทรวงกลาโหม จัดซื้อจำนวน 3 เครื่อง แต่ซื้อในราคาสูง

1 ดูภาคผนวก

ถึงเครื่องละ 1.2 ล้านบาท ในช่วงเวลาห่างจากที่กรมศุลกากรจัดซื้อเพียง 3 เดือน

ทั้งกรมราชองครักษ์และกองทัพบกซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของกระทรวงกลาโหม จัดซื้อเครื่อง GT 200 โดยวิธีพิเศษ ทำให้ราคาสูงกว่าการจัดซื้อของกรมศุลกากร 1-2 เท่า และหากพิจารณางบประมาณของกระทรวงกลาโหมตั้งแต่หลังรัฐประหารในปี 2549 จะพบว่า งบประมาณของกระทรวงกลาโหมเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ จนในปี 2556 สูงถึง 1.8 แสนล้านบาท การจัดซื้อโดยวิธีพิเศษจึงสุ่มเสี่ยงที่จะทำให้เกิดการใช้งบประมาณอย่างไม่คุ้มค่า รวมถึงเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริต

ผลกระทบต่อประชาชน

- การจัดซื้อเครื่องมือที่มิได้มีการตรวจสอบการทำงาน ส่งผลให้เกิดการใช้งบประมาณอย่างไม่คุ้มค่า และในกรณีการจัดซื้อเครื่อง GT 200 น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งของการสูญเสียชีวิตของเจ้าหน้าที่และประชาชน
- การจัดซื้อโดยวิธีพิเศษเอื้อให้เกิดการทุจริตและยากต่อการตรวจสอบ

ภาคผนวก

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการพัสดุ พ.ศ. 2535

ข้อ 23 การซื้อโดยวิธีพิเศษ ได้แก่ การซื้อครั้งหนึ่งซึ่งมีราคาเกิน 100,000 บาท ให้กระทำได้เฉพาะกรณีหนึ่งกรณีใด ดังต่อไปนี้

(1) เป็นพัสดุที่จะขายทอดตลาดโดยส่วนราชการ หน่วยงานตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นซึ่งมีกฎหมายบัญญัติให้มีฐานะเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ องค์การระหว่างประเทศหรือหน่วยงานของต่างประเทศ

(2) เป็นพัสดุที่ต้องซื้อเร่งด่วน หากล่าช้าอาจจะเสียหายแก่ราชการ

(3) เป็นพัสดุเพื่อใช้ในราชการลับ

(4) เป็นพัสดุที่มีความต้องการใช้เพิ่มขึ้นในสถานการณ์ที่จำเป็นหรือเร่งด่วน หรือเพื่อประโยชน์ของส่วนราชการ และจำเป็นต้องซื้อเพิ่ม (Repeat Order)

(5) เป็นพัสดุที่จำเป็นต้องซื้อโดยตรงจากต่างประเทศ หรือดำเนินการโดยผ่านองค์การระหว่างประเทศ

(6) เป็นพัสดุที่โดยลักษณะของการใช้งานหรือมีข้อจำกัดทางเทคนิคที่จำเป็นต้องระบุยี่ห้อเป็นการเฉพาะ ซึ่งหมายความรวมถึงอะไหล่ รถประจำตำแหน่ง หรือยารักษาโรคที่ไม่ต้องจัดซื้อตามชื่อสามัญในบัญชียาหลักแห่งชาติตามข้อ 60

(7) เป็นพัสดุที่เป็นที่ดินและหรือสิ่งก่อสร้างซึ่งจำเป็นต้องซื้อเฉพาะแห่ง

(8) เป็นพัสดุที่ได้ดำเนินการซื้อโดยวิธีอื่นแล้วไม่ได้ผลดี

เอกสารอ้างอิง

- *กรณี GT 200 ทำอย่างไรให้งบประมาณกองทัพไทยโปร่งใสยิ่งขึ้น?*, เว็บไซต์ Thaipublica, 29 เมษายน 2556.
- *แฉราคาซื้อ-ขายจีที 200 อดีตถึงปัจจุบัน เป็นงง บริษัทจำหน่ายเดียวกัน แตกต่างฟ้าดิน*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 3 กุมภาพันธ์ 2553.
- *เปิดจีที 200 ไม้ล้างป่าช้าพันล้าน*, หนังสือพิมพ์ *คมชัดลึก*, รวมเอกสารข่าวประกวด, สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2553.

23

__ GT200:

จัดซื้อพิเศษ ไม่โปร่งใส ตายราคาแพง

การจัดซื้อเครื่อง GT200 เป็นตัวอย่างของการจัดซื้อเครื่องมือโดยมิได้ตรวจสอบการทำงานอย่างรัดกุม ขณะเดียวกันก็ชี้ว่าวิธีการจัดซื้อของกองทัพอาจมีปัญหามาก เนื่องจากกองทัพมักจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ซึ่งอาจทำให้ได้ของที่ราคาแพงเกินจริงและไม่มีคุณภาพ นอกจากนี้ การจัดซื้อโดยวิธีพิเศษยังเอื้อให้เกิดการทุจริตได้โดยง่าย

ช่วงปี 2550-2552 รัฐบาลไทยจัดซื้อเครื่อง GT200 อย่างน้อย 14 ครั้ง โดยกรมศุลกากรจัดซื้อ 6 เครื่อง เครื่องละประมาณ 4.3 แสนบาท กรมสรรพาวุธทหารบกจัดซื้อ 408 เครื่อง เครื่องละประมาณ 9 แสนบาท และกรมราชองครักษ์จัดซื้อ 3 เครื่อง เครื่องละ 1.2 ล้านบาท ทั้งที่ซื้อจากบริษัทเดียวกัน และจัดซื้อหลังจากกรมศุลกากรเพียง 3 เดือน

ราคาเครื่อง GT200 ซึ่งกองทัพซื้อแพงกว่ากรมศุลกากร น่าจะสะท้อนถึงความไม่โปร่งใสของการจัดซื้อโดยวิธีพิเศษ ซึ่งในกรณีนี้คือการจัดซื้อเครื่องมือที่มีผลต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของผู้คน

ความแม่นยำในการตรวจหาวัตถุระเบิด

พบ 20%

ไม่พบ 80%

ผลกระทบต่อประชาชน

- การจัดซื้อเครื่องมือที่มิได้มีการตรวจสอบการทำงานส่งผลให้เกิดการใช้งบประมาณอย่างไม่คุ้มค่า และในกรณีการจัดซื้อเครื่อง GT200 น่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งของการสูญเสียชีวิตของเจ้าหน้าที่และประชาชน
- การจัดซื้อโดยวิธีพิเศษเอื้อให้เกิดการทุจริตและยากต่อการตรวจสอบ

จ่ายแพงกว่าทำไม?

หน่วย: ล้านบาท

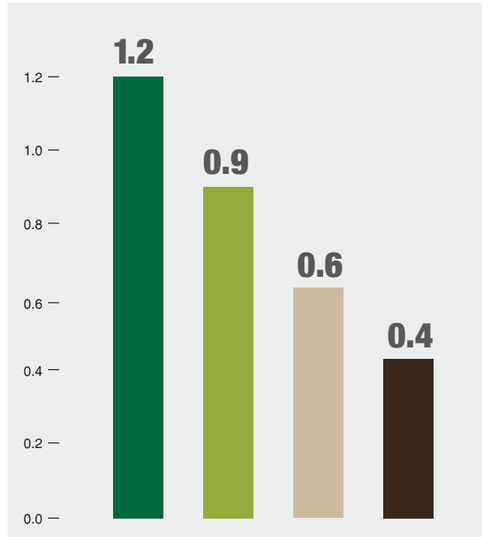

งบประมาณกระทรวงกลาโหม ปี 2548-2556

หน่วย: ล้านบาท

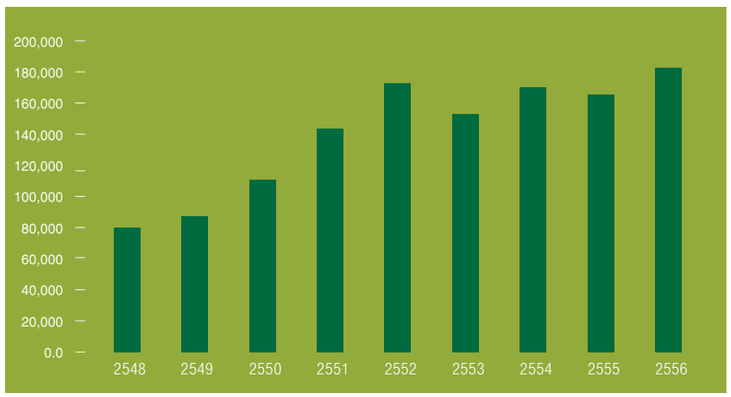

24

เงินบริจาคสึนามิ **ล่องหน**

ปูมหลัง

26 ธันวาคม 2547 เกิดเหตุภัยพิบัติคลื่นยักษ์สึนามิบริเวณชายฝั่งมหาสมุทรอินเดียและทะเลอันดามันของประเทศไทย ทำให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวได้รับบาดเจ็บและเสียชีวิตเป็นจำนวนมาก โดยประเทศไทยเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายอย่างหนัก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในจังหวัดพังงา ภูเก็ต กระบี่ ระนอง และตรัง ยอดรวมของผู้เสียชีวิตทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติมีมากกว่า 5,000 คน และมีผู้บาดเจ็บนับหมื่นคน

หลังเกิดภัยพิบัติ มีการตั้งศูนย์ปฏิบัติการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการส่งกลับ (Thai Tsunami Victim Identification: TTVI) โดยมีภารกิจหลักคือการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลของผู้เสียชีวิตชาวต่างชาติและส่งกลับประเทศ ซึ่งหลายประเทศทั่วโลกได้ระดมความช่วยเหลือส่งมายังประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นเงินบริจาคและเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ รวมไปถึงเครื่องมือทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์

เงินบริจาคที่ส่งมายังประเทศไทยมีประมาณ 80 ล้านบาท จุดประสงค์หลักของเงินจำนวนนี้เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล แต่ภายหลังปรากฏข้อเท็จจริงว่า เงินจำนวนนี้ไม่ได้ถูกนำไปใช้ตามวัตถุประสงค์ เพราะจากการตรวจสอบบัญชี พบว่า มีเงินหายไปจำนวนมาก และจนถึงต้นปี 2556 ก็ยังคงมีศพที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล โดยที่สุสานบ้านบางมะรวน ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีศพที่ยังไม่ได้รับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลอีกกว่า 400 ศพ

เส้นทางผลประโยชน์

การค้นหาเบาะแสการทุจริตเริ่มขึ้นเมื่อเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย 7 ประเทศ ได้แก่ ฟินแลนด์ เยอรมนี เนเธอร์แลนด์ สวีเดน สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และฝรั่งเศส ร่วมกันทำหนังสือลงวันที่ 20 พฤศจิกายน 2549 ถึง พล.ต.อ.โกวิท วัฒนะ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เพื่อสอบถามความคืบหน้าเรื่องการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลของศพที่ค้างอยู่กว่า 400 ศพ ว่าเหตุใด TTVI จึงไม่ดำเนินการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลให้แล้วเสร็จ

การแกะรอยการใช้เงินบริจาคเริ่มต้นขึ้น โดยเอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย 7 ประเทศ ขอดูหลักฐานการเบิกจ่ายเงินบริจาคในช่วง 2 ปีหลังเกิดเหตุภัยพิบัติ เนื่องจากมีข่าวว่าเงินบริจาคกว่าร้อยละ 60 ถูกเบิกจ่ายผิดวัตถุประสงค์

สถานทูตสหรัฐอเมริกาประจำประเทศไทยได้ว่าจ้างบริษัท Baker & McKenzie เป็นผู้ดำเนินการตรวจสอบบัญชีเบิกจ่าย พบว่ามีการเบิกจ่ายเงินซื้อสิ่งของที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล เช่น แก้วไวน์และไวน์ราคาแพง ตู้แช่ไวน์ ลูกกอล์ฟ อุปกรณ์เล่นกอล์ฟ ผ้าอ้อมเด็ก อาหารสุนัข โทรศัพท์มือถือ การเช่ารถที่ไม่ระบุภารกิจ การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการของเจ้าหน้าที่ในลักษณะซ้ำซ้อนกับที่เคยเบิกจ่ายกับต้นสังกัดไปแล้ว การจัดประชุมนอกสถานที่ที่มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าระเบียบของราชการ และการซื้อตั๋วเครื่องบินชั้นธุรกิจให้ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน

ยิ่งไปกว่านั้น เอกอัครราชทูตประจำประเทศไทย 7 ประเทศ ยังแจ้งด้วยว่า ศพกว่า 2,000 ศพที่พิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและจัดส่งไปยังญาตินั้นจัดส่งผิด เนื่องจากการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลไม่ถูกต้อง สถานทูตทั้ง 7 แห่ง จึงเรียกร้องให้สำนักงานตำรวจแห่งชาติชี้แจงขั้นตอนการทำงานโดยละเอียด เพื่อความโปร่งใส และที่สำคัญเพื่อให้ศพได้รับการจัดส่งไปยังญาติที่แท้จริง

หลังจากปรากฏเป็นข่าว พล.ต.อ.โกวิท จึงมีคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง รวมถึงมีคำสั่งย้ายผู้กำกับการกลุ่มงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการส่งกลับ ไปช่วยราชการที่สำนักงานนิติวิทยาศาสตร์ตำรวจ และสับเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ชุดใหม่ไปปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์ปฏิบัติการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลและการส่งกลับแทนเจ้าหน้าที่ชุดเดิม แต่การสืบสวนข้อเท็จจริงก็ไม่มีความคืบหน้า

หลังจาก พล.ต.อ.โกวิท ถูกย้ายไปช่วยราชการที่สำนักนายก

รัฐมนตรี พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ เตมียาเวส รักษาการผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ จึงเปลี่ยนผู้รับผิดชอบการตรวจสอบข้อเท็จจริง แต่เนื่องจากมีเอกสารทั้งภาษาอังกฤษและภาษาไทยจำนวนมาก ประกอบกับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องหลายคนเกษียณอายุราชการ ทำให้การตรวจสอบยังคงไม่มีความคืบหน้าเช่นเดิม

สื่อมวลชนจึงร่วมกันกดดันสำนักงานตำรวจแห่งชาติ จนในที่สุด พล.ต.อ.เสรีพิศุทธ์ จึงมีคำสั่งแต่งตั้ง พล.ต.อ.ปทีปตันประเสริฐ จเรตำรวจแห่งชาติ ทำหน้าที่ประธานคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง กระทั่งพบข้อเท็จจริงและมีหลักฐานว่ามีนายตำรวจยศ พ.ต.อ. รายหนึ่งซึ่งเคยปฏิบัติงานในศูนย์ปฏิบัติการฯ มีส่วนเกี่ยวข้องกับการเบิกจ่ายเงินบริจาคผิดวัตถุประสงค์ตามที่บริษัท Baker & McKenzie ตรวจพบ

ผลกระทบต่อประชาชน

- ผู้เสียชีวิตจากเหตุสึนามิกว่า 400 ศพ ไม่ได้รับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล
- ผู้เสียชีวิตจากเหตุสึนามิกว่า 2,000 ศพ ได้รับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลไม่ถูกต้อง
- ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ติดลบ จากการที่เจ้าหน้าที่หาผลประโยชน์จากเงินบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัย

เอกสารอ้างอิง

- *เปิดโปงทุจริตเงินบริจาคสึนามิ*, หนังสือพิมพ์ *คมชัดลึก*, รวมเอกสารข่าวประกวด, สมาคมนักข่าวนักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2550.

24

เงินบริจาคสึนามิ:

ใช้เงินผิดวัตถุประสงค์ ศพไม่ได้กลับบ้าน

หลังจากเอกอัครราชทูตจาก 7 ประเทศร่วมกัน ทำหนังสือถึงผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติ เพื่อสอบถามความคืบหน้าเรื่องการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลของศพที่ค้างอยู่กว่า 400 ศพ ความไม่ชอบมาพากลของการใช้เงินบริจาคจึงถูกเปิดเผย โดยบริษัทตรวจสอบบัญชีพบว่ามีการเบิกจ่ายเงินไปซื้อสิ่งของที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล การเช่ารถที่ไม่ระบุภารกิจ การเบิกค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปราชการ การจัดประชุมในสถานที่ที่มีค่าใช้จ่ายสูง และการซื้อตั๋วเครื่องบินชั้นธุรกิจให้ข้าราชการตำรวจชั้นประทวน ทั้งๆ ที่เงินดังกล่าวควรถูกใช้ในการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลของศพจำนวนมาก

ผลการแกะรอยเบาะแสของเงินบริจาค
โดยบริษัท Baker & McKenzie

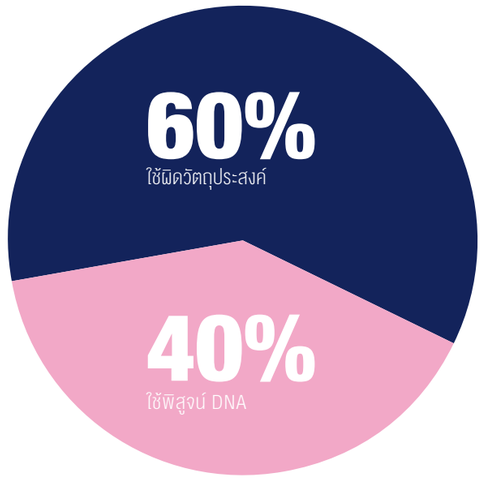

ผลกระทบต่อประชาชน

- กว่า 400 ศพ ไม่ได้รับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคล
- กว่า 2,000 ศพ ได้รับการพิสูจน์เอกลักษณ์บุคคลไม่ถูกต้อง
- ประเทศไทยมีภาพลักษณ์ติดลบจากการที่เจ้าหน้าที่หาผลประโยชน์จากเงินบริจาคเพื่อช่วยเหลือผู้เคราะห์ร้าย

มูลค่าความเสียหาย

มีรายงานข่าวว่าประมาณ

60%

ของเงินบริจาค 80 ล้านบาท
ถูกเบิกจ่ายผิดวัตถุประสงค์

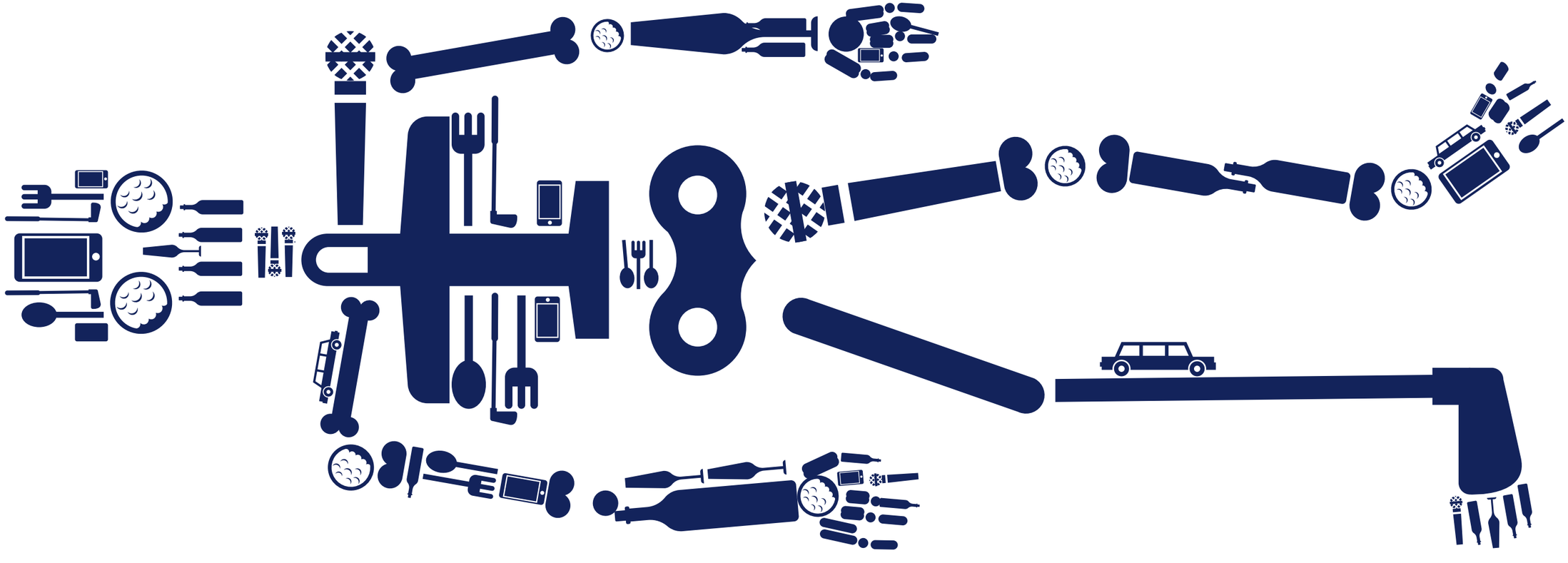

25

ค่าโง่พันล้าน ที่ราชพัสดุหมอชิต

ปูมหลัง

'โครงการพัฒนาที่ราชพัสดุบริเวณสถานีขนส่งหมอชิต' เป็นหนึ่งในโครงการพัฒนาที่ราชพัสดุของกรมธนารักษ์ในฐานะเจ้าของพื้นที่ ซึ่งมีการทำบันทึกข้อตกลง 4 ฝ่าย ระหว่างกรุงเทพมหานคร กรมการขนส่งทางบก บริษัท ขนส่ง จำกัด และกรมธนารักษ์ เพื่อพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางระบบขนส่งมวลชนทางบก โดยจะก่อสร้างอาคารในลักษณะผสมผสาน ให้เป็นทั้งสถานีขนส่ง อาคารเชิงพาณิชย์ และโรงจอดและซ่อมบำรุงรถไฟฟ้า

บริษัท ซันเอสเตท จำกัด (ปัจจุบันเปลี่ยนชื่อเป็น บริษัท บางกอกเทอร์มินอล จำกัด)[1] เป็นผู้ชนะการประมูลของกรมธนารักษ์ โดยเสนอมูลค่าโครงการสูงสุดราว 1.98 หมื่นล้านบาท และจะให้ผลตอบแทนแก่กรมธนารักษ์ 550 ล้านบาท

ตามสัญญากับกรมธนารักษ์ บริษัท ซันเอสเตท จำกัด ต้องพัฒนาพื้นที่ โดยก่อสร้างสถานีขนส่งบนโรงจอดและซ่อมบำรุงรถไฟฟ้า รวมถึงทางยกระดับเชื่อมระหว่างสถานีขนส่งหมอชิตกับสถานีขนส่งแห่งใหม่ บริเวณถนนกำแพงเพชร 2 หรือ สถานีขนส่งผู้โดยสารกรุงเทพ (จตุจักร) และทางยกระดับเข้าออกสถานีขนส่งหมอชิต

ในส่วนของโรงจอดและซ่อมบำรุงรถไฟฟ้าซึ่งเกี่ยวข้องกัน กรุงเทพมหานครให้บริษัท ขนส่งมวลชนกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) หรือ BTSC ซึ่งเป็นผู้รับสัมปทานรถไฟฟ้า รับผิดชอบการก่อสร้างฐานรากเพิ่มเติม เพื่อใช้รองรับอาคารด้านบน ประมาณ 766.6 ล้านบาท โดยบริษัท ซันเอสเตท จำกัด จะต้องจ่ายค่าก่อสร้างฐานรากเพิ่มเติมให้แก่ BTSC

1 ในที่นี้จะใช้ชื่อ บริษัท ซันเอสเตท จำกัด เพื่อไม่ให้เกิดความสับสน

เส้นทางผลประโยชน์

การแสวงหาผลประโยชน์ในโครงการพัฒนาที่ราชพัสดุบริเวณสถานีขนส่งหมอชิต ประกอบไปด้วยการดำเนินการประมูลที่ไม่เป็นไปตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือการดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 (พ.ร.บ.ร่วมทุน) และ การแก้ไขสัญญาเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อเอกชน ดังนี้

ผิดขั้นตอน พ.ร.บ.ร่วมทุน

เมื่อเริ่มกระบวนการคัดเลือกเอกชนผู้ดำเนินโครงการ กรมธนารักษ์และกระทรวงการคลังมีความเห็นว่า การให้เช่าที่ราชพัสดุไม่เข้าข่ายที่จะต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ร่วมทุน และได้ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 ฉบับเดียวมาโดยตลอด[2] ทั้งนี้ กรมธนารักษ์ได้ตั้งคณะกรรมการดำเนินการประมูลโครงการพัฒนาที่ราชพัสดุเมื่อวันที่ 2 กันยายน 2537 ก่อนที่คณะกรรมการกฤษฎีกาจะให้ความเห็นว่า การให้เช่าที่ราชพัสดุอยู่ในความหมายของคำว่า 'กิจการแห่งรัฐ' และเมื่อโครงการดังกล่าวมีวงเงินหรือทรัพย์สินตั้งแต่ 1,000 ล้านบาทขึ้นไป จึงต้องปฏิบัติตาม พ.ร.บ.ร่วมทุน กรมธนารักษ์จึงตั้งคณะกรรมการเพิ่มเติมเมื่อวันที่ 13 กันยายน 2538 และ 4 ตุลาคม 2538 เพื่อให้เป็นไปตามมาตรา 13 แห่ง พ.ร.บ.ร่วมทุน[3]

อย่างไรก็ตาม คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นเมื่อเดือนมิถุนายน 2544 ว่าโครงการดังกล่าวเริ่มต้นดำเนินการตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 และคัดเลือกผู้ดำเนินการโดยการประมูลตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยวิธีการประมูลจัดให้เช่าที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2532[4] ซึ่งมิได้เป็นไปตามขั้นตอนของ พ.ร.บ.ร่วมทุน และแม้ว่าจะมีการเสนอเรื่องให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาอนุมัติในภายหลัง แต่ก็มิได้เป็นไปตามขั้นตอนกฎหมายเช่นกัน ดังนั้น สัญญาก่อสร้างและบริหารโครงการดังกล่าวจึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย และไม่มีผลผูกพันต่อกัน ทำให้การดำเนินโครงการต้องยุติ

แก้ไขสัญญาเอื้อเอกชน

หลังจากคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบผลการเจรจาเกี่ยวกับรูปแบบโครงการและผลตอบแทนเมื่อวันที่ 7 พฤษภาคม 2539 กรมธนารักษ์ได้เชิญหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง[5] เพื่อพิจารณายกร่างสัญญาก่อสร้างและบริหารโครงการ และส่งให้สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณา ตามมาตรา 20 แห่ง พ.ร.บ.ร่วมทุน

อย่างไรก็ตาม หลังจากสำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณาร่างสัญญา กรมธนารักษ์กลับแก้ไขเพิ่มเติมร่างสัญญา พร้อมทั้งร่างบันทึกประกอบสัญญาขึ้นใหม่ โดยมิได้ส่งให้สำนักงานอัยการสูงสุดพิจารณา การแก้ไขเพิ่มเติมดังกล่าวเป็นการเอื้อประโยชน์แก่เอกชน เช่น เรื่องการวางหลักประกันโครงการ ซึ่งร่างสัญญาฉบับเดิมกำหนดให้บริษัทต้องวางหลักประกันร้อยละ 10 ของมูลค่าโครงการในวันทำสัญญา แต่มีการแก้ไขเป็นให้บริษัทวางหลักประกันในวันส่งมอบพื้นที่ ซึ่งมีผลเสมือนไม่มีการวางหลักประกัน

กรณีที่กรมธนารักษ์ดำเนินการคัดเลือกเอกชนผู้ดำเนินโครงการพัฒนาที่ราชพัสดุบริเวณสถานีขนส่งหมอชิตโดยไม่ปฏิบัติ

2 โครงการที่ดำเนินการตามพระราชบัญญัติที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2518 อยู่ภายใต้การดูแลของคณะกรรมการที่ราชพัสดุ ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังเป็นประธาน ต่างจากการดำเนินโครงการตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงานหรือการดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535 ซึ่งต้องผ่านความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี

3 ดูภาคผนวก

4 ระเบียบดังกล่าวถูกยกเลิก และแทนที่ด้วยระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยวิธีการประมูลจัดให้เช่าที่ราชพัสดุ พ.ศ. 2538

5 ประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวงการคลัง สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ สำนักงบประมาณ กรมการขนส่งทางบก และบริษัท ขนส่ง จำกัด

ตาม พ.ร.บ.ร่วมทุน รวมถึงแก้ไขสัญญาเพื่อเอื้อเอกชน เมื่อคณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าสัญญาการร่วมทุนไม่ชอบด้วยกฎหมาย จึงไม่มีผลผูกพันคู่สัญญา ทำให้โครงการไม่เกิดขึ้น และกรมธนารักษ์ต้องจ่ายค่าก่อสร้างฐานรากของโครงการ แทนที่จะเป็นบริษัทเอกชน

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ (ป.ป.ป.) ตรวจสอบพบหลักฐานว่ามีการสั่งจ่ายเช็คเงินสดให้แก่อธิบดีกรมธนารักษ์ในขณะนั้น จำนวน 6 ฉบับ รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 30 ล้านบาท โดยเช็คเงินสดฉบับแรก จำนวน 10 ล้านบาท ถูกนำเข้าบัญชีธนาคารของอธิบดีกรมธนารักษ์เมื่อวันที่ 12 กันยายน 2538 เช็คเงินสดฉบับที่ 2 จำนวน 4 ล้านบาท ถูกนำเข้าบัญชีธนาคารของอธิบดีกรมธนารักษ์เมื่อวันที่ 28 พฤศจิกายน 2538 ซึ่งเป็นวันเดียวกันกับที่คณะรัฐมนตรีมีมติรับทราบผลการประมูล ขณะที่เช็คที่เหลืออีก 4 ฉบับ ฉบับละ 4 ล้านบาท ถูกสั่งจ่ายในวันเดียวกัน แต่มีการแลกเปลี่ยนหรือนำเข้าบัญชีธนาคารของบุคคลอื่นหลายครั้ง ก่อนจะนำเข้าบัญชีธนาคารของอธิบดีกรมธนารักษ์ในช่วงกลางเดือนธันวาคม 2538

เมื่อสืบที่มาของเช็ค พบว่าผู้สั่งจ่ายเงินทั้งหมดเป็นพนักงานการเงินของบริษัท ทานตะวันธุรกิจ จำกัด ซึ่งเป็นบริษัทแม่ของบริษัท ซันเอสเตท จำกัด แต่ทั้งอธิบดีกรมธนารักษ์และผู้บริหารของบริษัท ทานตะวันธุรกิจ จำกัด อ้างว่าเช็คเงินสดดังกล่าวเป็นค่าวัตถุมงคลเหรียญรัชกาลที่ 5 รุ่นต่าง ๆ ดังที่อธิบดีกรมธนารักษ์เคยให้สัมภาษณ์ไว้เมื่อเดือนมกราคม 2541 ว่า “...เงินนี้ไม่ได้มีใครให้มา (เงิน 16 ล้านบาท[6]) เป็นเรื่องธุรกรรมที่เกี่ยวกับวัตถุโบราณ ขายพระเครื่องชุดใหญ่มูลค่ากว่า 20 ล้านบาทขึ้นไป ให้กับบุคคลที่ไม่เปิดเผยชื่อ...”

สถานะของคดี

การอ้างว่ารับเงินจากการขายทรัพย์สินนั้นเกิดขึ้นบ่อยครั้งในกรณีที่มีการทุจริต แต่ทรัพย์สินบางอย่างไม่มีหลักเกณฑ์การประเมินราคาที่ชัดเจน เช่น พระเครื่องหรือโบราณวัตถุ ทำให้ผู้ทุจริตสามารถอ้างราคาซื้อขายที่สูงเกินจริง ซึ่งส่วนเกินนี้แท้จริงแล้วคือ ‘สินบน’

อย่างไรก็ตาม ในขั้นตอนการสอบสวนข้อเท็จจริง คณะกรรมการที่กรมธนารักษ์ตั้งขึ้น ประเมินราคาเหรียญประพาสยุโรป ร.ศ. 116 และเหรียญประพาสมาลา ระหว่าง 100,000-200,000 บาท ขณะที่เหรียญปราบฮ่อมีราคาระหว่าง 1.5-1.8 ล้านบาท ดังนั้น การอ้างว่าเช็คเงินสดที่ได้รับมาจากการขายเหรียญรัชกาลที่ 5 จึงไม่น่าเชื่อถือ

หลังรวบรวมหลักฐาน ปลายเดือนกุมภาพันธ์ 2542 ป.ป.ป. มีมติชี้มูลความผิดว่า อธิบดีกรมธนารักษ์รับผลประโยชน์จากบริษัท ซันเอสเตท จำกัด และส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังดำเนินการทางวินัยและอาญา ต่อมาวันที่ 2 พฤษภาคม 2543 อนุกรรมการข้าราชการพลเรือน (อ.ก.พ.) กระทรวงการคลัง มีมติให้ลงโทษด้วยการไล่อธิบดีกรมธนารักษ์ออกจากราชการ ฐานทุจริตต่อหน้าที่และรับสินบน

อย่างไรก็ตาม พนักงานสอบสวนฝ่ายปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบในวงราชการ กองบัญชาการตำรวจสอบสวนกลาง มีคำสั่งเมื่อเดือนกันยายน 2543 ไม่ดำเนินคดีอาญากับอธิบดีกรมธนารักษ์ เช่นเดียวกันกับพนักงานอัยการที่สรุปความเห็นสั่งไม่ฟ้องดำเนินคดีเมื่อเดือนพฤศจิกายน 2544 โดยให้ความเห็นว่าหลักฐานไม่เพียงพอที่จะเอาผิดได้

นอกจากนี้ ในเดือนมกราคม 2546 คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (ก.พ.) มีมติถอนมติของ อ.ก.พ. โดยระบุว่าอธิบดีกรมธนารักษ์กระทำผิดวินัยไม่ร้ายแรง ให้ลงโทษตัดเงินเดือน 1 ขั้น ต่อมาอธิบดีกรมธนารักษ์จึงกลับเข้ารับราชการอีกครั้ง จนกระทั่งเกษียณอายุราชการในตำแหน่งที่ปรึกษากระทรวงการคลังเมื่อเดือนกันยายน 2546

6 หมายถึงเช็คเงินสดฉบับละ 4 ล้านบาท จำนวน 4 ฉบับ ที่มีการแลกเปลี่ยนหรือนำเข้าบัญชีธนาคารของบุคคลอื่นหลายครั้ง ก่อนจะนำเข้าบัญชีธนาคารของอธิบดีกรมธนารักษ์ ในช่วงกลางเดือนธันวาคม 2538

ขณะเดียวกัน ข้อพิพาทระหว่างกรมธนารักษ์กับบริษัท ซันเอสเตท จำกัด และ BTSC ได้นำมาซึ่งการฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายในเวลาต่อมา เนื่องจากสัญญาก่อสร้างและบริหารโครงการไม่ชอบด้วยกฎหมายและไม่มีผลผูกพัน ทำให้โครงการไม่เกิดขึ้น บริษัท ซันเอสเตท จำกัด จึงไม่ชำระค่าก่อสร้างฐานรากแก่ BTSC ซึ่งทำให้ BTSC ฟ้องร้องเรียกค่าเสียหายจากบริษัท ซันเอสเตท จำกัด กรมธนารักษ์ และกระทรวงการคลัง

ต่อมา ศาลปกครองสูงสุดมีคำพิพากษาเมื่อวันที่ 15 กันยายน 2554 ให้กรมธนารักษ์ชำระค่าก่อสร้างฐานรากแก่ BTSC จำนวน 648 ล้านบาท[7] พร้อมดอกเบี้ยร้อยละ 7.5 (ราว 473 ล้านบาท) ซึ่งกรมธนารักษ์ได้ชำระค่าก่อสร้างดังกล่าวแก่ BTSC เมื่อเดือนพฤศจิกายน 2555 รวมเป็นเงินประมาณ 1,100 ล้านบาท

ผลกระทบต่อประชาชน

- โครงการพัฒนาที่ราชพัสดุบริเวณสถานีขนส่งหมอชิตล้มเหลว ทำให้ศูนย์กลางระบบขนส่งมวลชนทางบกไม่สามารถเกิดขึ้นได้จริง
- กรมธนารักษ์ต้องจ่าย ‘ค่าโง่’ แทนบริษัทเอกชนเป็นเงิน 1,100 ล้านบาท

7 บริษัท ซันเอสเตท จำกัด ชำระค่าก่อสร้างฐานรากบางส่วน (ประมาณ 150 ล้านบาท) แก่ BTSC

เอกสารอ้างอิง

- *เปิดโปง นิพัทธ พุกกะณะสุต รับสินบน 30 ล้าน โครงการหมอชิต 17,000 ล้าน จุดจบแมวเก้าชีวิต*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, รวมเอกสารข่าวประกวด, สมาคมนักข่าว นักหนังสือพิมพ์แห่งประเทศไทย, 2543.

ภาคผนวก

พระราชบัญญัติว่าด้วยการให้เอกชนเข้าร่วมงาน หรือการดำเนินการในกิจการของรัฐ พ.ศ. 2535

มาตรา 13

“ให้หน่วยงานเจ้าของโครงการแต่งตั้งคณะกรรมการคณะหนึ่ง ประกอบด้วย ผู้แทนกระทรวง เจ้าสังกัดซึ่งเป็นข้าราชการประจำ พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานหน่วยงานอื่นของรัฐหรือพนักงานส่วนท้องถิ่น แล้วแต่กรณี เป็นประธาน ผู้แทนกระทรวงการคลัง ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ผู้แทนสำนักงานอัยการสูงสุด ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนกระทรวงอื่นอีกสองกระทรวง กระทรวงละหนึ่งคน ผู้ทรงคุณวุฒิไม่เกินสามคน เป็นกรรมการ และให้มีผู้แทนหน่วยงานเจ้าของโครงการหนึ่งคนเป็นกรรมการและเลขานุการ”

25

__ ที่ราชพัสดุหมอชิต:

อธิบดีรับเช็ค กรมจ่ายค่าโง่

โครงการพัฒนาที่ราชพัสดุบริเวณสถานีขนส่งหมอชิตของกรมธนารักษ์ มีขึ้นเพื่อพัฒนาพื้นที่ดังกล่าวเป็นศูนย์กลางระบบขนส่งมวลชนทางบก แต่อธิบดีกรมธนารักษ์ในขณะนั้นดำเนินการคัดเลือกเอกชนผู้ดำเนินโครงการโดยไม่ปฏิบัติตามกฎหมายร่วมทุน รวมถึงแก้ไขสัญญาเพื่อเอื้อเอกชน และมีการรับเช็คที่อ้างว่าเป็นค่าวัตถุมงคล

ท้ายที่สุด คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยว่าสัญญาระหว่างกรมธนารักษ์กับบริษัท ซันเอสเตท จำกัด (ผู้ชนะการประมูล) ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ต้องยุติโครงการ และกรมธนารักษ์ต้องจ่ายค่าก่อสร้างฐานรากของสถานีขนส่งบนโรงจอดและซ่อมบำรุงรถไฟฟ้าแทนบริษัทเอกชนเป็นเงิน 1,100 ล้านบาท

สถานะปัจจุบัน

ป.ป.ป. มีมติชี้มูลความผิดว่าอธิบดีกรมธนารักษ์ในขณะนั้นรับผลประโยชน์จากบริษัท ซันเอสเตท จำกัด และส่งเรื่องให้กระทรวงการคลังดำเนินการทางวินัยและทางอาญา ต่อมา อ.ก.พ. กระทรวงการคลังมีมติให้ลงโทษด้วยการไล่ออกจากราชการ ฐานทุจริตต่อหน้าที่ และรับสินบน แต่พนักงานสอบสวนมีคำสั่งไม่ดำเนินคดีอาญากับอธิบดีกรมธนารักษ์เช่นเดียวกันกับพนักงานอัยการที่สรุปความเห็นสั่งไม่ฟ้องดำเนินคดี

สุดท้าย ก.พ. มีมติถอนมติของ อ.ก.พ. ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาได้กลับเข้ารับราชการ จนกระทั่งเกษียณอายุราชการในตำแหน่งที่ปรึกษากระทรวงการคลัง

โครงการพัฒนาที่ราชพัสดุ
บริเวณสถานีขนส่งหมอชิต

- **ทางยกระดับเชื่อมระหว่างสถานีขนส่งหมอชิตกับสถานีขนส่งแห่งใหม่**
- **ทางยกระดับเข้าออกสถานีขนส่งหมอชิต**
- **สถานีขนส่งบนโรงจอดและซ่อมบำรุงรถไฟฟ้า**
- **ค่าสัมปทาน 550 ล้านบาท**

บันได 4 ขั้น

01 กรมธนารักษ์จัดการประมูลและเสนอให้ ครม. เห็นชอบกระบวนการคัดเลือกเอกชนในส่วนที่ดำเนินการไปแล้ว เพื่อให้บริษัท ซันเอสเตท จำกัด ดำเนินโครงการ

02 แก้ไขสัญญาก่อสร้างและบริหารโครงการในที่ราชพัสดุหมอชิต เพื่อเอื้อประโยชน์แก่เอกชน

03 อธิบดีกรมธนารักษ์รับเช็คเงินสดรวม 30 ล้านบาท จากผู้บริหารบริษัท ซันเอสเตท จำกัด โดยอ้างว่าเป็นค่าวัตถุมงคล

04 คณะกรรมการกฤษฎีกาวินิจฉัยว่าสัญญาระหว่างกรมธนารักษ์กับบริษัท ซันเอสเตท จำกัด ไม่ชอบด้วยกฎหมาย ทำให้ต้องยุติโครงการ

กรมธนารักษ์
จ่ายไป
1,100 ล้านบาท
โดยไม่ได้อะไรเลย

เงินสินบน

อธิบดีกรมธนารักษ์
ได้รับเช็ค
30
ล้านบาท
โดยอ้างว่าเป็นค่าวัตถุมงคล

ผลกระทบต่อประชาชน

- ศูนย์กลางระบบขนส่งมวลชนทางบกไม่เกิดขึ้น
- กรมธนารักษ์ต้องจ่าย ‘ค่าโง่’ แทนบริษัทเอกชนเป็นเงิน 1,100 ล้านบาท

26

ฮุบที่ธรณีสงฆ์ เนรมิตสนามกอล์ฟอัลไพน์

ปูมหลัง

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2512 เนื่อม ชำนาญชาติศักดา ทำพินัยกรรมยกที่ดิน 2 แปลง เนื้อที่รวม 924 ไร่ 2 งาน 75 ตารางวา ในอำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี ให้กับวัดธรรมิการามวรวิหาร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

หลัง เนื่อม ชำนาญชาติศักดา เสียชีวิตในวันที่ 22 พฤษภาคม 2514 วัดธรรมิการามวรวิหารจึงครอบครองผลประโยชน์จากที่ดินดังกล่าวโดยการให้เช่าทำนา แต่ยังไม่มีการโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดินให้กับวัด

หนังสือ *ความจริงกรณีที่ดินสนามกอล์ฟอัลไพน์* ระบุว่า ในช่วงปี 2529-2532 เจ้าอาวาสวัดธรรมิการามวรวิหารพยายามโอนที่ดินดังกล่าวให้กับมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ เพื่อให้ง่ายต่อการจำหน่าย โดยร่วมมือกับประธานกรรมการผู้จัดการมูลนิธิมหามกุฏฯ ในขณะนั้น ส่งผลให้มูลนิธิ มหามกุฏฯ ได้เป็นผู้จัดการมรดกในวันที่ 11 สิงหาคม 2533

หลังจากนั้นเพียง 10 วัน กรมที่ดินได้จดทะเบียนโอนที่ดินให้แก่มูลนิธิมหามกุฏฯ จากนั้นมูลนิธิจึงขายที่ดินให้บริษัท อัลไพน์เรียลเอสเตท จำกัด และบริษัท อัลไพน์ กอล์ฟแอนด์สปอร์ตคลับ จำกัด อันเป็นที่มาของกรณี ‘ฮุบที่ธรณีสงฆ์’

เส้นทางผลประโยชน์

ความพยายามของเจ้าอาวาสวัดธรรมิการามวรวิหาร ในการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินให้กับมูลนิธิมหามกุฏฯ ได้รับการพิจารณาจากสมเด็จพระญาณสังวรและกรมการศาสนาตั้งแต่ปี 2529 ว่าเป็นการทำผิดเจตนารมณ์ของเจ้าของมรดก

วันที่ 19 กันยายน 2531 เจ้าอาวาสได้ทำหนังสือถึง เสนาะ เทียนทอง รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น ซึ่งกำกับดูแลการปฏิบัติราชการของกรมที่ดิน เพื่อขอให้พิจารณาการได้มาซึ่งที่ดินตามพินัยกรรม โดยเจ้าอาวาสแจ้งว่าวัดไม่มีความประสงค์รับโอนกรรมสิทธิ์ในที่ดิน แต่ต้องการขายที่ดินเพื่อนำเงินไปจัดตั้งมูลนิธิ

วันที่ 12 กุมภาพันธ์ 2533 เสนาะ เทียนทอง ใช้อำนาจในฐานะรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย สั่งการไม่อนุญาตให้วัดธรรมิการามวรวิหารได้มาซึ่งที่ดินทั้ง 2 แปลง และให้เจ้าอาวาสวัดธรรมิการามวรวิหารดำเนินการตามข้อ 4 แห่งพินัยกรรม ที่ระบุให้วัดธรรมิการามวรวิหารมอบอสังหาริมทรัพย์และจำนวนเงิน (ถ้ามี) ให้แก่มูลนิธิมหามกุฏฯ ช่วยจัดทำผลประโยชน์

จากหลักฐานของกรมที่ดินนับตั้งแต่วันที่ 1 ธันวาคม 2497 ซึ่งเป็นวันประกาศใช้ประมวลกฎหมายที่ดิน จนกระทั่งวันที่ 30 เมษายน 2545 รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยอนุญาตให้วัดทั่วประเทศได้มาซึ่งที่ดินจำนวน 7,670 แปลง เนื้อที่รวม 187,787 ไร่ 2 งาน 22.1 ตารางวา โดยไม่เคยมีกรณีที่ไม่อนุญาต และในขณะที่เสนาะดำรงตำแหน่งรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ก็อนุญาตให้วัดได้มาซึ่งที่ดินตามที่วัดต้องการทุกราย รวมทั้งหมด 410 ราย ยกเว้นวัดธรรมิการามวรวิหารซึ่งเป็นเพียงวัดเดียวในประวัติศาสตร์ของกรมที่ดินที่ไม่ได้รับอนุญาต

คำสั่งของเสนาะ เทียนทอง จึงเปิดโอกาสให้มูลนิธิมหามกุฏฯ เข้ามาเกี่ยวข้อง โดยหลังจากศาลแพ่งมีคำสั่งแต่งตั้งมูลนิธิมหามกุฏฯ เป็นผู้จัดการมรดกในวันที่ 11 สิงหาคม 2533 (วัดธรรมิการามวรวิหารขอให้ศาลตั้งมูลนิธิมหามกุฏฯ เป็นผู้จัดการมรดก หลังจากนายแพทย์วิรัช มรรคดวงแก้ว ขอถอนตัวจากการเป็นผู้จัดการมรดกในวันที่ 1 มิถุนายน 2533) 10 วันต่อมา กรมที่ดินก็โอนที่ดินให้มูลนิธิในฐานะผู้จัดการมรดก จากนั้นมูลนิธิจึงโอนที่ดินให้ตัวเอง แล้วขายที่ดินต่อให้บริษัท อัลไพน์ เรียลเอสเตท จำกัด และบริษัท อัลไพน์กอล์ฟแอนด์สปอร์ตคลับ จำกัด ในราคา 142 ล้านบาท

ประเด็นสำคัญอยู่ที่บริษัท อัลไพน์เรียลเอสเตท จำกัด และบริษัท อัลไพน์กอล์ฟแอนด์สปอร์ตคลับ จำกัด ก่อตั้งขึ้นก่อนที่เสนาะจะสั่งการไม่อนุญาตให้วัดธรรมิการามวรวิหารได้มาซึ่งที่ดินตามพินัยกรรมโดยมี อุไรวรรณ เทียนทอง ภรรยาของเสนาะ ถือหุ้นจำนวน 300,000 หุ้น มูลค่า 30 ล้านบาท และวิทยา เทียนทอง น้องชายของเสนาะ ถือหุ้นจำนวน 150,000 หุ้น มูลค่า 15 ล้านบาท

ปี 2539 อุไรวรรณ เทียนทอง ถือหุ้นเพิ่มเติมในบริษัทฯ และขออนุญาตสร้างบ้านในที่ดินผืนดังกล่าว รวมทั้งมีการสร้างสนามกอล์ฟชื่อ 'อัลไพน์' ต่อมาในปี 2541 พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ซื้อสนามกอล์ฟอัลไพน์จากเสนาะ ในราคา 500 ล้านบาท และปี 2542-2543 บริษัทฯ ได้โอนที่ดินบางส่วนในส่วนที่มิใช่สนามกอล์ฟให้แก่ลูกสาวและลูกชายของเสนาะ มูลค่านับร้อยล้านบาท

อย่างไรก็ตาม วันที่ 25 ธันวาคม 2543 กรมการศาสนามีหนังสือถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา เพื่อหารือกรณีที่ดินผืนดังกล่าว ในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. เมื่อ เนื่อม ชำนาญชาติศักดา ถึงแก่กรรม ที่ดินซึ่งได้ทำพินัยกรรมยกกรรมสิทธิ์ให้แก่วัดทั้ง 2 แปลง จะตกเป็นที่ธรณีสงฆ์โดยทันที หรือต้องให้รัฐมนตรีสั่งให้วัดได้มาซึ่งที่ดินตามมาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินก่อน จึงจะเป็นที่ธรณีสงฆ์ได้

2.ที่ดินทั้ง 2 แปลงที่ เนื่อม ชำนาญชาติศักดา ได้ทำพินัยกรรมยกกรรมสิทธิ์ให้แก่วัด ผู้จัดการมรดกจะนำที่ดินดังกล่าวไปจำหน่าย จ่าย โอน ได้หรือไม่ อย่างไร

ทั้งนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกามีความเห็นโดยย่อ ดังนี้

"มรดกจะตกทอดไปยังทายาทนับตั้งแต่เจ้ามรดกถึงแก่กรรม

โดยทายาทไม่จำต้องทำการเข้าครอบครองหรือเข้ารับมรดก แม้ว่าการได้มาตามพินัยกรรมเป็นการได้มาซึ่งอสังหาริมทรัพย์โดยทางอื่นนอกจากนิติกรรมก็ตาม และแม้จะยังไม่ได้จดทะเบียนการได้มาก็ถือว่าตกเป็นกรรมสิทธิ์ของทายาทแล้ว แต่จะยกเป็นข้อต่อสู้บุคคลภายนอกผู้ได้สิทธิมาโดยเสียค่าตอบแทนและได้จดทะเบียนสิทธิโดยสุจริตแล้วไม่ได้ ในส่วนมาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายที่ดินไม่ใช่บทบัญญัติยกเว้นการได้มาดังกล่าว เมื่อที่ดินมรดกตกเป็นกรรมสิทธิ์ของวัดซึ่งเป็นทายาท จึงเป็นที่ธรณีสงฆ์ ซึ่งการโอนที่ธรณีสงฆ์ต้องทำโดยพระราชบัญญัติ

“ในกรณีไม่มีผู้จัดการมรดกเหลืออยู่ตามพินัยกรรมแล้ว ผู้จัดการมรดกที่ศาลแต่งตั้งสามารถทำการจัดการจำหน่าย จ่าย โอน ทรัพย์ตามพินัยกรรมเท่านั้น โดยจะโอนให้แก่บุคคลอื่นที่พินัยกรรมมิได้ระบุให้เป็นผู้รับพินัยกรรมไม่ได้ เพราะถือว่าขัดต่อเจตนารมณ์ของเจ้ามรดก จึงไม่มีผลผูกพันทายาท และจะต้องรับผิดต่อทายาทด้วย”

ต่อมา ประวิทย์ สีห์โสภณ อธิบดีกรมที่ดิน มีคำสั่งลงวันที่ 20 ธันวาคม 2544 ให้ยกเลิกโฉนดที่แบ่งแยกที่ดินดังกล่าว และเพิกถอนการจดทะเบียนโอนมรดกระหว่างมูลนิธิมหามกุฏฯ ผู้จัดการมรดก ผู้โอน กับมูลนิธิมหามกุฏฯ ผู้รับโอน และระหว่างมูลนิธิมหามกุฏฯ ผู้ขาย กับบริษัท อัลไพน์เรียลเอสเตท จำกัด และบริษัท อัลไพน์กอล์ฟแอนด์สปอร์ตคลับ จำกัด ผู้ซื้อ

ขณะที่ผู้มีส่วนได้เสียของเรื่องนี้คือ ประชาชนเจ้าของบ้านจัดสรรในสนามกอล์ฟ ได้รวมตัวกันร้องอุทธรณ์ แต่กรมที่ดินมีคำสั่งยกอุทธรณ์ จากนั้นจึงส่งคำอุทธรณ์ไปยังปลัดกระทรวงมหาดไทย

ยงยุทธ วิชัยดิษฐ รองปลัดกระทรวงมหาดไทย รักษาราชการแทนปลัดกระทรวงขณะนั้น พิจารณาแล้วเห็นว่าบทบัญญัติมาตรา 84 แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน มีลักษณะเป็นกฎหมายพิเศษยกเว้นประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ดังนั้น การได้มาซึ่งที่ดินของวัดจึงต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี เมื่อปรากฏว่ารัฐมนตรีสั่งไม่อนุญาตให้วัดได้มาซึ่งที่ดินมรดก วัดจึงยังไม่ได้สิทธิในที่ดินดังกล่าว อาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง จึงสั่งเพิกถอนคำสั่งอธิบดีกรมที่ดิน ซึ่งถือปฏิบัติตามความเห็นของคณะกรรมการกฤษฎีกาที่เห็นว่าที่ดินนั้นเป็นสมบัติของวัดธรรมิการามวรวิหาร (ที่ธรณีสงฆ์) ซึ่งการโอนที่ธรณีสงฆ์ต้องกระทำโดยออกเป็นพระราชบัญญัติ ตามมาตรา 34 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505

สถานะของคดี

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2553 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีมติให้ที่ดินดังกล่าวตกเป็นกรรมสิทธิ์ของวัดธรรมิการามวรวิหาร ผู้รับพินัยกรรม โดยมีผลตามกฎหมายทันที และไม่ต้องจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ หรือทำการรับมรดก หรือเข้าครอบครองที่ดินมรดก

ที่ดินผืนดังกล่าวจึงตกเป็นที่ธรณีสงฆ์ตั้งแต่ เนื่อม ชำนาญชาติศักดา ถึงแก่กรรม การจดทะเบียนโอนขายที่ธรณีสงฆ์จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย

การกระทำของเสนาะ เทียนทอง ที่มีคำสั่งไม่อนุญาตให้วัดได้มาซึ่งที่ดินมรดกทั้ง 2 แปลง จึงเป็นคำสั่งที่มิชอบ นอกจากนี้ยังใช้อำนาจโดยมิชอบ ข่มขืนใจหรือจูงใจให้เจ้าหน้าที่จดทะเบียนโอนเปลี่ยนแปลงผู้จัดการมรดก โอนมรดก และโอนขายที่ดิน จึงมีมูลความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157 และมาตรา 148 แต่ความผิดตามมาตรา 157 ขาดอายุความ ซึ่งอัยการสูงสุดเห็นว่าพยานหลักฐานไม่สมบูรณ์ จึงตั้งคณะทำงานร่วม แล้วอัยการสูงสุดมีความเห็นว่าคดีขาดอายุความ ไม่เห็นชอบในการฟ้องคดีต่อศาล ป.ป.ช. จึงฟ้องคดี เสนาะ เทียนทอง ต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ศาลพิพากษายกฟ้อง เนื่องจากคดีขาดอายุความ ส่วนเจ้าหน้าที่ของรัฐคนอื่นๆ คดีได้ขาดอายุความไปก่อนแล้ว

สำหรับการพิจารณาความผิดของยงยุทธ วิชัยดิษฐ ป.ป.ช. ลงมติด้วยเสียงข้างมาก 6 ต่อ 3 เสียง เมื่อวันที่ 12 มิถุนายน

2555 ชี้มูลความผิดเมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงมหาดไทย รักษาราชการแทนปลัดกระทรวงมหาดไทย กรณีมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งของอธิบดีกรมที่ดินที่ให้ยกเลิกโฉนดที่ดินที่แบ่งแยกออกมาจากโฉนดที่ดิน อันเป็นการโอนที่ธรณีสงฆ์โดยมิชอบ

ป.ป.ช. เสียงข้างมากเห็นว่า การกระทำดังกล่าวมีมูลความผิดทางวินัยอย่างร้ายแรง ฐานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้ตนเองหรือผู้อื่นได้ประโยชน์ที่มิควรได้ เป็นการทุจริตต่อหน้าที่ราชการ ฐานปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยจงใจไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มติคณะรัฐมนตรี หรือนโยบายของรัฐบาล อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง และฐานประพฤติชั่วอย่างร้ายแรงตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 และมีมูลความผิดทางอาญา ฐานเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ เพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 157

จากนั้น ป.ป.ช. จึงส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดดำเนินคดีอาญา และส่งเรื่องให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาโทษตามฐานความผิด เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2555

ต่อมา 14 กันยายน 2555 ที่ประชุมคณะอนุกรรมการข้าราชการพลเรือน (อ.ก.พ.) กระทรวงมหาดไทย มีมติให้ลงโทษไล่ยงยุทธออกจากราชการ โดยให้มีผลย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน 2545 จากนั้นยงยุทธซึ่งดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยในขณะนั้น จึงลาออกจากตำแหน่งทางการเมืองวันที่ 1 ตุลาคม 2555

ผลกระทบต่อประชาชน

- เดือนตุลาคม 2555 คณะทำงานเพื่อพิจารณาเพิกถอนคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย มีมติให้กระทรวงมหาดไทยเพิกถอนโฉนดสนามกอล์ฟและหมู่บ้านทั้งหมด ซึ่งกระทรวงมหาดไทยอาจต้องจ่ายค่าชดเชยกว่า 7,000-8,000 ล้านบาท
- ประชาชนที่ซื้อบ้านพร้อมที่ดินในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในสนามกอล์ฟอัลไพน์ประมาณ 300 ราย จะได้รับความเดือดร้อน หากมีการเพิกถอนกรรมสิทธิ์ในที่ดิน โดยรายงานข่าวในหนังสือพิมพ์ *มติชน* ระบุว่า มีบ้านเรือนจำนวนไม่น้อยในหมู่บ้านถูกปล่อยทิ้งและเจ้าของบ้านบางส่วนขายบ้านต่อในราคาขาดทุน

ภาคผนวก

ประมวลกฎหมายที่ดิน

มาตรา 84 การได้มาซึ่งที่ดินของวัดวาอาราม วัดบาทหลวงโรมัน คาทอลิก มูลนิธิเกี่ยวกับคริสตจักร หรือมัสยิดอิสลาม ต้องได้รับอนุญาตจากรัฐมนตรี และให้ได้มาไม่เกิน 50 ไร่

ในกรณีที่เป็นการสมควร รัฐมนตรีจะอนุญาตให้ได้มาซึ่งที่ดินเกินจำนวนที่บัญญัติไว้ในวรรคแรกก็ได้

บทบัญญัติในมาตรานี้ไม่กระทบกระเทือนการได้มาซึ่งที่ดินที่มีอยู่แล้วก่อนวันที่ประมวลกฎหมายนี้ใช้บังคับ และการได้มาซึ่งที่ดินของมัสยิดอิสลามโดยทางบทบัญญัติแห่งศาสนาอิสลามในจังหวัดที่มีตำแหน่งดะโต๊ะยุติธรรม

เอกสารอ้างอิง

- *ชงปลัด มท. เพิกถอนที่ดิน 'อัลไพน์'*, หนังสือพิมพ์ *โพสต์ทูเดย์*, 2 ตุลาคม 2555.
- *'ถาวร' อุ้ม 300 ลูกบ้านอัลไพน์*, หนังสือพิมพ์ *ฐานเศรษฐกิจ*, 24-26 กันยายน 2552.

26

สนามกอล์ฟอัลไพน์:

ฮุบที่ธรณีสงฆ์ทำสนามกอล์ฟ

วันที่ 20 พฤศจิกายน 2512 นางเนื่อม ชำนาญชาติศักดา ทำพินัยกรรมยกที่ดินสองแปลง (เนื้อที่ 924 ไร่) ในจังหวัดปทุมธานี ให้กับวัดธรรมิการามวรวิหาร จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต่อมาในปี 2529 เจ้าอาวาสวัดธรรมิการามฯ ต้องการขายที่ดินดังกล่าวเพื่อนำเงินไปบำรุงวัด จึงพยายามโอนที่ดินให้เป็นของมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ซึ่งพินัยกรรมระบุให้ช่วยจัดการผลประโยชน์ให้กับวัด

แต่เนื่องจากที่ดินดังกล่าวเป็นของวัด (ที่ธรณีสงฆ์) จึงโอนกรรมสิทธิ์ให้ผู้ใดไม่ได้ เจ้าอาวาสจึงทำหนังสือถึงนายเสนาะ เทียนทอง รมช. มหาดไทยในขณะนั้น ซึ่งกำกับดูแลกรมที่ดิน ให้พิจารณาเรื่องที่ดินของวัด ซึ่งนายเสนาะก็สั่งการไม่อนุญาตให้วัดได้ที่ดิน เพื่อให้สามารถโอนเป็นของมูลนิธิมหามกุฏฯ ได้

จากนั้น มูลนิธิมหามกุฏฯ ขายที่ดินให้กับบริษัท อัลไพน์เรียลเอสเตท จำกัด และบริษัท อัลไพน์กอล์ฟแอนด์สปอร์ตคลับ จำกัด ซึ่งมีภรรยาและน้องชายของนายเสนาะเป็นผู้ถือหุ้น ในราคา 142 ล้านบาท

นอกจากนี้ ในปี 2539 บริษัทฯ ได้สร้างสนามกอล์ฟชื่อ 'อัลไพน์' ซึ่งขายให้ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ในปี 2541 ในราคา 500 ล้านบาท และในช่วงปี 2542-2543 บริษัทฯ ได้จดทะเบียนโอนที่ดินในส่วนที่ไม่ใช่สนามกอล์ฟให้แก่ลูกสาวและลูกชายของนายเสนาะ ซึ่งมีมูลค่านับร้อยล้านบาท

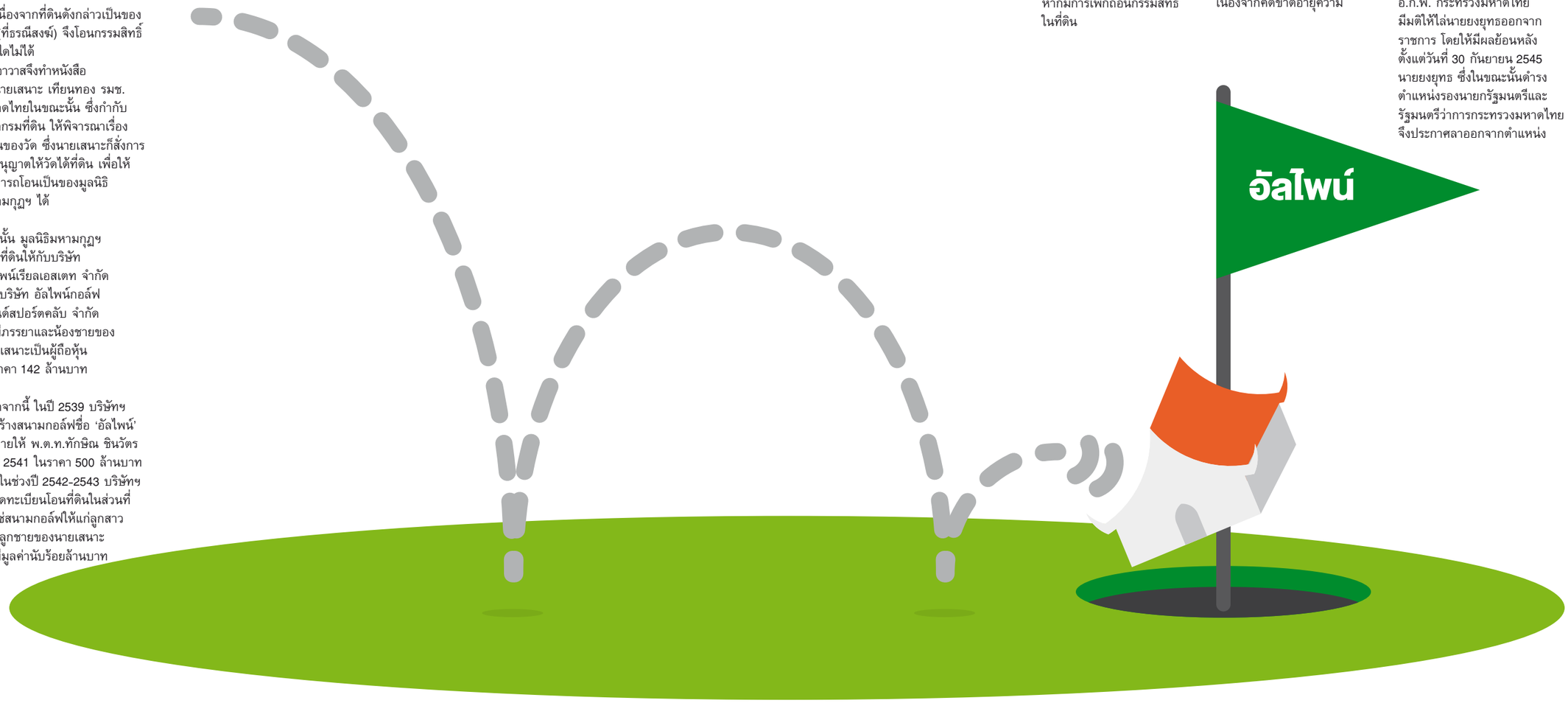

ผลกระทบต่อประชาชน

- คณะทำงานเพื่อพิจารณาเพิกถอนคำสั่งของกระทรวงมหาดไทย มีมติให้กระทรวงมหาดไทยเพิกถอนโฉนดสนามกอล์ฟและหมู่บ้านทั้งหมด ซึ่งกระทรวงมหาดไทยอาจต้องจ่ายค่าชดเชยกว่า 7,000-8,000 ล้านบาท
- ประชาชนที่ซื้อบ้านพร้อมที่ดินในหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในสนามกอล์ฟอัลไพน์ประมาณ 300 รายจะได้รับความเดือดร้อน หากมีการเพิกถอนกรรมสิทธิ์ในที่ดิน

สถานะ

วันที่ 4 กุมภาพันธ์ 2553
ป.ป.ช. มีมติว่าที่ดินดังกล่าวตกเป็นกรรมสิทธิ์ของวัดธรรมิการามฯ (ที่ธรณีสงฆ์) โดยมีผลทางกฎหมายทันทีตั้งแต่นางเนื่อมถึงแก่กรรม การขายที่ธรณีสงฆ์จึงไม่ชอบด้วยกฎหมาย คำสั่งของนายเสนาะ เทียนทอง จึงเป็นคำสั่งที่มิชอบ ป.ป.ช. จึงฟ้องคดีนายเสนาะต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง แต่ศาลพิพากษายกฟ้อง เนื่องจากคดีขาดอายุความ

วันที่ 12 มิถุนายน 2555
ป.ป.ช. ลงมติชี้มูลความผิดนายยงยุทธ วิชัยดิษฐ เมื่อครั้งดำรงตำแหน่งรองปลัดกระทรวงมหาดไทย รักษาราชการแทนปลัด กรณีมีคำสั่งเพิกถอนคำสั่งของอธิบดีกรมที่ดิน (ซึ่งสั่งให้ยกเลิกโฉนดที่ดินที่แบ่งแยกออกมาจากโฉนดของที่ธรณีสงฆ์) จากนั้น ป.ป.ช. จึงส่งเรื่องให้อัยการสูงสุดดำเนินคดีอาญา และให้กระทรวงมหาดไทยพิจารณาโทษ ซึ่งต่อมา ที่ประชุม อ.ก.พ. กระทรวงมหาดไทย มีมติให้ไล่นายยงยุทธออกจากราชการ โดยให้มีผลย้อนหลังตั้งแต่วันที่ 30 กันยายน 2545 นายยงยุทธ ซึ่งในขณะนั้นดำรงตำแหน่งรองนายกรัฐมนตรีและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย จึงประกาศลาออกจากตำแหน่ง

27

นำเข้ารถหรู **เลี่ยงภาษีหมื่นล้าน**

ปูมหลัง

เหตุการณ์ไฟไหม้รถยนต์ราคาแพง 4 ใน 6 คัน (ราคารวมเกือบ 100 ล้านบาท) บนรถเทรลเลอร์ ขณะขนส่งจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดศรีสะเกษ เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2556 ทำให้ข่าวคราวเกี่ยวกับ 'รถจดประกอบ' ได้รับความสนใจอีกครั้ง หลังจากผู้สื่อข่าวของหนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์* ทำรายงานพิเศษเรื่องนี้ในปี 2553

รายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์* เผยให้เห็นวิธีการหลบเลี่ยงการจ่ายภาษีของขบวนการนำเข้ารถยนต์ราคาแพงครั้งแรกเมื่อวันที่ 4 กันยายน 2553 หลังจากผู้สื่อข่าวได้รับเบาะแสว่ามีรถยนต์ราคาแพงหลายยี่ห้อเข้าคิวรอติดตั้งแก๊ส ซึ่งเมื่อดูจากราคาของรถยนต์แต่ละคัน ทำให้เกิดข้อสงสัยว่าบรรดาเจ้าของรถยนต์หรูต้องการประหยัดค่าใช้จ่ายโดยการเปลี่ยนมาใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิงจริงหรือไม่ ที่สำคัญ รถยนต์เหล่านั้นใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิงได้จริงหรือไม่

จากการตรวจสอบของผู้สื่อข่าว พบว่า การติดตั้งแก๊สเป็นหนึ่งในขั้นตอนการหลบเลี่ยงการจ่ายภาษีและการตรวจสอบจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ซึ่งขณะนั้นมีรถประเภทนี้ในประเทศไทยประมาณ 1,000 คัน

เส้นทางผลประโยชน์

กระบวนการหลบเลี่ยงการจ่ายภาษีนำเข้ารถยนต์เกิดขึ้นหลังจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมรถยนต์เชิงพาณิชย์ที่ใช้พลังงานทดแทนในปี 2551 โดยมีการออกระเบียบกรมการขนส่งทางบกว่า รถประเภทดังกล่าวไม่จำเป็นต้องผ่านการตรวจสอบจาก สมอ. เพื่อเอื้อต่อการนำเข้ารถ ต่อมาจึงมีการยกเลิกข้อกำหนดในระเบียบว่าต้องเป็นรถยนต์เชิงพาณิชย์ ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการนำเข้าชิ้นส่วนรถยนต์ส่วนบุคคลที่ใช้แก๊ส ก่อนจะประกอบเป็นคันและจดทะเบียนกับกรมการขนส่งทางบกในฐานะรถจดประกอบ

วิธีการของขบวนการนำเข้ารถยนต์ เริ่มต้นจากการไปประมูลรถยนต์มือสองในต่างประเทศ โดยมี 4 ประเทศหลักคือ ญี่ปุ่น สิงคโปร์ ฮ่องกง และอังกฤษ จากนั้นรถยนต์จะถูกถอดเครื่องยนต์และล้อ ก่อนจะนำชิ้นส่วนใส่ตู้คอนเทนเนอร์ส่งเข้าประเทศไทยทางเรือ แล้วจึงแจ้งว่าเป็นการนำเข้าชิ้นส่วนรถยนต์ เนื่องจากมีประกาศกระทรวงพาณิชย์ว่าด้วยการนำสินค้าเข้ามาในราชอาณาจักร (ฉบับที่ 85) พ.ศ. 2534 ที่ห้ามนำเข้ารถยนต์มือสอง เพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมในประเทศ

ต่อมา ผู้นำเข้าจะขอเอกสารแสดงการเสียภาษีนำเข้าชิ้นส่วนรถยนต์ (ใบอินวอยซ์) จากกรมศุลกากร จากนั้นจึงนำชิ้นส่วนรถยนต์มาประกอบ และนำไปประเมินเสียภาษีสรรพสามิตในอัตราประมาณร้อยละ 30-50 ของราคาประเมิน ซึ่งต่างจากการแจ้งนำเข้ารถยนต์ทั้งคันที่ต้องเสียภาษีศุลกากรร้อยละ 187-328 ของราคารถ (ขึ้นอยู่กับกำลังของเครื่องยนต์)

หลังจากนั้นจึงนำรถไปเปลี่ยนประเภทเชื้อเพลิงเป็นการใช้แก๊ส และแจ้งว่าเป็นรถที่ใช้พลังงานทดแทน เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบจาก สมอ. ซึ่งมีการตรวจสอบอย่างเข้มงวด และมีค่าใช้จ่ายถึง 120,000 บาทต่อคัน อีกทั้งใช้เวลาในการตรวจสอบนานถึง 6 วันต่อคัน ก่อนจะนำรถและเอกสารไปยื่นขอทะเบียนรถยนต์ที่กรมการขนส่งทางบกตามต่างจังหวัด หลังจากนั้นจึงทำเรื่องขอเปลี่ยนกลับมาใช้น้ำมันเป็นเชื้อเพลิง และจะล้างเล่มทะเบียนรถยนต์ซึ่งระบุประเภทของเชื้อเพลิง ด้วยการแจ้งหายและขอทำใหม่ เพื่อไม่ให้เหลือร่องรอยว่าเป็นรถยนต์ที่ใช้วิธีจดประกอบ ก่อนจะย้ายทะเบียนรถยนต์กลับเข้ากรุงเทพฯ และนำไปขายในราคาต่ำกว่าท้องตลาดประมาณร้อยละ 20-30 ซึ่งจะทำให้ผู้ขายได้กำไร 5-10 เท่า

การรับจดทะเบียนรถจดประกอบทำให้รัฐสูญเสียรายได้จากภาษีนำเข้ารถยนต์ เนื่องจากภาษีนำเข้าชิ้นส่วนรถยนต์มีอัตราต่ำกว่าภาษีนำเข้ารถยนต์มาก กรมการขนส่งทางบกจึงเตรียมออกประกาศไม่รับจดทะเบียนรถจดประกอบ (ขณะนี้อยู่ในขั้นตอนของคณะกรรมการกฤษฎีกา) เช่นเดียวกับกับกระทรวงพาณิชย์ออกประกาศห้ามนำเข้าตัวถังของรถยนต์นั่งและโครงรถจักรยานยนต์ที่ใช้แล้ว เมื่อวันที่ 3 กันยายน 2555

แต่ปัญหาที่ตามมาก็คือ การนำเข้ารถยนต์ทั้งคัน โดยแจ้งราคาต่อกรมศุลกากรต่ำกว่าความเป็นจริง ซึ่งแม้กลุ่มผู้นำเข้ารถยนต์รายย่อยจะออกมาชี้แจงว่าตนเองทำธุรกิจถูกต้องตามกฎหมาย แต่ พ.ต.อ. ดุษฎี อารยวุฒิ รองปลัดกระทรวงยุติธรรม โต้กลับว่าประเทศต้องสูญเสียรายได้หลายหมื่นล้านบาท จากการนำเข้ารถยนต์ราคาแพงในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมา เนื่องจากผลการตรวจสอบช่วงเดือนมิถุนายน 2554 ถึงเดือนมิถุนายน 2555 พบว่ามีการนำเข้ารถที่แจ้งราคาต่ำกว่าความเป็นจริงประมาณ 10,000 คัน

เหตุการณ์ไฟไหม้รถยนต์ราคาแพง 4 ใน 6 คัน ที่จังหวัดนครราชสีมา เมื่อวันที่ 29 พฤษภาคม 2556 เป็นตัวจุดประเด็นที่ทำให้เบื้องลึกเบื้องหลังของรถจดประกอบถูกตีแผ่ เมื่อกรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) รับคดีนี้เป็นคดีพิเศษเมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2556 หลังจากเริ่มตรวจสอบเรื่องนี้ตั้งแต่เดือนกันยายน 2553

จากการตรวจสอบของเจ้าหน้าที่พบว่า รถทั้ง 6 คัน มีความผิดปกติ เช่น มีการติดตั้งถังแก๊ส โดยวิศวกรยืนยันว่ารถทั้ง 6 คันไม่สามารถใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิงได้ เนื่องจากใช้เครื่องยนต์เบนซินขนาด 12 สูบ นอกจากนี้ หมายเลขตัวถังยังถูกเปลี่ยนแปลง และหลังเหตุการณ์ไฟไหม้ก็ไม่มีผู้ใดมาแสดงตัวยืนยันความเป็นเจ้าของ

สถานะของคดี

ธาริต เพ็งดิษฐ์ อธิบดีดีเอสไอ ระบุว่า จากการตรวจสอบพบว่า ในช่วงปี 2554-2555 มีรถต้องสงสัยว่าหลบเลี่ยงภาษีเข้าสู่ระบบการจดทะเบียนของกรมการขนส่งทางบก โดยแจ้งว่าเป็นรถจดประกอบจำนวน 5,832 คัน แยกเป็นการแจ้งจดทะเบียนว่าใช้แก๊สเป็นเชื้อเพลิงอย่างเดียว จำนวน 2,410 คัน และอีก 3,422 คัน แจ้งว่าใช้เชื้อเพลิงปกติ และจากการตรวจสอบข้อมูลในปี 2556 พบว่า มีการขอแบบการเสียภาษีรถยนต์ของกรมสรรพสามิตจำนวนประมาณ 3,000 คัน ซึ่งหากมีการชำระภาษีจะนำไปสู่การจดประกอบ ทำให้ดีเอสไอมีรถยนต์ที่ต้องตรวจสอบอย่างน้อย 8,000 คัน โดยดีเอสไอมีชื่อและที่อยู่ของบริษัทผู้นำเข้าและครอบครองรถยนต์ต้องสงสัยทั้งหมดแล้ว และคาดว่าร้อยละ 85 ของรถยนต์ต้องสงสัย เป็นรถยนต์ผิดกฎหมาย

นอกจากนี้ แหล่งข่าวจากดีเอสไอให้ข้อมูลกับหนังสือพิมพ์ *คมชัดลึก* ว่า กลุ่มผู้นำเข้ารถยนต์รายย่อยจะเข้าหาเครือญาตินักการเมืองเพื่อขอความช่วยเหลือช่วยเหลือ อาทิ กลุ่มปากน้ำ กลุ่มกำแพงเพชร กลุ่มนครปฐม และกลุ่มฝั่งธนบุรี โดยส่งเงินให้ฝ่ายการเมืองประมาณคันละ 1 ล้านบาท แต่จากการตรวจสอบที่เข้มงวดมากขึ้นในปัจจุบัน ทำให้ไม่สามารถแจ้งราคารถยนต์ต่อกรมศุลกากรต่ำกว่าความเป็นจริงได้ จำนวนเงินจึงลดลงเหลือคันละประมาณ 500,000 บาท

ผลกระทบต่อประชาชน

- คณะกรรมาธิการการเงิน การคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน วุฒิสภา รายงานว่า มีรถยนต์กว่า 10,000 คันต่อปี ที่หลบเลี่ยงภาษี โดยทำมาตั้งแต่ปี 2551 จนถึงปัจจุบัน ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ประมาณ 50,000-60,000 ล้านบาท
- ประชาชนที่ซื้อรถจดประกอบอาจถูกอายัดรถไปตรวจสอบ หรืออาจถูกเก็บภาษีย้อนหลัง และไม่มีหลักประกันเรื่องความปลอดภัยในการใช้รถ

เอกสารอ้างอิง

- *แฉแก๊งรถหรู แจ้งติดแก๊ส หลีกเลี่ยงภาษี*, หนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*, 4 กันยายน 2553.
- *แฉดาราดังฮิตใช้รถหรูลอบนำเข้า*, หนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*, 8 กันยายน 2553.
- *แฉรถหรูฉาว-เข้าข่ายฟอกถึง 8 พันคัน*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 4 มิถุนายน 2556.
- *เปิดปูมเจ้าพ่อ 'รถหรู' เส้นทาง 'อินวอยซ์ลอย'*, หนังสือพิมพ์ *คมชัดลึก*, 5 มิถุนายน 2556.
- *รถเถื่อนเกลื่อนเมือง จุดอ่อน ขรก.-กำแพงภาษี?*, หนังสือพิมพ์ *คมชัดลึก*, 3 มิถุนายน 2556.
- *รถหรูเลี่ยงภาษี เชื้อร้ายยังไม่ตาย*, หนังสือพิมพ์ *คมชัดลึก*, 2 มิถุนายน 2556.
- *ล็อกเป้า 40 บ. นำเข้ารถหรูอิงการเมือง เล็งล้างบาง*, หนังสือพิมพ์ *คมชัดลึก*, 5 มิถุนายน 2556.
- *เส้นทางไม่ลับ 'รถหรู' ไฮโซขาชิ่งชอบของถูก*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 18 ตุลาคม 2555.

27

— รถจดประกอบ:

เลี่ยงภาษีหมื่นล้าน ฟันกำไร 5–10 เท่า

ขบวนการรถจดประกอบเกิดขึ้นหลังจากรัฐบาลมีนโยบายส่งเสริมรถยนต์เชิงพาณิชย์ที่ใช้พลังงานทดแทนในปี 2551 ซึ่งมีการออกระเบียบว่ารถดังกล่าวไม่ต้องผ่านการตรวจสอบจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ต่อมามีการยกเลิกข้อกำหนดว่าต้องเป็นรถยนต์เชิงพาณิชย์ จึงเปิดโอกาสให้มีการนำเข้าชิ้นส่วนรถยนต์ส่วนบุคคลที่ใช้แก๊สเข้ามาประกอบเป็นคัน และจดทะเบียนกับกรมการขนส่งทางบกในฐานะรถจดประกอบ

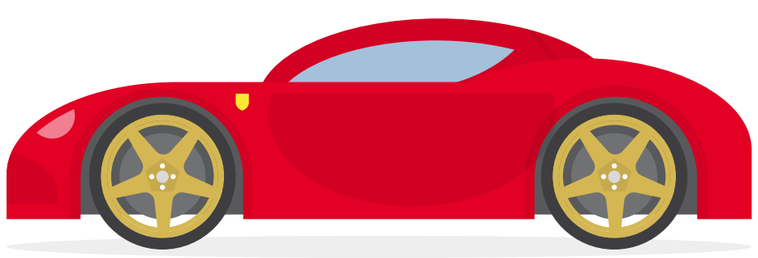

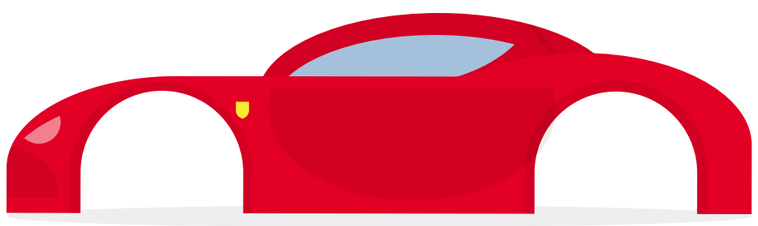

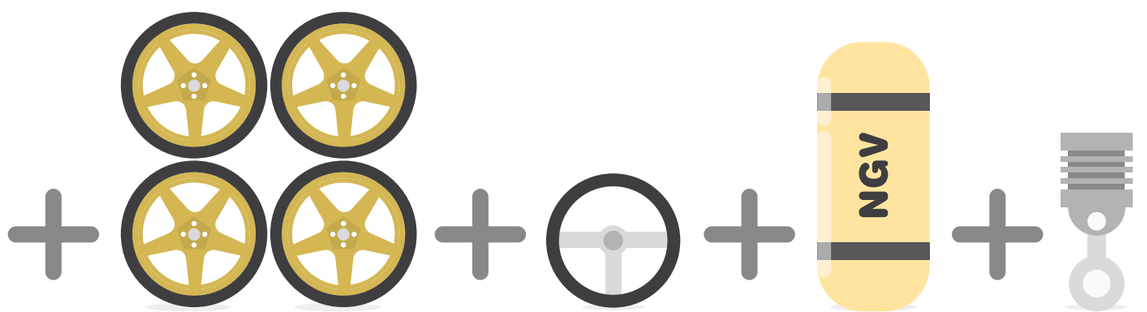

เนื่องจากการนำเข้าชิ้นส่วนเสียภาษีน้อยกว่ารถยนต์ทั้งคันมาก โดยการนำเข้าชิ้นส่วนเสียภาษีสรรพสามิตหลังจากประกอบคันประมาณ 30-50% ของราคาประเมิน ขณะที่การนำเข้ารถยนต์ทั้งคันต้องเสียภาษีศุลกากร 187-328% ของราคารถ ทำให้มีผู้นำเข้าบางรายนำเข้ารถยนต์ราคาแพงโดยแจ้งว่าเป็นการนำเข้าชิ้นส่วน ทั้งที่เป็นการนำเข้ารถยนต์ที่ถอดชิ้นส่วนออกจากตัวรถเพียงไม่กี่ชิ้น จากนั้นจึงนำมาประกอบและเปลี่ยนเชื้อเพลิงเป็นการใช้แก๊ส เพื่อหลีกเลี่ยงการตรวจสอบจาก สมอ. ก่อนจะจดทะเบียนในฐานะรถจดประกอบแล้วจึงเปลี่ยนเชื้อเพลิงเป็นการใช้น้ำมัน ทำทะเบียนเล่มใหม่ เพื่อไม่ให้มีหลักฐานว่าเป็นรถที่ใช้วิธีจดประกอบ และนำไปขายในราคาต่ำกว่าท้องตลาดประมาณ 20-30% เพราะต้นทุนถูกกว่า

จากการสืบสวนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เชื่อว่ามีรถจดประกอบถึง 85% ที่น่าจะแจ้งเท็จว่าเป็นการนำเข้าชิ้นส่วน ซึ่งทำให้รัฐสูญเสียภาษีไม่ต่ำกว่า 20,000 ล้านบาท ขณะเดียวกันก็เชื่อว่าขบวนการดังกล่าวจะเกิดขึ้นไม่ได้ถ้าไม่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐเอื้อประโยชน์

บันได 4 ขั้น

01 ผู้นำเข้าแจ้งเท็จว่าเป็นการนำเข้าชิ้นส่วนรถยนต์

02 นำชิ้นส่วนรถยนต์มาประกอบเป็นรถ และเสียภาษีสรรพสามิตในอัตราประมาณ 30-50% ของราคาประเมิน

03 หลีกเลี่ยงการตรวจสอบจาก สมอ. โดยแจ้งว่าเป็นรถที่ใช้พลังงานทดแทน และนำรถไปจดทะเบียนที่กรมการขนส่งทางบก

04 ทำเรื่องขอเปลี่ยนมาใช้น้ำมัน และทำทะเบียนรถยนต์เล่มใหม่ ก่อนจะนำไปขายในตลาด

ผลกระทบต่อประชาชน

- คณะกรรมาธิการการเงิน การคลัง การธนาคาร และสถาบันการเงิน วุฒิสภา รายงานว่ามีรถยนต์กว่า 1 หมื่นคันต่อปีที่หลบเลี่ยงภาษี โดยทำมาตั้งแต่ปี 2551 จนถึงปัจจุบัน ทำให้รัฐสูญเสียรายได้ประมาณ 5-6 หมื่นล้านบาท
- ประชาชนที่ซื้อรถจดประกอบอาจถูกอายัดรถไปตรวจสอบ หรืออาจถูกเก็บภาษีย้อนหลัง และไม่มีหลักประกันเรื่องความปลอดภัยในการใช้รถ

28

สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ **เซ็นปุ๊บ อนุมัติปั๊บ**

ปูมหลัง

สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น จำกัด ก่อตั้งในปี 2526 โดยมีหน้าที่รับฝากเงินและให้เงินกู้แก่สมาชิก รวมถึงให้สวัสดิการอื่นๆ เช่น สวัสดิการกองทุนผู้สูงอายุ เพื่อช่วยแก้ปัญหาด้านเศรษฐกิจและสังคมของผู้คนในชุมชนการเคหะคลองจั่น

ปัจจุบัน สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่นถือเป็นสหกรณ์ที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ ทั้งในแง่จำนวนสมาชิกและมูลค่าสินทรัพย์ โดยรายงานประจำปี 2555 ระบุว่า สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ มีสมาชิกสามัญและสมาชิกสมทบ 52,683 คน และมีสินทรัพย์ราว 21,790 ล้านบาท

ในปี 2556 สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ตรวจสอบพบความผิดปกติในการปล่อยกู้ประมาณ 11,846 ล้านบาท แก่สมาชิกสมทบจำนวน 27 ราย ทำให้เกิดความสงสัยว่า ประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ในช่วงปี 2551-2554 ได้ยักยอกและฉ้อโกงเงินของสหกรณ์ โดยได้อนุมัติการปล่อยเงินกู้อย่างผิดกฎระเบียบ และสมาชิกที่ได้รับเงินกู้ดังกล่าวมีความเชื่อมโยงกับประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ และมีข้อมูลทางการเงินที่ผิดปกติ นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่บางคนของสหกรณ์ยังอาจอำพรางการขาดชำระหนี้ของลูกหนี้ โดยสร้างหลักฐานการชำระหนี้เท็จ

ที่สำคัญ กรมส่งเสริมสหกรณ์ซึ่งมีหน้าที่กำกับดูแลสหกรณ์ยังบกพร่องต่อหน้าที่ โดยละเลยในการเข้าไปจัดการแก้ไขปัญหาการปล่อยกู้ ทั้งที่ได้รับรายงานเกี่ยวกับความผิดปกติมาโดยตลอด

เส้นทางผลประโยชน์

สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ปล่อยกู้ให้กับสมาชิกสมทบ 27 รายโดยขัดต่อกฎระเบียบ ดังหมายเหตุงบการเงินประจำปี 2555 ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ และหนังสือที่ ยุทธพงศ์ จรัสเสถียร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ส่งถึงกรมส่งเสริมสหกรณ์ ระบุไว้ดังนี้

- สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ รับสมาชิกสมทบที่ไม่ได้ถือหุ้นกับสหกรณ์
- สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ให้สมาชิกสมทบที่ไม่ได้ถือหุ้น กู้เงินในจำนวนมากกว่าที่กำหนดไว้ในระเบียบว่าด้วยการกู้เงินและดอกเบี้ยเงินกู้
- สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ทำสัญญาเงินกู้ โดยยอมให้ผู้กู้บางรายมีหลักทรัพย์ค้ำประกันไม่ครอบคลุมมูลหนี้ และบางรายไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกัน รวมทั้งระบุให้ผู้ค้ำประกันรับผิดชอบกรณีเกิดความเสียหายในวงเงินไม่เกิน 100,000 บาท ทั้งที่ระเบียบของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ กำหนดให้ผู้ค้ำประกันต้องรับผิดชอบความเสียหายโดยไม่จำกัดวงเงิน
- สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ไม่ได้บันทึกการพิจารณาและอนุมัติเงินกู้ให้สมาชิกสมทบในรายงานการประชุมคณะกรรมการดำเนินการประจำเดือนที่ส่งให้กับกรมตรวจบัญชีสหกรณ์

ด้วยเหตุเหล่านี้ การปล่อยกู้ดังกล่าวจึงถูกตั้งข้อสงสัยว่าเป็นการยักยอกและฉ้อโกงเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ เพื่อเอื้อประโยชน์แก่ประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์และพวกพ้อง โดยสำนักข่าวไทยพับลิก้าตรวจสอบข้อมูลของสมาชิกสมทบ 27 ราย ซึ่งส่วนใหญ่เป็นบริษัทจากกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ และพบความผิดปกติ ดังนี้

- บริษัท 10 แห่ง มีประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ และญาติคนหนึ่ง เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ โดยบริษัทกลุ่มนี้กู้เงินจากสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ 5,274 ล้านบาท หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 50 ของจำนวนเงินกู้ของสมาชิกสมทบ 27 ราย โดยประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ เป็นผู้อนุมัติสัญญาปล่อยกู้ส่วนใหญ่
- บริษัทบางแห่งมีทรัพย์สินส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ระยะสั้นและเงินลงทุนระยะยาว ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะกิจการ เช่น บริษัท ปิโตรพลัส เป็นกิจการน้ำมันเชื้อเพลิง แต่มีทรัพย์สินส่วนใหญ่เป็นเงินกู้ระยะสั้น
- บริษัท 3 แห่ง ปิดกิจการในช่วงปี 2554-2555
- ลูกหนี้บางรายไม่มีข้อมูลที่ชัดเจน เช่น กองทุนเพื่อการพัฒนาไม่มีเลขทะเบียนนิติบุคคล ไม่มีรายชื่อกรรมการบริหาร ไม่มีสถานะทางบัญชี และไม่เป็นกองทุนรวมที่ต้องจดทะเบียนกับสำนักงานคณะกรรมการกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

- บริษัท 9 แห่ง มีที่ตั้งเดียวกันกับสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น สาขา ยู ทาวเวอร์
- บริษัท 25 แห่ง บันทึกมูลค่าหนี้ในงบดุลของบริษัทต่ำกว่าจำนวนเงินกู้ที่กู้ยืมจากสหกรณ์

นอกจากนี้ ยังมีหลักฐานบางอย่างที่ชวนให้สงสัยว่าลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ยเป็นจำนวนมาก แต่ข้อเท็จจริงนี้ถูกปกปิดไว้ โดยใบเสร็จการจ่ายดอกเบี้ยของลูกหนี้บางรายลงวันที่ 31 ธันวาคม 2554 ซึ่งเป็นวันที่สถาบันการเงินและสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ปิดทำการ[1] และรายงานประจำปี 2555 ของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ระบุว่า ลูกหนี้ค้างชำระดอกเบี้ยมากขึ้น โดยในปี 2555 มีดอกเบี้ยค้างชำระถึงร้อยละ 73.36 ของมูลค่าดอกเบี้ยที่ต้องชำระ ซึ่งเพิ่มขึ้นอย่างก้าวกระโดดจากร้อยละ 5.57 ในปี 2554

นอกจากความผิดปกติเรื่องการปล่อยกู้และการชำระดอกเบี้ยแล้ว หมายเหตุงบการเงินประจำปี 2555 ของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์ ยังระบุถึงการดำเนินการอื่นๆ ของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ที่เอื้อประโยชน์ต่อประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ เช่น

- ประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ เป็นลูกหนี้เงินยืมทดรอง 3,298 ล้านบาท โดยไม่ได้ระบุวัตถุประสงค์ในการยืมเงินและกำหนดชำระเงินคืน
- สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ลงทุนในตั๋วสัญญาใช้เงินของสหกรณ์ยูเนี่ยนรัฐประชา จำกัด 1,000 ล้านบาท ทั้งที่ในปี 2554 นายทะเบียนสหกรณ์เห็นชอบวงเงินกู้ยืมไม่เกิน 3.3 ล้านบาท และในปี 2550 สหกรณ์ยูเนี่ยนรัฐประชามีทุนดำเนินงานเพียง 830,000 บาท

ยุทธพงศ์ จรัสเสถียร รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงเกษตรฯ ให้สัมภาษณ์ว่า กรมส่งเสริมสหกรณ์ในฐานะนายทะเบียนผู้กำกับดูแล บกพร่องต่อหน้าที่ โดยไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหา ทั้งที่กรมตรวจบัญชีสหกรณ์พบความผิดปกติในงบการเงินของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่นมาแล้วประมาณ 5 ปี และได้แจ้งให้กรมส่งเสริมสหกรณ์รับทราบมาโดยตลอด อีกทั้ง ธีระ วงศ์สมุทร อดีตรัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรก็เคยสั่งการให้ตรวจสอบแล้ว

ผลกระทบต่อประชาชน

- สมาชิกได้รับเงินปันผลน้อยกว่าที่ควร หากเกิดหนี้เสีย หรืออาจเกิดความเสียหายมาก หากสหกรณ์มีหนี้เสียจนถึงขั้นล้มละลาย เพราะมูลค่าเงินกู้ที่ให้กับสมาชิกสมทบทั้ง 27 ราย คิดเป็นร้อยละ 80 ของเงินกู้ทั้งหมด และคิดเป็นประมาณร้อยละ 54 ของมูลค่าสินทรัพย์
- การปล่อยกู้ของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ สร้างความวิตกกังวลว่าสหกรณ์อื่นอีกหลายแห่งอาจมีปัญหาทางการเงิน เพราะมีเงินฝากจำนวนมากกับสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น โดยมีมูลค่ารวมกันกว่า 8,000 ล้านบาท และสร้างความวิตกกังวลว่าสหกรณ์อื่นอาจมีปัญหาแบบเดียวกัน

1 จากการสัมภาษณ์ผู้สื่อข่าวจากสำนักข่าวไทยพับลิก้า เมื่อวันที่ 3 มิถุนายน 2556 ผู้สื่อข่าวได้แสดงใบเสร็จที่มีความผิดปกติดังกล่าว

สถานะของคดี

- กองบังคับการปราบปราม สำนักงานตำรวจแห่งชาติ อยู่ระหว่างสืบสวนคดียักยอกหรือฉ้อโกงทรัพย์ ตามที่มีการร้องเรียน
- ศาลอาญารับฟ้องคดียักยอกทรัพย์ ตามที่สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ได้ยื่นฟ้องประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์และพวก และศาลแพ่งรับฟ้องคดีเรียกคืนทรัพย์และละเมิด ตามที่สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ได้ยื่นฟ้องเพื่อเรียกเงินคืนจากจำเลย จำนวน 12,481 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม จำเลยและพวกพยายามใช้อำนาจในการบริหารสหกรณ์ และลงมติให้สหกรณ์ถอนฟ้องตนและพวกไปแล้วบางคดี
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) อยู่ระหว่างตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีการยักยอกทรัพย์หรือฉ้อโกงทรัพย์ของประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์และพวก ตามที่ ปฏิพันธ์ จันทรภูติ อดีตที่ปรึกษาและสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ เป็นผู้ร้องทุกข์
- วันที่ 10 กรกฎาคม 2556 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) และดีเอสไอยึดและอายัดทรัพย์สินของผู้ต้องหา 4 คน ได้แก่ 1. ประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ 2. อดีตรองผู้จัดการสหกรณ์ฝ่ายการเงิน 3. กรรมการสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ 4. เจ้าหน้าที่สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนฯ ในความผิดฐานผู้ต้องหาร่วมกันยักยอกเงินของสหกรณ์

เอกสารอ้างอิง

- *กางบัญชีเงินฝากสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น ขาใหญ่เป็นสหกรณ์ด้วยกันเอง ยอดรวมกว่า 8 พันล้านบาท*, เว็บไซต์ Thaipublica, 20 กรกฎาคม 2556.
- *เจาะ 27 ลูกหนี้สมทบ ความผิดปกติเงินกู้หมื่นล้าน สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น (1)*,เว็บไซต์ Thaipublica, 27 พฤษภาคม 2556.
- *เจาะสัญญาเงินกู้สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น 'ศุภชัย ศรีศุภอักษร' กู้เอง-เซ็นอนุมัติเอง*, เว็บไซต์ Thaipublica, 18 มิถุนายน 2556.
- *ปปง.-ดีเอสไอ ยึดและอายัดทรัพย์ 'ศุภชัย ศรีศุภอักษร และพวก' ยักยอกทรัพย์สหกรณ์ฯ คลองจั่น 12,000 ล้าน*, เว็บไซต์ Thaipublica, 11 กรกฎาคม 2556.
- *เปิดลูกหนี้ 27 ราย สหกรณ์คลองจั่น มูลหนี้กว่า 1 หมื่นล้าน ส่วนใหญ่ไม่ได้ทำธุรกิจ-กรมตรวจบัญชีสหกรณ์ชี้พบงบการเงินผิดปกติมา 5 ปีแล้ว*, เว็บไซต์ Thaipublica, 16 พฤษภาคม 2556.
- *'ยุทธพงศ์ จรัสเสถียร' รมช.เกษตรและสหกรณ์ พร้อมเช็คบิลถ้าแก้ปัญหาสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่นไม่คืบ*, เว็บไซต์ Thaipublica, 1 มิถุนายน 2556.
- *สมาชิกสหกรณ์ยูเนี่ยนคลองจั่นหอบเอกสาร 2 ลัง แห่ร้องทุกข์ดีเอสไอ กรณีโดนโกงเงินกว่า 1.2 หมื่นล้านบาท*, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 30 พฤษภาคม 2556.
- *สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่นป่วน 'มณฑล กันล้อม' ฟ้องอาญา-แพ่ง 'ศุภชัย ศรีศุภอักษร' อดีตประธานยักยอก 1.2 หมื่นล้าน*, เว็บไซต์ Thaipublica, 17 เมษายน 2556.
- *สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่นป่วน ศึกแย่งอำนาจบริหาร – เปิดข้อมูลเงินกู้รายเดียว 3 พันล้านให้ 'ศุภชัย ศรีศุภอักษร'*, เว็บไซต์ Thaipublica, 9 เมษายน 2556.
- สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น จำกัด, รายงานประจำปี 2555.

28

เรื่องอื้อฉาวสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น:

ปล่อยกู้หมื่นล้าน ไร้หลักประกัน

สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่นปล่อยกู้ให้กับสมาชิกสมทบ 27 รายซึ่งไม่ได้ถือหุ้นของสหกรณ์ ประมาณ 11,846 ล้านบาท หรือประมาณ 80% ของเงินกู้ทั้งหมด โดยประธานกรรมการดำเนินการของสหกรณ์ฯ ในขณะนั้น และญาติ เป็นผู้ถือหุ้นใหญ่ของบริษัทผู้กู้ 10 แห่ง ผู้กู้บางรายมีหลักทรัพย์ค้ำประกันน้อยกว่ามูลค่าหนี้ และบางรายไม่มีหลักทรัพย์ค้ำประกันเลย นอกจากนี้ยังมีผู้กู้อีก 3 รายที่ปิดกิจการไปแล้ว

แม้กรมตรวจบัญชีสหกรณ์พบความผิดปกติในงบการเงินของสหกรณ์คลองจั่นมากว่า 5 ปี และแจ้งให้กรมส่งเสริมสหกรณ์ทราบ แต่กรมส่งเสริมสหกรณ์กลับไม่ดำเนินการใดๆ จนกระทั่งเกิดปัญหาขึ้น

เงินกู้
20%
สมาชิกที่ได้รับ
50,000 ราย

เงินกู้
80%
สมาชิกที่ได้รับ
27 ราย

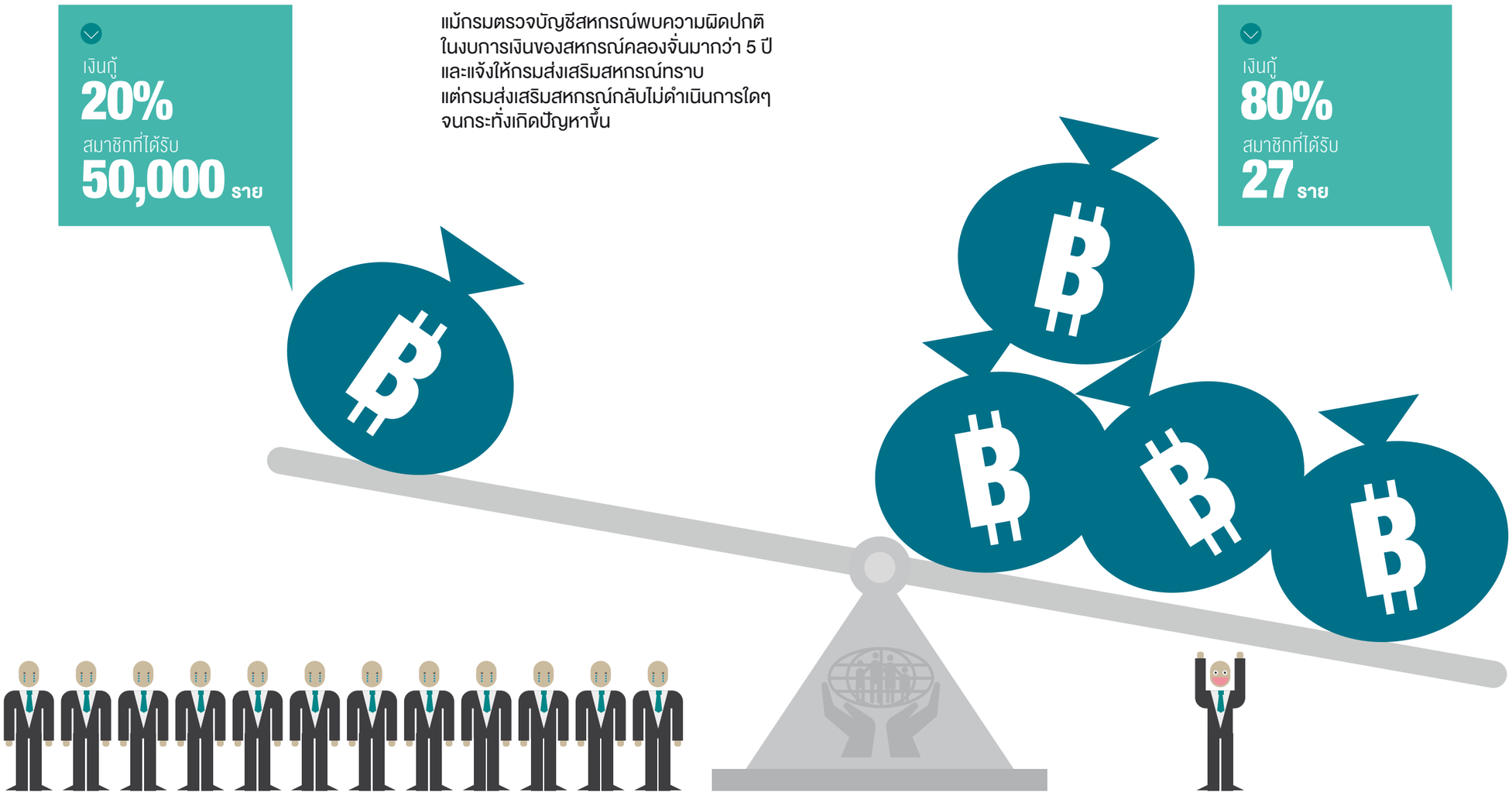

ผลกระทบต่อประชาชน

- สมาชิกได้รับเงินปันผลน้อยกว่าที่ควร หากเกิดหนี้เสียหรืออาจเกิดความเสียหายมากหากสหกรณ์มีหนี้เสียจนถึงขั้นล้มละลาย
- สร้างความวิตกกังวลว่าสหกรณ์อื่นอีกหลายแห่งอาจมีปัญหาในลักษณะเดียวกัน

สถานะ

- ศาลอาญารับฟ้องคดียักยอกทรัพย์ ตามที่สหกรณ์ยื่นฟ้องอดีตประธานกรรมการดำเนินการและพวก
- ศาลแพ่งรับฟ้องคดีเรียกคืนทรัพย์และละเมิด ตามที่สหกรณ์ยื่นฟ้องเพื่อเรียกเงินคืนจากอดีตประธานกรรมการดำเนินการ 12,481 ล้านบาท

บันได 3 ขั้น

01

ประธานกรรมการปล่อยกู้ให้กับสมาชิกที่ไม่ได้ถือหุ้น ซึ่งบางรายมีผลประโยชน์ร่วมกับประธานฯ

02

เจ้าหน้าที่ของสหกรณ์สร้างหลักฐานการชำระหนี้เท็จ

03

กรมส่งเสริมสหกรณ์มิได้แก้ไขปัญหา ทั้งที่ทราบปัญหามากว่า 5 ปี

ของหวาน : ทานง่าย อร่อยทุกมื้อ

ปริมณฑลของการทุจริตวนเวียนอยู่รอบๆ ตัวเรา พบเห็นได้ทั่วไปในชีวิตประจำวัน
แต่ปัญหานั้นฝังลึกถึงระดับโครงสร้างของสังคม

29

แป๊ะเจี๊ยะหลักแสน
แย่งเก้าอี้นักเรียน

ปูมหลัง

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นปัญหาสำคัญในสังคมไทย เพราะคุณภาพของโรงเรียนและบุคลากรทางการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมาก ทำให้เกิดการแย่งชิงที่นั่งในโรงเรียนที่ ‘มีชื่อ’ และคุณภาพสูง

‘อาการ’ ของความไม่เท่าเทียมดังกล่าวแสดงออกผ่านการกวดวิชาเพื่อสอบแข่งขันเข้าโรงเรียนชื่อดัง และการจ่ายเงิน ‘บริจาค’ เพื่อแลกกับสิทธิ์ในการจับจองเก้าอี้ในชั้นเรียน ที่เรียกกันโดยทั่วไปว่า ‘แป๊ะเจี๊ยะ’

การจ่ายแป๊ะเจี๊ยะของผู้ปกครองเพื่อให้ลูกหลานได้เข้าเรียนนั้นเกิดขึ้นในโรงเรียนที่มีการแข่งขันสูง ทั้งโรงเรียนรัฐบาลและเอกชน ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโรงเรียนในสังกัดสถาบันอุดมศึกษาต่าง ๆ

ในปีการศึกษา 2555 สพฐ. ระบุรายชื่อโรงเรียนในสังกัดที่มีการแข่งขันสูงทั้งหมด 280 แห่ง โดยโรงเรียน A (นามสมมุติ) ซึ่งเป็นโรงเรียนมัธยมชื่อดังในกรุงเทพฯ ก็เป็นหนึ่งในสถานศึกษาที่ได้ก่อให้เกิดวัฒนธรรมการเรียกรับเงินใต้โต๊ะ

เส้นทางผลประโยชน์

โรงเรียน A กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนชั้น ม. 3 เพื่อศึกษาต่อชั้น ม. 4 ไว้สูงกว่าโรงเรียนอื่นๆ ทำให้นักเรียนชั้น ม. 3 จำนวนมากไม่ผ่านเกณฑ์ดังกล่าว โรงเรียนจึงมี 'เก้าอี้' เหลือสำหรับการรับนักเรียนด้วย 'วิธีพิเศษ' ซึ่งส่อเค้าไม่โปร่งใส และเปิดช่องให้มีการเรียกแป๊ะเจี๊ยะ

ประกาศ สพฐ. ว่าด้วยการรับนักเรียนในปีการศึกษา 2555 กำหนดให้รับนักเรียนชั้น ม. 3 เพื่อเข้าศึกษาต่อชั้น ม. 4 โดยพิจารณาจากผลการเรียนเฉลี่ยและผลคะแนน O-NET แต่เนื่องจากประกาศของ สพฐ. มิได้กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกไว้อย่างชัดเจน ว่าจะต้องใช้ผลการเรียนเฉลี่ยและผลคะแนน O-NET เท่าใด จึงเปิดช่องให้โรงเรียน A กำหนดว่านักเรียนชั้น ม. 3 จะต้องได้คะแนนเฉลี่ยสะสมระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (GPAX) ไม่ต่ำกว่า 2.5 และคะแนน O-NET ไม่ต่ำกว่าร้อยละ 50 ซึ่งเป็นเกณฑ์ที่สูงกว่าโรงเรียนอื่นๆ ทำให้นักเรียนชั้น ม. 3 จำนวน 636 คน ผ่านเกณฑ์เข้าเรียนต่อชั้น ม. 4 เพียง 417 คน

แผนการรับนักเรียนของโรงเรียน A ระบุว่าจะรับนักเรียนชั้น ม. 4 จำนวน 755 คน โดยคัดเลือกด้วยวิธีสอบเข้า 183 คน ซึ่งเมื่อรวมนักเรียนชั้น ม. 3 ที่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก 417 คน โรงเรียนจึงมีเก้าอี้เหลือสำหรับการรับนักเรียนด้วยวิธีพิเศษอีก 155 ที่นั่ง

นักเรียนที่ได้เข้าเรียนด้วยวิธีพิเศษ มีทั้งนักเรียนชั้น ม. 3 ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือกและสอบคัดเลือกไม่ผ่าน และนักเรียนจากโรงเรียนอื่นที่สอบคัดเลือกไม่ผ่าน การรับนักเรียนด้วยวิธีพิเศษโดยไม่มีหลักเกณฑ์แน่ชัด จึงเป็นช่องทางให้เกิดการทุจริตเรื่องเงินๆ ทองๆ ในโรงเรียน A

การทุจริตในวงการศึกษาครั้งนี้ทำเป็นขบวนการ โดยมีผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้บริหาร อาจารย์ ไปจนถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน การติดต่อเพื่อจ่ายแป๊ะเจี๊ยะแลกกับสิทธิ์ในการจับจองเก้าอี้ในชั้นเรียนก็ทำได้หลายทาง ทั้งการติดต่อกับผู้อำนวยการโรงเรียนโดยตรง หรือติดต่อกับอาจารย์ที่มีส่วนรู้เห็น ซึ่งได้รับ 'ส่วนแบ่ง' จากเงินบริจาคในลักษณะคล้าย 'ค่าหัวคิว' ของนายหน้าขายสินค้า

วิธีหลักๆ ในการรับแป๊ะเจี๊ยะของโรงเรียน A คือ ให้ผู้ปกครองของนักเรียนที่ต้องการเข้าเรียน 'เสนอ' จำนวนเงินบริจาค โดยเขียนระบุจำนวนเงินในกระดาษ และจ่ายเป็นเงินสดให้แก่ผู้อำนวยการ โดยฝ่ายการเงินอาจ 'กระซิบ' บอกผู้ปกครองถึงจำนวนตัวเลขขั้นต่ำที่ควรเขียนลงไป ซึ่งตัวเลขดังกล่าวคือ

1. นักเรียนชั้น ม. 3 จากโรงเรียนอื่นที่สอบคัดเลือกไม่ผ่าน ต้องจ่ายประมาณ 300,000 บาท

2. นักเรียนชั้น ม. 3 เดิม และได้เกรดต่ำกว่า 2.5 ต้องจ่ายประมาณ 150,000 บาท

3. นักเรียนชั้น ม. 3 เดิม และได้เกรดเกิน 2.5 แต่ได้คะแนน O-NET ไม่ถึงร้อยละ 50 ต้องจ่ายประมาณ 10,000-50,000 บาท

ในกรณีโรงเรียน A มีเพียงผู้ปกครองของนักเรียนในกลุ่มสุดท้ายเท่านั้นที่ได้รับใบเสร็จรับเงินยืนยันว่าเป็นการบริจาคเงินให้โรงเรียน ขณะที่ผู้ปกครองสองกลุ่มแรกจ่ายเงินโดยไม่มีใบเสร็จ จึงเป็นจุดเริ่มต้นของข้อสงสัยที่ว่า น่าจะมีการแสวงหาประโยชน์จากเงินบริจาคก้อนนี้

ผลกระทบต่อประชาชน

- การเรียกรับแป๊ะเจี๊ยะเป็นการทำลายระบบการคัดเลือกนักเรียนตามความสามารถ
- นักเรียนชั้น ม. 3 เดิม ถูกลิดรอนสิทธิ์ในการเรียนต่อ ทั้งที่โรงเรียนยังรับนักเรียนชั้น ม. 3 เดิมไม่ครบสัดส่วนตามที่ สพฐ. กำหนด
- การที่เงินบริจาคตกเป็นของผู้ที่อยู่ในกระบวนการทุจริตแทนที่จะเป็นของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนสูญเสียงบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน
- การรับนักเรียนเพิ่มเพื่อเรียกรับแป๊ะเจี๊ยะ ทำให้จำนวนนักเรียนต่อห้องเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน

เอกสารอ้างอิง

- ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการรับนักเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2555 ลงวันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2554
- ประกาศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 เรื่อง รายละเอียดการรับนักเรียน ปีการศึกษา 2555 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ลงวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555

29

แป๊ะเจี๊ยะโรงเรียน A:

กั๊กเก้าอี้ เรียกรับเงิน

โรงเรียน A โรงเรียนชื่อดังในกรุงเทพฯ กำหนดหลักเกณฑ์การคัดเลือกนักเรียนชั้น ม. 3 เพื่อศึกษาต่อชั้น ม. 4 ไว้สูงกว่าโรงเรียนอื่น ทำให้นักเรียนชั้น ม. 3 ที่ต้องการเรียนต่อไม่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก โรงเรียนจึงมี ‘เก้าอี้’ เหลือสำหรับการรับนักเรียนด้วยวิธี ‘พิเศษ’ ซึ่งเปิดช่องให้มีการเรียกรับแป๊ะเจี๊ยะ

การทุจริตในโรงเรียน A ทำเป็นกระบวนการ โดยมีผู้เกี่ยวข้องตั้งแต่ผู้บริหาร อาจารย์ ไปจนถึงเจ้าหน้าที่ฝ่ายการเงิน การกระทำดังกล่าวเป็นการนำสิทธิ์ในการเข้าโรงเรียนของรัฐไปแสวงหาผลประโยชน์ ทั้งที่การรับนักเรียนเข้าเรียนควรมีกติกาที่เป็นธรรม

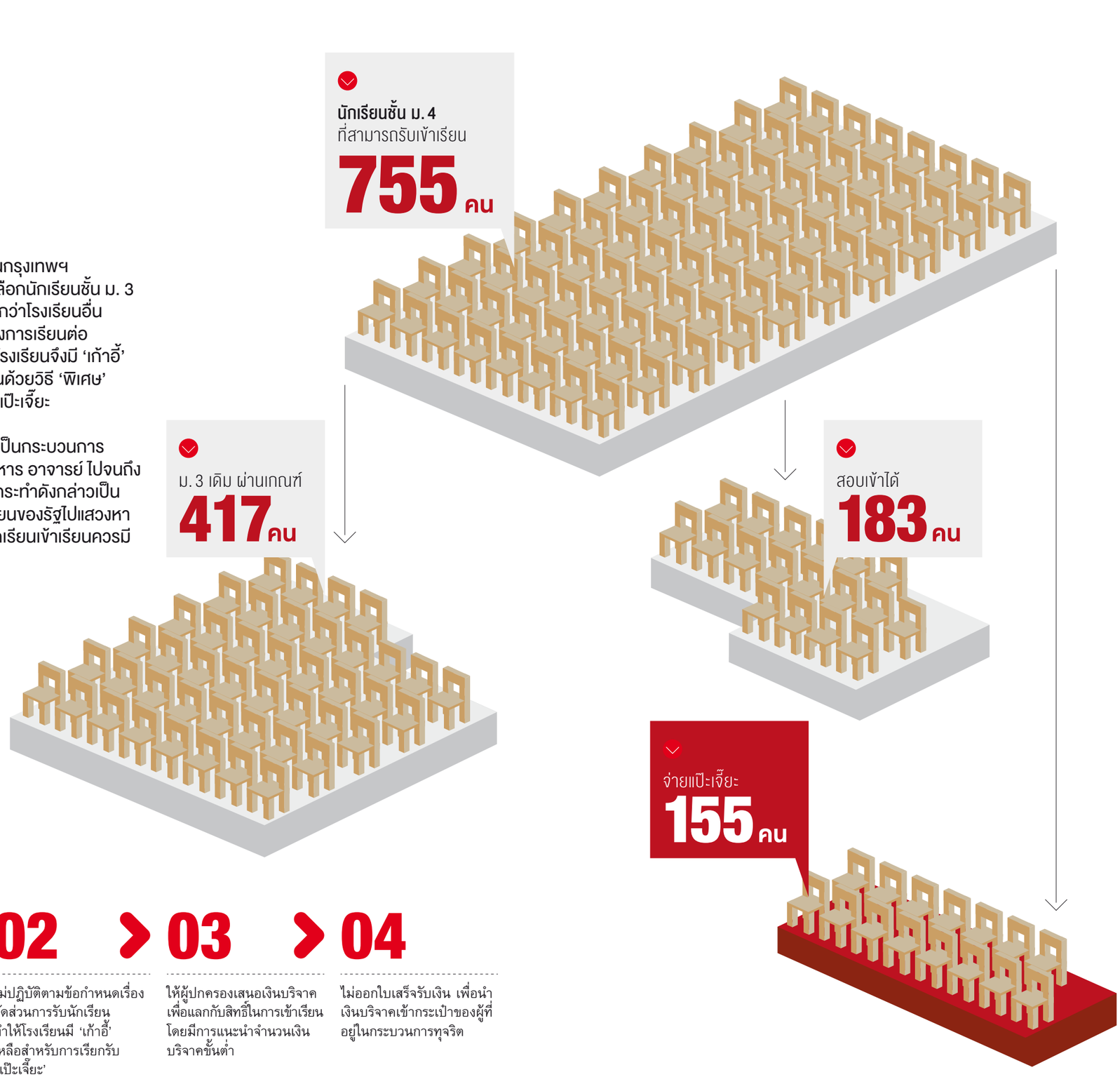

บันได 4 ขั้น

01 กำหนดเกณฑ์การศึกษาต่อชั้น ม. 4 ไว้สูง ทำให้มีนักเรียนชั้น ม. 3 ที่ต้องการเรียนต่อไม่ผ่านเกณฑ์การคัดเลือก

02 ไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดเรื่องสัดส่วนการรับนักเรียน ทำให้โรงเรียนมี ‘เก้าอี้’ เหลือสำหรับการเรียกรับ ‘แป๊ะเจี๊ยะ’

03 ให้ผู้ปกครองเสนอเงินบริจาคเพื่อแลกกับสิทธิ์ในการเข้าเรียน โดยมีการแนะนำจำนวนเงินบริจาคขั้นต่ำ

04 ไม่ออกใบเสร็จรับเงิน เพื่อนำเงินบริจาคเข้ากระเป๋าของผู้ที่อยู่ในกระบวนการทุจริต

ผลกระทบต่อประชาชน

- การเรียกรับแป๊ะเจี๊ยะเป็นการทำลายระบบการคัดเลือกนักเรียนตามความสามารถ
- นักเรียนชั้น ม. 3 เดิมถูกลิดรอนสิทธิ์ในการเรียนต่อ ทั้งที่โรงเรียนยังรับนักเรียนชั้น ม. 3 เดิมไม่ครบสัดส่วนตามที่ สพฐ. กำหนด
- การที่เงินบริจาคกลายเป็นของผู้ที่อยู่ในกระบวนการทุจริต แทนที่จะเป็นของโรงเรียน ทำให้โรงเรียนสูญเสียงบประมาณในการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน
- การรับนักเรียนเพิ่มเพื่อเรียกรับแป๊ะเจี๊ยะ ทำให้จำนวนนักเรียนต่อห้องเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อคุณภาพการเรียนการสอน

ค่าแป๊ะเจี๊ยะ

300,000 บาท
สำหรับนักเรียนชั้น ม. 3 จากโรงเรียนอื่นที่สอบคัดเลือกไม่ผ่าน

150,000 บาท
สำหรับนักเรียนชั้น ม. 3 เดิมที่ได้เกรดต่ำกว่า 2.5

50,000 บาท
สำหรับนักเรียนชั้น ม. 3 เดิมที่ได้เกรดเกิน 2.5 แต่ได้คะแนน O-NET ไม่ถึง 50%

30

เปลี่ยนอุทยาน **ให้เป็นรีสอร์ต**

ปูมหลัง

ช่วงเวลากว่า 10 ปีที่ผ่านมา อุทยานแห่งชาติสำคัญ 2 แห่ง คือ อุทยานแห่งชาติทับลานและอุทยานแห่งชาติสิรินาถ ถูกบุกรุกอย่างหนัก โดยกลุ่มธุรกิจและผู้มีฐานะต่างต้องการครอบครองพื้นที่อุทยานแห่งชาติเพื่อสร้างโรงแรม รีสอร์ต บ้านพักตากอากาศ และสวนเกษตร เนื่องจากพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีความสวยงามทางธรรมชาติและมีมูลค่าทางเศรษฐกิจสูง

อุทยานแห่งชาติทับลานมีพื้นที่อยู่ในจังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดนครราชสีมา ได้รับการประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติในปี 2524 มีพื้นที่ประมาณ 1.39 ล้านไร่ ซึ่งมีขนาดใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศ นอกจากนี้ อุทยานแห่งชาติทับลานยังเป็นส่วนหนึ่งของป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ซึ่งเป็นมรดกโลกทางธรรมชาติ และป่าลานในบริเวณดังกล่าวยังเป็นป่าลานผืนสุดท้ายของประเทศไทยอีกด้วย

ส่วนอุทยานแห่งชาติสิรินาถในจังหวัดภูเก็ต ได้รับการประกาศให้เป็นเขตอุทยานแห่งชาติในปี 2524 โดยเป็นอุทยานแห่งชาติทางทะเล มีเนื้อที่ 56,250 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ทางทะเลกว่า 30,000 ไร่ และพื้นที่ทางบกกว่า 10,000 ไร่ เอกลักษณ์ทางธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติสิรินาถมีอยู่หลายอย่าง เช่น มีป่าสนทะเลธรรมชาติ มีแนวปะการังและโขดหินที่สวยงาม ที่สำคัญชายหาดบางแห่งเป็นที่วางไข่ของเต่าทะเลและจักจั่นทะเล

อย่างไรก็ดี ในช่วงปี 2554-2555 การบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติทั้ง 2 แห่ง ถูกตรวจสอบอย่างเข้มข้น ซึ่งพบว่าน่าจะมีนักการเมืองและข้าราชการเกี่ยวข้องกับการทุจริต โดยการรับรองการซื้อขายที่ดินในอุทยานแห่งชาติ

เส้นทางผลประโยชน์

ความไม่ชอบมาพากลเกิดขึ้นเมื่อมีการรับรองการซื้อขายที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติโดยนักการเมืองและข้าราชการ ทั้งที่ไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน หรือช่วยออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบด้วยกฎหมายให้แก่กลุ่มธุรกิจ ซึ่งต้องการนำที่ดินไปเก็งกำไรขายต่อ สร้างรีสอร์ต และทำสวนเกษตร

กระบวนการทุจริตและการบุกรุกอุทยานแห่งชาติทับลานเริ่มโดยกลุ่มธุรกิจประกาศขายที่ดินในเขตอุทยานฯ เมื่อมีการตกลงซื้อขาย นักการเมืองและข้าราชการท้องถิ่น เช่น สมาชิกสภาจังหวัด กำนัน และนายกองค์การบริหารส่วนตำบล ได้ออกใบภาษีบำรุงท้องที่ (ภ.บ.ท. 5) ให้ผู้ซื้อใช้อ้างสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดิน โดยจ่ายภาษีเพียงไร่ละ 5 บาทต่อปี ทั้งที่ใบ ภ.บ.ท. 5 ไม่ใช่เอกสารสิทธิ์ แต่ผู้ซื้อบางคนอาจถูกหลอกว่าใบ ภ.บ.ท. 5 เป็นเอกสารสิทธิ์ ทำให้มั่นใจว่าครอบครองที่ดินได้อย่างถูกต้อง เพราะมีการทำสัญญาการซื้อขายที่ดินในสำนักงาน อบต. โดยมีผู้ใหญ่บ้านและกำนันร่วมเป็นพยาน และแม้บางคนจะทราบว่าใบ ภ.บ.ท. 5 ไม่ใช่เอกสารสิทธิ์ แต่ก็แอบหวังว่าจะได้รับเอกสารสิทธิ์ในอนาคต

นอกจากนี้ นายหน้าค้าที่ดินบางกลุ่มยังใช้วิธีซื้อสิทธิ์อยู่อาศัยและทำกินจากชาวบ้าน ซึ่งได้รับการผ่อนปรนให้อยู่อาศัยในพื้นที่อุทยานฯ แต่มิได้รับเอกสารสิทธิ์ เพราะชาวบ้านอาศัยอยู่ในพื้นที่ก่อนประกาศเป็นเขตอุทยานฯ โดยปัจจุบันเหลือชาวบ้านครอบครองพื้นที่เพียงร้อยละ 15 ของพื้นที่ทั้งหมด

ส่วนกรณีการบุกรุกอุทยานแห่งชาติสิรินาถ กระบวนการทุจริตเริ่มโดยเจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินบางคนออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินในอุทยานฯ ซึ่งขัดกับกฎหมายที่ดิน และเมื่อพนักงานสอบสวนคดี สำนักคดีอาญาพิเศษ ตรวจสอบการบุกรุกอุทยานฯ ก็พบว่ากลุ่มผู้มีอิทธิพลและกลุ่มธุรกิจเข้าไปสำรวจที่ดินในอุทยานแห่งชาติและประกาศขาย เมื่อมีการตกลงซื้อขายและวางเงินมัดจำ กลุ่มผู้มีอิทธิพลและกลุ่มธุรกิจก็จะเร่งให้เจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินดำเนินการออกเอกสารสิทธิ์หรือโฉนด

ดำรง พิเดช อดีตอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ให้สัมภาษณ์ว่า เจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินทำผิดกฎระเบียบการออกเอกสารสิทธิ์ เพราะชี้แนวเขตในการออกเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ป่า โดยไม่มีเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ร่วมรับรอง

ที่สำคัญ เอกสารสิทธิ์และโฉนดที่กลุ่มธุรกิจใช้อ้างในการก่อสร้างโรงแรมและรีสอร์ตในอุทยานฯ ออกในปี 2532 และ 2541 แต่การออกเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่ดังกล่าวไม่สามารถทำได้ เพราะกรมป่าไม้เวนคืนที่ดินในเขตอุทยานฯ และจ่ายเงินชดเชยให้กับประชาชนที่ถือครองเอกสารสิทธิ์เพื่อประกาศเป็นเขตป่าสงวนแห่งชาติเขารวก-เขาเมืองไปแล้วตั้งแต่ปี 2507 และต่อมาในปี 2524 กรมป่าไม้ได้ประกาศให้พื้นที่ดังกล่าวเป็นส่วนหนึ่งของอุทยานแห่งชาติสิรินาถ ซึ่งกฎหมายห้ามมิให้ออกโฉนดที่ดิน

การบุกรุกอุทยานแห่งชาติทั้ง 2 แห่ง พบว่า เจ้าหน้าที่ของกรมอุทยานฯ หรือกรมป่าไม้บางคนมีส่วนสนับสนุนการบุกรุกหรือแม้แต่เป็นผู้บุกรุกเอง เช่น

- อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติทับลานคนหนึ่งถูกตรวจสอบพบว่า ทำไร่ยางพาราในพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลาน
- ปี 2543 ศรัณย์ ใจสะอาด อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติทับลาน เข้าจับกุมบ้านทะเลหมอกรีสอร์ต ซึ่งบุกรุกพื้นที่อุทยานฯ และศาลมีคำสั่งให้รื้อถอนรีสอร์ต แต่ตัวแทนผู้ประกอบการบ้านทะเลหมอกรีสอร์ตเข้าพบอธิบดีกรมป่าไม้ในขณะนั้น เพื่อขอเช่าพื้นที่ประกอบกิจการต่อไป ซึ่งทำให้เจ้าหน้าที่ไม่สามารถรื้อถอนได้ ทั้งที่สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาพิจารณาแล้วว่าพื้นที่ดังกล่าวไม่สามารถให้เช่าได้
- ปี 2554 อดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติสิรินาถ รับรองว่าที่ดินในอุทยานฯ ซึ่งโครงการบ้านพักตากอากาศแห่งหนึ่งกำลังขอออกโฉนด เป็นที่ดินที่ได้มาโดยชอบตามกฎหมายที่ดิน และภายหลังถูกตรวจสอบพบว่า เป็นผู้ลงนามอนุมัติให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสร้างถนนเข้าพื้นที่ป่า และอนุญาตให้

กลุ่มธุรกิจปักเสาไฟฟ้าในเขตอุทยาน

- หลังจากรับรองการซื้อขายที่ดินให้กับกลุ่มธุรกิจ เจ้าหน้าที่ของ อบต. และเทศบาลยังอนุมัติให้กลุ่มธุรกิจก่อสร้างบ้านพักและอาคาร รวมทั้งสร้างสาธารณูปโภคในพื้นที่อุทยานฯ ด้วย เช่น ตัดถนนและนำไฟฟ้าเข้าพื้นที่ เป็นต้น

นอกจากนี้ กลุ่มธุรกิจบางกลุ่มยังใช้พื้นที่มากกว่าที่ระบุในเอกสารสิทธิ์ เช่น ตามรายงานข่าวของหนังสือพิมพ์ *มติชน* บริษัท ทรีดอลฟินซ จำกัด อ้างกรรมสิทธิ์ที่ดิน ส.ค. 1 จำนวน 20 ไร่ ในอุทยานแห่งชาติสิรินาถ แต่กรมอุทยานฯ ตรวจสอบพบว่ามีการขยายการครอบครองที่ดินประมาณ 200 ไร่ หรือโครงการบ้านพักตากอากาศแห่งหนึ่งมีเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ ทั้งที่เอกสารสิทธิ์ น.ส. 3 ก ระบุว่าสามารถใช้ได้พื้นที่ได้ประมาณ 7 ไร่

ผลกระทบต่อประชาชน

- การบุกรุกอุทยานแห่งชาติเป็นการถ่ายโอนสมบัติของประชาชนทุกคนไปสู่การครอบครองของคนบางกลุ่ม เพื่อใช้ประโยชน์ส่วนตัว
- การสร้างรีสอร์ตและโรงแรมในเขตอุทยานแห่งชาติเป็นการทำลายป่าไม้และสิ่งแวดล้อมอันอุดมสมบูรณ์ ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม
- การบุกรุกอุทยานแห่งชาติทับลาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ อาจทำให้ป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ ถูกจัดเข้าสู่บัญชีมรดกโลกที่อยู่ในภาวะถูกคุกคาม และอาจถูกถอดถอนจากบัญชีมรดกโลกในที่สุด

สถานะของคดี

กรณีการบุกรุกอุทยานแห่งชาติทับลาน

- กรมอุทยานฯ แจ้งความดำเนินคดีกับผู้บุกรุก 429 คดี โดยมี 381 คดี อยู่ในขั้นตอนของพนักงานสอบสวน และมี 50 คดีที่สิ้นสุดแล้ว ซึ่งศาลสั่งให้รื้อถอนสิ่งก่อสร้างโดยกรมอุทยานฯ และผู้บุกรุกรื้อถอนแล้ว 27 แห่ง ส่วนอีก 23 แห่ง อยู่ระหว่างการพิจารณาของศาลปกครอง เพื่อสั่งคุ้มครองหรือให้รื้อถอน
- กรมอุทยานฯ ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติทับลานประมาณ 10 คน ซึ่งรวมถึงอดีตหัวหน้าอุทยานฯ
- กรมอุทยานฯ แจ้งความดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนกับการซื้อขายที่ดินและการอนุญาตแบบการก่อสร้างรีสอร์ตและบ้านพักตากอากาศในเขตอุทยานฯ

กรณีการบุกรุกอุทยานแห่งชาติสิรินาถ

- ปี 2555 กรมอุทยานฯ ตรวจสอบพบว่า มีโรงแรมและบ้านพัก 14 แห่ง บุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติสิรินาถ และแจ้งความดำเนินคดีกับผู้บุกรุกทั้ง 14 ราย รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีส่วนกับการออกเอกสารสิทธิ์และโฉนดโดยมิชอบ พร้อมทั้งส่งหนังสือให้กรมที่ดินพิจารณาเพิกถอนเอกสารสิทธิ์ในเขตอุทยานฯ
- ช่วงต้นปี 2556 คดียังอยู่ในขั้นตอนของพนักงานสอบสวน ซึ่งแบ่งเป็น 2 ส่วน ส่วนแรก พนักงานสอบสวนรับผิดชอบดำเนินคดีเอง อีกส่วนหนึ่ง พนักงานสอบสวนส่งเรื่องให้คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ดำเนินคดี

ต่อ 2 คดี เพราะเป็นกรณีที่เจ้าหน้าที่ของรัฐทั้งกรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ กรมที่ดิน รวมถึงเจ้าหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเกี่ยวข้องกับการออกเอกสารสิทธิ์

- กรมอุทยานฯ ตั้งคณะกรรมการสอบสวนอดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติสิรินาถที่ลงนามอนุมัติให้มีการสร้างถนนและปักเสาไฟฟ้าในเขตอุทยาน และให้เจ้าหน้าที่แจ้งความดำเนินคดีกับเจ้าหน้าที่ของ อบต. และหน่วยงานฝ่ายปกครองที่สร้างถนน ประปา และไฟฟ้า รุกล้ำในเขตอุทยาน
- เดือนเมษายน 2556 กรมอุทยานฯ เข้าตรวจสอบพื้นที่ที่มีการออกเอกสารสิทธิ์จำนวน 3,500 ไร่ พร้อมทั้งขอให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) และสำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (ปปง.) ร่วมตรวจสอบการบุกรุก โดย ปปง. ดำเนินการตรวจสอบเส้นทางการเงินของกลุ่มนายทุนที่บุกรุก และใช้กฎหมายฟอกเงินดำเนินคดีกับผู้กระทำผิด

เอกสารอ้างอิง

อุทยานแห่งชาติทับลาน

- *433 รีสอร์ทผุดกลางป่า*, หนังสือพิมพ์ *กรุงเทพธุรกิจ*, 18 มกราคม 2555.
- *กระแสแฟชั่น 'วังน้ำเขียว-ทับลาน' นายหน้าค้าที่ดิน 'อู้ฟู่' ในชั่วพริบตา*, หนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*, 1 กันยายน 2554.
- *เกียร์ว่าง! สางปัญหาทับลาน-วังน้ำเขียว ไม่ตั้งอธิบดีอุทยานฯ รัฐบาลเสียรังวัด*, หนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*, 7 ธันวาคม 2555.
- *แกะรอยออก 'ใบ ภ.บ.ท. 5' ชนวนนายทุนซื้อที่ดินในเขตป่า*, หนังสือพิมพ์ *กรุงเทพธุรกิจ*, 22 สิงหาคม 2554.
- *ครบรอบ 1 ปี ลุยจับรุกป่า 'ทับลาน' รื้อถอน 418 คดี โยงใยไปถึง 'เขาใหญ่'*, หนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*, 27 กรกฎาคม 2555.
- *แฉ 'ปลอด' เคยหาช่องให้ 'บ้านทะเลหมอก' เช่าทับลาน*, หนังสือพิมพ์ *ไทยรัฐ*, 11 สิงหาคม 2555.
- *ดำรงค์เล็งรื้อรีสอร์ททับลาน 'บ้านทะเลหมอก' มูลค่า 200 ล้านโดนด้วย*, ไทยรัฐออนไลน์, 21 มิถุนายน 2555.
- *นิติฯ มธ. ออกโรงรณรงค์ไม่เที่ยวรีสอร์ทรุกป่าวังน้ำเขียว-ทับลาน*, เว็บไซต์ เดลินิวส์, 29 พฤษภาคม 2556.
- *บี้ฟัน อบต. ที่อนุญาตให้รีสอร์ตรุก พท. ป่า*, ไทยรัฐออนไลน์, 22 ธันวาคม 2554.
- *ย้ายด่วนอธิบดีอุทยานฯ นั่งเก้าอี้ผู้ตรวจเช่น 'วังน้ำเขียว'*, หนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*, 7 กันยายน 2554.
- *เรียก ส.ส. แจงฮุบ ส.ป.ก. วังน้ำเขียว อดีต หน. อุทยานฉาว!*, ASTV ผู้จัดการรายวัน, 15 สิงหาคม 2554.
- *'อบต.-เทศบาล' หละหลวม 'ภ.บ.ท. 5' ประกาศซื้อ-ขายที่ดิน งาบป่ากันสนุก!*, หนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*, 5 สิงหาคม 2554.

อุทยานแห่งชาติสิรินาถ

- *'6 แปลง' รุกสิรินาถภูเก็ต ทวงเงิน 4.6 ล้าน ทุบรีสอร์ตทับลาน*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 18 มกราคม 2556.
- *กรมอุทยานฯ-ดีเอสไอ-ปปง.ลุยขอคืนที่ดินจากนายทุน*, หนังสือพิมพ์ *ASTV ผู้จัดการรายวัน*, 29 เมษายน 2556.
- *กรมอุทยานฯ เผยมีหลักฐานเด็ดมัดที่ดินออกเอกสารสิทธิ์รุกอุทยานฯ สิรินาถ*, เว็บไซต์ เดลินิวส์, 5 กันยายน 2555.
- *จ่อเพิกถอนโฉนด 11 โรงแรมหรูภูเก็ต รุกที่อุทยานใน 30 วัน*, หนังสือพิมพ์ *ไทยรัฐ*, 16 สิงหาคม 2555.
- *แจ้งจับ 14 รีสอร์ตรุก 'สิรินาถ' ยื่นฟัน จนท. ออกเอกสารสิทธิ์*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 26 กันยายน 2555.
- *แฉ จนท. รัฐเอี่ยวรุกป่าภูเก็ต-ส่ง ปปช. ฟัน*, เว็บไซต์ ข่าวสด, 8 กุมภาพันธ์ 2556.
- *'ดำรงค์' แย้มเจ้าของโฉนดที่ดินภูเก็ตชื่อระดับบิ๊ก*, กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 16 สิงหาคม 2555.
- *ดำรงค์ลุยแจ้งจับรีสอร์ทหมื่นล้านรุกอุทยาน 640 ไร่*, หนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*, 26 กันยายน 2555.
- *ดีเอสไอลุยฟ้องเอง บุกรุก 'สิรินาถ'*, หนังสือพิมพ์ *เดลินิวส์*, 23 มีนาคม 2556.
- *ปปง. พร้อมใช้ กม. ฟอกเงินสอบนายทุนรุกป่า*, กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 28 กุมภาพันธ์ 2556.
- *สอบอดีตหัวหน้าอุทยานป่าสิรินาถ*, ไอเอ็นเอ็น, 13 มิถุนายน 2555.
- *อดีต หน. อุทยานฯ สิรินาถรับรองออกโฉนดที่ดินงอกเพิ่มจาก 7 เป็น 10 ไร่ให้ฝรั่ง*, เว็บไซต์เดลินิวส์, 14 มีนาคม 2556.
- *อนุ กมธ. ฟัน 'พูลแมน' ผุด รร. รุกหาดในยาง นายกระยองโต้ดำรงค์ ลั่นปิดเองท่าเรือ อบจ.*, หนังสือพิมพ์ มติชน, 12 กันยายน 2555.
- *อุทยานฯ ไล่รื้อบ้านพัก คัดทัวร์ชั้นดีนอนเต็นท์*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 27 สิงหาคม 2555.
- *DSI งัด กม. ฟอกเงินยึดทรัพย์นายทุนรุกป่า*, กรุงเทพธุรกิจออนไลน์, 17 กุมภาพันธ์ 2556.

30

รุกที่อุทยานทับลาน-สิรินาถ:

ซื้อขายที่ดินไร้เอกสารสิทธิ์/ออกเอกสารสิทธิ์โดยมิชอบ

การบุกรุกพื้นที่ป่ายังคงเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศไทย โดยมักเกิดจากการสมคบกันระหว่างผู้ที่ต้องการบุกรุกกับเจ้าหน้าที่ของรัฐ

การบุกรุกพื้นที่อุทยานแห่งชาติทับลานและสิรินาถถูกตรวจสอบอย่างเข้มข้นในช่วงปี 2554-2555 ซึ่งสิ่งที่พบก็ไม่ต่างจากที่เคยเกิดขึ้นมาแล้ว นั่นก็คือมีการร่วมมือกันระหว่างนักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ ในการถ่ายโอนที่ดินอุทยานไปให้เศรษฐีและนักธุรกิจ เพื่อสร้างรีสอร์ต โรงแรม และบ้านพักตากอากาศ

ในกรณีอุทยานแห่งชาติทับลาน นักธุรกิจสามารถซื้อขายที่ดินในอุทยานได้อย่างผิดกฎหมาย โดยนักการเมืองและข้าราชการท้องถิ่นออกใบภาษีบำรุงท้องที่ให้ผู้ซื้อที่ดินเพื่อใช้เป็นหลักฐานในการอ้างกรรมสิทธิ์ และรับรองการซื้อขายที่ดินโดยร่วมเป็นพยานในการทำสัญญาซื้อขาย

ในกรณีอุทยานแห่งชาติสิรินาถ เจ้าหน้าที่บางรายของกรมที่ดินออกเอกสารสิทธิ์ที่ดินในอุทยานเพื่อรับรองการอ้างสิทธิ์ในที่ดินและการซื้อขายที่ดิน

เชื่อกันว่าทั้งสองกรณี เจ้าหน้าที่บางรายของกรมป่าไม้หรือกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช น่าจะมีส่วนรู้เห็นกับการบุกรุก หรือเป็นผู้บุกรุกเสียเอง ในขณะที่นักการเมืองและข้าราชการท้องถิ่นช่วยกันอนุมัติแบบก่อสร้าง พร้อมทั้งช่วยตัดถนนและนำไฟฟ้าเข้าพื้นที่บุกรุก

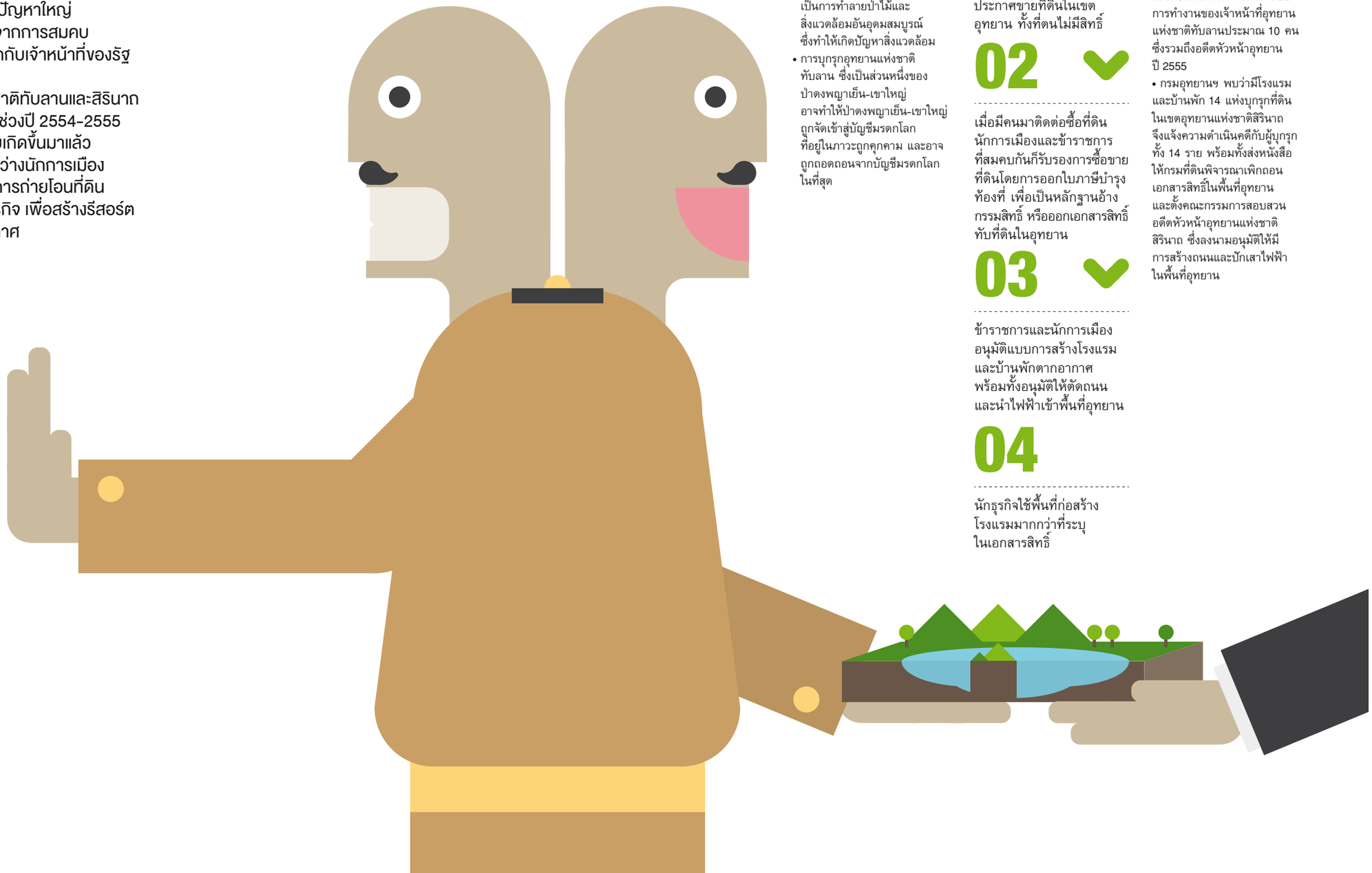

ผลกระทบต่อประชาชน

- การบุกรุกอุทยานแห่งชาติเป็นการถ่ายโอนสมบัติของประชาชนทุกคน ไปสู่การครอบครองของคนบางกลุ่มเพื่อใช้ประโยชน์ส่วนตัว
- การสร้างรีสอร์ตและโรงแรมในเขตอุทยานแห่งชาติเป็นการทำลายป่าไม้และสิ่งแวดล้อมอันอุดมสมบูรณ์ ซึ่งทำให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม
- การบุกรุกอุทยานแห่งชาติทับลาน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ อาจทำให้ป่าดงพญาเย็น-เขาใหญ่ถูกจัดเข้าสู่บัญชีมรดกโลกที่อยู่ในภาวะถูกคุกคาม และอาจถูกถอดถอนจากบัญชีมรดกโลกในที่สุด

บันได 4 ขั้น

01

กลุ่มนักธุรกิจสำรวจและประกาศขายที่ดินในเขตอุทยาน ทั้งที่ตนไม่มีสิทธิ์

02

เมื่อมีคนมาติดต่อซื้อที่ดิน นักการเมืองและข้าราชการที่สมคบกันก็รับรองการซื้อขายที่ดินโดยการออกใบภาษีบำรุงท้องที่ เพื่อเป็นหลักฐานอ้างกรรมสิทธิ์ หรือออกเอกสารสิทธิ์ทับที่ดินในอุทยาน

03

ข้าราชการและนักการเมืองอนุมัติแบบการสร้างโรงแรมและบ้านพักตากอากาศ พร้อมทั้งอนุมัติให้ตัดถนนและนำไฟฟ้าเข้าพื้นที่อุทยาน

04

นักธุรกิจใช้พื้นที่ก่อสร้างโรงแรมมากกว่าที่ระบุในเอกสารสิทธิ์

สถานะ

- กรมอุทยานฯ แจ้งความดำเนินคดีกับผู้บุกรุกอุทยานแห่งชาติทับลาน 429 คดี โดยมี 381 คดีอยู่ในขั้นตอนของพนักงานสอบสวน และมี 50 คดีที่สิ้นสุดแล้ว และตั้งคณะกรรมการตรวจสอบการทำงานของเจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติทับลานประมาณ 10 คน ซึ่งรวมถึงอดีตหัวหน้าอุทยานปี 2555
- กรมอุทยานฯ พบว่ามีโรงแรมและบ้านพัก 14 แห่งบุกรุกที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติสิรินาถ จึงแจ้งความดำเนินคดีกับผู้บุกรุกทั้ง 14 ราย พร้อมทั้งส่งหนังสือให้กรมที่ดินพิจารณาเพิกถอนเอกสารสิทธิ์ในพื้นที่อุทยาน และตั้งคณะกรรมการสอบสวนอดีตหัวหน้าอุทยานแห่งชาติสิรินาถ ซึ่งลงนามอนุมัติให้มีการสร้างถนนและปักเสาไฟฟ้าในพื้นที่อุทยาน

31

ผู้พิทักษ์เศรษฐกิจ นอกกฎหมาย

ปูมหลัง

สังศิต พิริยะรังสรรค์ และคณะ ให้ความหมายของ ‘เศรษฐกิจนอกกฎหมาย’ ว่า หมายถึง กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่ไม่ได้ถูกบันทึกไว้ในบัญชีรายได้ประชาชาติ เป็นกิจกรรมที่ไม่มีการเสียภาษี และกฎหมายไม่ให้การรับรอง โดยกิจกรรมต่าง ๆ ประกอบด้วย

หนึ่ง ธุรกิจผิดกฎหมาย เช่น หวยใต้ดิน บ่อนการพนัน พนันฟุตบอล จับยี่กี การค้ายาเสพติด การปล่อยเงินกู้นอกระบบ และเพศพาณิชย์

สอง การทุจริตทั้งในภาครัฐและภาคเอกชน เช่น เงินใต้โต๊ะที่นักธุรกิจจ่ายให้กับนักการเมือง และข้าราชการ และส่วยประเภทต่าง ๆ ที่ตำรวจเรียกเก็บจากพ่อค้าและนักธุรกิจ

สาม การหลีกเลี่ยงภาษีของธุรกิจเอกชน

สี่ ธุรกิจนอกระบบ ซึ่งครอบคลุมผู้ประกอบอาชีพอิสระทั้งในและนอกภาคเกษตรกรรม เช่น มอเตอร์ไซค์รับจ้าง รถตู้โดยสารผิดกฎหมาย สุราพื้นบ้าน ธนาคารหมู่บ้าน กลุ่มออมทรัพย์ต่าง ๆ รวมถึงหาบเร่แผงลอย[1]

1 สังศิต พิริยะรังสรรค์, นวลน้อย ตรีรัตน์ และนพนันท์ วรรณเทพสกุล, *คอร์รัปชัน: นักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ*, กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

จากสภาพของธุรกิจนอกกฎหมายเกือบทุกประเภทที่มีลักษณะเป็นความผิดอาญา ตำรวจจึงอยู่ในฐานะกำกับ ควบคุม และตรวจสอบธุรกิจเหล่านี้ได้ตามกฎหมาย ด้วยเหตุนี้ กฎหมายจึงเอื้อให้ตำรวจมีโอกาสเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์จากธุรกิจนอกกฎหมายได้

เส้นทางผลประโยชน์

สังศิตและคณะ ศึกษาการหาผลประโยชน์ของตำรวจจากธุรกิจผิดกฎหมาย โดยเจาะจงธุรกิจผิดกฎหมาย 4 ประเภท คือ การพนัน การขนส่งมวลชน แรงงานต่างด้าว และธุรกิจบริการทางเพศ

การพนัน

แม้จะมีข้อห้ามทางกฎหมาย แต่ด้วยความต้องการของนักพนันที่เพิ่มขึ้นโดยตลอด และผลตอบแทนที่สูงกว่าการพนันแบบถูกกฎหมาย ประกอบกับความหลากหลายของการพนันและเทคโนโลยีสมัยใหม่ ทำให้มีผู้ประกอบการการพนันเป็นจำนวนมากทั่วประเทศ ซึ่งคนกลุ่มนี้เองที่เป็นสะพานเชื่อมระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมายที่ทุจริตกับกลุ่มนักพนันที่ต้องการเสี่ยงโชค

สังศิตและคณะ ประมาณการว่า ในปี 2544 ตำรวจได้รับส่วยจากบ่อนการพนันขั้นต่ำ 6,670-13,650 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 7.1-9.2 ของผลกำไรของบ่อนการพนันทั่วประเทศ และในปีเดียวกันตำรวจได้รับส่วยจากเจ้ามือหวยใต้ดินทั่วประเทศ 10,600-10,800 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 2 ของยอดขายหวยใต้ดินทั้งประเทศ นอกจากนี้ ตำรวจยังได้รับส่วยจากหวยรายวันอีกประมาณปีละ 400-500 ล้านบาท และหากตำรวจได้รับส่วยจากการพนันประเภทอื่น เช่น การพนันฟุตบอล หวยหุ้น หวยออมสิน และหวย ธ.ก.ส. ประมาณร้อยละ 2 ของกำไรที่เจ้ามือได้รับ ตำรวจจะมีรายได้จากการพนันฟุตบอลปีละ 240-320 ล้านบาท หวยหุ้น 80-96 ล้านบาท หวยออมสิน 650 ล้านบาท และหวย ธ.ก.ส. 650 ล้านบาท

กล่าวโดยสรุป ในปี 2544 ตำรวจได้รับส่วยจากธุรกิจการพนันผิดกฎหมายอย่างน้อย 19,000-27,000 ล้านบาท[2]

2 เพิ่งอ้าง, หน้า 135-136.

การขนส่งมวลชน

การทุจริตในระบบขนส่งมวลชนในประเทศไทยมีที่มาจากการเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของผู้ใช้บริการ จนกระทั่งระบบขนส่งมวลชนที่มีอยู่เดิมไม่สามารถให้บริการได้อย่างเพียงพอ และเนื่องจากกฎหมายไม่สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ตำรวจสามารถแทรกตัวเข้ามาแบ่งปันค่าเช่าทางเศรษฐกิจจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

'มอเตอร์ไซค์รับจ้าง' คือผลผลิตชนิดหนึ่งจากการขยายตัวของเมือง ด้วยราคาค่าโดยสารที่ไม่แพงและมีความคล่องตัวมากกว่า ทำให้ประชาชนจำนวนมากเลือกใช้บริการมอเตอร์ไซค์รับจ้าง โดยเฉพาะในชั่วโมงเร่งด่วน

ในปี 2546 หลังรัฐบาลจัดระเบียบมอเตอร์ไซค์รับจ้าง พบว่ามีวินที่จดทะเบียนทั่วประเทศประมาณ 9,000 วิน และมีผู้ขับขี่มอเตอร์ไซค์รับจ้างประมาณ 200,000 คน โดยผู้ขับขี่มอเตอร์ไซค์รับจ้างต้องจ่าย 'ค่าวิน' รวมทั่วประเทศประมาณ 4,100 ล้านบาท

ค่าวิน คือส่วยที่ผู้ขับขี่มอเตอร์ไซค์รับจ้างต้องจ่ายให้ตำรวจหรือผู้ที่ทำงานให้ตำรวจ โดยค่าวินทั่วประเทศแบ่งเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นของคนคุมวินในกรุงเทพฯ ประมาณ 1,500 ล้านบาทต่อปี ส่วนที่สองเป็นของคนคุมวินในต่างจังหวัด ประมาณ 750 ล้านบาทต่อปี และส่วนที่สามเป็นของตำรวจ ประมาณ 1,800 ล้านบาทต่อปี[3] อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบันส่วยที่มอเตอร์ไซค์รับจ้างต้องจ่ายให้แก่ตำรวจได้ลดลงไปมาก หลังจากรัฐบาลจัดระเบียบมอเตอร์ไซค์รับจ้าง

นอกจากนี้ 'รถตู้' ก็เป็นอีกทางเลือกหนึ่งของการเดินทางในยุคปัจจุบัน ในปี 2546 คาดว่ามีรถตู้ขนส่งมวลชนประมาณ 10,000-10,366 คัน ในจำนวนนี้เป็นรถที่จดทะเบียนโดยถูกกฎหมายหรือ 'รถป้ายเหลือง' จำนวน 5,566 คัน และรถที่วิ่งโดยไม่ได้รับอนุญาตหรือ 'รถป้ายดำ' ประมาณ 4,300-4,800 คัน

อย่างไรก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นรถที่วิ่งโดยถูกกฎหมายหรือผิดกฎหมาย หัวหน้าวินก็จะต้องจ่ายเงินให้กับสถานีตำรวจในเส้นทาง โดยสถานีตำรวจที่เป็นพื้นที่ต้นทางและพื้นที่ปลายทางจะได้รับเงินเดือนละ 10,000 บาท ส่วนสถานีตำรวจที่เป็นเส้นทางผ่านจะได้รับเงิน 3,000-5,000 บาทต่อเดือน ตำรวจจราจรกลาง 3,000-5,000 บาทต่อเดือน และตำรวจทางด่วน 3,000-5,000 บาทต่อเดือน

จากการศึกษาพบว่า ในปี 2545 สถานีตำรวจที่ดูแลพื้นที่ซึ่งเป็นสถานีต้นทางและสถานีปลายทาง จำนวน 32 แห่ง จากเส้นทางทั้งหมด 235 เส้นทาง มีรายได้รวมกันอย่างน้อย 27.36 ล้านบาทต่อปี[4]

3 เพิ่งอ้าง, หน้า 138.

4 เพิ่งอ้าง, หน้า 144-145.

แรงงานต่างด้าว

นอกจากกระทรวงแรงงานและกระทรวงสาธารณสุข หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับแรงงานต่างด้าว (ทั้งเข้าเมืองโดยถูกกฎหมายและผิดกฎหมาย) ที่อาศัยอยู่ในประเทศไทยจำนวน 1,162,373 คน[5] ก็คือ สำนักงานตำรวจแห่งชาติ โดยมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องคือ ตำรวจตรวจคนเข้าเมืองในพื้นที่ ตำรวจภูธร ตำรวจสันติบาล ตำรวจหน่วยปฏิบัติการพิเศษ ตำรวจน้ำ ตำรวจกองปราบ และตำรวจตรวจคนเข้าเมืองจากส่วนกลาง

จากการศึกษา พบว่าแรงงานต่างด้าวต้องจ่ายเงินให้กับนายหน้าหรือผู้นำทางรายละ 1,500-2,000 บาท นอกจากนี้ยังต้องจ่ายเงินให้ตำรวจเพื่อความสะดวกในการเดินทางไปยังสถานประกอบการรายละ 5,000 บาท รวมเป็นเงินที่แรงงานต้องจ่าย 6,000-7,000 บาทต่อคน ขณะเดียวกัน ผู้ประกอบการแต่ละรายก็ต้องจ่ายเงินให้ตำรวจ 20,000 บาทต่อเดือน แยกเป็นตำรวจสายสืบ 4,000 บาทต่อเดือน ตำรวจสอบสวน 4,000 บาทต่อเดือน ตำรวจตรวจคนเข้าเมือง 4,000 บาทต่อเดือน ตำรวจท้องที่ 4,000 บาทต่อเดือน และตำรวจสันติบาล 4,000 บาทต่อเดือน

นอกจากนี้ ผู้ประกอบการต้องรวมตัวกันตามขนาดของการจ้างงาน เพื่อจ่ายเงินให้ตำรวจเป็นรายเดือน โดยกลุ่มผู้ประกอบการขนาดใหญ่จ่าย 100,000 บาทต่อเดือน กลุ่มผู้ประกอบการขนาดกลางจ่าย 10,000-30,000 บาทต่อเดือน และกลุ่มผู้ประกอบการขนาดเล็กจ่าย 5,000-10,000 บาทต่อเดือน

สังศิตและคณะ ประมาณการว่าผู้ประกอบการที่ใช้แรงงานต่างด้าวทั่วประเทศ ต้องจ่ายเงินให้ตำรวจประมาณ 1,500-1,800 ล้านบาทต่อปี[6]

ธุรกิจบริการทางเพศ

ผู้ประกอบการรายหนึ่งให้สัมภาษณ์ว่า ธุรกิจอาบอบนวดแต่ละแห่งใช้เงินลงทุนประมาณ 150 ล้านบาท แต่จะคืนทุนภายใน 2 ปี และมีกำไรมากกว่าร้อยละ 70 ขณะที่ธุรกิจประเภทนี้มีผู้ได้รับใบอนุญาตให้ประกอบการเพียง 113 รายทั่วประเทศ[7] อีกทั้งกฎหมายไม่มีความไม่ชัดเจน จึงทำให้มีการลักลอบเปิดบริการแฝงในสถานบริการประเภทอื่น ซึ่งกลายเป็นช่องทางให้เจ้าหน้าที่ของรัฐหาผลประโยชน์

จากการศึกษาพบว่า สถานประกอบการที่มีใบอนุญาตเปิดสถานบริการอาบอบนวดทั่วประเทศต้องจ่ายเงินให้ตำรวจทุกเดือน โดยแบ่งเป็น 3 อัตรา กล่าวคือ สถานประกอบการระดับเกรด A จ่ายแห่งละ 2 ล้านบาทต่อเดือน สถานประกอบการระดับเกรด B จ่ายแห่งละ 1 ล้านบาทต่อเดือน และสถานประกอบการระดับเกรด C จ่ายแห่งละ 5 แสนบาทต่อเดือน สังศิตและคณะ ประมาณการว่าผู้ประกอบการธุรกิจอาบอบนวดทั่วประเทศต้องจ่ายเงินให้ตำรวจอย่างน้อย 500 ล้านบาทต่อปี นอกจากนี้ ผู้ประกอบการยังต้องให้ตำรวจใช้บริการฟรีเดือนละ 1-2 ครั้ง ครั้งละ 2-3 คน ซึ่งมีค่าใช้จ่ายคนละอย่างน้อย 3,500 บาท[8]

ผาสุก พงษ์ไพจิตร ระบุว่า ผู้ประกอบการรายหนึ่งซึ่งเป็นเจ้าของอาบอบนวด 6 แห่ง ต้องจ่ายเงินให้ตำรวจเดือนละ 12 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 15-16 ของรายได้สุทธิของผู้ประกอบการรายนั้น ขณะที่จ่ายภาษีให้รัฐบาลเพียงเดือนละ 3 ล้านบาท ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4 ของรายได้สุทธิ[9]

นอกจากผู้ประกอบการธุรกิจอาบอบนวดต้องจ่ายส่วยให้ตำรวจแล้ว ยังต้องจ่ายให้กับเจ้าหน้าที่สำนักงานเขต กรมสรรพากร กรมสรรพสามิต และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่นๆ อีกด้วย[10]

---

5 ข้อมูล ณ เดือนกันยายน 2555 จาก สถานการณ์แรงงานต่างด้าวปี 2555, http://www.apecthai.org/apec/th/econnews.php?id=834

6 เพิ่งอ้าง, หน้า 149-150.

7 เพิ่งอ้าง, หน้า 153.

8 เพิ่งอ้าง, หน้า 154.

9 ผาสุก พงษ์ไพจิตร, *การแบ่งรายได้จากผู้หญิงหากิน*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 27 สิงหาคม 2546, หน้า 6.

10 สังศิต พิริยะรังสรรค์ และคณะ, อ้างแล้ว, หน้า 154.

ผลกระทบต่อประชาชน

กล่าวโดยสรุป ปี 2544 ธุรกิจการพนันในประเทศมีเงินหมุนเวียน 1.5-1.8 ล้านล้านบาท มีมูลค่าเพิ่มเกิดขึ้น 3.5-4.1 แสนล้านบาท และเป็นรายได้ของตำรวจ 19,000-27,000 ล้านบาท

ปี 2545 ธุรกิจมอเตอร์ไซค์รับจ้างทั่วประเทศมีเงินหมุนเวียนนอกระบบ 27,600 ล้านบาท เป็นค่าวิน 4,100 ล้านบาท และเป็นรายได้ของตำรวจ 1,800 ล้านบาท ขณะที่ธุรกิจรถตู้โดยสารทั้งประเทศมีเงินหมุนเวียน 3,300-3,900 ล้านบาท เป็นเงินนอกระบบ 1,700-2,205 ล้านบาท และเป็นรายได้ของตำรวจอย่างน้อย 50 ล้านบาท

ปี 2544 ในธุรกิจที่ใช้แรงงานต่างด้าว แรงงานและนายจ้างต้องจ่ายเงินให้นายหน้าและตำรวจหน่วยต่าง ๆ อย่างน้อย 2,200-2,500 ล้านบาทต่อปี เงินจำนวนนี้เป็นของตำรวจ 1,500-1,800 ล้านบาทต่อปี

ปี 2545 ประเทศไทยมีหญิงบริการประมาณ 2 แสนคน ในจำนวนนี้เป็นหญิงบริการในอาบอบนวดประมาณ 30,000 คน หญิงบริการเหล่านี้มีรายได้ 10,000-45,000 ล้านบาทต่อปี ซึ่งในจำนวนนี้เป็นรายได้ของตำรวจอย่างน้อย 500 ล้านบาทต่อปี

ภาพรวมของปี 2544/2545 ตำรวจจึงมีรายได้จากธุรกิจทั้ง 4 ประเภท อย่างน้อย 23,000-31,000 ล้านบาท[11] ในนามของ ‘ผู้พิทักษ์เศรษฐกิจนอกกฎหมาย’

11 เพิ่งอ้าง, หน้า 155-156.

เอกสารอ้างอิง

- ผาสุก พงษ์ไพจิตร, *การแบ่งรายได้จากผู้หญิงหากิน*, หนังสือพิมพ์ *มติชน*, 27 สิงหาคม 2546.
- *สถานการณ์แรงงานต่างด้าวปี 2555*, http://www.apecthai.org/apec/th/econnews.php?id=834
- สังศิต พิริยะรังสรรค์, นวลน้อย ตรีรัตน์ และนพนันท์ วรรณเทพสกุล, *คอร์รัปชัน: นักการเมือง ข้าราชการ และนักธุรกิจ*, กรุงเทพฯ: ศูนย์ศึกษาเศรษฐศาสตร์การเมือง จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2547.

31

__ ตำรวจ:

ผู้พิทักษ์เศรษฐกิจนอกกฎหมาย

การพนัน การขนส่งมวลชน แรงงานต่างด้าว และธุรกิจบริการทางเพศ คือธุรกิจนอกกฎหมาย 4 ประเภทที่สังศิต พิริยะรังสรรค์ และคณะพบว่ามีตำรวจเข้าไปแสวงหาผลประโยชน์มาก

การศึกษาดังกล่าวพบว่าในปี 2544 ตำรวจได้รับส่วยจากธุรกิจการพนันอย่างน้อย 19,000-27,000 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าธุรกิจอีก 3 ประเภท

ธุรกิจบริการทางเพศ
500
ล้านบาท/ปี

การพนัน
19,000-27,000
ล้านบาท/ปี

แรงงานต่างด้าว
1,500-1,800
ล้านบาท/ปี

การขนส่งมวลชน
1,800
ล้านบาท/ปี

เฉพาะในกรุงเทพฯ มีเงินหมุนเวียนในธุรกิจการพนันปีละ 1.8-2 แสนล้านบาท ซึ่งในจำนวนนี้เป็นการจ่ายส่วยให้กับตำรวจเพื่อแลกกับการเปิดบ่อนประมาณ 5-20% ของรายได้ หรือคิดเป็นเงิน 2,000-8,000 ล้านบาท

ตำรวจนครบาลรายหนึ่งให้ข้อมูลว่า เหตุที่บ่อนการพนันยังมีอยู่ ไม่ใช่เพราะจับยาก หรือเพราะไม่มีข้อมูล แต่เนื่องจากมีขบวนการจ่ายส่วยตั้งแต่ระดับล่างจนถึงระดับบน โดยแต่ละพื้นที่จะมีผู้รับผิดชอบโดยตรง ตำรวจชั้นผู้น้อยจึง ‘ตามน้ำ’ โดย ‘นาย’ จะเป็นผู้จัดสรรผลประโยชน์ให้อีกต่อหนึ่ง

ธุรกิจการพนันจึงเป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าตำรวจได้กลายเป็นผู้พิทักษ์เศรษฐกิจนอกกฎหมาย

32

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น **กินรวบครบวงจร**

ปูมหลัง

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ได้รับมอบอำนาจการบริหารจัดการท้องถิ่นตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ 2540 ตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 โดยการกระจายอำนาจนี้มุ่งหมายว่า อปท. จะได้รับอิสระในการบริหารงานมากขึ้น สามารถกำหนดนโยบายสาธารณะในระดับท้องถิ่นที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนในแต่ละพื้นที่ได้ดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านสาธารณูปโภคพื้นฐาน สวัสดิการพื้นฐาน และโครงการส่งเสริมคุณภาพชีวิต

ปี 2554 ประเทศไทยมี อปท. 7,853 แห่ง แบ่งเป็นองค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) 75 แห่ง เทศบาล 1,619 แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) 6,157 แห่ง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษอีก 2 แห่ง คือกรุงเทพมหานครและเมืองพัทยา

อปท. ได้รับรายได้สำหรับการบริหารจัดการจากส่วนกลางเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2542 อปท. มีรายได้ 97,747 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 13.79 ของรายได้สุทธิของรัฐบาล และในปี 2555 อปท. มีรายได้ 529,978 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 26.77 ของรายได้สุทธิของรัฐบาล[1]

1 ดวงมณี เลาวกุล, *การปฏิรูปการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น*, กรุงเทพฯ: เปนไท, 2555.

อย่างไรก็ตาม มีการตรวจสอบพบว่า อปท. ทุจริตข้างค่อนมาก โดยเฉพาะการจัดซื้อจัดจ้างในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดโครงการและวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง การกำหนดราคาในการจัดซื้อจัดจ้าง การทำสัญญา และการตรวจรับงาน โดยเจ้าหน้าที่ของ อปท. นักการเมืองท้องถิ่น และกลุ่มธุรกิจ ร่วมกันหาผลประโยชน์จากงบประมาณของรัฐ ซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะคดีทุจริตของ อบจ. เทศบาล และ อบต. ซึ่งส่วนใหญ่เป็นคดีที่สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ตรวจสอบพบ และเผยแพร่ในรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2550 และ 2551

เส้นทางผลประโยชน์

ขั้นตอนการกำหนดโครงการและวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง

เจ้าหน้าที่ของ อปท. กำหนดโครงการซ้ำซ้อนกับโครงการของหน่วยงานอื่นที่กำลังดำเนินงานหรือดำเนินงานเสร็จไปแล้ว เพื่อเอื้อประโยชน์แก่เอกชนคู่สัญญา โดยเอกชนอาจไม่จำเป็นต้องดำเนินการใด ๆ หรือดำเนินการไม่ครบตามสัญญา แต่ได้รับค่าตอบแทนครบตามสัญญา ตัวอย่างเช่น

- ปี 2545 อบจ.ขอนแก่น ดำเนินโครงการขุดลอกลำห้วยกระดูกเสือ ยาว 969 เมตร งบประมาณ 580,000 บาท โดยจัดจ้างบริษัท เจริญทรัพย์หนองเรือ แต่โครงการนี้ถูกตรวจสอบพบว่าซ้ำซ้อนกับโครงขุดคลองของ อบต.โนนทอง ซึ่งดำเนินการเสร็จสิ้นตั้งแต่ปี 2544 โดยบริษัท เจริญทรัพย์หนองเรือ ขุดลอกคลองต่อจากโครงการของ อบต.โนนทอง เพิ่มอีกเพียง 93 เมตร แต่ได้รับค่าตอบแทนครบตามสัญญา

ทั้งนี้ สมาชิกของสภา อบจ.ขอนแก่น ผู้เสนอโครงการ ยังถูกตรวจสอบพบว่ามีผลประโยชน์ร่วมกับบริษัท เจริญทรัพย์หนองเรือ โดยสมาชิกสภา อบจ.ขอนแก่น เป็นภรรยาของกรรมการผู้จัดการของบริษัท และเคยถือหุ้นในบริษัท ก่อนจะดำรงตำแหน่งทางการเมือง[2]

สำหรับการกำหนดวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง เจ้าหน้าที่ของ อปท. หลีกเลี่ยงวิธีการสอบราคาและการประกวดราคา โดยใช้วิธีการตกลงราคาแทน ซึ่งง่ายต่อการเอื้อประโยชน์แก่บริษัทผู้ขายและผู้รับจ้าง

---

2 อรทัย ก๊กผล, *ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Conflict of Interest)*, ใน *ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม*, กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2546.

บางราย และเป็นการกีดกันบริษัทอื่น โดยเจ้าหน้าที่มักแบ่งงบประมาณของโครงการเดียวกันเป็นการจัดซื้อจัดจ้างย่อย ๆ เพื่อลดวงเงินการจัดซื้อจัดจ้างให้ไม่เกิน 100,000 บาทต่อครั้ง ซึ่งตามกฎระเบียบจะสามารถใช้วิธีการตกลงราคาได้ ทั้งนี้ ในการจัดจ้างดังกล่าว หน่วยงานสามารถตกลงราคากับผู้ขายหรือผู้รับจ้างได้โดยตรงโดยไม่ต้องเปิดโอกาสให้รายอื่นเข้าแข่งขัน ตัวอย่างเช่น

- ปี 2546 อบต.ขัวเรียง จังหวัดขอนแก่น จัดทำโครงการก่อสร้างถนน 6 สาย งบประมาณ 395,632 บาท โดยนายก อบต.ขัวเรียง สั่งให้แบ่งการจัดจ้างเป็น 6 โครงการ และใช้วิธีตกลงราคา ทั้งที่เจ้าหน้าที่พัสดุเสนอให้รวมการจ้างงานเป็นโครงการเดียวกันและใช้วิธีสอบราคา นอกจากนี้ นายก อบต.ขัวเรียง ยังสั่งให้จ้างบริษัทที่เสนอราคาสูงกว่าบริษัทอื่นโดยไม่ได้ระบุเหตุผล

ขั้นตอนการกำหนดราคาในการจัดซื้อจัดจ้าง

เจ้าหน้าที่ของ อปท. ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในราคาสูงเกินควร หรือกำหนดราคากลางสูงเกินควร ซึ่งเอื้อประโยชน์แก่ผู้ขายและผู้รับจ้าง โดยผู้ขายและผู้รับจ้างอาจมีผลประโยชน์ร่วมกับเจ้าหน้าที่ของ อปท. หรืออาจแบ่งผลประโยชน์บางส่วนให้กับเจ้าหน้าที่ที่ร่วมทุจริต ตัวอย่างเช่น

- ในปี 2547 อบต.ไผ่พระ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ดำเนินการจัดซื้อที่ดินเพื่อก่อสร้างอาคารที่ทำการ วงเงิน 2.5 ล้านบาท โดยเจ้าหน้าที่ของ อบต. เลือกใช้วิธีพิเศษ ทั้งที่ไม่จำเป็นต้องจัดซื้อที่ดินที่มีลักษณะเฉพาะ ภายหลังสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) ตรวจสอบพบว่า อบต.ไผ่พระ ซื้อที่ดินของสหกรณ์การเช่าซื้อที่ดินบางไทร จำกัด ซึ่งมีนายก อบต.ไผ่พระ ดำรงตำแหน่งกรรมการในขณะนั้น ในราคา 2.4 ล้านบาท ซึ่งสูงกว่าราคาประเมินที่ 1.26 ล้านบาท
- เทศบาลนครลำปางดำเนินการจัดซื้อที่ดินเพื่อกำจัดขยะมูลฝอยประมาณ 260 ไร่ โดยใช้งบประมาณ 24.69 ล้านบาท หรือประมาณไร่ละ 92,000 บาท แต่ สตง. ตรวจสอบพบว่า เจ้าของที่ดินได้รับเงินเพียงไร่ละ 30,000 บาท ขณะที่นายหน้าค้าที่ดินกลุ่มหนึ่งได้รับผลประโยชน์จากส่วนต่าง 60,000 บาท โดยนายหน้าขอซื้อที่ดินจากเจ้าของที่ดินและขายที่ดินให้คณะกรรมการจัดซื้อที่ดิน ซึ่งถือว่าผิดกฎระเบียบของราชการที่กำหนดให้คณะกรรมการจัดซื้อที่ดินต้องติดต่อกับเจ้าของที่ดินโดยตรง อีกทั้งเจ้าหน้าที่ของเทศบาลยังสั่งจ่ายเงินให้แก่นายหน้า ซึ่งขัดกับกฎระเบียบที่กำหนดให้ต้องจ่ายเงินกับเจ้าของที่ดินโดยตรงอีกเช่นกัน

ขั้นตอนการพิจารณาคุณสมบัติของผู้เสนอราคา

เจ้าหน้าที่ของ อปท. กำหนดเงื่อนไขที่ไม่เปิดโอกาสให้บุคคลทั่วไปแข่งขันเสนอราคาอย่างเป็นธรรม เช่น

- ในปี 2548 อบจ.สกลนคร ได้รับเงินอุดหนุนเพื่อดำเนินโครงการส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการศึกษาให้แก่โรงเรียน วงเงิน 43.7 ล้านบาท โดยโครงการนี้ให้โรงเรียนเป็นผู้เลือกซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมที่ต้องการ แต่ปลัด อบจ.สกลนคร ส่งบันทึกเสนอความคิดเห็นให้แต่ละโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา เขต 1 จัดซื้อเครื่องคอมพิวเตอร์และโปรแกรมที่มีคุณลักษณะตามบันทึกดังกล่าว โดยคุณลักษณะของโปรแกรมคล้ายกับโปรแกรมบทเรียนชุด Edu Pac CAI ของร้านค้าแห่งหนึ่งซึ่งเป็นตัวแทนจำหน่ายเพียงผู้เดียวในจังหวัด
- ในปี 2551 สตง. ตรวจสอบพบว่า เทศบาลเมืองตำบลปากแพรก (ปัจจุบันคือเทศบาลเมืองทุ่งสง) จังหวัดนครศรีธรรมราช ดำเนินการจัดจ้างงานก่อสร้างระบบกำจัดขยะครบวงจร วงเงิน 15.6 ล้านบาท โดยใช้วิธี

ประกวดราคา แต่กำหนดคุณสมบัติผู้เสนอราคาว่า ต้องมีผลงานการก่อสร้างระบบกำจัดมูลฝอย ระบบบำบัดน้ำเสีย อาคาร และถนนของราชการส่วนท้องถิ่นหรือรัฐวิสาหกิจ มูลค่ารวมกันไม่น้อยกว่า 100 ล้านบาท อันเป็นการกำหนดผลงานเกินกว่าร้อยละ 50 ของวงเงินงบประมาณ ซึ่งขัดกับกฎระเบียบ และกีดกันผู้รับจ้างบางราย

นอกจากนี้ ยังมีกรณีเจ้าหน้าที่ของ อปท. กีดกันผู้เสนอราคาบางราย โดยไม่เผยแพร่ประกาศการจัดซื้อจัดจ้างให้ผู้ขายและผู้รับจ้างทราบโดยทั่วกัน หรืออ้างเหตุผลหรือเกณฑ์บางประการซึ่งเป็นการตัดสิทธิ์ของผู้เสนอราคาบางราย ทั้งที่ประกาศการประกวดราคาไม่ได้กำหนดเกณฑ์ดังกล่าว เช่น

- อบต.บ้านเหล่า จังหวัดมุกดาหาร จัดซื้อจักรอุตสาหกรรม เป็นเงิน 2.9 ล้านบาท ด้วยการประกวดราคา ซึ่งในปี 2551 สตง. ตรวจสอบพบว่า มีผู้เสนอราคามาอย่างถูกต้อง 4 ราย จาก 11 ราย แต่คณะกรรมการพิจารณาผลการประกวดราคารับไว้พิจารณาเพียงรายเดียว โดยอ้างเหตุผลว่าผู้เสนอราคารายอื่นมีสำนักงานอยู่ไกล จึงไม่สะดวกให้บริการหลังการขาย บางรายไม่ได้เสนอการจัดอบรม แต่เสนอว่าหากจักรชำรุดจะซ่อมแซมให้ภายใน 2-3 วัน ซึ่งคณะกรรมการฯ เห็นว่านานเกินไป ทั้งที่ประกาศการประกวดราคามิได้กำหนดว่าผู้เสนอราคาต้องจัดอบรม และกำหนดว่าต้องซ่อมแซมจักรไม่เกิน 15 วัน
- เทศบาลเมืองมุกดาหารดำเนินการจ้างเหมาก่อสร้างระบบระบายน้ำและขยายช่องจราจร วงเงิน 10.5 ล้านบาท โดยวิธีประกวดราคา แต่เจ้าหน้าที่ไม่ได้เผยแพร่ประกาศการประกวดราคา และยังปลอมหลักฐานการเผยแพร่ประกาศราคา ซึ่งในปี 2550 สตง. ตรวจสอบพบว่า ผู้รับจ้างได้จ่ายเงินให้เจ้าหน้าที่ 1 ล้านบาท เป็นค่าตอบแทนสำหรับการช่วยเหลือให้ได้เป็นคู่สัญญา

ในบางกรณี ผู้ขายและผู้รับจ้างบางรายกีดกันไม่ให้ผู้อื่นเสนอราคา โดยอาจใช้กำลังหรือให้เงินตอบแทน เช่น

- ปี 2554 อบจ.สระแก้ว จัดการประมูลเพื่อจ้างปรับปรุงระบบภูมิทัศน์บริเวณอาคารสำนักงาน อบจ. วงเงินก่อสร้างประมาณ 10 ล้านบาท โดยกำหนดให้ผู้ที่ต้องการเสนอราคาซื้อเอกสารการประมูลระหว่างวันที่ 8-22 เมษายน แต่ปรากฏว่ามีกลุ่มบุคคลยืนอยู่บริเวณหน้าสำนักงาน อบจ. และอ้างว่าห้างหุ้นส่วนจำกัด ส.วิริยะ ซึ่งเจ้าของเป็นญาติของ เสนาะ เทียนทอง ได้รับจ้างงานนี้แล้ว พร้อมทั้งเสนอเงิน 10,000 บาทให้แก่เจ้าหน้าที่ของ อบจ. เพื่อให้ช่วยกีดกันตัวแทนของบริษัทอื่นซื้อเอกสารการประมูล

ขั้นตอนการทำสัญญาและการตรวจรับงาน

เจ้าหน้าที่ของ อปท. กำหนดเงื่อนไขในสัญญาที่ทำให้ภาครัฐเสียเปรียบ โดยกำหนดให้ส่งมอบสินค้าและงานที่มีคุณภาพและมูลค่าต่ำกว่าค่าตอบแทนที่จ่ายให้แก่ผู้ขายและผู้รับจ้าง หรือโดยตัดทอนงานภายหลังทำสัญญา โดยไม่ได้แก้ไขสัญญาเพื่อลดผลตอบแทน นอกจากนี้ คณะกรรมการตรวจรับงานยังตรวจรับการส่งงานและอนุมัติให้จ่ายค่าตอบแทน ทั้งที่งานไม่มีคุณภาพหรือไม่ครบตามที่กำหนดในสัญญา ตัวอย่างเช่น

- ในปี 2549 อบต.กมลา จังหวัดภูเก็ต จัดจ้างโครงการก่อสร้างเขื่อนและบูรณะถนน วงเงิน 20 ล้านบาท ต่อมา สตง. ตรวจสอบพบว่า นายก อบต. นำแบบรูปรายการและใบแจ้งประมาณราคาของบริษัทที่ปรึกษาซึ่งไม่มีผู้ลงนามรับผิดชอบ มาใช้เป็นเอกสารแนบท้ายสัญญาแทนเอกสารของฝ่ายโยธาธิการ โดยการกระทำดังกล่าวมีผลในการลดมูลค่าของการก่อสร้างลงเหลือ 14.6 ล้านบาท

อีกทั้งผู้ควบคุมงานและคณะกรรมการตรวจจ้างได้ตรวจและรับรองงานงวดที่ 2 ตามสัญญา พร้อมทั้งจ่ายเงินให้ผู้รับจ้าง 5 ล้านบาท ทั้งที่ผู้รับจ้างมิได้ก่อสร้างถนน เพราะแขวงการทางภูเก็ตได้ก่อสร้างไว้แล้ว นอกจากนี้ อบต.กมลา ยังลดค่าปรับการ

ส่งมอบงานล่าช้า โดยผู้รับจ้างส่งงานเกินเวลาที่กำหนดในสัญญา 208 วัน แต่ อบต. คิดค่าปรับเพียง 55 วัน

สถานะของคดี

- รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2551 ของ สตง. ระบุว่า การสุ่มตรวจการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยราชการพบว่ามี อบจ. ร้อยละ 66 เทศบาลร้อยละ 47 และ อบต. ร้อยละ 40 ทำผิดกฎระเบียบ ขณะที่มีหน่วยราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาคที่ทำผิดกฎระเบียบ ร้อยละ 25
- ปี 2552 สำนักนายกรัฐมนตรีรายงานต่อคณะรัฐมนตรีว่า อปท. เป็นหน่วยงานรัฐที่ถูกแจ้งว่ามีการทุจริตมากที่สุด คือ 139 เรื่อง จากทั้งหมด 335 เรื่อง
- คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) ระบุว่า ในช่วงปี 2544-2552 อปท. เป็นหน่วยงานรัฐที่ถูกกล่าวหาว่ามีการทุจริตมากที่สุดถึง 7,452 เรื่อง โดยมีเจ้าหน้าที่ อปท. ถูกกล่าวหา 13,683 ราย และในปี 2555 ร้อยละ 40 ของคดีที่เข้าสู่การพิจารณาของ ป.ป.ช. เป็นการทุจริตของ อปท.

ผลกระทบต่อประชาชน

- การทุจริตในการจัดซื้อจัดจ้างทำให้งบประมาณของภาครัฐรั่วไหล ประชาชนสูญเสียโอกาสในการได้รับประโยชน์จากการใช้จ่ายงบประมาณดังกล่าว
- รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2551 ของ สตง. ระบุว่า จากการสุ่มตรวจการจัดซื้อจัดจ้าง อปท. หลายแห่ง พบว่า มีการทำผิดกฎระเบียบและมีการทุจริต ส่งผลให้ภาครัฐเสียหายประมาณ 120 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 50 ของมูลค่าความเสียหายทั้งหมดของหน่วยราชการที่ถูกสุ่มตรวจ
- ปี 2552 สำนักนายกรัฐมนตรีรายงานต่อคณะรัฐมนตรีว่า การทำผิดกฎระเบียบและการทุจริตของ อปท. ทำให้เกิดความเสียหายแก่รัฐประมาณ 519 ล้านบาท หรือคิดเป็นร้อยละ 30 ของมูลค่าความเสียหายของหน่วยราชการทั้งหมด
- ประชาชนได้ใช้บริการสาธารณะที่ไม่มีคุณภาพ เช่น ถนนหรือเขื่อนที่ก่อสร้างได้ไม่ครบตามแบบของฝ่ายโยธาธิการ

เอกสารอ้างอิง

- ข่าวการประชุมคณะกรรมการ ป.ป.ช. ประจำวันอังคารที่ 10 พฤศจิกายน 2552.
- *แฉทุจริตงบบ อปท. ครองแชมป์สูงสุด*, หนังสือพิมพ์ *ไทยรัฐ*, 15 ธันวาคม 2552.
- ดวงมณี เลาวกุล, *การปฏิรูปการกระจายอำนาจการคลังสู่ท้องถิ่น*, กรุงเทพฯ: เปนไท, 2555.
- ธีรยุทธ์ สำราญทรัพย์, *การบริหารงานพัสดุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*, กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2551.
- *ป.ป.ช.-สตง. ล่าทุจริตองค์การปกครองท้องถิ่นผลาญงบแสนล้าน*, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 9 กรกฎาคม 2550.
- *เปิด 21 นักการเมืองท้องถิ่นกับพวกถูกเชือด 'คอร์รัปชั่น-รวยผิดปกติ' อดีตบิ๊ก กทม. เทศบาล อบต. เพียบ*, มติชนออนไลน์, 2 กรกฎาคม 2556.
- *'วิชา' ชี้ทุจริตเชิงนโยบายแพร่สู่ท้องถิ่น คดีโกง 40% มาจาก อปท.*, มติชนออนไลน์, 20 กรกฎาคม 2555.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน, *รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2550*, 2550.
- สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน. *รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2551*, 2551.
- *อปท. ครองแชมป์โกงดับเพลิงดุ ปปช. งัด อสส.*, หนังสือพิมพ์ *ไทยโพสต์*, 18 สิงหาคม 2553.
- อรทัย ก๊กผล, *ความขัดแย้งกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตัวและผลประโยชน์ส่วนรวม: กรณีศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (Conflict of Interest)*, ใน *ความขัดแย้งระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนและผลประโยชน์ส่วนรวม*, กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2546.
- *DSI จับสองลูกน้องนักการเมืองดังคดีฮั้วประมูล อบจ.สระแก้ว 10 ล้าน*, ASTV ผู้จัดการออนไลน์, 24 พฤษภาคม 2554.

32

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น:

ทุจริตจัดซื้อจัดจ้าง ครบวงจร

ปี 2554 ประเทศไทยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) 7,853 แห่ง แบ่งเป็น อบจ. 75 แห่ง เทศบาล 1,619 แห่ง อบต. 6,157 แห่ง และ อปท. รูปแบบพิเศษอีก 2 แห่ง (กรุงเทพฯ และเมืองพัทยา) โดย อปท. ทั่วประเทศมีงบประมาณเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในปี 2555 อปท. มีรายได้ 529,978 ล้านบาท หรือ 26.77% ของรายได้รัฐ

อย่างไรก็ตาม การทุจริตเป็นสิ่งที่อยู่คู่กับ อปท. หลายแห่ง โดยเฉพาะในการจัดซื้อจัดจ้าง ซึ่งมีตัวอย่างของการทุจริตในทุกขั้นตอน ตั้งแต่ตั้งโครงการไปจนถึงตรวจรับงาน

สถานะ

- รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2551 ของ สตง. ระบุว่า การสุ่มตรวจการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานราชการ พบว่ามี อบจ. 66% เทศบาล 47% และ อบต. 40% ทำผิดกฎระเบียบ ซึ่งมากกว่าหน่วยราชการส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
- สตง. พบว่า อปท. จัดซื้อจัดจ้างผิดกฎระเบียบในแต่ละขั้นตอนดังนี้
  - การกำหนดโครงการและวิธีการ 2.65% ของกรณีที่ตรวจพบ
  - การกำหนดราคา 35.34% ของกรณีที่ตรวจพบ
  - การพิจารณาคุณสมบัติของผู้เสนอราคา 14.79% ของกรณีที่ตรวจพบ
  - การทำสัญญา 36.97% ของกรณีที่ตรวจพบ
  - การตรวจรับงาน 10.25% ของกรณีที่ตรวจพบ
- ช่วงปี 2544-2552 อปท. เป็นหน่วยงานที่ถูกกล่าวหาต่อ ป.ป.ช. ว่ามีการทุจริตมากที่สุด (7,452 เรื่อง) โดยเฉพาะเรื่องการจัดซื้อจัดจ้าง โดยมีผู้ถูกกล่าวหา 13,683 คน และในปี 2555 คดีที่อยู่ในการพิจารณาของ ป.ป.ช. เป็นคดีการทุจริตของ อปท. ถึง 40%

ผลกระทบต่อประชาชน

- รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2551 ของ สตง. ระบุว่า จากการสุ่มตรวจการจัดซื้อจัดจ้าง อปท. หลายแห่งทำผิดกฎระเบียบและมีการทุจริต ซึ่งทำให้ภาครัฐเสียหายประมาณ 120 ล้านบาท หรือคิดเป็น 50% ของมูลค่าความเสียหายทั้งหมดของหน่วยราชการที่ถูกสุ่มตรวจ
- ประชาชนได้ใช้บริการสาธารณะที่ไม่มีคุณภาพ เช่น ถนน สะพาน หรือเขื่อน ที่ไม่สามารถใช้งานได้

5 รูปแบบการทุจริต

01 อปท. ตั้งโครงการซ้ำซ้อนกับโครงการของหน่วยงานอื่น หรือตั้งใจทำกิจกรรมไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของโครงการ แต่เป็นประโยชน์ต่อเอกชนที่รับงาน

02 เจ้าหน้าที่แบ่งการจัดซื้อจัดจ้างในโครงการเป็นหลายงวด เพื่อใช้วิธีตกลงราคา ซึ่งง่ายต่อการทุจริต

03 ตั้งราคาจัดซื้อจัดจ้างสูงเกินจริง เพื่อเอื้อประโยชน์แก่เอกชนที่รับงาน ซึ่งจะแบ่งผลประโยชน์กลับมาให้กับเจ้าหน้าที่ในภายหลัง

04 กีดกันผู้เสนอราคารายอื่นโดยไม่เผยแพร่ประกาศการจัดซื้อจัดจ้าง หรือตัดสิทธิ์ผู้เสนอราคาบางรายอย่างไม่เป็นธรรม

05 ทำสัญญาให้ภาครัฐเสียเปรียบ และตรวจรับงานทั้งที่งานไม่มีคุณภาพหรือไม่ครบตามสัญญา

33

ทำผิดจ่ายถูก-ทำถูกจ่ายแพง
วิบากกรรมแรงงานต่างด้าว

ปูมหลัง

จากสถิติของสำนักบริหารแรงงานต่างด้าว ในเดือนเมษายน 2555 พบว่า มีแรงงานต่างด้าวได้รับใบอนุญาตทำงานทั้งสิ้น 1,752,100 คน ในจำนวนนี้มีเพียง 839,913 คน หรือร้อยละ 47.9 ที่ผ่านการเข้าเมืองอย่างถูกกฎหมาย

สภาวะแรงงานไทยในช่วงปี 2550-2555 จากการคาดการณ์โดยกระทรวงแรงงาน พบว่า ความต้องการแรงงานระดับล่างจะเพิ่มขึ้นอีก 300,000 คน ขณะที่แรงงานไทยที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 รองรับได้เพียง 100,000 คนเท่านั้น ทำให้ความต้องการแรงงานต่างด้าวพุ่งสูงขึ้น การบริหารจัดการด้านแรงงานต่างด้าว ทั้งดำเนินการกับกลุ่มที่ลักลอบเข้ามาอย่างผิดกฎหมายและควบคุมการเข้าเมืองอย่างถูกกฎหมายจึงเป็นสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญเร่งด่วน

รัฐบาลไทยโดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงการต่างประเทศและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงแรงงานได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจว่าด้วยความร่วมมือ (MOU) ด้านการจ้างแรงงานกับสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวเมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2545 ต่อมาได้ลงนามกับราชอาณาจักรกัมพูชาเมื่อวันที่ 31 พฤษภาคม 2546 และลงนามกับสหภาพพม่าเมื่อวันที่ 21 มิถุนายน 2546

ต่อมาในช่วงปี 2552-2555 มีการจัดการแรงงานต่างด้าวอย่างเป็นระบบยิ่งขึ้น โดยอนุญาตให้แรงงานที่เข้ามาโดยผิดกฎหมายสามารถลงทะเบียนแรงงานต่างด้าวและพิสูจน์สัญชาติ เพื่อนำไปสู่กระบวนการที่ถูกกฎหมาย (legalization) และผ่อนผันให้แรงงานต่างด้าวทำงานในประเทศไทยต่อไปได้

อย่างไรก็ดี การบริหารจัดการแรงงานต่างด้าวของไทยกลับไม่มีความคืบหน้าเท่าที่ควร เนื่องจากกฎระเบียบที่ขาดความยืดหยุ่น และการให้น้ำหนักกับความมั่นคงของชาติมากกว่ามิติด้านเศรษฐกิจและความมั่นคงของมนุษย์ ยิ่งไปกว่านั้น การดำเนินการแบบผิดกฎหมายยังมีค่าใช้จ่ายน้อยกว่า รวดเร็วกว่า และเกิดประโยชน์กับทั้งแรงงานต่างด้าว นายจ้าง นายหน้า และในบางกรณีครอบคลุมถึงเจ้าหน้าที่ของรัฐด้วย

เส้นทางผลประโยชน์

การนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทยอย่างถูกกฎหมายตามข้อตกลง (MOU) มีขั้นตอนและค่าใช้จ่ายดังนี้

1. การแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว (โควตา) และการยื่นคำร้องขอนำเข้าแรงงานต่างด้าว

1.1 นายจ้างหรือสถานประกอบการแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว ณ สำนักจัดหางานกรุงเทพเขตพื้นที่ 1-10 หรือสำนักงานจัดหางานจังหวัดที่คนต่างด้าวจะไปทำงาน

ช่องทางหาผลประโยชน์: นายจ้างหรือสถานประกอบการมักแจ้งความต้องการแรงงานต่างด้าวมากกว่าจำนวนที่ต้องการ ถ้าได้ตามที่ขอก็อาจนำโควตาที่ได้ไปขายต่อให้ผู้ประกอบการรายอื่น หรือไม่ก็ขอโควตาไว้เฉยๆ แต่ยังใช้แรงงานต่างด้าวแบบผิดกฎหมายทั้งหมด เนื่องจากการพิสูจน์ทราบชื่อและเอกลักษณ์บุคคลแรงงานต่างด้าวเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก เพราะหลายคนไม่มีเอกสารจากประเทศของตน และในหลายกรณี การขอโควตาเกินก็เป็นการลดภาระค่าใช้จ่ายของนายหน้าที่รับดำเนินการแทน เพราะค่าใช้จ่ายคิดตามจำนวนครั้งที่ยื่นคำร้อง

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ: 1,500-5,000 บาท

1.2 เมื่อนายจ้างหรือสถานประกอบการได้รับอนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าว กรมการจัดหางานจะออกหนังสือยืนยันการมีโควตาจ้างแรงงานต่างด้าวให้กับนายจ้างหรือสถานประกอบการ

ช่องทางหาผลประโยชน์: ในขั้นตอนนี้ หากผู้ได้รับอนุญาตได้รับโควตาเกินความต้องการ ผู้นั้นก็อาจนำโควตาแรงงานต่างด้าวไปจัดสรรลงในอุตสาหกรรมหรือธุรกิจอื่นที่ตนเองเป็นเจ้าของหรือเป็นหุ้นส่วน หรือบางกรณีอาจขายโควตาให้กับผู้ประกอบการรายอื่นที่ไม่ได้โควตา

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ: ประมาณ 1,000 บาท (แต่หากมีการขายโควตาอาจมีราคาถึงหลักหมื่นบาท)

2. การยื่นคำร้องขอนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานในประเทศไทย

2.1 นายจ้างหรือสถานประกอบการที่ได้รับโควตาจ้างแรงงานต่างด้าว ยื่นคำร้องขอนำเข้าแรงงานต่างด้าวตาม MOU รวมถึงสำเนาหนังสืออนุญาตให้จ้างแรงงานต่างด้าวตามโควตา หนังสือแต่งตั้งให้บริษัทจัดหางานในประเทศต้นทางดำเนินการจัดหาแรงงาน และตัวอย่างสัญญาจ้างมาตรฐาน ต่อกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

2.2 กรมการจัดหางานตรวจสอบหลักฐานและเสนอต่อกระทรวงแรงงาน เพื่อออกหนังสือแจ้งให้กระทรวงแรงงานของประเทศต้นทางทราบ

2.3 กรมการจัดหางานส่งเอกสารให้กับสถานทูตของประเทศต้นทาง เพื่อให้ส่งต่อเอกสารไปยังกระทรวงแรงงานของประเทศตน

2.4 เมื่อบริษัทจัดหางานในประเทศต้นทางหาคนงานได้แล้ว บริษัทจะส่งบัญชีรายชื่อของคนงานให้กระทรวงแรงงานของประเทศต้นทางประทับตราและลงนามรับรอง ก่อนจะส่งมาให้นายจ้างหรือสถานประกอบการของไทยเพื่อดำเนินการต่อไป

ช่องทางหาผลประโยชน์: ในขั้น 2.1-2.4 จะมีการขอใบอนุญาตออกหนังสือไปมาระหว่างหน่วยงานภาครัฐของประเทศไทยและประเทศต้นทาง ซึ่งส่วนมากจะดำเนินการโดยนายหน้าหรือบริษัทจัดหางานในสองประเทศ ทำให้มีการจ่ายสินบนหรือ ‘ค่าน้ำร้อนน้ำชา’ ในทุกขั้นตอน หลายครั้งนายหน้าหรือบริษัทจัดหางานที่คุ้นเคยกับหน่วยงานภาครัฐ อาจดำเนินการแบบรวบรัด ซึ่งเหมาะสำหรับนายจ้างที่ต้องการใช้แรงงานต่างด้าวแบบทันท่วงทีและจำนวนมาก แต่ผู้ประกอบการหรือนายจ้างรายนั้นก็จะต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมให้นายหน้าหรือบริษัทจัดหางาน ทำให้เกิดกลุ่มอิทธิพล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศต้นทาง

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ: 3,000-9,000 บาท (แตกต่างกันไปตามประเทศต้นทางและความสลับซับซ้อนของแต่ละกรณี โดยมากเป็นค่าธรรมเนียม แต่การทำถูกกฎหมายก็ยังมีค่าน้ำร้อนน้ำชาระหว่างการดำเนินการเพื่ออำนวยความสะดวก)

3. การขอใบอนุญาตทำงาน

3.1 เมื่อนายจ้างหรือสถานประกอบการได้รับรายชื่อแรงงานต่างด้าวที่ผ่านการรับรองอย่างเป็นทางการ ให้ยื่นรายชื่อและหนังสือของนายจ้างซึ่งระบุด่านพรมแดนที่คนต่างด้าวจะเดินทางผ่าน พร้อมคำขออนุญาตทำงาน แทนแรงงานต่างด้าว ณ สำนักงานจัดหางานจังหวัดที่สถานที่ทำงานของแรงงานต่างด้าวตั้งอยู่ ส่วนในเขตกรุงเทพฯ ให้ยื่นเอกสาร ณ กองการจัดระบบการนำเข้าแรงงานต่างด้าว พร้อมเอกสารประกอบ

3.2 สำนักงานจัดหางานจังหวัดส่งบัญชีรายชื่อให้กับกรมการจัดหางาน โดยกรมการจัดหางานจะแจ้งสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในประเทศต้นทาง รวมถึงสำนักงานตรวจคนเข้าเมือง เพื่อดำเนินการออกวีซ่าและอนุญาตให้พำนักอยู่ในประเทศไทย

ช่องทางหาผลประโยชน์: ในขั้นตอนนี้การปลอมเอกสารราชการมักเกิดขึ้นบ่อยครั้ง ไม่ว่าจะเป็นจำนวนแรงงานต่างด้าวที่ได้รับอนุมัติ จำนวนที่จะเดินทางไปยังด่านพรมแดน ด่านพรมแดนที่ระบุ และที่สำคัญคือขั้นตอนการขอวีซ่ามาทำงานในประเทศไทย ซึ่งบริษัทนายหน้าหรือกลุ่มผู้มีอิทธิพลในการจัดหาแรงงานจากประเทศต้นทางมักจะเรียกค่าตอบแทนทำให้ผู้ประกอบการต้องเสียค่าใช้จ่ายให้บริษัทนายหน้าที่รับดำเนินการขอวีซ่าเข้าประเทศไทยชนิดยากที่จะต่อรอง

ขณะเดียวกัน การแจ้งรายชื่อและจำนวนแรงงานต่างด้าวกับกรมการจัดหางานก็มักเกิดความคลาดเคลื่อน บ่อยครั้งมีการเรียกเก็บค่าดำเนินการต่าง ๆ เพิ่มจากค่าธรรมเนียม เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกในการดำเนินการทางเอกสารของทั้งสองประเทศ

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ: 3,000-4,000 บาท

4. การออกใบอนุญาตทำงานของแรงงานต่างด้าว

4.1 บริษัทจัดหางานในประเทศต้นทาง นำแรงงานต่างด้าวไปยื่นขอรับการตรวจลงตราเข้าประเทศไทย ณ สถานทูตหรือสถานกงสุลของไทยที่ตั้งอยู่ ณ ประเทศต้นทาง

4.2 เมื่อแรงงานต่างด้าวได้รับวีซ่าเข้ามาทำงานประเทศไทย และผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง จะได้รับการประทับตราอนุญาตให้อยู่ในราชอาณาจักรไทย 2 ปี จากนั้นนายจ้างจะต้องพาแรงงานต่างด้าวไปตรวจสุขภาพภายใน 3 วัน และยื่นคำร้องขอรับใบอนุญาตทำงานภายในระยะเวลาที่กำหนด

4.3 แรงงานต่างด้าวที่ขอใบอนุญาตทำงานจะต้องจ่ายค่าธรรมเนียม (ปีละ 1,800 บาท) ใบอนุญาตทำงานตามระยะเวลาที่แรงงานต่างด้าวขออนุญาตทำงาน แต่ไม่เกิน 1 ปี

ช่องทางหาผลประโยชน์: ขั้นตอนนี้ค่อนข้างตรงไปตรงมา แต่เนื่องจากมีหลายขั้นตอน และทุกขั้นตอนมีค่าใช้จ่าย อีกทั้งการดำเนินการต้องทำทุกปี ทำให้นายจ้างอาจใช้วิธีให้นายหน้าไปดำเนินการแทน ซึ่งหลายครั้งนายหน้าจะจ่ายเงินให้กับเจ้าหน้าที่ของรัฐเพื่อให้อำนวยความสะดวก

ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ: ประมาณ 5,000 บาท ต่อปี (รวมค่าตรวจลงตรา ค่าตรวจสุขภาพ ค่าต่ออายุใบอนุญาต และอื่น ๆ)

นอกจากนี้ยังมีค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ในกระบวนการยื่นคำร้องขอใบอนุญาตที่นายหน้าเรียกเก็บจากนายจ้างรายละประมาณ 4,000-5,000 บาท ทำให้ค่าใช้จ่ายในการนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงานโดยถูกกฎหมายอยู่ที่ประมาณ 17,500-29,000 บาท ต่อคน แตกต่างกันไปตามประเทศต้นทางและธุรกิจที่ดำเนินการ

ขณะที่แรงงานต่างด้าวในฐานะนักท่องเที่ยวซึ่งเข้ามาทำงานโดยผิดกฎหมาย มีค่าใช้จ่ายประมาณ 3,000-4,000 บาทต่อคน มิหนำซ้ำระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการก็แตกต่างกันมาก โดยค่าเฉลี่ยของระยะเวลาการขอวีซ่านักท่องเที่ยวอยู่ที่ 1-2 สัปดาห์ ขณะที่กระบวนการนำเข้าแรงงานต่างด้าวถูกกฎหมายอยู่ที่ 3-6 เดือน

ด้วยเหตุที่การนำเข้าแรงงานต่างด้าวอย่างถูกกฎหมายตาม MOU มีค่าใช้จ่ายสูงกว่าการนำเข้าแรงงานต่างด้าวแบบนักท่องเที่ยวกว่า 10 เท่า ทำให้เกิดแรงจูงใจในการหาผลประโยชน์จากทั้งฝ่ายนายจ้าง บริษัทนายหน้า รวมถึงแรงงานต่างด้าวเอง โดยนายจ้างมีแรงจูงใจเรื่องค่าใช้จ่ายที่ลดลงและมีอำนาจต่อรองเหนือแรงงานต่างด้าวที่มีสถานะผิดกฎหมาย ขณะที่แรงงานต่างด้าวหากเข้าประเทศอย่างถูกกฎหมายก็ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงกว่า ซึ่งรายได้ที่ได้รับก็ไม่มากพอจะปลดหนี้สินจากการกู้ยืมมาดำเนินการให้ถูกกฎหมาย หลายรายจึงอยู่ในภาวะจำยอมที่ต้องอยู่อย่างละเมิดกฎหมาย

ผลกระทบต่อประชาชน

- นายจ้างที่จ้างแรงงานต่างด้าวแบบถูกกฎหมายต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลามากกว่าการจ้างแรงงานต่างด้าวแบบผิดกฎหมายมาก
- แรงงานต่างด้าวหรือนายจ้างถูกเรียกเก็บสินบนโดยผู้มีอิทธิพลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- แรงงานต่างด้าวที่รัฐไม่สามารถดูแลได้มีจำนวนมากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อความมั่นคงและปัญหาการควบคุมโรคติดต่อ

เอกสารอ้างอิง

- กรมการจัดหางาน, *ขั้นตอนการขึ้นทะเบียนแรงงานต่างด้าว*, http://www.doe.go.th/download/foreign.html
- ยงยุทธ แฉล้มวงษ์ และฉลองภพ สุสังกร์กาญจน์, *การจัดการแรงงานอพยพต่างชาติในระยะยาว*, โครงการ A Policy Study on the Management of Undocumented Migrant Workers in Thailand, สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2539.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, *สถิติเผยแพร่แรงงานต่างด้าว*, http://social.nesdb.go.th/social/Default.aspx?tabid=131

32

— แรงงานต่างด้าว:

ทำผิดจ่ายถูก ทำถูกจ่ายแพง

เดือนเมษายน 2555 มีแรงงานต่างด้าวที่ได้รับใบอนุญาตทำงานในประเทศไทยทั้งหมดประมาณ 1.8 ล้านคน ในจำนวนนี้มีน้อยกว่าครึ่งที่ผ่านการเข้าเมืองโดยถูกกฎหมาย ซึ่งสาเหตุหลักคือขั้นตอนตามกฎหมายที่ยุ่งยากและมีค่าใช้จ่ายสูง โดยหากดำเนินการอย่างถูกกฎหมาย นายจ้างต้องเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าการจ้างแบบผิดกฎหมายถึงประมาณ 7 เท่า (ขึ้นอยู่กับสัญชาติและระยะเวลารับประกันการจ้างงาน) และอาจต้องใช้เวลามากกว่า 90 วัน ขณะที่การนำเข้าแรงงานแบบผิดกฎหมายใช้เวลาเพียง 7-14 วันเท่านั้น

นอกจากนี้ ขั้นตอนที่ยุ่งยากเหล่านี้ยังเอื้อให้เจ้าหน้าที่บางส่วนเรียกรับผลประโยชน์เพื่อแลกกับการอำนวยความสะดวกในแต่ละขั้นตอน

ผลกระทบต่อประชาชน

- นายจ้างที่จ้างแรงงานต่างด้าวแบบถูกกฎหมายต้องเสียค่าใช้จ่ายและเสียเวลามากกว่าการจ้างแรงงานต่างด้าวแบบผิดกฎหมายมาก ทำให้เกิดต้นทุนสูง
- แรงงานต่างด้าวหรือนายจ้างถูกเรียกเก็บสินบนโดยผู้มีอิทธิพลหรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ
- ประเทศไทยมีแรงงานต่างด้าวที่รัฐไม่สามารถดูแลได้มากขึ้น ซึ่งอาจส่งผลต่อความมั่นคงและปัญหาการควบคุมโรคติดต่อ

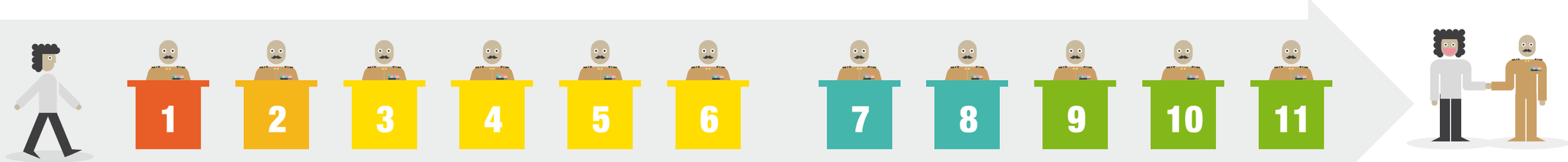

ถูกกฎหมาย

17,500–29,000 บาท

ใช้เวลา

90–180 วัน

ค่าดำเนินการในแต่ละขั้นตอน

(ถูกกฎหมาย) ต่อคน

01 นายจ้างแจ้งความต้องการจ้างแรงงานต่างด้าว ประมาณ 1,500-5,000 บาท

02 กรมการจัดหางานออกหนังสือยืนยันการมีโควตา ประมาณ 1,000 บาท

03 นายจ้างยื่นคำร้องขอนำแรงงานต่างด้าวเข้ามาทำงาน ประมาณ 3,000-9,000 บาท

04 นายจ้างยื่นขอใบอนุญาตทำงานแทนแรงงานต่างด้าว ประมาณ 3,000-4,000 บาท

05 การนำแรงงานต่างด้าวเข้าประเทศและการออกใบอนุญาตทำงาน ประมาณ 5,000 บาท และค่าใช้จ่าย 'อื่นๆ' ประมาณ 4,000-5,000 บาท

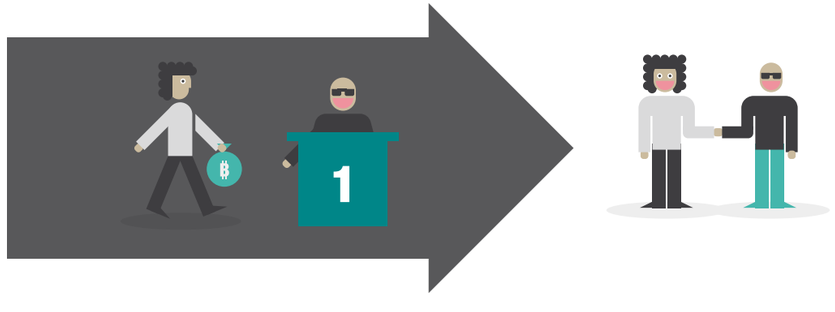

ผิดกฎหมาย

3,000-4,000 บาท

ใช้เวลา

7-14 วัน

33

‘องค์การค้าคุรุสภา’ **งาบจัดซื้อ** อุปกรณ์การเรียน

ปูมหลัง

‘องค์การค้าของ สกสค.’ หรือ องค์การค้าของคุรุสภาในอดีต เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.) ตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2546 มีภารกิจหลักคือการหาประโยชน์ให้แก่ สกสค. และการผลิต จำหน่าย และพัฒนาหนังสือ สื่อการเรียนการสอน ตามหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการ

ปัจจุบัน องค์การค้าของ สกสค. มีร้านศึกษาภัณฑ์พาณิชย์ 9 สาขา มีร้านค้าตัวแทนกระจายอยู่ทั่วประเทศ มีโรงพิมพ์ 1 แห่ง และโรงงานผลิตอุปกรณ์การศึกษาอีก 2 แห่ง ส่วน สกสค. มีสถานะเป็นนิติบุคคล มีหน้าที่หลักคือการดูแลสวัสดิการของครูและบุคลากรทางการศึกษา

ในปี 2554 เกิดเหตุการณ์น้ำท่วมภาคใต้ บริษัท บางกอกเอ็นเตอร์เทนเม้นต์ จำกัด ผู้ดำเนินกิจการสถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ได้ติดต่อซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนมูลค่าประมาณ 3.6 ล้านบาทกับองค์การค้าของ สกสค. เพื่อบริจาคให้กับโรงเรียน 158 แห่งในจังหวัดกระบี่ นครศรีธรรมราช และชุมพร อย่างไรก็ตาม การจัดซื้อครั้งนี้กลับเกิดการทุจริตโดยผู้อำนวยการองค์การค้าฯเอง

เส้นทางผลประโยชน์

การจัดซื้อครั้งนี้เริ่มต้นจาก สหภพ โสตทิพย์ บรรณาธิการข่าวสังคม-อาชญากรรม สถานีวิทยุโทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 สั่งซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนกับองค์การค้าฯ โดยทำหนังสือลงวันที่ 25 พฤษภาคม 2554 ถึง สันติภาพ อินทรพัฒน์ ผู้อำนวยการองค์การค้าฯ และอดีตสมาชิกวุฒิสภา จังหวัดน่าน หลังจากได้รับหนังสือ สันติภาพได้อนุมัติการขาย พร้อมทั้งให้ส่วนลดตามหลักเกณฑ์ปกติของลูกค้าทั่วไป และให้องค์การค้าฯ ดำเนินการจัดส่งอุปกรณ์การเรียนการสอนให้เป็นรายโรงเรียน

อย่างไรก็ตาม วันที่ 26 พฤษภาคม 2554 สันติภาพได้แก้ไขรายละเอียดสำคัญบางประการในเอกสารการอนุมัติ โดยเปลี่ยนวิธีการซื้อขายจากเดิมที่ขายให้กับช่อง 3 โดยตรงแล้วให้ส่วนลดตามหลักเกณฑ์ปกติของลูกค้าทั่วไป เป็นการขายผ่านผู้ประสานการขายและให้ส่วนลดตามหลักเกณฑ์ของผู้ประสานการขาย แต่ยังคงให้องค์การค้าฯ เป็นผู้จัดส่งอุปกรณ์การเรียนการสอน ซึ่งขัดกับระเบียบขององค์การค้าฯ ที่กำหนดให้ผู้ประสานการขายต้องรับหน้าที่จัดส่งสินค้าไปยังลูกค้า

ต่อมา น้องสาวของสันติภาพ ได้ขอให้องค์การค้าฯ แต่งตั้งตนเป็นผู้ประสานการขายหรือตัวแทนขายสินค้าในเขตกรุงเทพฯ และพื้นที่ที่น้องสาวของสันติภาพคุ้นเคย แต่การขอเป็นผู้ประสานการขายมีความผิดปกติในเรื่องวันเวลา กล่าวคือ องค์การค้าฯ ลงทะเบียนรับหนังสือขอเป็นผู้ประสานการขายในวันที่ 2 มิถุนายน 2554 แต่ในหนังสือกลับลงวันที่ 24 พฤษภาคม 2554 ยิ่งไปกว่านั้น ในวันที่ 15 มิถุนายน 2554 สันติภาพได้แต่งตั้งน้องสาวเป็นผู้ประสานการขาย แต่สัญญาดังกล่าวมีผลตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2554 ถึงวันที่ 24 พฤษภาคม 2555 ซึ่งเท่ากับมีผลย้อนไปถึงการสั่งซื้อของช่อง 3

ทั้งนี้ แม้สัญญากำหนดให้น้องสาวของสันติภาพจัดหาพาหนะและรับภาระค่าใช้จ่ายในการจัดส่งสินค้า แต่สุดท้าย องค์การค้าฯ ก็เป็นผู้จัดส่งสินค้าให้กับโรงเรียน และน้องสาวของสันติภาพให้องค์การค้าฯ หักค่าขนส่งจากค่าประสานการขาย

ต่อมา สำนักบริหารการเงินและบัญชีขององค์การค้าฯ ปฏิเสธการจ่ายค่าประสานดังกล่าว เพราะน้องสาวของสันติภาพไม่ได้ปฏิบัติตามสัญญา และองค์การค้าฯ ไม่มีหลักเกณฑ์เรื่องการหักค่าขนส่งสินค้าจากค่าประสานการขาย แต่สันติภาพกลับอนุมัติการจ่ายเงินแก่น้องสาวเป็นกรณีพิเศษ โดยอ้างว่าการขายผ่านผู้ประสานงานเป็นกลยุทธ์การขายที่ลดข้อจำกัดในการแข่งขันกับเอกชน และน้องสาวของสันติภาพก็ยินยอมให้หักค่าขนส่งจากค่าประสานการขาย องค์การค้าฯ จึงมิได้เสียประโยชน์แต่อย่างใด นอกจากนี้ สันติภาพยังให้ใช้วิธีนี้เป็นแนวทางในการปฏิบัติต่อไป

ผลกระทบต่อประชาชน

- การแก้ไขเอกสาร การทำสัญญาย้อนหลัง และการปรับเปลี่ยนกฎเกณฑ์บางประการ ทำให้องค์การค้าฯ ต้องจ่ายค่าประสานการขายเป็นเงิน 1.2 ล้านบาท หรือเกือบร้อยละ 50 ของมูลค่าการซื้อขาย ทั้งที่องค์การค้าฯ ไม่จำเป็นต้องจ้างผู้ประสานงาน อีกทั้งองค์การค้าฯ ต้องเป็นผู้จัดส่งอุปกรณ์การเรียนการสอน เนื่องจากผู้ประสานการขายไม่ได้จัดส่งสินค้าตามสัญญา
- การทุจริตในองค์การค้าฯ ส่งผลเสียต่อสวัสดิการของครูทั่วประเทศ ซึ่งในปี 2553 มีจำนวนกว่า 750,000 คน

สถานะของคดี

- ที่ประชุมคณะกรรมการ สกสค. มีคำสั่งย้ายสันติภาพไปช่วยราชการที่สำนักงานคณะกรรมการ สกสค. พร้อมทั้งแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบข้อเท็จจริง
- สำนักคดีอาญาพิเศษ 2 กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) สรุปผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงว่า สันติภาพกระทำการทุจริตเพื่อเอื้อประโยชน์แก่น้องสาว อันเข้าข่ายความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ จากนั้นดีเอสไอได้ส่งผลการตรวจสอบข้อเท็จจริงให้กับคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) เพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- *กระบวนการทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างของ 'องค์การค้าคุรุสภา' ภาคพิเศษ (2) เปิดเอกสารช่อง 3 สั่งซื้อตำราเรียน*, เว็บไซต์ Thaipublica, 21 ธันวาคม 2554.
- *เปิดสัญญาจัดซื้อจัดจ้าง 'องค์การค้าคุรุสภา' ภาคพิเศษ*, เว็บไซต์ Thaipublica, 12 ธันวาคม 2554.
- สำนักคดีอาญาพิเศษ 2 กรมสอบสวนคดีพิเศษ, รายงานผลการตรวจสอบข้อเท็จจริง กรณีการร้องเรียนเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างขององค์การค้าของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา (สกสค.).
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, สถิติการศึกษาของประเทศไทย ปีการศึกษา 2553, 2555.

34

ทุจริตองค์การค้าของ สกสค.:

ทำสัญญาย้อนหลัง เอื้อประโยชน์พี่น้อง

ในเวลาต่อมา น้องสาวของ ผอ. ขอให้องค์การค้าฯ แต่งตั้งตน เป็นผู้ประสานการขาย โดยลงนาม ในสัญญาวันที่ 15 มิถุนายน 2554 แต่สัญญาดังกล่าวกลับมีผล ตั้งแต่วันที่ 25 พฤษภาคม 2554 ซึ่งเป็นวันที่ช่อง 3 ทำหนังสือ สั่งซื้อถึงองค์การค้าฯ

การซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน เพื่อบริจาคให้กับเด็กนักเรียน ที่ประสบอุทกภัย จึงถูกใช้เป็น ช่องทางในการเอื้อประโยชน์ให้กับ น้องสาวของ ผอ.

ความเสียหาย

การแก้ไขเอกสาร การทำสัญญา ย้อนหลัง และการปรับเปลี่ยน กฎเกณฑ์บางประการ ทำให้ องค์การค้าฯ ต้องจ่ายค่าประสาน การขายเป็นเงิน 1.2 ล้านบาท หรือเกือบ 50% ของมูลค่า การซื้อขาย ทั้งที่องค์การค้าฯ ไม่จำเป็นต้องจ้างผู้ประสานงาน อีกทั้งองค์การค้าฯ ต้องเป็น ผู้จัดส่งสินค้า เนื่องจากน้องสาว ผอ. มิได้จัดส่งสินค้าตามสัญญา

การทุจริตในองค์การค้าฯ ทำให้ องค์การค้าฯ เสียผลประโยชน์ ซึ่งส่งผลเสียต่อสวัสดิการของครู ทั่วประเทศ ซึ่งในปี 2553 มีจำนวนกว่า 7.5 แสนคน

หลังจากเหตุการณ์น้ำท่วมภาคใต้ในปี 2554 ช่อง 3 ได้ติดต่อซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอน จากองค์การค้าของสำนักงานคณะกรรมการ ส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากร ทางการศึกษา (สกสค.) หรือที่รู้จักกันในชื่อเดิมว่า องค์การค้าของคุรุสภา เพื่อบริจาคให้กับโรงเรียน

ตามปกติ องค์การค้าฯ จะเป็นผู้ขายโดยตรง และจะเป็นผู้จัดส่งอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้กับโรงเรียน แต่ในกรณีนี้ ผอ. องค์การค้าฯ กลับเปลี่ยนเป็นการขายผ่านผู้ประสานการขาย โดยให้ส่วนลดกับผู้ประสานการขาย แต่ยังคงให้ องค์การค้าฯ เป็นผู้จัดส่งอุปกรณ์การเรียน การสอนเช่นเดิม ซึ่งขัดกับระเบียบของ องค์การค้าฯ

บันได 2 ขั้น

01

ผอ.องค์การค้าฯ เปลี่ยนวิธีการ ขายอุปกรณ์การเรียนการสอน ให้กับช่อง 3 จากเดิมที่เป็น การขายโดยตรง เป็นการขาย ผ่านผู้ประสานการขาย จากนั้น จึงแต่งตั้งน้องสาวของ ผอ. เป็นผู้ประสานการขาย และทำสัญญาย้อนหลัง

02

ผอ.องค์การค้าฯ อนุมัติ การจ่ายค่าประสานการขาย ให้กับน้องสาว ทั้งที่มิได้จัดส่ง อุปกรณ์การเรียนการสอน ตามที่กำหนดในสัญญา

สถานะ

- ที่ประชุมคณะกรรมการ สกสค. มีคำสั่งย้าย ผอ. องการค้าฯ ไปช่วยราชการที่สำนักงาน คณะกรรมการ สกสค. พร้อมทั้ง แต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ ข้อเท็จจริง
- กรมสอบสวนคดีพิเศษ สรุปผลการตรวจสอบว่า ผอ. องค์การค้าฯ กระทำการทุจริต เพื่อเอื้อประโยชน์แก่น้องสาว และส่งผลการตรวจสอบให้กับ ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการ ในขั้นตอนต่อไป

35

เรื่องลับๆ ของ ท่านผู้พิพากษา

ปูมหลัง

เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2553 สบโชค สุขารมณ์ ประธานศาลฎีกา เป็นประธานการประชุมคณะกรรมการตุลาการ (ก.ต.) เพื่อพิจารณาลงมติกรณีมีผู้ร้องเรียนว่า สมศักดิ์ จันทกุล ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ มีพฤติการณ์ฉันชู้สาวกับหญิงที่มีสามีแล้วและเรียกรับผลประโยชน์ โดยที่ประชุม ก.ต. เห็นว่า สมศักดิ์กระทำผิดวินัยร้ายแรงตามที่มีผู้ร้องเรียนจริง จึงมีมติให้ไล่ออกจากราชการ โดยให้สำนักงานศาลยุติธรรมทำหนังสือเสนอโปรดเกล้าฯ ให้พ้นจากตำแหน่ง และเรียกคืนเครื่องราชอิสริยาภรณ์ทุกชั้นยศ พร้อมกับพิจารณาเรื่องการดำเนินคดีอาญา

รายงานการสอบสวน

คณะกรรมการสอบสวนเริ่มต้นจากการวินิจฉัยว่า สมศักดิ์ จันทกุล มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับหญิงที่มีสามีแล้วจริงหรือไม่

นาง ก. ซึ่งเป็นลูกพี่ลูกน้องกับนางสาว น. คือผู้กล่าวหาว่า สมศักดิ์มีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับนางสาว น. โดยนาง ก. ให้การว่า ตนทำหน้าที่เป็นเลขานุการของนางสาว น. มีหน้าที่ช่วยจัดทำเอกสาร ติดต่องาน และช่วยเลี้ยงบุตรของนางสาว น. ต่อมา เมื่อนาง ก. รับรู้ว่า สมศักดิ์และนางสาว น. เข้าไปในโรงแรมด้วยกัน จึงนำทะเบียนสมรสของนางสาว น. กับสามี รวมทั้งสูติบัตรของบุตรนางสาว น. กับสามี ให้สมศักดิ์ดู เนื่องจากสงสารสามีของนางสาว น. และบุตรก่อนที่ตนจะถูกนางสาว น. ไล่ออกจากงานในสำนักงานกฎหมาย ซึ่งมีที่ทำการอยู่ภายในอู่รถของนางสาว น. และสามี

กรณีดังกล่าวคณะกรรมการสอบสวนวินิจฉัยว่า สมศักดิ์รู้ว่านางสาว น. มีสามีแล้ว ประกอบกับแผ่นบันทึกภาพ (ดีวีดี) ของนักสืบที่รับจ้างติดตามพฤติกรรมของนางสาว น. ก็ปรากฏภาพรถของนางสาว น. โดยมีสมศักดิ์เป็นผู้ขับพาเข้าไปในโรงแรมม่านรูด หลังจากนั้นประมาณ 1 ชั่วโมง รถคันดังกล่าวจึงออกจากโรงแรม และเมื่อพิจารณาร่วมกับพฤติกรรมที่แสดงถึงความสนิทสนมและความไว้วางใจระหว่างสมศักดิ์กับนางสาว น. คณะกรรมการสอบสวนจึงเห็นว่าสมศักดิ์กับนางสาว น. มีความสัมพันธ์กันลึกซึ้งเกินกว่าในฐานะลูกค้ากับเจ้าของอู่รถ (ตามที่สมศักดิ์ให้ถ้อยคำ)

กรณีสืบเนื่องจากเรื่องชู้สาว คือพฤติการณ์เรียกรับผลประโยชน์จากคู่ความในคดี เพื่อแลกกับการให้ความช่วยเหลือในคดีความ โดยสมศักดิ์ถูกกล่าวหาว่าให้นางสาว น. เป็นผู้ติดต่อในการเรียกและรับเงินสินบน

กรณีดังกล่าวเริ่มต้นจากการที่นางสาว จ. ทนายความ ซึ่งมีสำนักงานกฎหมายที่พัทยา รับดำเนินการขอประกันตัว ‘คาร์ล’ ชาวต่างชาติรายหนึ่ง ซึ่งถูกดำเนินคดี 3 คดี โดยนางสาว จ. ยื่นขอประกันตัว 3-4 ครั้ง แต่ไม่ได้รับอนุญาต คาร์ลจึงต้องการหาทนายความคนใหม่

นางสาว น. ให้ถ้อยคำว่า ได้รับการติดต่อจากนางสาว จ. ให้ช่วยหาทนายความประกันตัวคาร์ล โดยนางสาว น. ตอบตกลง จากนั้นจึงมีการทำบันทึกข้อตกลง ใจความว่า คาร์ลได้โอนเงินจำนวน 3.5 ล้านบาท ให้นางสาว จ. เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการยื่นขอประกันตัวในคดีอาญา 3 คดี ซึ่งนางสาว จ. นำเงินจำนวนดังกล่าวฝากไว้ในบัญชีออมทรัพย์ของธนาคารแห่งหนึ่ง และระบุชื่อหลานของนางสาว น. เป็นเจ้าของบัญชีร่วม โดยหากสามารถดำเนินการให้ศาลมีคำสั่งอนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราวได้ทั้ง 3 คดี นางสาว จ. จะร่วมลงลายมือชื่อถอนเงินทั้งหมดให้แก่หลานของนางสาว น. ทันที

ต่อมา หลังจากคาร์ลได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว ก็มีการถอนเงินจำนวน 3.4 ล้านบาท

(ก่อนหน้านั้นมีการถอนเงินไปแล้ว 100,000 บาท) จากบัญชีของนางสาว จ. และหลานของนางสาว น. ก่อนที่เงินจำนวนนี้จะถูกฝากเข้าบัญชีของนางสาว น. ในเวลาต่อมา

จากการสอบสวนของคณะกรรมการ พบว่า ในสำนักงานกฎหมายของนางสาว น. มีภาพถ่ายของสมศักดิ์ในเครื่องแบบข้าราชการตุลาการประดับสายสะพายติดไว้อย่างเปิดเผย โดยนางสาว น. รับหน้าที่เป็นผู้ประสานงานด้านคดีให้แก่ลูกความทั้งที่ไม่มีความรู้ทางด้านกฎหมาย แต่ทำบันทึกข้อตกลงรับประกันตัวคาร์ลซึ่งเป็นจำเลยคดีอาญา 3 คดี ในอัตราค่าจ้างสูงถึง 3.5 ล้านบาท (ซึ่งเป็นค่าจ้างที่สูงผิดปกติสำหรับการขอประกันตัวจำเลยในคดีอนาจารเด็ก ตามความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน) และมีข้อตกลงว่าหากไม่สามารถประกันตัวได้จะคืนเงินให้ โดยก่อนหน้านั้นไม่มีทนายความคนใดดำเนินการให้ศาลอนุญาตให้ประกันตัวได้ แสดงว่าต้องมีผู้รู้กฎหมายให้คำปรึกษาแนะนำ ทำให้นางสาว น. มั่นใจว่าจะสามารถดำเนินการให้ศาลอนุญาตให้ประกันตัวได้ และข้อเท็จจริงก็ปรากฏว่าคาร์ลได้รับการประกันตัว โดยมีสมศักดิ์เป็นผู้อนุญาตให้ปล่อยตัวชั่วคราว 2 คดี คณะกรรมการสอบสวนจึงเชื่อว่า สมศักดิ์เป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำนางสาว น. ในการดำเนินการยื่นคำร้องขอปล่อยตัวชั่วคราว

เมื่อพิจารณาประกอบกับความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับนางสาว น. จึงเชื่อได้ว่า สมศักดิ์เป็นผู้สนับสนุนนางสาว น. ในการเรียกรับผลประโยชน์จากคาร์ล เพื่อให้ได้รับการปล่อยตัวชั่วคราว อันเกิดจากคำสั่งอนุญาตของสมศักดิ์

คณะกรรมการสอบสวนจึงเห็นว่า การกระทำของสมศักดิ์ “เป็นการไม่รักษาความลับของทางราชการมิให้รั่วไหล ไม่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตเที่ยงธรรม ไม่เคารพและปฏิบัติตามกฎหมายอย่างเคร่งครัดอยู่ในกรอบศีลธรรม จริยธรรม และประเพณีอันดีงามของตุลาการให้เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของบุคคลทั่วไป ยินยอมให้ผู้อื่นใช้ตำแหน่งหน้าที่ของตนแสวงหาผลประโยชน์อันมิชอบ รับประโยชน์จากบุคคลอันเกี่ยวเนื่องกับการปฏิบัติหน้าที่ของผู้พิพากษา และเป็นการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่นซึ่งมีส่วนได้เสียและผลประโยชน์เกี่ยวกับคดีความอันกระทบกระเทือนต่อความเชื่อถือศรัทธาของบุคคลทั่วไปในการประสาทความยุติธรรมของผู้พิพากษา ดังนี้ เป็นการกระทำผิดวินัยฐานไม่รักษาวินัยโดยเคร่งครัด ไม่ปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความระมัดระวังมิให้เสียหายแก่ราชการ ด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและเที่ยงธรรม ไม่รักษาชื่อเสียงมิให้ขึ้นชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่ว และไม่ถือและปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนและประเพณีปฏิบัติของทางราชการและจริยธรรมของข้าราชการตุลาการตามที่คณะกรรมการตุลาการกำหนด ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ศาลยุติธรรมและทางราชการอย่างร้ายแรง”

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานศาลยุติธรรม, *รายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนกรณี นายสมศักดิ์ จันทกุล ผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์ ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง*, 2553.

35

ชู้สาวและเรียกรับผลประโยชน์:

เงื่อนตายของท่านผู้พิพากษา

นายสมศักดิ์ จันทกุล เป็นหนึ่งใน 17 ผู้พิพากษาที่พ้นจากตำแหน่งและถูกเรียกคืนเครื่องราช-อิสริยาภรณ์ในช่วงปี 2551-2555 หลังจากถูกร้องเรียนว่ามีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับหญิงที่มีสามีแล้ว อันเป็นการประพฤติไม่อยู่ในกรอบของศีลธรรม และเรียกรับผลประโยชน์จากคู่ความเพื่อแลกกับการให้ความช่วยเหลือในคดีความ

รายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนระบุว่า หญิงที่เป็นชู้สาวดังกล่าวทำข้อตกลงรับดำเนินการขอประกันตัวชาวต่างชาติรายหนึ่ง ซึ่งเป็นจำเลยคดีอาญา 3 คดี ในอัตราค่าจ้าง 3.5 ล้านบาท ทั้งที่ไม่มีความรู้ด้านกฎหมาย และก่อนหน้านั้นไม่มีทนายความคนใดดำเนินการให้ศาลอนุญาตประกันตัวได้ภายหลัง จำเลยได้รับการประกันตัว โดยมีนายสมศักดิ์เป็นผู้อนุญาต 2 คดี

คณะกรรมการสอบสวนจึงเชื่อว่านายสมศักดิ์เป็นผู้สนับสนุนหญิงคนดังกล่าวในการเรียกรับผลประโยชน์จากจำเลยคนดังกล่าว

คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่านายสมศักดิ์ทำความผิดต่อประมวลจริยธรรมข้าราชการตุลาการ และผิดวินัยตาม พ.ร.บ.ระเบียบข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม พ.ศ. 2534 จึงเห็นสมควรให้ไล่ออก

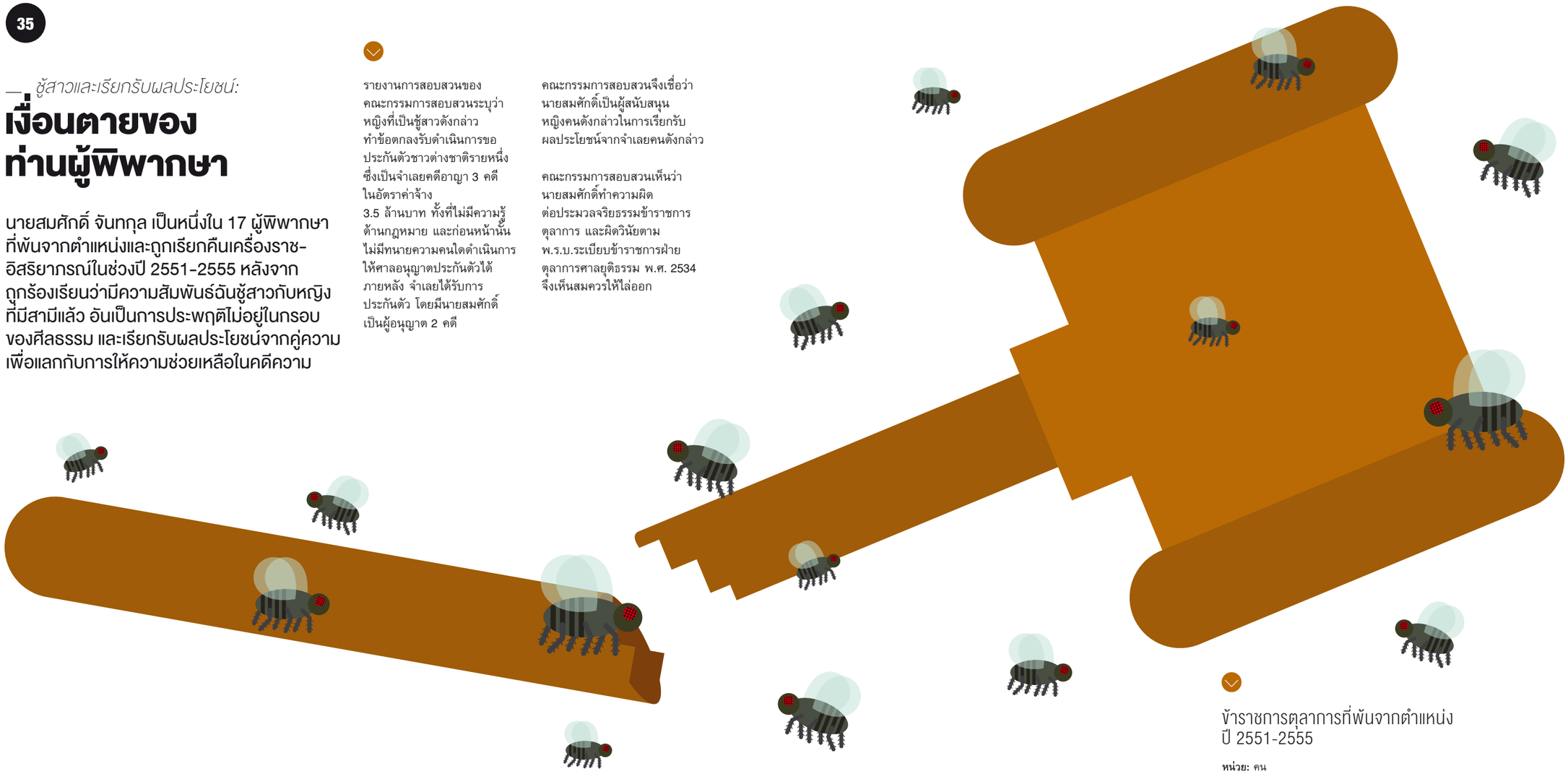

ข้าราชการตุลาการที่พ้นจากตำแหน่ง
ปี 2551-2555

หน่วย: คน

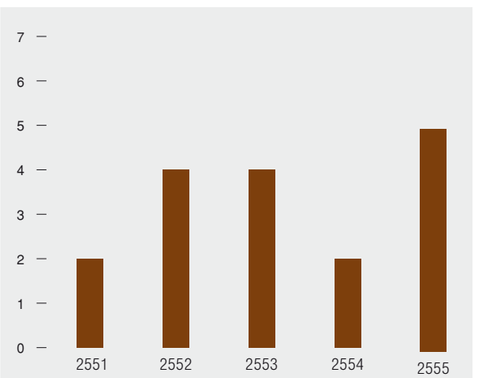

เช็คบิล

ถึงเวลาที่ประชาชนต้องลุกขึ้นมาแสดงพลัง ประกาศสงครามต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชันทุกรูปแบบ
ด้วยการเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบ

หน้าที่พลเมืองดี: ติดตาม-ตรวจสอบ-ร้องเรียน-แจ้งเบาะแส

กรณีศึกษาทั้ง 35 กรณี เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการการทุจริตและการหาผลประโยชน์ ซึ่งเกิดขึ้นในองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐส่วนกลาง ท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน และยังเกิดขึ้นในโครงการต่างๆ ครอบคลุมเกือบทุกมิติของสังคม ทั้งด้านเศรษฐกิจ สวัสดิการสังคม การศึกษา และอื่นๆ

การลดการทุจริตและการหาผลประโยชน์ต้องอาศัยความร่วมมือของทุกภาคส่วน รวมทั้งภาคประชาชนซึ่งเป็นผู้เสียผลประโยชน์ รัฐธรรมนูญปี 2540 ได้สร้างกลไกที่ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐได้โดยตรง เช่น สิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐ และสิทธิการเข้าชื่อเพื่อถอดถอนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กระนั้นก็ตาม ประชาชนยังใช้กลไกการตรวจสอบเหล่านี้ได้ค่อนข้างจำกัด เนื่องจากกฎเกณฑ์การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของภาครัฐยังไม่ถูกนำมาปฏิบัติอย่างจริงจัง และความเกรงกลัวต่ออิทธิพลของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ข้าราชการ และภาคธุรกิจที่กระทำการทุจริต

อย่างไรก็ดี ประชาชนสามารถใช้กลไกอื่นในการเข้าร่วมตรวจสอบและลดการทุจริตและการหาประโยชน์ในสังคม ได้แก่

องค์กรภาครัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบการทุจริต โดยประชาชนสามารถแจ้งเบาะแสและร้องเรียนการกระทำทุจริตต่อองค์กรเหล่านี้ให้ใช้อำนาจทางกฎหมาย สืบสวนและไต่สวนการกระทำผิด

องค์กรที่สนับสนุนการปฏิรูปกฎหมายประชาชน โดยประชาชนสามารถขอคำปรึกษาและการช่วยเหลือด้านความรู้ในการเสนอและแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับการทุจริต

องค์กรภาคประชาสังคมที่ต่อต้านการทุจริต โดยประชาชนสามารถเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรเหล่านี้ เพื่อกระตุ้นให้สังคมตระหนักถึงผลเสียของการทุจริตและร่วมกันต่อต้านการทุจริต

สื่อมวลชน โดยประชาชนสามารถติดตามข่าวเชิงลึกเกี่ยวกับการทุจริต แจ้งเบาะแสและหลักฐานให้สื่อมวลชนนำไปสืบค้นและตรวจสอบต่อ

1_ องค์กรภาครัฐที่มีหน้าที่ตรวจสอบการทุจริต

1.1 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.)

อำนาจหน้าที่

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) มีอำนาจหน้าที่ตรวจสอบ ไต่สวนและวินิจฉัยการกระทำผิดหรือการกระทำที่น่าสงสัยว่าผิดของเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งตั้งแต่ผู้บริหารระดับสูง ข้าราชการตำแหน่งตั้งแต่ผู้อำนวยการกองหรือเทียบเท่าขึ้นไป และผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง โดยการกระทำผิดหรือการกระทำที่น่าสงสัยว่าผิด เป็นได้ทั้งการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม และการร่ำรวยผิดปกติ

ในการไต่สวน ป.ป.ช. มีอำนาจเรียกให้บุคคลใดๆ มาชี้แจงหรือส่งเอกสารและหลักฐานมาตรวจสอบ รวมทั้งมีอำนาจให้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนดำเนินการที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ ป.ป.ช. ยังสามารถขอให้ศาลออกหมายค้นเพื่อเข้าตรวจสอบสถานที่และยานพาหนะ

เมื่อสรุปสำนวนคดี ในกรณีการกล่าวหาให้ดำเนินคดีอาญา ป.ป.ช. จะส่งสำนวนให้อัยการสูงสุด เพื่อสั่งฟ้องคดีต่อศาลฎีกาแผนกคดีอาญาของผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือจะสั่งฟ้องศาลอาญาฯ เอง ส่วนในกรณีการร้องขอให้ถอดถอนตำแหน่ง ป.ป.ช. จะนำความเห็นเสนอต่อวุฒิสภา เพื่อพิจารณาถอดถอน

ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาชนสามารถร้องเรียนถึง ป.ป.ช. ผ่านช่องทางดังนี้

1. ทำและส่งหนังสือร้องเรียนต่อสำนักงาน ป.ป.ช. โดยจ่าหน้าซองถึง ‘เลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ช.’ หรือ ‘ตู้ ปณ. 100 เขตดุสิต กทม.

10300’

2. โทรแจ้งสายด่วน 1205
3. เข้าร้องทุกข์ กล่าวโทษ ต่อพนักงานสอบสวน ณ สถานีตำรวจ โดยพนักงานสอบสวนจะส่งเรื่องไปยังสำนักงาน ป.ป.ช. เพื่อดำเนินการต่อไป
4. กรอกแบบร้องเรียนในเว็บไซต์ http://www.nacc.go.th/nacc_accuse.php

ในการร้องเรียน ผู้ร้องเรียนจะต้องระบุรายละเอียดเบื้องต้นดังนี้

1. ระบุชื่อหรือตำแหน่ง สังกัด ของผู้ถูกกล่าวหา
2. ระบุข้อกล่าวหาการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ หรือการร่ำรวยผิดปกติ
3. ระบุวัน-เวลา พฤติกรรม และขั้นตอนการกระทำความผิด รวมทั้งหลักฐานและพยาน (เท่าที่มี) และหน่วยงานที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนไปแล้วก่อนหน้า (ถ้ามี)
4. ระบุชื่อ-สกุล ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ และอีเมลของผู้ร้องเรียน ที่ ป.ป.ช. สามารถติดต่อกลับเพื่อยืนยันการร้องเรียนและขอทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดยหากผู้ร้องเรียนต้องการให้สำนักงาน ป.ป.ช. ปกปิดชื่อ-สกุล และที่อยู่ ผู้ร้องเรียนควรต้องระบุให้ชัดเจนด้วย ซึ่งข้อมูลของผู้ร้องเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับอย่างที่สุด

ในกรณีที่ผู้ร้องเรียนไม่ระบุชื่อ-สกุลจริง สำนักงาน ป.ป.ช. จะถือว่าการร้องเรียนดังกล่าวเป็น ‘บัตรสนเท่ห์’ และหากบัตรสนเท่ห์ระบุพยานหลักฐานไม่ชัดเจนเพียงพอ ป.ป.ช. อาจไม่รับร้องเรียนหรือรับร้องเรียน แต่สำนักงาน ป.ป.ช. จะติดต่อกลับผ่านทางไปรษณีย์ตามที่อยู่ที่แจ้งมาเท่านั้น

ในกรณีที่เป็นการร้องเรียนผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง ผู้ร้องเรียนต้องระบุชื่อ-สกุล และลงลายมือชื่อผู้ร้องเรียน และผู้ร้องเรียนต้องรับความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการร้องเรียนด้วย

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: เลขที่ 361 ถนนนนทบุรี ตำบลท่าทราย อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 11000 หรือ ตู้ ปณ. 100 เขตดุสิต กทม. 10300
โทรศัพท์: 0 2528 4800-4
เว็บไซต์: http://www.nacc.go.th

1.2 คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.)

อำนาจหน้าที่

คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตในภาครัฐ (ป.ป.ท.) มีหน้าที่ไต่สวนข้อเท็จจริงและชี้มูลการทุจริตของเจ้าหน้าที่ของรัฐตำแหน่งต่ำกว่าผู้บริหารระดับสูง และข้าราชการตำแหน่งต่ำกว่าผู้อำนวยการกอง ซึ่งไม่อยู่ในอำนาจของ ป.ป.ช.

ในการไต่สวน ป.ป.ท. มีอำนาจเรียกบุคคลมาชี้แจงหรือส่งเอกสารหลักฐานเพื่อตรวจสอบ และสามารถขอให้ศาลออกหมายค้น เพื่อเข้าไปตรวจสอบสถานที่และยานพาหนะ เมื่อชี้มูลว่าเจ้าหน้าที่รัฐกระทำการทุจริต ป.ป.ท. จะส่งเรื่องให้ผู้บังคับบัญชาพิจารณาโทษทางวินัยในกรณีที่มีมูลความผิดทางวินัย หรือส่งเรื่องให้พนักงานอัยการฟ้องคดีในกรณีที่มีมูลความผิดทางอาญา

ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาชนสามารถร้องเรียนถึง ป.ป.ท. ผ่านช่องทางดังนี้

1. ทำหนังสือถึงเลขาธิการคณะกรรมการ ป.ป.ท.
2. โทรแจ้งสายด่วน 1206 (ศูนย์ปฏิบัติการต่อต้านการทุจริตคอร์รัปชัน)
3. กรอกแบบฟอร์มร้องเรียนในเว็บไซต์ http://www.pacc.go.th/pacc_website/index.php/tellme
4. แจ้งความร้องทุกข์ต่อพนักงานสอบสวน ณ สถานีตำรวจ โดยพนักงานสอบสวนจะส่งเรื่องไปยังสำนักงาน ป.ป.ท.

ในการร้องเรียน ผู้ร้องเรียนจะต้องระบุรายละเอียดเบื้องต้นดังนี้

1. ระบุชื่อหรือตำแหน่ง สังกัด ของผู้ถูกกล่าวหา
2. ระบุข้อกล่าวหาการกระทำความผิดฐานทุจริตต่อหน้าที่ การกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือการกระทำความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
3. ระบุวัน-เวลา พฤติกรรม และขั้นตอนการกระทำความผิด รวมทั้งหลักฐานและพยาน (เท่าที่มี) และหน่วยงานที่ผู้ร้องเรียนได้ร้องเรียนไปแล้วก่อนหน้า (ถ้ามี)
4. ระบุชื่อ-สกุล ที่อยู่ หมายเลขโทรศัพท์ และอีเมลของผู้ร้องเรียน ที่ ป.ป.ท. สามารถติดต่อกลับเพื่อยืนยันการร้องเรียนและขอทราบข้อเท็จจริงเพิ่มเติม โดยหากผู้ร้องเรียนต้องการให้สำนักงาน ป.ป.ท. ปกปิดชื่อ-สกุล และที่อยู่ ผู้ร้องเรียนควรต้องระบุให้ชัดเจนด้วย ซึ่งข้อมูลของผู้ร้องเรียนจะถูกเก็บเป็นความลับอย่างที่สุด

ในกรณีที่ผู้ร้องเรียนไม่ระบุชื่อ-สกุลจริง สำนักงาน ป.ป.ท. จะถือว่าการร้องเรียนดังกล่าวเป็น 'บัตรสนเท่ห์' และสำนักงาน ป.ป.ท. จะติดต่อกลับผู้ร้องเรียนผ่านทางไปรษณีย์ตามที่อยู่ที่แจ้งมา

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: 99/31 หมู่ 4 อาคารซอฟต์แวร์พาร์ค ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลคลองเกลือ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
โทรศัพท์: 0 2502 8285-6
เว็บไซต์: http://www.pacc.go.th

1.3 สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.)

อำนาจหน้าที่

สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.) มีหน้าที่ตรวจสอบการเงินแผ่นดิน โดยตรวจสอบความถูกต้องในการรับจ่ายเงินและทรัพย์สินของหน่วยงานภาครัฐ ตรวจสอบความถูกต้องในการจัดเก็บภาษี ค่าธรรมเนียม และรายได้อื่นของหน่วยงานภาครัฐ ตรวจสอบความถูกต้องของรายงานการเงินประจำปีและงบแสดงฐานะการเงินแผ่นดิน และที่สำคัญตรวจสอบความถูกต้องของการจัดซื้อจัดจ้าง โดยเฉพาะกรณีที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการทุจริต

ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน

สตง. เปิดโอกาสให้ประชาชนร่วมกันตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ โดย สตง. ได้จัดทำฐานข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐที่เว็บไซต์ http://procurement-oag.in.th/ เพื่อเผยแพร่ให้ประชาชนทราบว่าหน่วยงานภาครัฐได้ทำสัญญาจัดซื้อจัดจ้างกับผู้ขายและผู้รับจ้างรายใด และการจัดซื้อจัดจ้างมีมูลค่าเท่าใด โดยประชาชนสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาตรวจสอบความถูกต้องของการจัดซื้อจัดจ้างและการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ

ประชาชนสามารถร้องเรียนกรณีการทุจริตหรือน่าสงสัยว่าจะทุจริตได้ผ่านช่องทางดังนี้

1. ทำและส่งหนังสือพร้อมหลักฐานไปยังสำนักงานของ สตง.
2. แจ้งรายละเอียดที่เว็บไซต์ http://www.oag.go.th/internet/Call/CallServlet

ในการร้องเรียน ผู้ร้องเรียนต้องแจ้งรายละเอียดเบื้องต้นดังนี้

1. ระบุชื่อเจ้าหน้าที่ของรัฐ ตำแหน่ง หน่วยงานรัฐ ช่วงเวลา สถานที่ ขั้นตอน และพฤติกรรมของการกระทำผิด
2. ระบุชื่อ ที่อยู่ และข้อมูลอื่นของผู้ร้องเรียน ที่ สตง. สามารถติดต่อกลับได้

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: ถนนพระรามที่ 6 เขตพญาไท กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์: 0 2271 8000
เว็บไซต์: http://www.oag.go.th/

1.4 สำนักงานป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.)

อำนาจหน้าที่

สำนักงานป้องกันและปราบปราม

การฟอกเงิน (สำนักงาน ปปง.) มีหน้าที่ตรวจสอบและยับยั้งการกระทำผิดฐานฟอกเงิน หรือการทำธุรกรรมทางธุรกิจและทางการเงินที่พยายามปกปิดแหล่งที่มาของเงินและทรัพย์สิน ซึ่งเกี่ยวข้องกับความผิดทางกฎหมายดังต่อไปนี้

- ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- ความผิดเกี่ยวกับการอนาจารหญิงและเด็ก และการพรากเด็กและผู้เยาว์
- ความผิดเกี่ยวกับการค้าประเวณี
- ความผิดเกี่ยวกับการฉ้อโกงประชาชน
- ความผิดเกี่ยวกับการยักยอกหรือฉ้อโกงหรือประทุษร้ายต่อทรัพย์
- ความผิดเกี่ยวกับการทุจริตต่อตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือความผิดต่อตำแหน่งหน้าที่ในการยุติธรรม
- ความผิดเกี่ยวกับการกรรโชก หรือรีดเอาทรัพย์ที่กระทำโดยอ้างอำนาจอั้งยี่หรือซ่องโจร
- ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบหนีศุลกากร
- ความผิดเกี่ยวกับการก่อการร้าย
- ความผิดเกี่ยวกับการเป็นผู้จัดให้มีการเล่นการพนันโดยไม่ได้รับอนุญาต และมีจำนวนผู้เข้าเล่นแต่ละครั้งเกินกว่า 100 คน หรือมีวงเงินในการกระทำความผิดรวมกันมีมูลค่าเกินกว่า 10 ล้านบาทขึ้นไป
- ความผิดเกี่ยวกับการเป็นสมาชิกอั้งยี่หรือการมีส่วนร่วมในองค์กรอาชญากรรม
- ความผิดเกี่ยวกับการรับของโจร
- ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการแปลงเงินตรา ดวงตรา แสตมป์ และตั๋ว
- ความผิดเกี่ยวกับการปลอมหรือการละเมิดทรัพย์สินทางปัญญาของสินค้า
- ความผิดเกี่ยวกับการปลอมเอกสารสิทธิบัตรอิเล็กทรอนิกส์หรือหนังสือเดินทาง
- ความผิดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ ยึดถือ หรือครอบครองทรัพยากรธรรมชาติ หรือกระบวนการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ โดยมีลักษณะเป็นการค้า
- ความผิดเกี่ยวกับการประทุษร้ายต่อชีวิตหรือร่างกายจนเป็นเหตุให้เกิดอันตรายสาหัส
- ความผิดเกี่ยวกับการหน่วงเหนี่ยวหรือกักขังผู้อื่นเพื่อเรียกรับผลประโยชน์
- ความผิดเกี่ยวกับการลักทรัพย์ กรรโชก รีดเอาทรัพย์ ชิงทรัพย์ ปล้นทรัพย์ ฉ้อโกง หรือยักยอก
- ความผิดเกี่ยวกับการกระทำอันเป็นโจรสลัด
- ความผิดเกี่ยวกับการซื้อขายหลักทรัพย์
- ความผิดเกี่ยวกับอาวุธที่อาจนำไปใช้ในการสงคราม

ในการตรวจสอบ สำนักงาน ปปง. มีอำนาจเรียกให้บุคคลใดๆ (รวมทั้งส่วนราชการและสถาบันการเงิน) มาชี้แจงและส่งเอกสารหรือหลักฐานใดมาเพื่อตรวจสอบ และมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะ ที่มีเหตุอันควรสงสัยว่าเกี่ยวข้องกับการฟอกเงิน โดยไม่ต้องมีหมายค้น (ถ้ามีเหตุรีบด่วน)

ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาชนสามารถร้องเรียนถึง ปปง. ผ่านช่องทางดังนี้

1. ทำและส่งหนังสือถึงสำนักงาน ปปง.
2. โทรแจ้งสายด่วน 1710
3. กรอกแบบฟอร์มการร้องเรียนที่เว็บไซต์ http://www.amlo.go.th/

ในการร้องเรียน ผู้ร้องเรียนต้องแจ้งรายละเอียดเบื้องต้นดังนี้

1. ระบุชื่อและรายละเอียดของผู้กระทำผิด
2. ระบุช่วงเวลา สถานที่ ขั้นตอน และพฤติกรรมของการกระทำผิด
3. ระบุชื่อ-สกุล ที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ของผู้ร้องเรียน

โครงการสายลับ ปปง.

สำนักงาน ปปง. จัดทำโครงการ ‘สายลับ ปปง.’ เพื่อเป็นช่องทางให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมกับ ปปง. ในการลดการทุจริตฐานฟอกเงิน โดยสายลับจะช่วยสืบค้นและแจ้งเบาะแสให้ ปปง. ด้วยการส่งรายละเอียดเป็นเอกสารหรือด้วยวาจา ว่าใคร ทำผิดอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ อย่างไหร่

ทั้งนี้ สำนักงาน ปปง. จะจัดฝึกอบรมการดำเนินการของสายลับและเผยแพร่ข้อมูลและกิจกรรมของสำนักงาน ปปง. ให้แก่สายลับ นอกจากนี้ สำนักงาน ปปง. จะปกปิดข้อมูลส่วนตัวของสายลับและให้ความคุ้มครองเมื่อได้รับการข่มขู่หรือคุกคาม

ประชาชนสามารถสมัครเป็นสายลับ ปปง. ผ่านช่องทางดังนี้

1. สมัครทางไปรษณีย์
   1.1. ผู้สมัครส่งชื่อ-สกุล และที่อยู่ไปยังสำนักงาน ปปง. แล้ว ปปง. จะส่งใบสมัครสายลับกลับไปทางไปรษณีย์ตามที่อยู่ที่ผู้สมัครแจ้งไว้
   1.2. ผู้สมัครกรอกใบสมัครและพิมพ์ลายนิ้วมือ และส่งใบสมัครพร้อมแนบสำเนาบัตรประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน กลับไปยังสำนักงาน ปปง. เพื่อบันทึกลงในฐานข้อมูล
   1.3. สำนัก ปปง. จัดส่งหมายเลขรหัสสายลับ
2. สมัครด้วยระบบออนไลน์ที่เว็บไซต์ http://www.amcis.amlo.go.th/AMLO/web/General/index.jsp

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: เลขที่ 422 ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ 10330
โทรศัพท์: 0 2219 3600
โทรสาร: 0 2219 3700
เว็บไซต์: http://www.amlo.go.th

1.5 กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ)

อำนาจหน้าที่

กรมสอบสวนคดีพิเศษ (ดีเอสไอ) มีหน้าที่ป้องกัน ปราบปราม สืบสวนและสอบสวนคดีความผิดทางอาญาที่มีความซับซ้อนและทำอย่างเป็นระบบ ซึ่งจำเป็นต้องมีผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเป็นผู้ดำเนินการสืบสวนและสอบสวน คดีความผิดทางอาญาที่มีผลกระทบอย่างรุนแรงต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมของสังคม ความมั่นคงทางการเมืองและเศรษฐกิจของประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ หรือคดีความผิดทางอาญาที่มีผู้ทรงอิทธิพล พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ ให้การสนับสนุน โดยกฎหมายและระเบียบการสอบสวนคดีพิเศษได้กำหนดคดีอาญาเบื้องต้นที่อยู่ในขอบเขตอำนาจของดีเอสไอ ดังนี้

- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกู้ยืมเงินที่เป็นการฉ้อโกงประชาชน
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการแข่งขันทางการค้า
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการธนาคารพาณิชย์
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการเล่นแชร์
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการแลกเปลี่ยนเงิน
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยความผิดเกี่ยวกับการเสนอราคาต่อหน่วยงานของรัฐ
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองแบบผังภูมิของวงจรรวม
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการคุ้มครองผู้บริโภค
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเงินตรา
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการชดเชยค่าภาษีอากร สินค้าส่งออกที่ผลิตในราชอาณาจักร
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยดอกเบี้ยเงินให้กู้ยืมของสถาบันการเงิน
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธนาคารแห่งประเทศไทย
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยบริษัทมหาชนจำกัด
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการฟอกเงิน
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยลิขสิทธิ์
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการ

ส่งเสริมการลงทุน
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสิทธิบัตร
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์
- คดีความผิดตามประมวลรัษฎากร
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยศุลกากร
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยภาษีสรรพสามิต
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยสุรา
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบ
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจของคนต่างด้าว
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยประกันวินาศภัย
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยประกันชีวิต
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้า
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
- คดีความผิดตามประมวลกฎหมายที่ดิน
- คดีความผิดตามประมวลกฎหมายว่าด้วยป่าไม้
- คดีความผิดตามประมวลกฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ
- คดีความผิดตามประมวลกฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ
- คดีความผิดตามประมวลกฎหมายว่าด้วยสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยการป้องกันและปราบปรามการค้ามนุษย์
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยแร่
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยธุรกิจสถาบันการเงิน
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยเครื่องสำอาง
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยวัตถุอันตราย
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยยา
- คดีความผิดตามกฎหมายว่าด้วยอาหาร
- คดีความผิดทางอาญาอื่นที่คณะกรรมการคดีพิเศษมีมติคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ให้เห็นชอบให้รับเป็นคดีพิเศษ

ในการสืบสวนและสอบสวน ดีเอสไอมีอำนาจเรียกให้บุคคลใดๆ (รวมทั้งส่วนราชการและสถาบันการเงิน) มาชี้แจงและส่งเอกสารหรือหลักฐานใดมาเพื่อตรวจสอบ และมีอำนาจเข้าไปตรวจสอบในเคหสถาน สถานที่ หรือยานพาหนะ รวมทั้งอาจขอให้หน่วยงานของรัฐอื่นช่วยเหลือดำเนินการบางประการอันเป็นประโยชน์ต่อการสอบสวน

ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาชนสามารถร้องเรียนถึงกรมสอบสวนคดีพิเศษ ผ่านช่องทางดังนี้

1. เข้าแจ้งคำร้องเรียนด้วยตนเอง
2. ทำและส่งหนังสือร้องเรียนให้กรมสอบสวนคดีพิเศษ
3. โทรแจ้งสายด่วน 1202 หรือศูนย์ช่วยเหลือด้านกฎหมายแก่ประชาชน 0 2831 9888 ต่อ 3101
4. กรอกแบบฟอร์มร้องเรียนที่เว็บไซต์ http://www.dsi.go.th/index.php?option=com_complain&Itemid=46&lang=th

ในการร้องเรียน ผู้ร้องเรียนต้องแจ้งรายละเอียดเบื้องต้นดังนี้

1. ระบุสถานที่ ช่วงเวลา และพฤติกรรมการกระทำผิด รวมทั้งข้อมูลของผู้กระทำผิด (ถ้ามี)
2. ระบุความเสียหายที่เกิดขึ้นจากพฤติกรรมการกระทำผิด และหน่วยงานที่ผู้ร้องเรียนได้แจ้งร้องเรียนไปแล้ว
3. ระบุหลักฐานและพยานอื่นที่เป็นประโยชน์ในการสอบสวน (ถ้ามี)
4. ระบุชื่อ-สกุล ที่อยู่ และข้อมูลอื่นของผู้ร้องเรียน ที่ดีเอสไอสามารถติดต่อกลับ เช่น หมายเลขโทรศัพท์มือถือ

ผู้สนใจสามารถดูตัวอย่างแบบคำร้องได้จากคู่มือบริการประชาชนของกรมสอบสวนคดีพิเศษ เว็บไซต์: http://www.dsi.go.th/index.

php?option=com_content&view=article&id=5746%3A2012-11-28-07-21-07&catid=221%3A2012-02-27-04-37-30&Itemid=144&lang=th

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: เลขที่ 128 ถนนแจ้งวัฒนะ แขวงทุ่งสองห้อง เขตหลักสี่ กรุงเทพฯ 10210

โทรศัพท์: 0 2831 9888

โทรสาร: 0 2975 9888

เว็บไซต์: http://www.dsi.go.th

2_ องค์กรที่สนับสนุนการปฏิรูปกฎหมายโดยประชาชน

องค์กรที่สนับสนุนการปฏิรูปกฎหมายโดยประชาชน มีหน้าที่ให้คำปรึกษาและการสนับสนุนด้านความรู้แก่ภาคประชาชนที่ต้องการดำเนินการแก้ไขกฎหมาย และองค์กรฯ ยังช่วยเปิดพื้นที่และประสานให้ภาคประชาชนได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการร่างกฎหมายและรวมตัวเข้าชื่อร้องต่อประธานรัฐสภา เพื่อให้รัฐสภาพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

องค์กรที่สนับสนุนการปฏิรูปกฎหมายจึงเป็นหนึ่งในกลไกการมีส่วนร่วมของประชาชนในการลดการทุจริต โดยประชาชนสามารถนำแนวคิดการลดการทุจริตแลกเปลี่ยนกับผู้อื่นผ่านองค์กรฯ และขอความรู้ด้านกฎหมายจากองค์กรฯ สำหรับการปฏิรูปกฎหมายที่เกี่ยวกับการลดการทุจริต ตัวอย่างขององค์กรประเภทนี้ เช่น

2.1 คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (คปก.)

อำนาจหน้าที่

คณะกรรมการปฏิรูปกฎหมาย (คปก.) มีอำนาจหน้าที่สำรวจและศึกษากฎหมายเพื่อวางกรอบการปฏิรูปกฎหมายของประเทศให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ และเสนอแนะร่างกฎหมายที่ปฏิรูปต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภา รวมทั้งสนับสนุนการปฏิรูปกฎหมายโดยประชาชนด้วยการให้คำปรึกษา และสนับสนุนการดำเนินการในการร่างกฎหมายของประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง

ช่องทางการมีส่วนร่วมของประชาชน

ประชาชนสามารถขอคำปรึกษาและการสนับสนุนการปฏิรูปกฎหมายเพื่อลดการทุจริตจาก คปก. โดยสำนักงาน คปก. จะให้รายละเอียดในเรื่องหลักการ วิธีการร่างกฎหมายใหม่ และขั้นตอนการเสนอกฎหมาย

ขั้นตอนการขอคำปรึกษา ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งหรือผู้แทนองค์กรเอกชนต้องกรอกแบบคำขอที่เรียกว่า คปก.ขช. 1 โดยระบุชื่อ-สกุล ที่อยู่ ข้อมูลส่วนตัว รายละเอียดของเรื่องที่ต้องการปรึกษา และช่องทางที่สะดวกในการติดต่อกลับและให้คำปรึกษา เช่น จดหมาย โทรสาร อีเมล โดยผู้ขอคำปรึกษาสามารถส่ง

แบบคำขอด้วยตนเอง ทางจดหมาย หรือโทรสาร

สำหรับการขอรับการสนับสนุนการร่างกฎหมายใหม่ สำนักงาน คปก. จะเข้าร่วมในการจัดทำร่างกฎหมายพร้อมทั้งให้ข้อเสนอแนะ ในกรณีที่ คปก. เห็นว่าการร่างกฎหมายดังกล่าวมีความจำเป็นต้องหาข้อมูลหรือองค์ความรู้เพิ่มเติม คปก. จะสนับสนุนการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม นอกจากนี้สำงาน คปก. จะช่วยประสานงานกับหน่วยงานอื่น เพื่อสนับสนุนการเข้าชื่อเสนอกฎหมายและช่วยเผยแพร่ร่างกฎหมายต่อสื่อสารสาธารณะ

ขั้นตอนการขอการสนับสนุนการร่างกฎหมายใหม่ ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจำนวนไม่น้อยกว่า 5 คน หรือผู้แทนองค์กรเอกชน ซึ่งได้รับคำปรึกษาและดำเนินการตามคำปรึกษาแล้ว แต่งตั้งตัวแทนจำนวนไม่น้อยกว่า 2 คน กรอกและยื่นคำขอตามแบบ คปก.ขช. 2 พร้อมยื่นคำขอด้วยตนเอง หรือทางจดหมายหรือโทรสาร โดยผู้ขอต้องระบุรายละเอียดดังนี้

1. รายชื่อประชาชนที่ขอรับการสนับสนุนการร่างกฎหมาย
2. สภาพปัญหาและความจำเป็นในการปรับปรุงและพัฒนากฎหมาย
3. สรุปสาระสำคัญและหลักการของกฎหมายที่ต้องการเสนอให้ปรับปรุงและแก้ไข
4. ผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องในการร่างกฎหมายนั้น (ถ้ามี)
5. เอกสารอื่นใดที่จะเป็นประโยชน์ต่อการร่างกฎหมาย (ถ้ามี)
6. ทั้งนี้ ประชาชนสามารถดูตัวอย่างแบบคำขอ คปก.ขช. 1 และ คปก.ขช. 2 ได้ที่เว็บไซต์ http://www.prd.go.th/ewt_dl_link.php?nid=33085

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: 99 หมู่ 4 อาคารซอฟต์แวร์พาร์ค ชั้น 19 ถนนแจ้งวัฒนะ ตำบลคลองเกลือ อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี 11120
โทรศัพท์: 0 2502 6000 ต่อ 8282
โทรสาร: 0 2502 6000 ต่อ 8274
เว็บไซต์: http://www.lrct.go.th/

2.2 โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน (iLaw)

พันธกิจและหน้าที่

'โครงการอินเทอร์เน็ตเพื่อกฎหมายประชาชน' จัดตั้งขึ้นเพื่อให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอและแก้ไขกฎหมาย เว็บไซต์ของโครงการเปิดพื้นที่ให้ทุกภาคส่วนของสังคมสามารถแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่างๆ และการแก้กฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งมีการจัดทำแบบสำรวจความคิดเห็น (โพล) เพื่อสะท้อนความต้องการของประชาชน

หากประเด็นใดได้รับความสนใจมาก คณะทำงานโครงการฯ จะติดต่อหาหน่วยงานหรือกลุ่มบุคคลมาช่วยพัฒนาประเด็นดังกล่าว และเปิดให้ทุกคนช่วยกันเสนอแนะแก้ไข ก่อนจะจัดทำเป็นร่างกฎหมายที่สมบูรณ์ เมื่อร่างกฎหมายฉบับประชาชนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ที่เห็นด้วยสามารถเข้าชื่อเพื่อผลักดันร่างกฎหมายเข้าสู่รัฐสภาได้ โดยการพิมพ์แบบฟอร์มการเข้าชื่อ กรอกรายละเอียด ลงนาม แนบสำเนาบัตรประชาชนและสำเนาทะเบียนบ้าน แล้วส่งไปรษณีย์ไปที่ตู้ ปณ. 55 ปณฝ. สุทธิสาร กรุงเทพฯ 10321

ทั้งนี้ ประชาชนสามารถเสนอมาตรการการลดปัญหาทุจริตทางเว็บไซต์ได้ หรือติดต่อสำนักงานโครงการได้โดยตรง

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: 409 ชั้น 1 อาคารมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม ซอยโรหิตสุข ถนนรัชดา 14 เขตห้วยขวาง กรุงเทพฯ
โทรศัพท์: 0 2276 3676
โทรสาร: 0 2690 2712
อีเมล: ilaw@ilaw.or.th
เว็บไซต์: http://ilaw.or.th/

3_ องค์กรภาคประชาสังคมเพื่อต่อต้านการทุจริต

องค์กรภาคประชาสังคมเพื่อต่อต้านการทุจริตเป็นการรวมตัวของประชาชนบางกลุ่มและหน่วยงานเอกชนบางแห่ง ซึ่งตระหนักว่าการลดการทุจริตไม่สามารถพึ่งกลไกการตรวจสอบของภาครัฐเพียงอย่างเดียว แต่ยังต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของทุกฝ่ายในสังคม องค์กรภาคประชาสังคมจึงถูกก่อตั้งขึ้นมาเพื่อดำเนินกิจกรรมให้ประชาชนเกิดจิตสำนึกและความตระหนักรู้ถึงผลเสียจากการทุจริตและช่วยกันต่อต้านการทุจริต ประชาชนสามารถเข้ามีส่วนร่วมในการลดการทุจริตได้โดยการเข้าร่วมและสนับสนุนกิจกรรมขององค์กรเหล่านี้ ตัวอย่างขององค์กรเหล่านี้ เช่น

3.1 องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย

พันธกิจและหน้าที่

องค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทยมีพันธกิจเสริมสร้างความโปร่งใสให้เกิดขึ้นในสังคมไทย โดยจัดกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับประชาชน องค์กรทั้งภาครัฐและเอกชน สื่อมวลชน และองค์กรภาคประชาสังคมอื่นๆ เพื่อสร้างความตระหนักรู้และสร้างการมีส่วนร่วม ตัวอย่างกิจกรรมขององค์กร เช่น รายการวิทยุ ‘เรารักประเทศไทยโปร่งใส’ ทาง FM 99.5 MHz ทุกวันเสาร์ เวลา 07.00-09.00 น. ชมรมเยาวชนเพื่อความโปร่งใส ค่ายอบรมผู้นำเยาวชน การประกวดเรียงความเยาวชน การประกวดข่าวทุจริตเชิงสืบสวนยอดเยี่ยม การสร้างฐานข้อมูลเพื่อความโปร่งใส และการจัดทำหลักสูตรและกิจกรรม ‘โตไปไม่โกง’ (http://growinggood.org/)

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: 118 อาคารสยามบรมราชกุมารี ชั้น 15 สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (NIDA) ถนนเสรีไทย แขวงคลองจั่น เขตบางกะปิ กรุงเทพฯ 10240

โทรศัพท์: 0 2377 7206, 0 2378 1284, 0 2374 7399 และ 0 2727 3501-5

เว็บไซต์: http://www.transparency-thailand.org/thai/

3.2 มูลนิธิองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย)

พันธกิจและหน้าที่

‘มูลนิธิองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน’ หรือเดิมชื่อว่า ภาคีเครือข่ายต่อต้านคอร์รัปชัน เป็นองค์กรที่เกิดขึ้นจากรวมตัวของภาคเอกชนและหน่วยงานรัฐ 23 แห่ง นำโดยสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย มูลนิธิองค์กรต่อต้านคอร์รัปชันดำเนินยุทธศาสตร์ 3 ประการเพื่อลดการทุจริตและสร้างความโปร่งใส กล่าวคือ ‘ปลูกฝัง ป้องกัน และเปิดโปง’ ตัวอย่างการดำเนินการและกิจกรรมในแต่ละด้านของมูลนิธิฯ เช่น

- ด้านการปลูกฝังจิตสำนัก เช่น จัด

กิจรรมผลิตภาพยนตร์สารคดี เพื่อปลูกจิตสำนึกให้กระทำในสิ่งที่ถูกต้องและปฏิเสธไม่ยอมรับการโกงหรือคอร์รัปชัน

- ด้านการป้องกัน เช่น เคลื่อนไหวเรียกร้องให้รัฐบาลเปิดเผยราคากลางในการจัดซื้อจัดจ้างทุกประเภท และจัดให้มีการประกวดราคาทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อให้เกิดความโปร่งใส รวมทั้งติดตามและเผยแพร่ข้อมูลงบประมาณโครงการระบบการบริหารจัดการน้ำและเพื่อเฝ้าระวังไม่ให้เกิดการทุจริต นอกจากนี้ ยังมีโครงการ ‘หมาเฝ้าบ้าน’ โดยอบรมหลักกฎหมาย วิธีการตรวจสอบและการให้ข้อมูลที่น่าเชื่อถือ ให้อาสาสมัครสามารถทำหน้าที่เฝ้าระวังการทุจริต แจ้งเบาะแส และร่วมกันเปิดโปง โดยโครงการนี้ยังปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนดูแลชุมชนของตนเอง
- ด้านการเปิดโปง เช่น เสนอให้สมาชิกขององค์กรไม่สนับสนุนหรือทำธุรกิจกับผู้ที่มีพฤติการณ์เกี่ยวข้องกับการทุจริต และอยู่ระหว่างดำเนินการโครงการรวบรวมข้อมูลพฤติกรรมการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐเพื่อเปิดโปงและนำไปสู่การปรับปรุงกฎระเบียบ ผ่านคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.)

ประชาชนที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมหรือต้องการแจ้งเบาะแสการทุจริตสามารถติดต่อมูลนิธิองค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ได้โดยตรง

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: 150 ถนนราชบพิธ เขตพระนคร กรุงเทพมหานคร 10200

โทรศัพท์: 0 2622 1860-76 ต่อ 543-545

เว็บไซต์: http://www.anticorruption.in.th/ และ https://www.facebook.com/ACT.AntiCorruptionThailand

4_ สื่อมวลชน

สื่อมวลชนเป็นอีกช่องทางสำหรับประชาชนที่ต้องการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการกระทำทุจริต โดยประชาชนสามารถติดตามข่าวสาร แจ้งข้อมูล เบาะแส และหลักฐานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทุจริตให้สื่อมวลชนนำไปค้นหาหลักฐานเพิ่มเติมและสอบถามต่อหน่วยงานภาครัฐและผู้อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยผู้แจ้งไม่จำเป็นต้องเปิดเผยข้อมูลส่วนบุคคล ทำให้ความเสี่ยงที่จะถูกทำร้ายลดลง

ปัจจุบันสื่อมวลชนบางแห่งมีพันธกิจในการทำข่าวเชิงสืบสวนสอบสวน หรือ ‘ข่าวเจาะ’ ซึ่งมีลักษณะการสืบสวนและการค้นหาข้อมูลหลักฐานเชิงลึกอันเป็นการติดตามและตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ โดยเฉพาะกรณีที่น่าสงสัยว่ามีการทุจริต ตัวอย่างองค์กรเหล่านี้ เช่น

4.1 สำนักข่าวอิศรา

มีความโดดเด่นในการทำข่าวชุมชน ข่าวนโยบายสาธารณะ ข่าวภาคใต้ และข่าวสืบสวนที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: 538/1 ถนนสามเสน แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

โทรศัพท์: 0 2241 3160

โทรสาร: 0 2241 3161

เว็บไซต์: www.isranews.org

4.2 สำนักข่าวไทยพับลิก้า

มีความโดดเด่นในการทำข่าวด้านเศรษฐกิจและนโยบายสาธารณะ การตรวจสอบความโปร่งใสขององค์กรทั้งภาครัฐและภาคเอกชน รวมถึงการเสนอประเด็นการพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: 62 รามอินทรา 5 แยก 3
แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน
กรุงเทพฯ 10220
โทรศัพท์: 0 2970 6998
อีเมล: info@thaipublica.org
เว็บไซต์: http://thaipublica.org/

4.3 ศูนย์ข้อมูล & ข่าวสืบสวนเพื่อสิทธิพลเมือง (TCIJ)

มีความโดดเด่นในการทำข่าวที่เกี่ยวกับสิทธิและเสรีภาพของพลเมือง และข่าวสืบสวนในประเด็นต่าง ๆ โดยเฉพาะการทุจริต นอกจากนี้ ศูนย์ข่าว TCIJ ยังเปิดโอกาสให้ภาคประชาชนมีส่วนร่วมในการผลิตข่าวเพื่อเผยแพร่ในเว็บไซต์

ข้อมูลสำหรับการติดต่อ

ที่อยู่: 1371 ถนนพหลโยธิน
แขวงสามเสนใน เขตพญาไท
กรุงเทพฯ 10400
โทรศัพท์: 0 2278 7904
อีเมล: info@tcijthai.com
เว็บไซต์: http://www.tcijthai.com/tcijthai/

TDRI

สกว

ACT องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ANTI-CORRUPTION ORGANIZATION OF THAILAND

มูลนิธิองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย

NIDA WISDOM for Change
ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม
สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

สถาบันอิศรา มูลนิธิพัฒนาสื่อมวลชนเพื่อประเทศไทย ISRA INSTITUTE THAI PRESS DEVELOPMENT FOUNDATION

THAIPUBLICA

ออร์เดิร์ฟ : เรียกน้ำย่อย

สมาร์ทการ์ด / ชุมชนพอเพียง / นมโรงเรียน / ซานติก้าผับ
โครงการช่วยเหลือแรงงานผู้ประสบอุทกภัย / สายสืบกรมศุลกากร
เทศกาลภาพยนตร์นานาชาติกรุงเทพฯ

จานหลัก : อิ่มเต็มคำ

จำนำข้าว / โควตานำเข้ากากถั่วเหลือง / บอร์ด ปตท.
EIA โรงไฟฟ้าบางคล้า / แอร์พอร์ตลิงค์ / ดิวตี้ฟรีสุวรรณภูมิ / ลานจอดรถสุวรรณภูมิ
บ้านเอื้ออาทร / รุกที่อุทยานทับลาน-สิรินาถ / โครงการบำบัดน้ำเสียคลองด่าน
กระทรวงสาธารณสุขทุจริตยา / ส.ป.ก. 4-01 / กล้ายางพารา / โฮปเวลล์

เปิบพิสดาร : สากกะเบือยันเรือขุด

เรือขุดหัวสว่าน / GT 200 / เงินบริจาคสึนามิ
สปส. เช่าระบบคอมพิวเตอร์ / โครงการพัฒนาที่ราชพัสดุหมอชิต
สนามกอล์ฟอัลไพน์ / รถจดประกอบเลี่ยงภาษี / สหกรณ์เครดิตยูเนี่ยนคลองจั่น

ของหวาน : ทานง่าย อร่อยทุกมื้อ

แป๊ะเจี๊ยะโรงเรียน / ส่วยตำรวจ / การจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
หัวคิวแรงงานต่างด้าว / จัดซื้ออุปกรณ์การเรียน
คดีชู้สาวและการเรียกรับผลประโยชน์ของผู้พิพากษา

ISBN-13: 978-6163290342

9 786163 290342

ราคา 195 บาท

COVER DESIGN: ANTIZEPTIC

TDRI

ACT องค์กรต่อต้านคอร์รัปชัน (ประเทศไทย) ANTI-CORRUPTION ORGANIZATION OF THAILAND

มูลนิธิองค์กรเพื่อความโปร่งใสในประเทศไทย

NIDA WISDOM for Change ศูนย์สาธารณประโยชน์และประชาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์

ISRA INSTITUTE THAI PRESS DEVELOPMENT FOUNDATION

THAIPUBLICA